

**T.C.  
İstanbul Üniversitesi  
Sosyal Bilimler Enstitüsü  
Tarih Anabilim Dalı**

**Doktora Tezi**

**ORTA ANADOLU'DA HÂKİMİYET MÜCADELESİ  
(1400-1500)**

**YAHYA BAŞKAN**

**2502000469**

**Tez Danışmanı:**

**PROF.DR.ABDÜLKADİR DONUK**

**İstanbul-2007**

## ÖZ

“Orta Anadolu’da Hakimiyet Mücadelesi (1400-1500)” başlıklı tez konumuz belirtilen tarih aralığında, Vilayet-i Karaman olarak adlandırılan coğrafyada Karamanoğulları merkezli olmak üzere, Osmanlı, Memlûklü, Akkoyunlu, Venedik ve Dulkadirli siyasi teşekküllerinin bu dönem zarfında birbirleri arasında vukubulan mücadelelerinin ele alındığı bir çalışmadır. Çalışmamızda Karamanoğlu Mehmed Bey’in Antalya’daki çarpışmada ölüp yerine İbrahim Bey’in geçmesi tarihini başlangıç olarak kabul ettik. Tezimizdeki esas mühim nokta ağırlık olarak Osmanlı, Memlûklü, Akkoyunlu tarihi olmayıp hususiyle Karamanoğullarının bu zaman zarfında karışmış olduğu siyasi hadiseler ve Osmanlılar tarafından hakimiyet altına alınışına kadar olan süreyi inceleyeceğiz. Yukarıda da belirtmiş olduğumuz devletler ve siyasi teşekküller göz önüne alındığında çalışmamızın kaynaklarının çok farklı dillerde ve kendine has çeşitlilik arz ettiği hemen görülecektir. Tezimizin kaynakları; kronikler, divanlar, mektuplar, arşiv vesikaları, farklı kütüphanelerdeki yazmalar, dönemin sonrasında kaleme alınan birinci elden kaynaklar ve bütün bunlara ilaveten dönemle ilgili yazılmış yerli ve yabancı inceleme eserler bulunmaktadır.

## ABSTRACT

Our thesis “Dominance Fight in Central Anatolia (1400-1500)” is a study which discusses the dominance fights in the geography of so-called Vilayet-i Karaman, during the mentioned times, as Karaman based between the political constitutions like Ottoman, Memlûk, Akkoyun, Venice and Dulkadir.

In our study we decided as a beginning date, the date where İbrahim Bey took over the throne after Karamanoglu Mehmed Bey died in a war in Antalya.

In our thesis, an important point, predominantly not the history of Ottoman Empire, Memlûk and Akkoyun, especially we will study the political cases that Karamanogulları was a participant, in this period and the period until Karaman taken over by Ottoman. It will be seen easily when we consider the states and political constitutions mentioned above, the sources of our study were in different languages and had their own variety. In our thesis sources there are chronics, divan, letters, archives, handwritten manuscripts in different libraries, and the sources written till end of the period and the local and foreign studies about that period.

## ÖNSÖZ

Orta Anadolu Bölgesi'nde Karamanoğulları merkezli şekillenen idari yapı 1420'li yıllara gelindiğinde Bölgedeki Hakimiyet mücadelesi yeni bir şekil kazanmıştır. Şahruh'un Doğu'dan başlayan tehdidi, 1455'li yıllara gelindiğinde yerini Akkoyunlulara bırakmıştır. Güneyde ise Memlûklularla, Dulkadirîler bu muhitteki mücadeleye katılan siyasi teşekküller olmuşlardır.

Yukarıda zikretmiş olduğumuz siyasi teşekküllerin mücadeleleri içerisinde en önemlisi hiç şüphesiz Osmanlılarla Karamanoğulları arasında cereyan eden mücadeledir. 13 yy.lın sonlarında başlayan Osmanlı Karamanlı rekabeti Yıldırım Bayezid döneminde Osmanlılar lehine neticelenmiş, Timur'un Anadolu seferi ve Ankara Savaşı sonrasında bu mücadele tekrar başlamıştır. Balkanlarda Osmanlıların hareketlenmesiyle birlikte devletler arasında ittifaklar şekillenmeye başlamıştır. Bu ittifak hareketleri içinde Karamanlılar Anadolu ayağını oluşturmuş ve Osmanlı Karamanoğlu münasebetleri bu ittifaklar içerisinde cereyan etmiştir. Doğuda Akkoyunlular, güneyde ise Memlûklular ve Venedikliler Osmanlı Karamanlı münasebetlerinde belirleyici bir rol oynamışlardır.

Tezimizde oldukça farklı devlet ve siyasi teşekküllerin bulunması sebebiyle kaynak çeşitliliği de oldukça fazla olmuştur. Osmanlı dönemi Türkçesi kaynaklarının yanında, Farsça, Arapça, İtalyanca ana kaynak dilleriyle beraber İngilizce, Fransızca ve Almanca olarak yayınlanan inceleme eserlerde bulunmaktadır.

Tezimiz esnasında yardımlarını esirgemeyen ve kolaylıklar gösteren Prof.Dr. Abdülkadir DONUK'a, Yrd. Doç. Dr. Ali AHMEDBEYOĞLU'na, Doç. Dr. Mualla U. YÜCEL'e, Prof.Dr. Feridun EMECEN'e, Prof.Dr. Ali İhsan GENCER'e, Prof.Dr. Mustafa ÇİÇEKLER'e, Prof.Dr. Fehameddin BAŞAR'a Doç. Dr. Mahmut AK'a, Doç. Dr. Hayrunnisa ALAN'a teşekkür ederim.

Yahya BAŞKAN

İstanbul 2007

## İÇİNDEKİLER

|                   |     |
|-------------------|-----|
| ÖZ.....           | iii |
| ABSTRACT.....     | iii |
| ÖNSÖZ .....       | iv  |
| KISALTMALAR ..... | v   |
| GİRİŞ .....       | 1   |

## BİRİNCİ BÖLÜM

### 1. 1424-1451 SENELERİ ARASINDA MEYDANA GELEN HADİSELER .....

#### 1.1. KARAMANOĞULLARI-OSMANLI MÜNASEBETLERİ .....

1.1.1. Antalya Muhasarası ..... 34

1.1.2. İbrahim Bey'in Karamanoğullarının Başına Geçmesi .....40

1.1.3. İbrahim Bey'in Kardeşleri .....41

1.1.4. Taht Mücadeleleri .....41

1.2. Evlilikler .....45

1.3. Karamanoğlu Osmanlı Mücadeleleri .....50

1.3.1. İlk Karamanlı Osmanlı Mücadelesi .....50

1.3.2. İkinci Karamanlı Osmanlı Mücadelesi .....63

#### 1.4. KARAMANOĞLU-ŞAHRUH-MEMLÛKLU-DULKADİRLİ-KIBRIS MÜNASEBETLERİ .....

1.4.1. Karamanoğlu –Memlûk-Dulkadiroğlu Münasebetleri .85

1.4.2. Karamanlılar, Kıbrıs ve Gorigos .....87

1.4.3. Şahruh Meselesi .....91

## İKİNCİ BÖLÜM

### 2. 1451-1481 SENELERİ ARASINDA MEYDANA GELEN HADİSELER ..95

#### 2.1. KARAMANOĞULLARI-OSMANLI MÜNASEBETLERİ ....95

2.1.1. İlk Osmanlı Karamanlı Mücadelesi .....96

2.1.2. İkinci Osmanlı Karamanlı Mücadelesi.....104

#### 2.2. KARAMANOĞLU-OSMANLI-AKKOYUNLU-VENEDİK

|                                                        |     |
|--------------------------------------------------------|-----|
| MÜNASEBETLERİ .....                                    | 116 |
| 2.2.1. Karamanlı-Akkoyunlu-Osmanlı Münasebetleri ..... | 116 |
| 2.2.2. Karamanoğlu Venedik Münasebetleri .....         | 118 |

### ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

#### 3. 1481-1500 YILLARI ARASINDA MEYDANA GELEN HADİSELER

|                                                                                                                                             |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| KARAMAN BEYLİĞİ VE HANEDANININ DURUMU .....                                                                                                 | 121 |
| 3.1. OSMANLI KARAMANLI MÜNASEBETLERİ .....                                                                                                  | 121 |
| 3.1.1.II. Bayezid, Şehzâde Cem ve Karamanoğlu<br>Münasebetleri .....                                                                        | 121 |
| 3.1.2. Son Osmanlı Karamanoğlu Münasebeti .....                                                                                             | 123 |
| 3.2. 1420-1500 SENELERİ ARASINDA KARAMAN<br>BÖLGESİNDE DARBEDİLEN PARALAR, İNŞÂ EDİLEN<br>MİMÂRİ ESERLER, VAKFİYELERİ VE<br>KİTÂBELERİ..... | 124 |
| 3.2.1. Medrese ve Vakfiyeler .....                                                                                                          | 125 |
| 3.2.1.1. Ak Mederese ve Vakfiyesi .....                                                                                                     | 125 |
| 3.2.1.2. İbrahim Bey İmâreti Medresesi .....                                                                                                | 126 |
| 3.2.1.3. İbrahim Bey'in Konya İmâreti .....                                                                                                 | 128 |
| 3.2.1.4. İbrahim Bey'in Anamur Kalesi Kitâbesi ....                                                                                         | 129 |
| 3.2.2. Sikkeler .....                                                                                                                       | 129 |
| 3.2.2.1. Ali Bey'in Paraları .....                                                                                                          | 129 |
| 3.2.2.2. İbrahim Bey'in Paraları .....                                                                                                      | 130 |
| 3.2.2.3. İshak Bey'in Paraları .....                                                                                                        | 131 |
| 3.2.2.4. Pir Ahmed Bey'in Paraları .....                                                                                                    | 131 |
| 3.3. KARAMANOĞULLARI BEYLİĞİ'NİN OSMANLILARA<br>İLHAKI, TAHRİRİ VE EYALET TEŞKİLATINA DÂHİL<br>EDİLMESİ .....                               | 132 |
| 3.3.1. Karamanoğullarının Osmanlı Devletine<br>İlhakı .....                                                                                 | 132 |

|                                                        |     |
|--------------------------------------------------------|-----|
| 3.3.2. Karaman Bölgesinin Tahriri .....                | 134 |
| 3.3.3. Karaman Bölgesi'nin İdari Teşkilatlanması ..... | 135 |
| <b>SONUÇ</b> .....                                     | 136 |
| <b>BİBLİYOGRAFYA</b> .....                             | 138 |
| <b>ÖZGEÇMİŞ</b> .....                                  | 153 |

## KISALTMALAR

|            |                                          |
|------------|------------------------------------------|
| a.g.e.     | adı geçen                                |
| a.g.m.     | adı geçen makale                         |
| a.g.t.     | adı geçen tez                            |
| b.         | bin                                      |
| bkz.       | bakınız                                  |
| D.İ.A.     | Diyanet İslâm Ansiklopedisi              |
| D.T.C.F.D. | Dil ve Tarih Coğrafiya Fakültesi Dergisi |
| ed.        | Editör                                   |
| gnş. bilg. | geniş bilgi                              |
| haz.       | hazırlayan                               |
| İ.A.       | İslâm Ansiklopedisi                      |
| İ.Ü.E.F.   | İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi |
| Ktp.       | Kütüphane                                |
| nşr.       | neşir                                    |
| s.         | sayfa                                    |
| TD.        | Tarih Dergisi                            |
| T.M.       | Türkiyat Mecmuası                        |
| trc.       | Tercüme                                  |
| TTK.       | Türk Tarih Kurumu                        |
| vd.        | ve diğeri                                |

# GİRİŞ

## 1. KONUNUN TAKDİMİ

Büyük Selçukluların Bizanslılara karşı kazandığı 1071 Malazgirt Savaşı Anadolu coğrafyasını Türk iskânına açmış, zikredilen toprakları batılıların ifadesiyle Türkmenia haline gelmesini hızlandıran bir hadisenin başlangıcı olmuştur. Karamanlı Türkmenleri<sup>1</sup> de diğer Oğuz boyları gibi çeşitli tarihi hadiseler neticesinde bu coğrafyaya göç etmişler ve Anadolu'nun muhtelif yerlerine iskan olunmuşlardır. Siyasi bir teşekkül meydana getirme kudretini gösterebilmiş olan Karamanlılar Türkiye Selçukluları tarafından Taş ili (İç-el) havalisine yerleştirilmişlerdir.<sup>2</sup>

Taş-ili olarak tabir edilen bu coğrafya ve havalisi kabaca Ermenek, Mut, Silifke, Gülnar, Anamur gibi Türkiye Selçuklularının uç bölgelerini oluşturan askeri bakımdan mühim mevkiilerdir.<sup>3</sup>

Taş-ili bölgesi tarih boyunca mühim ticari ve askeri yolların geçtiği stratejik

<sup>1</sup> Karaman kelimesinin manası hakkında kesin bir bilgi mevcut değildir. Bu konuda muhtelif görüşler vardır; "Karaman kara adam demektir". bkz. B.Atalay, **Türk Büyükleri ve Türk Adları**, İstanbul 1339, s.94; "Karaman çok esmer ve siyahımsı iri demir külçesinden oluşan ağır balyoz". Aydil Erol, **Adlarımız**, Ankara 1992, s.220; Kazaklarda ise Karaman kelimesi kız alıp vermede etnik karışma uğrayanlara verilen isim olarak karşımıza çıkmaktadır. L. Artıkbayev, **Kazak Etnoğrafyası, Etnosjane**, Kagam, XVIII g. Karagandı, 1995, s.78; Kazaklarda Kara ve Ak Süyekler arasındaki evlilik adetleriyle ilgili olarak Karaman kelimesine rastlanmaktadır. Bkz. E.Bekmahanov, **Kazakistan, 19. Yüzyılın 20-40 Yıllarında**, Almatı 1994, s.76 vd. Karamanlılarla ilgili yapılan tartışmaların başında bunların hangi oğuz boyuna bağ olduğu idi. F. Köprülü, Salur boyundan olduğu kanaatindedir. F. Köprülü, *"Oğuz Etnolojisine Dair Notlar"* **T.M.I.**, İstanbul 1925, s.192-197; S.Tekindağ ise doktora tezinde Salur olduğunu söylerken daha sonra İslam Ansiklopedisine yazmış olduğu Karaman maddesinde Avşar olduklarını söylemektedir. Ş.Tekindağ, **XIII-XV Asır Cenubi Anadolu Tarihine Ait Bir Tetkik**, (basılmamış doktora tezi), İstanbul 1947, s.96; Ş. Tekindağ, *"Karamanlılar"*, **İA VI**, s.316; F. Sümer, Karamanlıların Avşar olduğu fikrindedir. Bkz. F. Sümer, **Oğuzlar (Türkmenler)**, Ankara 1980, s.160

<sup>2</sup> Karamanlılar sadece İç-el bölgesinde olmayıp Anadolu'nun muhtelif yerlerinde ve Türkistan'da da mevcutturlar. Fakat bunlardan sadece Taş ili havalisine yerleştirilenler bir beylik yahut devlet hayatı yaşayabilmişlerdir. Diğer yerlerde bulunanlar ise hakimiyeti altında yaşadıkları devletlerde üst düzeyde hizmet etmişlerdir. Mürgab Gence ve Şirvan daki Karamanlılar'ın failliyetleri hak. bkz. Mirhond, **Ravzatu's Safa V-VI**, Boımbay 1266, s.212 vd, 656, 811. Hasan Rumlu, **Ahsen'üt Tevarih I**, (nşr.C.N. Seddon), Baruda 1931, s.66. F. Sümer, **Safevi Devletinin Kuruluşu ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü**, Ankara 1992, s.21, 22, 193,194; F. Köprülü, *"Oğuz Etnolojisi"*, **Türkiyat Mecmuası I**, İstanbul S.194; Z. V Toğan, *"Salur Kazan ve Bayındırlar"*, **Dedem Korkut'un Kitabı**, (nşr.O.Ş. Gökyay) Ankara 1973, s.CVII, CX; A. İnan *"Karaman İsminin İntişar Sahasına Dair "*, **Makaleler ve İncelemeler I**, Ankara 1987 s.8-11; İbnü'l Ezrak, **Meyyafarikin ve Amid Tarihi**, (nşr. A Savran), Erzurum 1992, s.78

<sup>3</sup> Bu şehirler hak. bkz., Halit Bardakçı, **Bütün Yönleriyle Ermenek**, Ankara 1976, s.I-4; W. Hamilton, *Asia Minor Pontus and Armenia II*, London 1842 s.304-322; Neşri Altay, **Mut Tarihi**, Karaman 1976 ; Ahmed Rifat, **Lugat-i Tarihiye Coğrafiye V**, İstanbul 1300, s.280 vd; M. Conard, *"Cilicia"*, **E.I II**, London 1965 s.34 vd

bir yer olmuş, Strabon'un coğrafyasında da belirttiği gibi ilk çağda da bu bölgeler mühim milletlere ve medeniyetlere beşiklik yapmıştır.<sup>4</sup>

Taşlık ve ovalık olarak ikiye ayrılan bu bölge ilk çağlarda Seleuceia (selokya), Decapolis, Isaurica şeklinde isimlendirilmiştir. Roma İmparatorluğundan sonra Bizans döneminde 18 temaya ayrılan Anadolu'da bu muhit Seleuceia teminde yer almış, Toroslar, Manavgat, Lamos ve Göksu Çayları da bu bölgenin mühim noktaları olmuştur.<sup>5</sup>

Arap-Bizans mücadelesinde de mühim bir geçit ve kavşak noktası vazifesini gören Taş ili bölgesi, Türklerin Anadolu'ya göçlerinde ilk olarak gözlerini diktikleri sahalardan birisi olmuş, bilhassa Toroslar buradaki mücadelelerde belirleyici rol oynamıştır. Türkmen boyları, 1071 Malazgirt muharebesinden çok önce sadece İran yaylasından değil aynı zamanda Balkanlardan da, Bizans marifetiyle, Torosların güneyinden Araplarla mücadele maksadıyla Anadolu'ya girmişlerdir.<sup>6</sup> Taş-ili, 1224 yılında Türkiye Selçuklu hükümdarı Alaeddin Keykubat'ın emriyle Çavlı ve Ertokuş Beyler tarafından fethedilerek Türkmenlerin iskanına açılmış<sup>7</sup> idaresi de emir Kamerüddin'e verilmiştir.<sup>8</sup> Karamanlılar da diğer Üçok kabileleri ile birlikte bu

<sup>4</sup> W.M.Ramsay, **Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası**, (nşr.M.Pektaş), İstanbul 1939, s.59, 387 vd, 423 vd; Said Paşa, **Mir'at'ül İber II**, Derseadet 1304, s.160 vd, 190; Stefan Lloyd, **Türkiye'nin Tarihi**, (nşr.E. Varinlioğlu), Ankara 1998 s.217-222; Fr. Taeschner, *"Anadolu I"*, **E.I. I**, Leiden 1975 s.481-83; Charles Texier, **Küçük Asya**,(nşr.ASuat), İstanbul 1340; *"Gazzi Mekki Seyahatnamesi"*, (nşr. E. Kamil), **Tarih Semineri Dergisi II**, İstanbul 1937, s.20-22; El-Bekri, **Kitabu' Mesalik ve'l Memalik I**, (nşr. A Ferre), Beyrut 1992, s.474 vd; İbn Hurdadbi, **El Mesalik ve'l Memalik**, (nşr.M.J. Goeje), s.109-112; İstahri, **Mesalik el Memalik**, (nşr.M.J.D Goeje), Brill 1927, s.68 vd.

<sup>5</sup> Toros Dağları tarihin her döneminde hem bir set, hem de bir kavşak noktası olmuştur. Bunun için bkz. E. Honigman, **Bizans Devleti'nin Doğu Sınırı**, (nşr.F. Işıltan), İstanbul 1970, s.37; Ş. Uçar, **Anadolu'da İslam Bizans Mücadelesi**, İstanbul 1990, s.67 vd.; A Sevim, **Selçuklu Ermeni İlişkileri**, Ankara 1983, s.27-28; Mikhail Psellos'un **Klironographia'sı**, (nşr.I. Demirkent), Ankara 1992, s.33-34. İbnü'l Fakih, **Muhtasar Kitabü'l Buldan**, (nşr.M.J.De Goeje), Brill 1885, s.III, 113, 116, 160.

<sup>6</sup> Anadolu'ya Malazgirt zaferinden önce Balkanlardan ve Kafkaslardan gelen Hristiyan Türkler için bkz. Mikhail Psellos, **a.g.e.**, s.201, 223, 233-234; Niketos Klioniates, **Historia**, (nşr.F. Işıltan) Ankara 1995, s.9-11, 14,34,95; Anna Kommena, **Alexiad**, (nşr. B. Umar), İstanbul 1996, s.25, 301, 363; Robert De Clari, **İstanbul'un Zabtı** (1204), ( nşr.B. Akyavaş), Ankara 1994, s.29; İbn Havkal, **Suretu'l Arz**, (nşr.c. Şiar), Tahran, s.137 vd; H.F. Turgal, *"Anadolu 'da Gregoriyen ve Ortodoks Türkler"* **Ülkü IV/22**, (1934), s.173-182; A.N.Kurat, **Peçenek Tarihi**, İstanbul 1937, s.136-138; Cami Bey, **Osmanlı Ülkesinde Hristiyan Türkler**, İstanbul 1338, s.16, 24 vd, 27 vd.

<sup>7</sup> Ermenek hak. gnş.bilgi için bkz., Mirhond, **Ravzat'üs Safa VI**, s.9, 153 vd; Hamdullah Müstevfi, **Nuzhetü'l Kulûb**, (nşr. Strange), London 1915, s.95; El-Ömerî, **Mesâlikü'l Ebsar**, Frankfurt, 1993, s.48 vd ; Reşidüddin, **Camîu't'Tevârih II**, s.1192-93; İ. Ortaylı, **Türkiye İdare Tarihine Giriş**, Ankara 1996, S.160

<sup>8</sup> Kamerüddin Lala için bkz. Ş. Tekindağ, *"Alaüddin Keykûbat ve Halefleri Zamanında Selçuklu Küçük Ermenistan Hududları"*, **TD II/I**, s.30; O. Turan, **Selçuklular Zamanında Türkiye**, İstanbul

bölgede Ermenek civarında ki Kamış adlı mevkiye yerleştirilmişlerdir.

Karamanlıların başındaki ilk tarihi şahsiyet olarak Nure Sofu'yu görmekteyiz.<sup>9</sup> Nure Sofu emrindeki Türkmenlerle etraftaki Hristiyan kalelerine karşı hücumlarda bulunmuş ve buralardan oldukça bol ganimet elde etmiştir. Nure Sofu'nun bu devirde cereyan eden Babailer hareketine katıldığı tarihi kayıtların ifadesinden anlaşılmaktadır.<sup>10</sup> Nure Sofu'nun, Bonsuz, Zeynü'l Hac ve Karaman isminde üç oğlu olduğunu yine tarihi kaynaklardan öğrenmekteyiz. Aynî ise Nure Sofu'nun Karaman'dan başka Timur Han ve Oğuz Han adlı iki oğlundan daha bahsetmektedir.<sup>11</sup>

Nûre Sofu'nun ölüm tarihi tam olarak belli değildir. Kendisinden sonra Beyliğin başına oğlu Karaman geçmiştir. Kerimüddin lâkabını taşıyan Karaman bu havalideki kaleleri tamamıyla fethedip, Türkiye Selçuklu hükümdarı Rükneddin Kılıçarslan'dan Ermenek Beyliğinin tevcihini aldıktan sonra Ermenek Bey'i olmuştur.<sup>12</sup> Bu tarihlerde Rükneddin ile Karaman arasında sıhriyet tesis edilmiş ve Lârende kalesi Karamanlılara verilmiştir. Karaman Bey'in hakimiyeti döneminde 1243 Köseadağ mağlubiyetinin akabinde iflas etmiş olan Türkiye Selçuklu devlet mekanizmasının çöküşü daha da hızlanmış, Moğol tahakkümü artmaya başlamıştır. Bunun neticesinde Karamanlılar bu tarihten sonra kaynaklarda uzun bir müddet Moğollarla birlikte anılmaya başlayacaklardır.<sup>13</sup>

---

1993, s.345-346; **GazziMekki Seyahatnamesi**, s.29

<sup>9</sup> Nure Sofu ve Karamanlıların aslı hakkındaki münakaşalar için bkz. Şikâri, **Karamanoğulları Tarihi**,(nşr.M. Koman), Konya 1946 s.9 vd; **Kirmani**, s.58; Ş. Tekindağ *"Şemsuddin Mehmed Devrinde Karamanlılar"*, **TD. XIV/19**, (1964), s.82; Cenabi, **Aylemüzzâhir**, Nurosmaniye ktb. A.Y, nu, 3101-02, vr, 157; İbnBîbî, **El Evamiru'l Alaiye Fi'l Umuri'l Alaiyye**, (nşr. M.Öztürk), Ankara 1997, s.688

<sup>10</sup> Karamanlılar-Babâiler münasebetleri hak. geniş bilgi için bkz., F. Köprülü, **Anadolu'da İslamiyet**, ( nşr.R. Hulusi), İstanbul. 1996; Ş. Tekindağ, **Karamanlılar**, s.318; *"Karamanname, li Aşık el Eflak Seyyid İlyas Kirmani"*,(nşr.M. Koman), **Konya Mecmuası**, sayı 64-65, Konya 1944, s.58; **Ünsî'nin Selçuk Şehnamesi**, (nşr.M. Koman), Konya 1942, s.24; Cl. Cahen, *"Baba İshak, Baba İlyas, Hacı Bektaş ve Diğerleri"* **A. Ü. İ F. D.**, sayı 18, (1970), s.397 vd.; A.Y. Ocak, **Babâiler İsyanı**, İstanbul 1996, s.161 vd. ; **Şikâri**, s. 14 vd.; Gordlevski, **Anadolu Selçuklu Devleti**, (nşr.A. Yaren ), Ankara 1988, s.68

<sup>11</sup> Aynî'den naklen Nure Sofu'nun oğulları için bkz. Ş. Tekindağ, **Karamanlılar**, s.318

<sup>12</sup> Karaman'ın başa geçişi ile ilgili olarak bkz. Taşköprüzâde, **Eş-Şekâiku'n Nûmâniye**, (nşr. A.S.Furat), İstanbul 1985, s.5 vd; A. Ağırakça, *"Menâkîbü'l Kudsiye'ye Göre Muhlis Paşa'nın Anadolu Selçuklu Tahtına Geçişi"* **T.D, S.34**, (1984), s.94 vd.; Elvan Çelebi, **Menâkîbu'l Kudsiyye, Fi Menasîbü'l Ünsiyye**, (nşr.A.Y. Ocak. İ. Erünsal) İstanbul 1984, s.89 vd; **İcmâl-i Târih-i Müntehab**, Koyunoğlu ktb. T.Y. nu. 13469, vr. 2b. , İbn Bîbî, s.689

<sup>13</sup> Moğol Türkmen münâsebetleri için bkz. Reşidüddin, **Cami u't -Tevârih II**, s. 1192; İbn Esir, **El - Kamil fi't Tarih XII**, ( nşr. A. Ağır Akça, A. Özaydın), İstanbul 1991. s.458; Ebu'l Farac ( Bar

Karaman, Müinüddin Pervane'nin de desteği ile etraftaki Hıristiyan kalelerine taarruz etmeye başlamış, Ermenilerse Karaman'ın bu taarruzlarına karşı koymakta güçlük çekmişlerdir.<sup>14</sup>

Selçuklu Veziri Muinüddin Pervane, Karamanlılara karşı yapmış olduğu sert müdahale sonunda Karaman Bey'in oğullarını idam ettirmiştir. Karaman Bey ise Ermenek'e kaçmış bir müddet yaşadktan sonra burada vefat etmiştir (1262).<sup>15</sup>

Karaman Bey'den sonra Beyliğin başına oğlu Şemsüddin Mehmed Bey geçmiştir. Memlûk Sultanı Baybars'ın Moğollara karşı Anadolu'ya girişiyle Mehmed Bey, kardeşi Ali Bey'i Kayseri'ye göndererek, ona itaatini arz etmiştir. Baybars da Mehmed Bey'e tevki ve sancak göndermiştir. Fakat Memlûk Sultan'ı Anadolu'da umduğunu bulamamış bir müddet sonra Şam'a geri dönmüştür.<sup>16</sup>

Baybars'ın gönderdiği tevkii ve sancakları da yanına alan Mehmed Bey, hukuken kendisini bu bölgenin hakimi görerek Selçuklu hükümdarı II. Keykavus'un oğlu olduğunu söylediği Gıyaseddin Siyavuş isminde Cimri lakaplı bir şahsı da yanına alan Mehmed Bey, onu Selçuklu tahtına oturtmak gayesiyle harekete geçip Konya'ya yürüdü. Yanında müttefikleri olarak Eşrefoğulları ve Menteşeoğulları da vardı.<sup>17</sup>

Konya'da hükümet işlerine bakan Eminüddin Mikail ve Bahaeddin Mehmed Karaman Türkmenlerinin Konya'ya girişine mâni olamadılar. Şehre giren Mehmed Bey, Siyavuş'u Selçuklu Sultan'ı olarak tahta oturtup adına hutbe okuttu. Kendisini de Vezir ilan ederek hükümet işlerini uhdesine aldı (Mayıs 1277). Daha sonra Divan'ı toplayan Mehmed Bey burada Türk dili bakımından ehemmiyet taşıyan tarihi

---

Hebraeus), **Ebu'l Farac Tarihi II**, (nşr.Ö. R. Doğrul), Ankara 1987, s.638 vd; Aknerli Grigor, **Moğol Tarihi**, (nşr.H. Andreasyan), İstanbul 1954, s.36-49; F. Sümer, " *Moğollar*", **S.A.D. I**, (1969), s.1-147

<sup>14</sup> Moğol-Ermeni-Karamanlı münâsebetleri için bkz. Müverrih Vardan, " *Türk Fütuhâtı Tarihi (889-1269)*", (nşr.H. Andreasyan), **T. S.D. I/2**, İstanbul 1937, s.231 vd; E. Dulaurier, " *Ermeni Müverrihlerine Nazaran Moğollar*", **T.M. II**, s.180; Recep Şahin, **Türk İdarelerinin Ermeni Politikaları**, İstanbul 1988, s.50-62; Bertold Spuler, **İran Moğolları**, (nşr. C. Köprülü), Ankara 1987, S.232 vd; Hetum, s.486 vd.; S. Orbelian, **Histoire De La Siounnie II**, (nşr. M. Broussed). Petersbourg 1864, s.227

<sup>15</sup> **Şikârî**, s.33; **İbn Bibi**, s.689

<sup>16</sup> F. Sümer, **Moğollar**, s.29-33; O. Turan, **Selçuklular Zamanı**, s.520; P. Wittek, **Menteşe Beyliği**, (nşr. O.Ş. Gökyay), Ankara 1986., s.51; Nuveyrî, **Nihâyetü'l Ereb III**, Kahire 1955, s.359; El Yunûni, **Zeyl -i Mîrât'üz Zaman III**, İndia 1960, s.183

<sup>17</sup> Ş. Tekindağ, **Mehmed Bey**, s.90-91; **Şikârî**, s.44-48; **Kirmanî**, s.64; **Anonim Selçuknâme**, s.59; Aksarâyî, **Müsameretü'l Ahbar ve'l Müsayeretü'l Ahyar**, (nşr. O.Turan), Ankara 1959 s. 124; **İbnBîbî**, s.690-692; F. Sağlam, " *Şimdiye Kadar Görülmeyen Cimri Sikkesi*", **III. TTK. Kongresi**, Ankara 1948, s.224

"bu günden sonra, divanda, dergahta, hargahta, mecliste ve meydanda Türkçe'den başka lisan kullanılmayacaktır" kararını aldı. Mehmed Bey Konya'da ki işlerini hallettikten sonra Değirmençayı'nda kendisiyle çarpışmaya hazır olan Sahipataoğulları'ndan Taceddin Hüseyin ve Nasiredin Hasan kumandasındaki Germiyan Türkmenleriyle çarpışmaya gitti. İki taraf arasında vuku bulan muharebede Mehmed Bey galip geldi.<sup>18</sup>

Mehmed Bey dönüşte Konya önüne gelmiş, Şehrin kapılarının kendilerine kapandığını görünce Ermenek tarafına doğru çekilmiştir. Bu arada Moğol ordusunun kendileri üzerine geldiğini haber alan Mehmed Bey Mut'un Kurbağadere mevkiinde müdafaa tedbirini aldı. Muhafazası için Siyavuş'u Ermenek'e gönderdi. Moğollarla çarpışan Mehmed Bey mağlup olarak kardeşleri Tanu ve Zekeriya ile birlikte öldü.<sup>31</sup> Bu hadiseden sonra Mehmed Bey'in yerine kardeşi Güneri Bey geçmiştir. Güneri Bey Karaman ve Mehmed Beylerin Moğol ve Selçuklulara karşı yürüttükleri siyasetin takipçisi olmuştur. Karamanlılar, III. Gıyaseddin Keybüsrev'in annesi ile anlaşarak emaret menşurunu aldılar. Gıyaseddin'in Moğollar tarafından öldürülmesi üzerine Karamanlılar Eşrefoğulları ile birlikte Konya'ya gelip, Gıyaseddin Keyhüsrev'in çocuklarını Selçuklu tahtına çıkardılar. Fakat Moğol kumandanı Keyhatu'nun kuvvetli bir ordu ile Konya'ya gelmesi üzerine Karamanlılar Konya'dan uzaklaştılar (1285). Karamanlılar, Keyhâtu'nun bu hareketinden sonra diğer rakipleri olan Ermeniler üzerine yöneldiler ve Tarsus'u işgal ettiler (1286). Ermeni Kralı Leon, Karamanlıları İlhanlı hükümdarı Argun'a şikayet etti. Bunun üzerine harekete geçen Moğol ve Selçuklu askeri Lârende'ye girip burasını tahrip ettiler. Etrafta birçok yağma ve katliamlarda bulundular. Fakat Güneri Bey ve Karamanlıları ele geçirmek mümkün olmadı (1288). Neticede başka çareleri kalmadığını gören Güneri Bey Selçuklu Sultan'ı Mesut'tan özür dileyip anlaşmak zorunda kalmıştır.<sup>19</sup>

<sup>18</sup> İbnBîbî, S.696; O. Turan, **Selçuklular Tarihi ve Türk İslam Medeniyeti**, İstanbul 1993. s.427; A. Dilaçar, **Türk Diline Genel Bir Bakış**, İstanbul 1964, s. 136; Ş. Tekindağ, **Mehmed Bey**, s.86 vd. İ.H. Uzunçarşılı, **Kütahya Şehri**, İstanbul 1932, s.27; M. Ferit-M. Mesud, **Sâhib Ata Oğulları**, İstanbul 1934, s.126 vd.; Şikâri, s.48-49; **Kirmani**, s.64; **İbnBîbî**, s.705; **Anonim Selçuknâme**, s.40-41; Ebu Bekir İbnü'l Zeki, **Ravzat'al Küttâb**, (nşr.A. Sevim), Ankara 1972, s.13, 49, 53; **Mevlana'nın Mektupları**, (nşr.F.N. Uzluk), İstanbul 1937, s.32 vd, 36,142; Reşidüddin b. Fazlullah, **Mukâtebât-ı Reşîdi**, (nşr.M Şefi), Lahor 1945, s.275

<sup>19</sup> **İbnBîbî**, s.727-29; **Aksarâyi**, s.129 vd; **Selçuknâme**, s.41; **Ravzatü'IKüttâb**, s.13-17; **Ebu'l Farac**, s.603 vd; **Selçuknâme**, s.44 vd; O. Turan, **Selçuklular Zamanı**, s.589; Cl- Cahen. **Osmanlı Öncesi**, s.287 vd; F. Sümer, **Moğollar**, s.62 vd; S.Orbelian, **a.g.e. I**, s.238 vd; **Selçuknâme**, s.48 vd; **Ebu'l**

Karamanlılar bundan sonra Moğolların kendi aralarındaki anlaşmazlıklarında mühim roller oynamışlardır. Moğol kumandanı Baltu'nun isyanında onu destekleyen Karamanlılar daha sonra Baltu'yla da araları bozulmuş ve İlhanlılardan Sülemiş'in isyanında da ona kucak açmışlardır. Karamanlıların bu hareketi İlhanlı Hükümdarı Gazan Han'ın pek hoşuna gitmemiştir. Güneri Bey'in, 20 Nisan 1300 tarihinde vefat etmesinden sonra Karamanlıların başına Mahmut Bey geçmiştir. Mahmut Bey hakkında Şikârî'nin haricinde bilgi bulmak zorlaşmaktadır. Onun, kardeşi Güneri Bey zamanında Alaiye'yi zaptettiği, burada Memlûklerin adına hutbe okuttuğunu Cezeri'nin Cevâhir'üs Sülûk'undan öğrenmekteyiz.<sup>20</sup>

Mahmut Bey vefat tarihi olan 1303 tarihine kadar Moğollarla mücadele etmiş, ondan sonra yerine halefi Yahşi Bey geçmiştir. Yahşi Bey'in Moğollara karşı yürütmüş olduğu faaliyetler o dönem Anadolu'sunda ve diğer Beyliklerde bir serbestlik havasının esmesine sebep olmuştur. Yahşi Bey Konya'yı zaptettikten sonra şehri tamir etmiştir (1312). Yahşi Bey döneminde Karamanlıların Ahiler ve Mevleviler ile de yakın temas kurduklarını görmekteyiz. Konya'nın Karamanlıların eline geçmesi Anadolu'daki Moğol hakimiyeti için oldukça ağır bir darbe olmuştur. İlhanlılar hem Konya'yı kurtarmak hemde Karamanlıların diğer Anadolu Beylikleri üzerinde kendilerine karşı meydana getirmiş oldukları gevşekliği ortadan kaldırmak için Emir Çoban'ı Anadolu'ya gönderdiler (1314). Emir Çoban'ı karşılamak için bütün Anadolu Beyleri Karanbük'e Çoban'ın yanına gittikleri halde Karamanlılar onu karşılamaya gitmediler. Bunun üzerine Konya'ya yürüyen Çoban şehri teslim aldı. Buradan Karamanlıları tedip için Lârende'ye yürüyen Çoban etrafı yağmalamış, yerine oğlu Timurtaş'ı bıraktıktan sonra geriye dönmüştür. Yahşi Bey ise bu muhârebeyi müteakip vefat etmiştir (1315). Yahşi Bey'in yerine Mahmut Bey'in oğlu Bedrettin İbrahim Bey geçmiştir. İbrahim Bey döneminde Konya'nın tekrar Karamanlıların eline geçtiği anlaşılmaktadır. İbrahim Bey 1318-1319 yılında Tarsus civarına akın yaparak Ermenilerle yapmış olduğu mücadelede yenilip geri çekilmiştir. Fakat ertesi sene Timurtaş ile Karamanlıların ortaklaşa düzenledikleri sefer neticesinde Tarsus ve civarı Karamanlıların eline geçmiştir.<sup>21</sup>

---

Farac, s.638 vd

<sup>20</sup> Hetum, s.490; F. Sümer, **Moğollar**, s.67 vd; S.Orbelian I, s.265 vd; El Ömerî, **Mesâlik**, s.28

<sup>21</sup> Şikârî, s.52-54; Kirmani, s.65; H. Edhem, “Karamanoğulları Hakkında Vesâik-i Mahkuke”,

Bu arada Timurtaş ile Karamanlıların arası açılmış, Konya tekrar Timurtaş'ın eline geçmiştir. Fakat Timurtaş'ın İlhanlı hükümdarı Ebu Said Bahadır Han'la bozuşup Memlûklulara sığınmasından sonra Karamanlılar Konya'ya kesin olarak yerleşmişlerdir. Bu dönemde İbrahim Bey, kardeşleri ile birlikte Karamanlıları ortaklaşa yönetmiştir. Adli işlere kendisi bakarken askeri işlere kardeşi Halil Bey bakmıştır. Diğer kardeşi Musa Bey ise daha ziyade dini işlerle meşgul olmuştur. İbrahim Bey, bir müddet sonra hükümet işlerinden daha iyi anladığı gerekçesiyle emirlikten feragat ederek yerine kardeşi Halil Bey'i geçirmiştir. Böylece İbrahim Bey'in birinci saltanat devresi sona ermiştir (1333).<sup>22</sup>

Halil Bey'in ölümünden sonra yerine kardeşi İbrahim Bey ikinci kez başa geçmiştir. Fakat bu saltanatı da çok uzun süreli olmamış kısa bir müddet sonra ölmüştür. Yerine ise oğullarından Ahmed Bey geçmiştir. Onun Hükümdarlığı Moğol ve Eretnalılarla mücadeleyle geçmiştir. Bu mücadelelerde ilk önceleri galip gelen Ahmed Bey, yapılan bir muharebede Eretnaoğlu Ahmed Bey tarafından öldürülmüştür(1350).<sup>23</sup>

Ahmed Bey'den sonra Beyliğin başına kardeşi Şemsüddin Bey geçmiştir. Karamanlıların başında bir yıl kadar kalmış hanedan içi anlaşmazlık neticesinde öldürülmüştür.<sup>24</sup>

Şemsüddin Bey'den sonra Beyliğin başına Musa Bey geçmiştir. O Memlûklülerle sıcak ilişkiler kurarak Ermen beldelerinin menşurunu almıştır.

---

TOEM, s.704; C. Cahen, *Notes Pour* s.347 vd; İ.H. Konyalı, *Alanya*, İstanbul 1946, s.81; C. Ölçer, *a.g.e.* s.52 vd; Ş. Tekindağ, *Karamanlılar*, s.320; *Eflâki II*, s.521-522; F. Sümer, "*Mevlânâ ve Oğullarının Türkmen Beyleri ile Münâsebetleri*", *700 yıl Dönümü Mevlânâ Semineri*, Ankara 1973, s.46-47; *Mevlânâ'nın Mektupları*, (nşr.F.N.Uzluk), İstanbul 1937, s.7 vd; Sultan Veled, *İbtidaname*, (nşr.A. Gölpınarlı), Ankara 1976, s.250, 417; Mikail Bayram, *Ahi Evren*, Ankara 1995, s.25 vd.; Gordlevski, *a.g.e.* s. 136; *Selçuknâme*, s.67; *Aksarâyi*, s.310 vd.; Reşidüddin Fazlullah b. İmadü'd Devle Ebu'l Hayr, *Târih-i Mübarek Gazâni*, (nşr.K. Jahn), s.122-123; *Aksarâyi*, s.312; *Târih-i Gazâni*, s.123; *Eflâki*, *Menakıbu'l Arifin*, (nşr.T. Yazıcı), Ankara s.433; İ.H. Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri*, s.12; 67; *Kirmani*, s.65; H. Edhem, *a.g.m.* S.705; *Sempat*, s.666-667; Ebu'l Fidâ, *Târih-i Ehu'l Fidâ II*, (nşr.M. Deyyub), Lübnan 1997, s.44; İbn Kesir, *El Bidâye ve'n Nihâye VIX*, (nşr.M. Keskin), İstanbul 1995, s.179; *Şikârî*, s.54; *Eflâki*, s.575

<sup>22</sup> *Selçuknâme*, s.67-68; El Ömerî, *Mesâlik*, s.25 vd.; İbn Hacerü'l Askalâni, *Ed Dürerü'l Kamine II*, Beyrut 1931, s. 102; *Ebn' Fidâ II*, s.447-48; *İbn Kesir*, s.233; İbn Hacer, *Dürer I*, s.318; *Selçuknâme*, s.68; *İbn Batûta I*, s.324; El Ömerî, *Mesâlik*, s.48 vd.; *Eflâki II*, s.502-503; *Şikârî*, S.56; Ş. Tekindağ,, *Karamanlılar*, s.321, F. Köprülü, *Anadolu Beylikleri*, s.28

<sup>23</sup> *Şikârî*, 55-58; Kemal Göde, *Eretnalılar*, Ankara 1994, s.74; C.Cahen, *Osmanlı Öncesi*, s. 352-353, F.Sümer, *Moğollar*, s.111-113, H.Edhem, *a.g.m.*, s.705

<sup>24</sup> *Şikârî*, s.60

Rahatsızlığından dolayı tahttan çekilmiş 1356 yılında vefat etmiştir.<sup>25</sup>

Musa Bey'den sonra Beyliğin başına Halil Bey'in oğlu Süleyman Bey geçmiştir. Uc Beylerinden vergi topladığını Şikârî'den öğrendiğimiz Süleyman Bey hanedan üyelerinden Karaman Bey tarafından öldürülmüştür.<sup>26</sup>

Süleyman Bey'den sonra Beyliğin başına askeri işlere bakan Alaeddin Ali Bey geçmiştir(1357). Karamanlıların AlaeddinAli Bey dönemi bu hanedan için oldukça hareketli ve mücadeleli bir devir olmuştur. Kuzey batıda Osmanlılar, kuzeyde Eretna ve Kadı Burhaneddin Beyliği, batıda Hamit ve Germiyanlılar, doğuda Ermeniler, güneyde ise Memlûklüler Karamanlıların bu dönemde münasebet ve mücadelede bulundukları siyasi teşekküller olmuştur. Bunlar içinde önemli olanı, Osmanlılarla ilk kez Alaeddin Ali Bey döneminde karşı karşıya gelinmiş ve kanlı muharebeler vuku bulmuştur.

Alaeddin Ali Bey devrinde Osmanlılarla münasebetler siyasi evliliklerle başlamış daha sonra mücadeleler savaş meydanlarına aksetmiştir. İlk evliliğini amcası Musa Bey'in kızıyla yapan Alaeddin Ali Bey ikinci evliliğini I.Murat'ın kızı Melek Hatun'la yaptığı tahmin olunmaktadır. Bu evlilik hakkında bilhassa Osmanlı kaynaklarında oldukça bol bilgi mevcuttur. Konuyla ilgili olarak Feridun Bey Münşeat'ında geniş malumat verilmektedir. Ona göre Alaeddin Ali Bey I.Murat'ın kızını istemiştir, bunun içinde bir mektup yazıp Abdulvehab isminde birisiyle göndermiştir. Vekili olarak da Mevlana Muslihiddin'i tayin etmiştir. Nişanı yapılan Melek Hatun'a başlık olarak yüzbin nakit, yüz at, on takım elbiselik muhtelif kumaş, yirmi top altınlı ve sade firengi kadife, beş top Şam dokuması ve yirmi kemha verilmiştir. Münşeat'da bu nikahın 787 yılı Ramazanının son on gününde akdedildiği kaydedilmiştir. Nikahta I.Murat'ı Çandarlızade Halil, Alaeddin Ali Bey'i ise Mevlana Muslihiddin temsil etmiştir. Feridun Bey eserinde nikahın bir suretini de vermiştir. İki taraf arasında yapılan mukavelenamede Akşehir, Aksaray, Ilgın mihir olarak Melek Hatun' a verilmiştir. Fakat bu kayda ihtiyatla yaklaşmak gerekmektedir. Çünkü bu evlilik ileride bahsedeceğimiz Germiyanlılarla yapılan evlilikten farklıdır.

<sup>25</sup> Kalkaşandi, **Kitabuhu Subhi'l-A'sa**, Kahire 1973, V, s.346, VIII, s. 17-18; Ömeri, **Mesalik**, s.48 vd., H.Bardakçı, **a.g.e.**, s.151-162; H.Edhem, **a.g.m.**, s.704-705; Konyalı, **Karaman**, s. 455-460; **Şikârî**, s. 60

<sup>26</sup> **Şikârî**, s. 60-64; P. Wittek, **Menteşe Beyliği**, (O.Ş.Gökyay), Ankara 1986, s. 50-51; **Kalkaşandi** VIII, s. 17

O gün ki siyasi yapıda Melek Hatun'a dolayısıyla Osmanlılara Karaman mülkünden bir parça verilmesi mümkün gözükmemektedir. Germiyan'la yapılan düğün göz önüne alınırsa Osmanlı mülkünden Karamanlılara verilmesi gerekirdi. O dönem için iki beylik arasında hediyelerde dikkate alınırsa bir denklik mevcuttu. Şikârî' de ise bu evlilik farklı bir uslubla anlatılır. Şikârî "*Osman; Davud Bey 'e bir kızım vardır. Adı Mihir Aliye 'dir. Muradımız Sultan 'a vermektir. Var bir tarik ile arz eyle. Cariyeliğe kabul etsünler. Davud Bey Larende ye gelip Sultan 'a mektupunu verdi. Vüzera makul gördüler. Sultan kırk katır mal ve kumaş ile Süleyman Paşa ve Mahmut Paşa'yı gönderdi. Bunlar Osmanlı diyarına gelip saraya kondurup ziyafet eyledi. 40 gün cihaz düzüp Sivrihisar 'a geldiler*" şeklinde hadiseyi nakleder. Bu evlilik üzerinde iki nokta çok tartışılmıştır. Birincisi I.Murat'ın kızının ismi, ikincisi ise düğünün tarihidir. Feridun Bey'de isim Nefise Sultan, Şikârî'de Mihir Aliye olarak geçer. Larende'deki Medrese Kitabesindeyse Sultan Hatun olarak kayıtlıdır. Uzunçarşılı, Başvekalet arşivi'ndeki 387 no'lu tahrir defterine dayanarak kızın adını Melek Hatun olarak tespit etmiştir. Evliliğin tarihi konusunda Feridun Bey'in yukarıda vermiş olduğu tarih mümkün gözükmemektedir. Çünkü bu tarihte Melek Hatun Larende'de yaptırılmakta olan Medresesini tamamlamıştır. Bu medresenin vakfiyesinde Melek Hatun'un küçük yaşta ölmüş, Karaman isminde bir oğlunun adı da geçmektedir. Bütün bunları göz önünde bulundurduğumuz takdirde düğünün çok daha evvelki bir tarihte yapılmış olması gerekmektedir. Uzunçarşılı bu evliliğin 1376 yılında yapıldığı fikrindedir. Şikârî'de ki evlilik kaydında da Karamanlılarla Germiyanlıların anlaşmazlıklarından bahsedilmektedir. İhtilafın 1376-78 seneleri arasında olduğuna bakılırsa bu tahmin doğru gözükmemektedir. Bütün bunlardan sonra şunu söyleyebiliriz ki iki hanedan arasındaki evlilik Osmanlıların Karamanlılara vermiş olduğu siyasi bir rüşvettir. Osmanlıların Karaman hanedanına kız vermesini siyasi bir ittifak arayışı olarak kabul etmek gerekir. Çünkü hanedanlar arası evlilikler umumiyetle taktik gayelere yöneliktir. Osmanlılar ile Karamanlılar arasındaki evlilikler ileriki tarihlerde de yapılmıştır. Bu nikahlarda da Osmanlıların Karaman Şehzadelerini ele geçirme siyaseti görülmektedir. Tabir yerindeyse bu bir nevi hanedanlar arasındaki diplomasi olarak ele alınabilir. Yine dikkat edilmesi gereken bir husus Osmanlıların Karamanlılar dışındaki hanedan ve devletlere oldukça az kız vermiş olmalarıdır. Dolayısıyla bu hususi bir durumdur. O dönem için iki hanedan

arasındaki mücadeleyi durdurmaya matuf olduğu da söylenebilir.<sup>27</sup>

Bu evlilikten dünyaya gelen çocuklarda Osmanlı-Karamanlı mücadelesinde ilginç bir yere sahiptir. Çünkü Alaeddin Ali Bey'den sonra Karaman hanedanı sonuna kadar onun sülalesinden olanlar tarafından idare edilecektir. Şikârî, Ala'ed-din Ali Bey'in oğulları hakkında şu bilgiyi vermektedir "*Alaeddin' in beş oğlu var idi. İkiisi Osman oğlu kızından Mehmed Bey ve Orhan Bey. Pir Ahmed Bey ve Ali Bey ve Kasım gayriden idi* " buna göre Alaeddin Ali Bey'in beş oğlu olduğu anlaşılmaktadır. Yalnız bazı kayıtlarda Mehmed ve Ali Beylerin Melek Hatun'un çocukları olduğu ifade edilir. Bazen de Oğuz Han isminde birisi Melek Hatun'un oğlu olarak gösterilir. Melek Hatun'un küçük yaşta ölmüş Karaman isminde bir oğlunun bulunduğu vakfiyesinde kayıtlıdır. Ala'ed-din Ali Bey'in oğullarından Mehmed ve Ali Beyler Timur'un Ankara zaferinden Karamanlıların başında görülmektedir.<sup>28</sup>

Alaeddin Ali Bey dönemi Karamanlıların Osmanlılarla ilk defa karşı karşıya geldiği ve en fazla mücadelelerin yaşandığı bir devir olmuştur. Alaeddin Ali Bey'in siyasi hayatının hemen hepsi Osmanlılar ile mücadeleler üzerine yoğunlaşmıştır. Bu münasebetler Orhan Bey' den başlayarak Yıldırım Bayezit dönemi de dahil hızlanarak devam etmiştir. İki Beylik arasındaki mücadele görünüşte Selçukluların varisliği iddiası üzerine yoğunlaşmıştır.

Alaeddin Ali Bey'in Karaman tahtına oturduğu sırada Osmanlılar Orhan Bey liderliğinde Rumeli'ye geçmiş bulunuyorlardı. Bu dönemde iki beylik arasındaki faaliyetlerin teferruatını bilememekteyiz. Yalnız Feridun Bey Münşeat'ında Alaeddin Ali Bey'le Orhan Bey'in mektuplaşmaları mevcuttur. Alaeddin Ali Bey'in Rumeli'deki fetihlere bir gurup asker gönderdiğini Münşeat'dan öğrenmekteyiz. Yine Münşeat'a göre Alaeddin Ali Bey Orhan Bey'in Rumeli'deki faaliyetlerinden memnuniyetini dile getirmektedir. Bu durum dostane münasebet olarak telakki edilebileceği gibi Osmanlı hakimiyetinin Karamanlılar üzerinde hakimiyeti olarak da kabul olunabilir. Yalnız o dönem için böyle bir üstünlük zor gözükmemektedir. Diğer

<sup>27</sup> Feridun Bey I, s.102-105; Şikârî, s.13 1, H.Edhem, a.g.m., s.742; F.Köprülü, **Beylikler**, s.30.; İ.H.Uzunçarşılı, "*Osmanlı Tarihinin İlk Devrelerine Ait Bazı Yanlışlıkların Tashihi*", **Belleten**, **XXI/81**, (Ocak 1957), s.178-180.; Şikârî s.132, 140; A.D.Alderson, **Osmanlı Hanedanı'nın Yapısı**, (nşr.Ş.Severcan), İstanbul 1998, s.140-41; L.P., Peirce, **Haremi Hümayun**, (nşr.A.Berkay), İstanbul 1996, s.35, 59

<sup>28</sup> İ.H.Danişmend, **İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi I**, İstanbul 1971, s.114; Şikârî s.166, 170-174.; Konyalı, **Karaman**, s.475

Osmanlı kaynaklarında ise hiçbir münasebetten söz edilmez. Şikârî'de ise Orhan Bey olduğunu tahmin ettiğimiz İbn Osman'dan bahsedilir. Burada Osmanoğlunun Germiyanlılarca hapsedilişi Alaeddin Ali Bey'e gönderilişi ve bu, arada geçen bir çok hadisede anlatılır. Fakat bunları destekleyecek herhangi bir tarihi kayıt mevcut değildir. Alaeddin Ali Bey'in Osmanlılarla bu mektuplaşma hadisesinden sonra ilk mücadelesi Orhan Bey'in oğlu Murat Bey döneminde başlamıştır.<sup>29</sup>

Murat Bey ile Alaeddin Ali Bey arasındaki ilk ihtilaf Ankara havalisi yüzünden baş göstermiştir. Osmanlıların Bursa'dan Ankara'ya ve oradan Tokat'a ulaşan yolun etrafını zaptetmesi Anadolu'da hakimiyeti ele geçirmek için yapılan mühim bir teşebbüstü. Osmanlıların doğuya doğru uzanan işgal sahası olan Eskişehir, Ankara ve çevresindeki hat Karamanlıları da ilgilendiriyordu.

Ankara, Osmanlılar tarafından Orhan Bey zamanında zapt edilmiştir (1354). Böylesi bir yerin Osmanlılar eline geçmesi Anadolu'daki hakimiyet mücadelesinde Karamanlılar bakımından hiçte hoş karşılanabilecek bir hal değildi. Ankara'nın Osmanlıların eline geçmesi Karamanlıların haricinde Eratnalıların da hoşuna gitmemiştir. Orhan Bey'in ölümünden sonra I.Murat'ın başa geçmesi ile Karamanlılar gözlerini Ankara'ya çevirdiler. Burada bulunan kuvvetli Ahi zümresini tahrik eden Karamanlılar, onların Osmanlılara başkaldırmalarını sağladılar. Ayrıca bu havalideki Moğolların Anadolu'daki bakiyesi olan Çavdar Tatarlarını da ayaklandırıdılar. Alaeddin Ali Bey Ankara'nın Osmanlıların elinden alınabilmesi için Eratnaoğlu Mehmed Bey, Varsak, Turgut ve diğer Türkmen Beylerinden teşekkül eden bir ittifak vücuda getirdi.<sup>30</sup>

Bütün bu olanlardan sonra I. Murat, bu ittifakı bozmak ve Ankara'daki ahileri tedip etmek maksadıyla ulemanın da reyini aldıktan sonra harekete geçti. Süratli bir şekilde Ankara'ya gelen Murat Bey şehri Ahilerden çarpışma olmadan teslim almış, Ankara'nın yönetimini ise onlara bırakmıştır. Buradan Sultanöyüğü'ne gelip burayı

<sup>29</sup> Feridun Bey I, s.66-67.; Şikârî, s. 144- 148

<sup>30</sup> Besini Darkot "Ankara", İ.A. I, s.437-452; P. Wittek, **Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu**, (nşr.F. Arık) İstanbul 1947, s.56; İ.H. Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi I**, Ankara 1988, s.124; Özer Ergenç, "1600-1615 Yılları Arasında Ankara İktisadi Tarihine Ait Araştırmalar", **Türkiye İktisat Tarihi Semineri**, Ankara, 1975, s.145-164; **Polonyalı Simeonion Seyehatnamesi 1608- 1619**, (nşr.H. Andreasyan), İstanbul 1964, s.162; Rifat Özdemiş, 19 yy. İlk Yarısında Ankara, Ankara 1986; Z. V. Togan, "Moğollar Devrinde Anadolu'nun İktisadi Vaziyeti", **THİTM I**, ( 1931), s.23-25; P. Wittek, "Ankara'da İlhanlı Kitabesi", **THİTM I**, ( 1931) s.161-164

da zapt ettikten sonra geriye dönmüştür. Böylece Anadolu tesis edilmiş olan ittifakta dağılmış oldu (1361-62). Ankara'nın bu şekilde Osmanlıların eline kati olarak geçmesi Karamanlı Osmanlı ilişkilerini de derinden etkilemiş ileride yapılacak olan mücadelelerin temelini atmıştır. Çünkü Ankara'nın Murat Bey tarafından kesin olarak alınmasıyla Karamanlılar Osmanlılarla hemhudud olmuşlardır.<sup>31</sup>

I. Murat'ın Ankara'yı almasıyla Osmanlılar, Anadolu hakimiyet mücadelesinde Yeşil ırmak çevresinden Edirne'ye kadar olan sahayı nüfuzları altına almış oldular. Böylece Karamanlı topraklarındaki Osmanlı tehdidi Alaeddin Ali Bey'i çok fazla rahatsız etmeye başlamıştı. Murat Bey, Osmanlılar için tabii olarak iktisadi bir cazibe merkezi haline gelen Batı Anadolu Beylikleri üzerine gözlerini çevirdi. Aydın, Saruhan, Hamit ve Germiyan Beylikleri bir içel durumuna düşmüşler, yavaş yavaş Osmanlı şemsiyesi altına kaymaya başlamışlardır. Çünkü fetihlerle genişleyen Osmanlı toprakları iktisadi bakımdan bu beylikler arazisindeki Türkmen nüfus için bir akıntı yönü olmaya başlamıştır. I. Murat'ın bu durumdan istifade etmek istememesi mümkün değildi. I. Murat'ın Germiyan ve Hamit Beyliklerinin topraklarını evlilik yoluyla alması Alaeddin Ali Bey'i çok fazlasıyla endişelendirmiştir. Nitekim bir müddet sonra harekete geçecek olan Alaeddin Ali Bey kendi hakkı olarak telakki ettiği Hamit arazisine müdahale etmiştir.<sup>32</sup>

Alaeddin Ali Bey'in Hamit arazisini işgal ettiği I. Murat'a bildirildi. Murat Bey bunun üzerine ulemanın da fetvasını alarak Kütahya'ya doğru harekete geçti. Burada Timurtaş Paşa'nın emrindeki Sırp askeriyeye buluştu. Bu yerlerin daha evvelden kendilerine kaldığını iddia eden Alaeddin Ali Bey, Murat Bey'in bu yürüyüşünü diplomatik yoldan halletmek istedi ve elçi gönderdi. Elçinin olumsuz haber getirmesi üzerine Alaeddin Ali Bey savaş hazırlıklarına başladı. I. Murat'ta ordusu ile birlikte Konya civarındaki *Frenk Yazısı* mevkiine geldi. Osmanlılar ve

<sup>31</sup> Rüstem Paşa, **Tevarih-i Al-i Osman**, İ.Ü. Nadir Eserler ktp., T.Y. nu. 2438, vr. 36 Halil-ül-Konevi, **Tarih-i Al-i Osman**, (nşr. R. Anhegger), T.D. II/3-4, (1952), s.56; **Anonim Tevarih-i Al-i Osman**, İ.Ü. Ktp. Nadir eserler ktp., Nu: 3976, vi. 28 b; A. Tevhid, "*Ankara Ahileri*", **TOEM 3-4/19**, İstanbul 1331, s.1201-1204; Georges Vajda, "*Türkiye'de Esnaf Teşkilatları*", **Batı Dillerinde Osmanlı Tarihleri**, (nşr.M. Süerdem), İstanbul 1971, s.107 vd; Tuncer Baykara, **Anadolu'nun Selçuklular Devrindeki Sosyal ve İktisadi Tarihi**, İzmir 1990, s.148; F. Taeschner, "*İslam Orta Çağında Fütüvvet Teşkilatı*", **İ.F.M. XVI 1-4**;(Ekim 1953 -Temmuz 1954), s.20

<sup>32</sup> M. Çetin Varlık, **Germiyanogulları Tarihi (1300-1429)**, Ankara 1974, s.56, P. Wittek, **a.g.e.**, s.57; **Tarih-i Anonim**, Koyunoğlu ktp. T.Y. nu. 13823 vr.10; A. Tevhid, "*Kütahya'da Germiyan Beğleri*" **TOEM**, (1 Haziran 1328) İstanbul 1329, s.509;İ.H. Uzunçarşılı, **Kütahya**, s.47; Mustafa Akdağ, **a.g.e.** s.239; **Aşıkpaşazade**, (nşr. N. Atsız), İstanbul 1992, s.53; **Feridun Bey**, s.87-89

Karamanlılar karşılıklı yerlerini aldıktan sonra ilerlemeye başladılar. İki tarafın asker sayısı yetmiş bin civarındaydı. Muharebe çok şiddetli bir şekilde cereyan etmiştir. Oldukça intizamlı ve tecrübeli olan Osmanlı askeri dağınık boylardan teşekkül eden Karaman ordusunu çok geçmeden dağıtmaya başladı. Şehzade Bayezit'in dayanılmaz saldırıları harbin kaderini büyük ölçüde belirlemiştir. Bir müddet harp meydanında kendi askeriyle kalan Alaeddin Ali Bey, Timurtaş Bey'in hücumuna dayanamayarak Konya Kalesine sığındı. Geri kalan Karaman askeride firar etti ve mühimmatı Osmanlıların eline geçti. I. Murat bunun üzerine ilerleyerek Konya'yı muhasaraya başladı. Neticede çaresiz kalan Alaeddin Ali Bey sulh talebiyle, hanımı ve I. Murat'ın kızı Melek Hatun'u elçi olarak babasına göndermiştir. Murat Bey Balkanlar'daki hassas durumu da göz önünde bulundurarak geri dönmeye karar verdi. İki taraf arasında bir anlaşma yapıldı. Bu anlaşmaya göre Karamanlılar her sene Osmanlılara Arpa Akçesi vergi verecekler, Alaeddin Ali'nin kardeşlerinden birisi I. Murat'ın yanında rehine olarak kalacak, Alaeddin Ali Bey, Hamitoğlu'ndan aldığı yerleri Osmanlılara terk edecek, I. Murat'ta Karaman ülkesinden ele geçirdiği yerleri Alaeddin Ali Bey'e iade edecekti. Böylece iki taraf arasında barış yapılmış oldu. Harbin ismi yapıldığı yere izafeten "*Frenk Yazısı Muharebesi*" denildi (1389).<sup>33</sup>

I. Murat'ın Kosova'da şehit olması üzerine yerine oğlu Yıldırım Bayezit geçti. Bayezit'in başa geçmesiyle Alaeddin Ali Bey, Osmanlı tahtındaki karışıklıklardan istifadeyle Osmanlıların Hamitoğlu'ndan almış olduğu Beyşehir'i muhasara etti. Bunu haber alan Yıldırım Bayezit, Alaeddin Ali Bey'le karşılaşmak üzere Konya önüne geldi (1391-92). Alaeddin Ali Bey'in yanında o güne kadar Osmanlıların müttefiki olup onlardan ayrılan Candaroğlu Süleyman Bey'le, Kadı Burhaneddin Ahmed müttefik olarak kalmıştır. Bu esnada, Kadı Burhaneddin, Candaroğlu Süleyman Bey'le, Alaeddin Ali Bey'e yapılması gerekli yardımın şeklini görüşüp, Karamanoğluyla birleşmek üzere Kırşehir'e geldiler. Kadı Burhaneddin'in Karamanlılara yardım etmekteki gayesi, kendisinin Osmanlılara karşı olan mücadelelerinde Alaeddin Ali Bey'in yardımını temin etmek aynı zamanda

<sup>33</sup> **Şikârî**, s.158; Hoca Saadettin, **Tac'ü't' Tevarih I**, (nşr. İ. Parmaksızoğlu), İstanbul 1993, s.161-162,164-166; Neşrî, **Kitab-ı Cihannüma**, (nşr. F.R.Unat- M.A.Köymen), Ankara 1995, s.219, 223, 236, 237; Keyfiyyet-i Zuhur-ı Ali Osman, İ.Ü., Nadir Eserler ktp.,T.Y. nu, 3976, vr. 22-23; "*Ruhi Tarihi*", **Belgeler XVII 18**, (nşr. E. Cengiz, Y. Yücel) Ankara 1992, s.388 ; **Feridun Bey**, s.105-109; İbn Kemal, **Tevarih-i Ali Osman, II. Defter**,( nşr.Ş.Turan), Ankara 1991, s.68

Anadolu'da Osmanlı ilerlemesine mani olmaktı. Alaeddin Ali Bey, Yıldırım Bayezit'in Konya önüne geldiğini duyunca Taşılı'ne firar etti. Konyalılar, Yıldırım Bayezit' in halka karşı şefkatli yaklaşması sebebiyle şehrin kapılarını kendisine açtılar. Bunun üzerine Alaeddin Ali Bey elçilerini Bayezit'e göndererek sulh istedi. Yıldırım Bayezit, Kadı Burhaneddin'in yardıma gelmesi, Osmanlı askerinin hafif yorgun olması ve Tuna boyundaki gelişmeler sebebiyle bu teklifi kabul edip barışa yanaştı. Yapılan anlaşmada Akşehir'le, Beyşehir Osmanlılar'da kalmış, Konya ovasındaki *Çarşamba Suyu* da iki taraf arasında hudut olarak tayin edilmiştir.<sup>34</sup>

Yıldırım Bayezit Mısır'da Memlûklülerin uhdesinde bulunan Halife' den "Sultanu 'r-rum" ünvanını almış ve kendisini Anadolu'nun meşru Sultanı olarak görmeye başlamıştır. Alaeddin Ali Bey bütün bu gelişmeleri yakından takip etmekteydi. İlk olarak Osmanlıların Anadolu Beyler Beyi Timurtaş Paşa'yı gafil avlayarak yakalayıp Konya'ya getirdi. Bunun üzerine Bayezit hızla harekete geçti. Yıldırım Bayezit'in harekete geçtiğini haber alan Alaeddin Ali Bey Timurtaş Paşa'ya hilatler giydirerek elçileriyle birlikte Yıldırım Bayezit'e gönderdi. Bayezit barış isteyen elçileri sert bir dille geri çevirip eski Germiyan topraklarında bulunan Akçay Ovası'na geldi. Alaeddin Ali Bey Türkmen oymaklarını toplayarak harp meydanında saf tuttu. İki taraf 1398 senesinde karşı karşıya geldi. Şehir halkının Bayezit'le gizlice anlaşması sonrasında Alaeddin Ali Bey adamlarıyla birlikte şehir dışına çıktı. Fakat Osmanlı askerinin eline esir düştü. Alaeddin Ali Bey yakalandıktan sonra Yıldırım Bayezit'in önüne getirildi. Bayezit Alaeddin Ali Bey'e "niçin bana itaat etmedin" diye sordu. Alaeddin Ali Bey'de "niçin sana muti olayım, ben de senin gibi bir Bey'im" dedi. Bunun üzerine Alaeddin Ali Bey' in kafası vuruldu. Hadisenin şahitlerinden Schiltberger muharebenin 1398 senesinde olduğunu kaydetmiştir. Yıldırım Bayezit buradan Larend'e'ye gelmiş ve şehri teslim almıştır. Yıldırım Bayezit Alaeddin Ali Bey'in hanımı olan kız kardeşini ve oğullarını yanına alıp Bursa'ya götürmüş, Larend'e'ye de kendi beylerinden birisini bırakmıştır Bu savaşa

---

<sup>34</sup> **Hoca Saadettin**, s.194; Şikârî s.163; Dukas, **Bizans Tarihi**, (ç nşr, V.Mırmıroğlu), İstanbul 1956, s.8; **Neşrî**, s.315; **Aşık Paşazade** s.64; **Anonim Tevarih-i Al-i Osman**, İ.Ü. Nadir Eserler ktp., T.Y., nu., 3704, vr., 20; Y. Yücel, **Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar II**, Ankara 1991, s.141-42; Ş. Tekindağ, H. İnalcık, *"15. Asır Sanayi ve Ticaret Tarihine Dair Vesikalar"*, **Belleten XXIV/93**, (Ocak1960), s.48; **Anonim Tevarih-i Al-i Osman**, (nşr.F. Giese, haz. N. Azamat), İstanbul 1992, s.37

yapıldığı yere izafeten *Akçay Muharebesi* denilmiştir.<sup>35</sup>

Bu hadiseden sonra Karaman topraklarının güney kesimi yani Taşili bölgesi Karamanlı ailesinden Alaeddin Ali Bey'in amcazadesi Hasan'ın eline geçmiştir. Timur'un Anadolu'ya gelip 1402 Ankara Savaşı'nda Osmanlıları mağlup etmesi üzerine Karamanlı Hanedanı'nın toprakları Alaeddin Ali Bey'in oğullarına iade edilmiştir. Mehmed Bey Larende'de Beyliğin başına geçmiş, kardeşi Ali Bey ise Niğde'de oturmuştur.

Ankara Savaşı'ndan sonra Osmanlı topraklarında meydana gelen karışıklıklar esnasında Karamanlıların başında bulunan II. Mehmed Bey bunlardan istifade etmiştir. Fetret devrinde kardeşlerine karşı mücadeleyi kazanarak Osmanlı tahtına oturan Çelebi Mehmed zamanı Karamanlı Osmanlı mücadelelerinin yeniden hızlandığı dönem olmuştur. Osmanlı hanedan mücadeleleri esnasında Karamanlılar ekseriyetle Çelebi Mehmed'in yanında yer almışlardır. Fakat Çelebi Mehmed'in Musa Çelebi ile olan mücadelesinden istifadeyle Bursa'ya saldıran Karamanoğlu Mehmed Bey burada büyük tahribat yapmıştır. Şehri susuz bırakmak için girişmiş olduğu teşebbüs Omsalı kuvvetlerinin gelmesiyle yarım kalmıştır. Çelebi Mehmed tarafından mağlup edilen Musa Çelebi'nin cesedi Bursa'ya gelince Karamanoğlu Mehmed Bey geri çekilmiştir. Çelebi Mehmed Karamanoğlu'nun haddini bildirmek üzere Germiyanoglu Yakup Bey ve Candaroğlu İsfendiyar Bey'den almış olduğu asker ve mühimmatla birlikte harekete geçti. Beyşehir, Seydişehir, Hamitili topraklarının bir kısmı Osmanlıların eline geçti. Daha sonra Çiğel'de yapılan savaşta Karaman kuvvetleri mağlup oldu. Çelebi Mehmed Konya'yı kuşattıysa da olumsuz hava şartları ve erzak darlığı sebebiyle Karamanoğlu'nun barış teklifini kabul etmek zorunda kaldı (1414). Osmanlı kuvvetlerinin bölgeden ayrılıp gitmesi ve akabinde sel felaketine maruz kalmasını fırsat bilen Karamanoğlu Mehmed Bey anlaşmayı bozarak Osmanlılara vermiş olduğu şehirleri geri almak üzere harekete geçti. Çelebi

---

<sup>35</sup> **Şikârî** s.167,178,179; Oruç Bey, **Tevarih-i Al-i Osman**, (nşr.N. Atsız), İstanbul 1972, s.49,55; P. Wittek, *"Rum Sultanı"*, ( nşr. M. Süerdem), **Batı Dillerinde Osmanlı Tarihleri**, İstanbul 1971, s.91; **Neşrî**, s.318; P. Wittek *"Ankara Bozgunundan İstanbul'un Fethine Kadar"*, **Batı Dillerinde Osmanlı Tarihleri**, (nşr.M. Süerdem), İstanbul 1971, s.63; Dukas, **a.g.e.**, s.28; Johannes Shiltberger, **Türkler ve Tatarlar Arasında ( 1394-1427)**, ( nşr.T. Akpınar) Ankara 1995, s.41 vd; **Saadettin**, s.202; **Tarih-i Takvimler**, ( nşr.O. Turan), Ankara 1984 s.34; Ahmed Mumcu, **Osmanlı Devleti'nde Siyaseten Katl**, Ankara 1985, s.74

Mehmed bunun üzerine Karamanoğullarını tedip için harekete geçti. Fakat Çelebi Mehmed hadisenin teessürüyle hastalandı. Bunun üzerine Anadolu Beylerbeyi'si Bayezit Paşa sefere memur edildi. Konya civarında yapılan savaşta Karamanlılar yenildi. Karamanoğlu Mehmed ve oğlu Mustafa esir alınarak Çelebi Mehmed'in yanına getirildiler. Karamanoğlu Mehmed Bey bir daha asi olmayacağına dair yemin edince affedilip iki taraf arasında barış anlaşması yapıldı. Buna göre Karamanoğlu, Timur tarafından kendisine verilen Beypazarı, Sivrihisar, Akşehir, Yalvaç, Beyşehir ile birlikte Kırşehir, Niğde, Üçhisar gibi toprakları Osmanlılara bırakmış, gerektiği zaman Osmanlı ordusuna asker göndermeyi kabul etmiş, ülkesinin geri kalan kısmının idaresi tekrar kendisine bırakılmıştır. Karamanoğlu Mehmed Bey elini koynuna koyarak; *"bu ten canda durdukça sana muti olacağım"* diyerek bir daha Osmanlılara karşı çıkmayacağına dair Çelebi Mehmed'e söz vermiştir. Oğlu Mustafa ile birlikte Osmanlı ordugahından ayrılan Karamanoğlu Mehmed Bey, Çelebi Mehmed'in atlarını gasbetmiş, etrafı da yakıp yıkıp ateşe vermiştir. Kendisine yeminini hatırlatan Karaman Beylerine de *"o vakit koynumda Güvercin vardı, onun canı üzerine yemin etmiştim sonra Güvercini salıverdim yemin bozuldu"* şeklinde cevap vermiştir. Halk arasında söylenegelen *"Karaman'ın koyunu sonradan çıkar oyunu"* sözü bu hadisenin hatırası ve bu olaya yakıştırılan rivayetle ilgili olsa gerektir. Buradaki *"koyun"* sözü *"koynu"* şeklinde olmalıdır. Çelebi Mehmed, Karamanoğlu'nun yapmış olduğu hareketlere herhangi bir karşılık vermemiştir (1415). Karamanoğlu Mehmed Beyse bu hadiseden sonra Çelebi Mehmed hayatta olduğu müddetçe Osmanlılara saldırmadı. Karamanoğlu Mehmed Bey Mısır Memlûklü Sultanı Melik Müeyyed'in himayesini istemiş ve onun adına sikke darbetmiştir. Fakat bir müddet sonra Tarsus meselesi yüzünden Mısır Sultanı ile mücadele eden Mehmed Bey ülkesinin yağma ve tahrip edilmesine mani olamadığı gibi esir düşmüştür. Memlûk Sultanı ülkesine dönerken Mehmed Bey'in yerine kardeşi Ali Bey'i Sultan tayin etmiştir. Bengi Ali Bey'in Sultanlığını kabul etmeyen Mehmed Bey'in oğlu İbrahim Bey Osmanlı Hükümdarından yardım istemesi üzerine Osmanlı yardımını iyi karşılamayan Memlûklüler Karamanoğlu Mehmed Bey'i serbest bırakmışlardır. Bu ilişkiler içerisinde bahsedebileceğimiz diğer mühim husus Çelebi Mehmed'in kızlarının Karamanoğlu Mehmed Bey'in oğullarıyla evlenmeleridir. İbrahim, Alaeddin ve İsa Beyler Çelebi Mehmed'in kızlarıyla

evlenmişlerdir (1426).<sup>36</sup>

Çelebi Mehmed'in ölümünden sonra yerine oğlu II. Murat geçmiştir. Sultan Murat'ın Hamitili valisi olan kardeşi Mustafa öldürülmek endişesiyle Karamanoğlu'nun yanına kaçmıştır. Mustafa Karamanoğlu Mehmed Bey'in teşviki ve yanına koymuş olduğu kuvvetlerle Bursa üzerine yürüyüp saltanat davasına kalkıştı (1422). Bursa halkının ricasıyla kuşatmayı kaldıran Şehzade Mustafa buradan İznik'e gitti. Karamanoğlu Mehmed Bey bu hadiseden sonra Korkuteli'nde hüküm süren Hamitoğlu Osman Bey'in yardım isteğine olumlu cevap vererek Antalya'ya yöneldi. Fakat Antalya Emiri Hamza Bey Karamanoğlu kuvvetleri gelmeden Osman Bey'i yakalayıp öldürmüştür. Bunun üzerine Mehmed Bey Antalya'yı kuşatmış kaledeki kuvvetlerle cereyan eden müsademe esnasında kaleden atılan bir top güllesiyle Mehmed Bey ölmüştür. Oğlu İbrahim Bey babasının cesedini alarak Larende'ye geri dönmüştür (1423).<sup>37</sup>

Tezimizin bundan sonraki bölümlerinde II. Mehmed Bey'in ölümünden sonra Karamanlıların Osmanlılar, Akkoyunlular, Venedikliler ve Memlûklüler ile olan münasebetleri dönemin kaynakları ışığında ele alınacaktır.

Münasebetler daha ziyade Osmanlılar ve Karamanoğulları etrafında ele alınacaktır. Osmanlıların II. Murat, Fatih Sultan Mehmed, II:Bayezit'le Karamanlıların II. İbrahim Bey, oğulları Pir Ahmed, Kasım ve İshak Beyler dönemlerindeki mücadeleler daha fazla işlenecektir. Bununla birlikte Akkoyunlulardan Uzun Hasan, Karamanlı ve Osmanlı münasebetleri de işlenecektir. Yine Osmanlılara karşı ittifak arayışı içinde olan Venediklilerin Akkoyunlu ve Karamanlılarla olan ilişkileri de konumuz içinde ele alınacaktır.

## 2. KAYNAKLARIN TANITIMI

### Gazâvâtnâmeler:

**Gazâvât-ı Sultan Murad bin Mehmed Han (nşr.H.İnalcık-M.Oğuz),**

<sup>36</sup> Aşıkpaşazade, (nşr. K.Yavuz-Y.Saraç), İstanbul 2003, s.151 vd.; Anonim Osmanlı Kroniği 1299-1512, (nşr.N.Öztürk), İstanbul 2000, s.55 vd.; Ş. Tekindağ, **Cenubi Anadolu**, 79 vd.; Şaban Karaman, **Osmanlı Karamanoğlu İlişkileri**, (basılmamış Yüksek Lisans tezi), Manisa 2000, s.54-64

<sup>37</sup> Şikârî, s.184-185; Aşıkpaşazade. s.170-177; Anonim Tarih 1299-1512, s.72; Tekindağ, **Cenubi**, s.88-89; Ş. Karaman, **a.g.e.**, s.66-68

## **Ankara1989**

II. Murat devrine ait bu eser onun savaşlarını konu alan az da olsa Karamanlılara dair bilgi veren bir eserdir. II. Murat dönemine ait üç gazavatnameden birisidir.

Mehmed Sarı, **Gelibolulu Zaifi Gazâvât-ı Sultan Murad Han**, (basılmamış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1994

İsminden de anlaşılacağı gibi Sultan II. Murat devrine ait olan bu eser yakın zamana kadar ismi bilinen fakat metni ortada olmayan bir eserdir. Mertol Tulum yönetiminde Mehmed Sarı'nın hazırlamış olduğu bir doktora çalışmasıyla ilim alemine kazandırılmıştır.

### **Kronikler**

#### **Aşık Paşazâde Tarihi**

Farklı neşirleri olan bu eser Fatih Sultan Mehmed devrinde kaleme alınmıştır. Osmanlı İlk dönemine ait mühim eserler arasındadır.

Aşık Paşazâde, **Tevârih-i Âl-i Osman**, (nşr. Âli Bey), İstanbul 1332

**Aşık Paşazâde Tarihi**, ( K. Yavuz- Y. Saraç), Koç Kitaplığı, İstanbul 2003

*“Aşık Paşazâde Tarihi”*, **Osmanlı Sultanları Tarihi**, (nşr. H. N. Atsız ), İstanbul 1965

### **Kıvâmî**

Fatih Sultan Mehmed devrine ait olan bu eser manzum ve mensur olarak kaleme alınmış olup Fatih Sultan Mehmed'in fetihlerini anlatmaktadır. İçerisinde Karamanlı Osmanlı münasebetlerine ait bilgiler mevcuttur.F.Babinger tarafından tıpkıbasım Neşri yapılmıştır. Ayrıca Selçuk Üniversitesi'nde Yüksek Lisans Tezi olarak çalışılmıştır.

Kıvami, **Fetihname-i Sultan Mehmed Han**, (nşr. F.Babinger), , Maarif Basımevi, İstanbul 1955

Vedat Uygur, **Kıvaminin Fetihname-i Sultan Mehmed'i ve Dil Özellikleri**, (basılmamış yüksek lisans tezi), Konya 1991

### **Oruç Bey Tarihi**

Farklı nüshaları mevcut olan bu eser ilk döneme ait mühim kaynaklar arasında yer almaktadır.İki ayrı Neşri mevcuttur. F. Babinger oxford ve Cambridge nüshalarını ayrı ayrı neşretmiş, H. N. Atsız ise ağırlıklı olarak oxford nüshasını

çalışmıştır.

“*Oruç Bey Tarihi*”, **Osmanlı Sultanları Tarihi**, (H.N. Atsız), Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1965

Oruç Bey, **Tevarih-i Al-i Osman**, (nşr.F. Babinger), Hannover 1925

II.Bayezid devrine ait Yusuf bin Abdullah’ın kaleme aldığı eser aynı zamanda II. Murat ve Fatih sultan Mehmed devrine ait olayları da nakletmektedir.eser neşredilmiştir.

Yusuf bin Abdullah, **Tarih-i Ali Osman**, (nşr. E.Sevinçli), Dokuz Eylül Yayınları, İzmir 1997

II. Bayezit devrine kadar yazılmış olan Anonim Tevarih-i Al-i Osmanlar Giese tarafından neşredilmiş olup ülkemizde de neşredilmiştir.

**Anonim Tevarih-i Al-i Osman- F. Giese Neşrî** (nşr. N. Azamat), İstanbul 1992, Edebiyat Fakültesi Basımevi

II. Bayezit devrine ait diğer mühim bir kaynakta Hadidi’nin Tevarih-i Al-i Osman’ıdır. Osmanlı Karamanlı münasebetleri ile ilgili bilgiler vermektedir.Yazma bir nüshası İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi’nde mevcuttur. Günümüz Türkçe’siyle Neşrî yapılmıştır.

Hadidi, **Tevarih-i Al-i Osman**,(nşr.N.Öztürk), Edebiyat Fakültesi Basımevi İstanbul 1991.

#### **Şükrullah, Behçet’üt Tevarih**

II.Murat devri kaynaklarındandır.Bu esrin önemi Şükrullah’ın Karamanoğlu İbrahim Bey’e elçi olarak gitmesindendir. Farklı nüshaları bulunmaktadır, Nuruosmaniye Kütüphanesinde derli toplu bir nüshası bulunmaktadır. Fakat mühim bilgiler maalesef bulunmamaktadır. Günümüz Türkçe’siyle Neşrî yapılmıştır.

Osmanlı Tarihleri, “*Şükrullah, Behçet’üt Tevarih*”, **Osmanlı Tarihleri**, (nşr.H.N. Atsız), Türkiye Basımevi İstanbul 1965

#### **Karamânî Nişancı Mehmed Paşa**

Fatih dönemi vezirlerinden olan Mehmed Paşa’nın Arapça kaleme aldığı eseri Karamanlı Osmanlı münasebetleri bakımından özellikle Konya kalesinin fethiyle ilgili olarak verdiği bilgiler açısından çok mühimdir. Yazma bir nüshası **Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya Bölümü’nde (nr.3204 A.Y.)** mevcuttur. Türkçe olarak Neşrî yapılmıştır.

Karamani Nişancı Mehmed Paşa, “*Tevarih-i Selatin-i Osmaniye*”, **Osmanlı Tarihleri**, (nşr. İ.H. Konyalı), Türkiye Yayınevi, İstanbul 1965

#### **Hoca Sadeddin Efendi Tarihi**

II.Bayazıt devrinde yaşayan müellifin eseri kendisinden önceki kayıtları derlemesi bakımından oldukça önemlidir. Günümüz Türkçe’siyle Neşrî yapılmıştır.

Hoca Sadeddin Efendi, **Tacü’t Tevarih I-V**, (nşr.İ.Parmaksızoğlu), Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993

#### **Vakıat-ı Sultan Cem**

Haydar Çelebi’ye ait olduğu zannedilen bu eser II Bayazıt, Sultan Cem ve Karamanoğulları münasebetleri bakımından mühimdir. Fransızca tanıtımla birlikte Neşrî yapılmıştır.

Nicolas Vatın, **Sultan Djem Un Prince Ottoman**, TTK. Yayınları, Ankara 1997,

#### **Muhyiddin Cemali**

Yavuz Sultan Selim devrinde yaşayan müellif sonraki devir olmasına rağmen önceki dönemlerle ilgili mühim kayıtları da içermektedir.İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde yazma bir nüshası bulunmaktadır. Yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır.

Hüseyin Adalıoğlu, **Muhyiddin Cemali’nin Tevarih-i Al-i Osman’ı**, (basılmamış yüksek lisans tezi), Marmara Ün. , Sosyal Bil. Ens. , İstanbul 1990

#### **Düsturnâme-i Enveri**

Fatih Sultan Mehmed devrine ait bu eser manzum olarak kaleme alınmış olup Mahmut Paşa’ya ithaf edilmiştir. Neşrî bulunmaktadır.

**Düsturname-i Enveri**, (nşr.N.Öztürk), Kitapevi Yayınları, İstanbul 2003

#### **Mevlâna Ruhi**

II. Bayezit’e ait olan bu eser oldukça önemli olup kendisinden sonra gelen birçok müellife kaynaklık etmiştir. Neşredilmiştir.

Mevlana Ruhi, “*Tevarih-i Al-i Osman*”,(nşr.H.E.Cengiz-Y.Yücel),**Belgeler, XIV/18**, Ankara 1992, TTK. Yayınları.

Özet bilgi için; R. Anhegger, “*Mu’ali’nin Hünkarnamesi*”, **Tarih Dergisi I/1**, (Eylül 1949), İstanbul 1949

#### **Tursun Bey**

Fatih Sultan Mehmed'in tarihçisi Tursun bey tarafından kaleme alınan eser döneminin hadiselerini edebi bir üslubla anlatır. Günümüz Türkçesi ile neşredilmiştir.

Tursun Bey, **Tarih-i Ebu'l Feth**, (nşr.M.Tulum), Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1977,

### **Neşrî**

Fatih devrinde eserini kaleme alan müellif ilk dönem Osmanlı tarihi için mühim bilgiler verir.Osmanlı Karamanlı ve Akkoyunlu münasebetleri için ana kaynaktır. Günümüz Türkçe'siyle Neşrî yapılmıştır.

Neşrî, **Kitab-ı Cihannüma**,(nşr. F.R.Unat- M.A.Köymen), TTK. Yayınları, Ankara 1995.

### **Müneccimbaşı**

Sonraki devir müellifi olan Müneccimbaşı kendisinden önce kaleme alınmış olan kayıtları iyi derlediği için eser mühim bir kaynak haline gelmiştir.Günümüz Türkçe'siyle Neşrî yapılmıştır.

Müneccimbaşı Ahmed b. Lütfullah, **Camiu'd Düvel**, İnsan yayınları (nşr.A.Ağırakça), İstanbul 1995.

### **Sarıca Kemal**

Müellif eserini Fatih Sultan Mehmed adına manzum bir şekilde kaleme almıştır.sahamızla ilgili önemli bilgiler verir.Yazma bir nüshası İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Günümüz Türkçe'siyle Neşrî yapılmıştır.

Sarıca Kemal, **Selatinname**, (nşr.N.Öztürk), TTK.Yayınları, Ankara 2001.

### **İbn Kemal**

Sonraki devir müellifidir.Kemalpaşazade ismiyle şöhret bulan İbn Kemal'in eseri devrinin Türkçe şaheseridir. Yedinci defter Fatih dönemine ait olması sebebiyle çalışmamız için mühim kaynaklar arasındadır. Neşrî yapılmıştır.

İbn Kemal, **Tevarih-i Al-i Osman**,(nşr.Ş. Turan), TTK. Yayınları, Ankara 1991.

### **Anonim Grekçe Tarih**

16 yy. da Grekçe kaleme alınmış olan anonim tarih Karamanlı Osmanlı münasebetleriyle ilgili bilgiler vermektedir. Türkçe Neşrî yapılmıştır.

**16 yy. da yazılmış Grekçe Osmanlı Tarihi**, (nşr. Ş. Baştav), D.T.C.F. Yayınları, Ankara 1973.

### **Kritovulos'un Osmanlı Tarihi**

Fatih Sultan Mehmed'in tarihçisi olan Kritobulos eserinde çalışmamızla ilgili fazla bilgi vermemesine rağmen bizim için göz önünde bulundurulması gerekli bir eserdir. Osmanlıca ve günümüz Türkçe'siyle neşirleri yapılmıştır.

Kritovulos, **Tarih-i Sultan Mehmed Han-ı Sani** ,(trc. Karolidi), İstanbul 1328.( Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası ilavesidir)

Kritovulos, **Tarih-i Sultan Mehmed Han-ı Sani, İstanbul'un Fethi**, (nşr.M.Gökman), İstanbul 1967,

Kritovulos, **İstanbul'un Fethi**, (Karolidi tercümesi), Kaknüs Yayınları, İstanbul 2005.

### **Anonim Osmanlı Kroniği (1299-1512)**

II. Bayezit devrine ait olan mühim Osmanlı kroniğini Necdet Öztürk neşretmiştir. Eserde son devir Osmanlı Karamanlı münasebetlerine ait oldukça mühim bilgiler mevcuttur.

**Anonim Osmanlı Kroniği (1299-1512)**, (nşr. N.Öztürk), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 2000.

### **Divanlar**

#### **Mevlana Hamidi Divanı**

Fatih devri müelliflerinden olan Hamidi eserini Farsça kaleme almıştır.Konya kalesinin fethi ve Uzun Hasan'la ilgili kıymetli bilgiler vermektedir.Eserin tıpkı basım Neşrî yapılmıştır.

**Külliyat-ı Divanı Mevlana Hamidi**, (nşr.İ.H. Ertaylan), Edebiyat Fköltesi Yayınları, İstanbul 1949

#### **Ahmed Paşa Divanı**

Fatih Sultan Mehmed devri şairlerinden olan Ahmed Paşa Karaman vilayetinin fethiyle ilgili tarih ve fethedilen şehirlerin isimlerini vermektedir. Eserin Neşrî yapılmıştır.

**Ahmed Paşa Divanı**, (nşr.A.N.Tarlan), İstanbul 1966

### **Takvimler**

**Osmanlı Tarihine Ait Takvimler I**, (nşr.H.N.Atsiz), Küçükaydın Matbaası, İstanbul 1961.

Atsız Neşrî olan bu takvimde farklı senelere ait düzenlenmiş takvimler mevcuttur.Osmanlı fetihlerinin kronolojik olarak tarihleri verilen bu takvimler bazı hatalarla birlikte dönem için mühim bir kaynaktır.

**İstanbul'un Fethi'nden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler**,(nşr.O.Turan), TTK. Yayınları, Ankara 1984.

Karamanoğulları ile ilgili kronolojik kayıtları muhtevi önemli bir eserdir.

H.N.Atsiz, *"Fatih Sultan Mehmed'e Sunulmuş Bir Takvim"*, **İstanbul Enstitüsü Dergisi III**, İstanbul Matbaası, İstanbul 1957.

Atsız bu makalesinde h.856 yılına ait bir takvimi vermektedir.

**Menage**, *"Sultan II. Murat'ın Yıllıkları"*, **Tarih Dergisi**, sayı 33, İstanbul 1982

II. Bayezit devrine kadar gelen takvim tarzında mühim bir kroniktir.

### **Münşeatlar**

#### **Feridun Bey Münşeati**

Sonraki devir eserlerinden bu münşeatta Osmanlı, Karamanlı, Akkoyunlu ve Memlûklüler arasındaki mektuplaşmalar mevcuttur. Bu mektupların dili Türkçe, Arapça ve Farsçadır. Eserin Osmanlı dönemi Türkçe'siyle Neşrî yapılmıştır. Günümüz Türkçe'siyle Neşrî ise Recep Ahışalı ve tarafından yapılmak üzeredir.

#### **Arşiv Vesikaları**

Osmanlılar Karamanoğulları topraklarını ele geçirdikten sonra buraların tahririni yaptırarak bölgeyi kayıt altına aldılar. 1476 yılına ait vakıf kayıtları Ankara Tapu Kadastro Genel Müdürlüğünde mevcuttur.Bu vakıf kayıtları Feridun Nafiz Uzluk tarafından neşredilmiştir.

Feridun Nafiz Uzluk, **Fatih Devrinde Karaman Eyaleti Vakıfları Fihristi, Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı**, Ankara 1958.

- Osmanlıların Karaman bölgesinde kontrolü tamamıyla ele geçirdiği tarih olan 1483 (h.888) senesinde yaptırdıkları vakıf tahriri İstanbul Belediye Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Yazmaları Kataloğu'nda O-116-1 numarada kayıtlı

bulunmaktadır.Farklı neşirleri yapılmıştır.

- Fahri Çoşkun, **888-1483 Tarihli Karaman Eyaleti Vakıf Tahrir Defteri**, (basılmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996

- M.A. Erdoğan, “*Murat Çelebi Defteri 1483 Yılında Karaman Vilayetinde Vakıflar*”, **Tarih İncelemeleri Dergisi XVIII/1-2, Temmuz 2003,XIX/1-2, 2004**, İzmir 2003-2004

- Hayriye Gün, **Defter-i Evkaf-ı Vilayet-i Karaman ve Kayseriyye**, (basılmamış mezuniyet tezi),İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İstanbul 1971

Niğde Sancağına ait iki adet çalışma bulunmaktadır,

-Mustafa Oflaz, **16 yy.’da Niğde Sancağı** ,(basılmamış doktora tezi), Van 1992

16 yüzyıla ait arşiv vesikalarına dayanılarak hazırlanılan tezde Osmanlı Devleti’nin Karaman bölgesinde ki hakimiyetinin mukayeseli arşiv vesikalarını bulmak mümkün olmaktadır.

-Mustafa Oflaz, **Niğde Vakıfları**, (doçentlik takdim tezi), Van 1999

Konya ve Karaman’la ilgili şeri’ye sicillerine dayalı yüksek lisans ve doktora çalışmaları bulunmaktadır.

-Alaeddin Aköz, **16. Asırda Karaman Kazası**, (basılmamış doktora tezi), Konya 1992

Rıfkı Melül Meriç “Birkaç Mühim Arşiv Vesikası”, **İstanbul Enstitüsü Dergisi III**, İstanbul Matbaası, İstanbul 1957.

İstanbul Topkapı Sarayı’nda mevcut 9524 numaralı muhasebe icmal defterinde kayıtlı bir vesikada Fatih Sultan Mehmed tarafından Karaman bölgesinden getirilen Ermeniler ile ilgili malumatlar bulunmaktadır.

### **Şikâri**

Karamanoğlu Alaeddin Ali Bey döneminde Kalama alınan esere daha sonra Yarcani isimli birisi tarafından eklemeler yapılmış olup son devir Karamanoğulları tarihi için ana kaynaktır. Hadiseler tamamıyla Karamanoğlu ağzıyla anlatılır. Eserin dili Farsça’dır. Farklı nüshaları bulunmaktadır. Eserin dilimizde Neşrî M.Koman tarafından yapılmıştır. Almanca Neşrîde bulunmaktadır.

Şikârî, **Karamanoğulları Tarihi**, (nşr.M. Koman), Konya Halkevi Yayınları, Konya 1946.

Şikârî, **Karamanname**, (nşr. N. Sakaoğlu-M. Sözen), Karaman Valiliği Yayınları, Karaman 2005

### **Karamanoğlu İbrahim Bey'in Vakfiyesi**

Karamanoğulları devrine ait iktisadi ve sosyal tarihi gözler önüne seren bu vakfiye İ.H. Uzunçarşılı tarafından neşredilmiştir.

İ.H. Uzunçarşılı, “*Karamanoğulları Devri Vesikalarından İbrahim Bey'in Karaman İmaretı Vakfiyesi*”, **Belleten I**, Ankara 1937

### **Karamanlı Aynı Divanı**

Aynı et Tirmizi ismiyle bilinen Aynı, Karamanoğlu Kasım Bey döneminde kaleme aldığı divanında son dönem hadiseleri hakkında özellikle de Kasım Bey, Cem ve II.Bayazıt arasındaki mücadeleler için ana kaynaktır.Divanın farklı neşirleri bulunmaktadır.

Ahmed Mermer, **Karamanlı Aynı ve Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara 1997.

Hüseyin Ayan-Gönül Ayan, “*Karamanlı Aynı, Aynı'nın Yaşadığı Yıllarda Osmanlı ve KaramanlıDevleti*”, **Türklük Bilgisi Araştırmaları III (Journal of Turkish Studies)**, Harvard University 1998

Osmanlı Devleti'nin Karamanlıları hakimiyeti aldıktan sonra bölgede kaleme alınmış ağıtlar vardır.

Aslen Aksaraylı olup Fatih Sultan Mehmed devri şairlerinden Yusuf Hakiki'nin Osmanlı Karamanlı münasebetleri esnasında meydana gelen hadiselerden şikayetçi olan beyitleri mevcuttur. 100 beyitlik divan Yusuf Hakiki'nin Aksaray'daki yakınlarında bulunmaktadır.bu divandan bazı beyitleri F. N. Uzluk Konya Mecmuası'nda neşretmiştir.

F. N. Uzluk, “*Karamanoğulları İçin Söylenilmiş İki Ağıt*”, **Konya Mecmuası**, sayı 111, (Ocak 1948), s.2-7

Karamanoğulları için kaleme alınmış diğer bir ağıt Aşık Muslu'ya aittir.

Halit Bardakçı, **Bütün Yönleriyle Ermenek ve Çevresi**, Ankara 1976, s.48-49

### **Paralar**

Karamanoğulları Beyliği adına darbedilmiş paralar çalışmamızın ana

kaynakları arasında yer almaktadır.İbrahim Bey ve sonrası basılan paralar neşredilmiş bulunmaktadır.

Ahmed Tevhid, Müze-i Hümayun Meskukat-ı Kadîme-i İslâmiye Kataloğu Kısmı Râbi, İstanbul 1321

İsmail Galib, **Takvim-i Meskûkât-ı Selçûkiye**, Ankara 1971

Cüneyt Ölçer, **Karamanoğulları Beyliği Madeni Paraları**, İstanbul 1982

Şerafettin Erel, **Nadir Birkaç Sikke**, İstanbul 1963, İstanbul Matbaası

Şerafettin Erel, **Nadir Birkaç Sikke**, İstanbul 1970, Baha Matbaası

### **Sanat Eserleri**

Karamanoğulları devrinde inşa edilen cami, medrese, türbeler ve bunlara ait kitabeler de sahamızın ana kaynakları arasındadır. Bütün bunlarla ilgili yapılmış tez, yayımlanmış makale ve kitaplar bulunmaktadır.

Kerim Türkmen, **Karamanoğulları Devri Kitabeleri**, (basılmamış doktora tezi), Konya 1989

Ernst Diez, O.Aslanapa, M. Koman, **Karaman Devri Sanatı**, İstanbul 1950

İbrahim Hakkı Konyalı'nın çalışmış olduğu şehir tarihlerinde de birçok malzeme vardır.

Karmanoğullarıyla ilgili Osmanlı, Memlûk münasebetleri çerçevesinde Arap kroniklerinde mühim bilgiler bulunmaktadır. Memlûklerin güney ve orta Anadolu ile ilgili siyasetleri çerçevesinde bilgiler yoğunlaşmaktadır. Ayrıca meydana gelen hadiselerin tarihlerini bu kaynaklardan öğrenebilmekteyiz.

Ebü'l-Mehasin Cemaleddin Yusuf İbn Tagriberdi, 874/1469, **Havadisü'd-Dühur Fi Medii'l-Eyyam Ve's-Şuhur I-II**, (nşr.M. K. İzzeddin) Beyrut 1990.

15 yy.Mısır'da yaşayan Takriberdi Memlûk sarayındaki emirleriyle iyi olan ilişkileri vermiş olduğu haberlerin kıymetini artırmaktadır. Bu eserini hocası Makrizi'nin Süluk'una zeyl (ek) olarak yazmıştır. Karamanlı Osmanlı münasebetleri hakkında malumatlar bulunmaktadır.

İbn Tagriberdi, **En-Nücumü'z-Zahire Fi Müluki Mısır Ve'l-Kahire**, Kahire 1929.

Takriberdi'nin kaleme almış olduğu önemli eserlerinden En Nücum devrini etraflıca anlattığı ana kaynaktır. Karamanoğulları hakkında mühim bilgiler mevcuttur.

Ebü'l-Berekat Zeynüddin Muhammed b. Ahmed İbn İyas, 930/1524,

**Bedaiü'z-Zuhur Fi Vekaii'd-Duhur II-III**, (nşr.M. Mustafa), Kahire 1982

Türk asıllı olan İbn İyas'ın eseri genel bir İslam tarihidir. Son dönem Osmanlı, Karaman münasebetleri için ana kaynaktır.

Ebü'l-Abbas Takıyyüddin Ahmed b. Ali b. Abdülkadir Makrizi, 845/1442, **Kitabü's-Süluk Li-Ma'rifeti Düveli'l-Müluk IV**, (nşr.A.Aşur), Kahire 1972.

Mısır'da yetişen meşhur alimlerdenidir. Tarihçiliği ile öne çıkmıştır. Eserinde Karamanoğlu İbrahim Bey devri için mühim bilgiler verir.

Ebü'l-Fazl Şehabeddin Ahmed İbn Hacer el-Askalani, 852/1449 , **İnbaü'l-Gumr Bi-Enbai'l-Umr Fi't-Tarih** , Beyrut 1986.

İbn Hacer Memlûklerin yetiştirdiği önemli alimlerdenidir. Fetvalarıyla meşhurdur. II.Murat'ın Karamanoğlu İbrahim Bey'le ilgili istediği fetvayı verenlerden biriside İbn Hacer'dir. Belirtmiş olduğumuz eseri Biyografi sahasında oldukça önemlidir.

Abdurrahman Sehavi , **Vecizü'l-Kelam Fi'z-Zeyl Ala Düveli'l-İslam**, (nşr.G. F. Herestani, B. A. Ma'ruf), Beyrut 1995

Ebu Muhammed Bedreddin Mahmud b. Ahmed B.Musa el-Hanefi Ayni, 855/1451, **İkdü'l-Cüman Fi Tarihi Ehli'z-Zaman**, (nşr.A. T. Karmut), Kahire 1989

15yy. Mısır'ının meşhur alimlerinden olan Ayni Antep'de doğmuş olup Memlûklerde Kadılık makamına kadar yükselmiştir.Eseri 15 asır ortaları Anadolu tarihi için başvuru kaynaklarındandır. Eserinde Karamanoğulları hakkında çok mühim bilgiler vardır.

Uzun Hasan, Osmanlı ve Karamanlı münasebetleri hakkında tam olarak Akkoyunlu Devleti'nde yazılmasa bile yakın siyasi teşekküllerde kaleme alınan kaynaklarda bilgiler bulunmaktadır. Özellikle Osmanlılara karşı Karamanlıların hamiliğini üstlenen uzun Hasan'ın siyasi manevraları hakkında Akkoyunlu kaynaklarında mühim kayıtlar vardır.Eserlerin dili Farsça'dır.

**Hasan Rumlu, öl. 985/1578**

12. cildi matbu Farsça olarak neşredilmiştir. Fakat konumuzla ilgili olan 11. cildi Nuruosmaniye Kütüphanesinde F. Y. Bölümünde, nr.3317'de kayıtlıdır.

Muhammed Mirhond, **903/1498, Ravzat-us-Safa**, Tahran 1959

AliŞir Nevai'nin arkadaşlarından olan Mirhond genel bir tarih olan eserini tamamlamadan vefat etmiş eserini torunu Hondmir tamamlamıştır. Kitabında

Karamanlılarla ilgili bilgiler mevcuttur.

**Ebu Bekr-i Tihrani, Kitab-ı Diyarbekriyya**

Müellif hakkında bilgi yok denecek kadar azdır.Şahruh döneminde sarayda önemli bir görevi olduğu tahmin edilmektedir.Uzun Hasan ve Devleti için en önemli kaynaklardan bir tanesidir. Karamanlı Uzun Hasan münasebetleri hakkında önemli kayıtlar verir. Dilimize iyi çevirileri vardır.

Ebu Bekr-i Tihrani, **Kitab-ı Diyarbekriyya**, (nşr.M. Demirdağ), İstanbul 1999

Ebu Bekr-i Tihrani, **Kitab-ı Diyarbekriyya**, (nşr. F. Sümer-N.Lugal), TTK. Yayınları, Ankara 1993

Gıyaseddin Hondmir b. Hâce Hümamiddin Muhammed b. Hâce Celaledin Muhammed Hondmir, 941/1535, **Tarihu Habibi's-Siyer fi Ahbari Efradi'l-Beşer**, (nşr. Muhammed Debir Siyaki ), Tahran 1983

Mirhond'un torunudur. Eser bir Dünya tarihidir. Dönemiyle ilgili kayıtları babasının eserinden istifade etmiştir. Kitabında Osmanlılarla azda olsa Karamanlılarla ilgili bilgiler vardır.

İstanbul'un fethiyle birlikte mali açıdan avantajlarını kaybeden Venedikliler Osmanlılara karşı Uzun Hasan ve Karamanlılarla birlikte ittifak arayışlarına girmişlerdir. Onların bu arayışları seyahatlerde, elçilik raporlarında ve Venedik senatosu kararlarında yer bulmuştur. Bu kaynaklar İtalyanca,İngilizce, Fransızca ve Almanca olarak neşredilmiştir.

Venedik senatosunun Uzun Hasan ve Karamanlılarla ilgili kararları Fransızca olarak F.Thiret tarafından özet halinde neşredilmiştir.

F.Thiret, **Regestes des Deliberations du Senat de Venise Concernant la Romanie 1440-1463 II-III**, Paris

Uzun Hasan ve Karamanlılara elçi olarak gönderilen Barbaro, Zeno ve Contarini'nin bunlara ek olarak Fatih Sultan Mehmed'in yanında da bulunan Angiolello'nun eserleri çalışmamızın ana kaynakları arasındadır. Bu elçilerin eserleri ve raporları İtalyanca, İngilizce olarak neşredilmiştir.

**Travels to Tana and Persia by Barbaro and Contarini- ANarrative of Italian Travels in Persia in the 15th and 16th Centuries.**

G.B. Ramusio, **Navigationi et Viaggi II**, Venice 1563-1606, Amsterdam

MCMLXVIII

Josaphat Barbaro, **Anadolu'ya ve İran'a Seyahat**, (nşr.T.Gündüz), İstanbul 2005

**Kıbrıs Karaman münasebetleriyle ilgili muhtelif Neşrîyat mevcuttur.**

Önceki dönem olmasına rağmen (1350-1400) kıymetli bir kaynak olan D'amadi et de Strambaldi kronikleri oldukça mühimdir.

**Chronices D'amadi et de Strambaldi**, (nşr.Mas Latrie), cilt I-II, Paris MDCCCXCI-MDCCCXCIII

Kıbrıs Karaman münasebetleri hakkında mühim edebi kayıtları vermesi bakımından şu eserde oldukça mühimdir.

Mas Latrie, **L'île de Chypre**, Paris 1879

Kıbrıs Kralları ve Karamanlı münasebetleri ile ilgili G. Hill'in Kıbrıs Tarihi kıymetli bilgiler vermektedir.

G.Hill, **A History of Cyprus (1192-1571), II-III**, Cambridge 1948

Karaman coğrafyası hakkında bilgi veren 1588 yılına ait İtalyanca kaynak sonraki devir olmasına rağmen orijinal bir kaynaktır. Eser İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Genel Kitaplığı, Nadir Eserler Bölümü'nde bulduk.

Thomafo Minadoi da Rouigo, **Historia Della Guerra Turchi et Persiani**, Venetia MDLXXXVIII (1588)

Venedik ilk kaynaklarından alıntılar yaparak Daru'nun eseri de bizim için oldukça mühimdir.İtalyanca'dır.

C.Daru, **Histoire de Venise I**, Bruxelles 1838

Sonraki dönem olmasına rağmen kendinden önceki özellikle II.Bayezit devri hakkında kıymetli malumatlar vermektedir.Eser İtalyanca olup İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Genel Kitaplığı, Nadir Eserler Bölümü'nde kayıtlıdır. 1538 yılında basılmıştır.

**Commenta Rio de le Cose de Turchi Dı Paulo Iovio 1538**

Kıbrıs Krallarına ait paralar hakkında bilgiler veren şu eserde Karamanlılar ile ilgili bilgiler mevcuttur.

G. Schlumberger, **Numismatique de Lo'rient Latin**, Graz 1954

Latin dolayısıyla Kıbrıs Kralları hakkında bilgi veren eserde bizim için mühimdir.

S. Patronage, **Archives de L'orient Latin, II**, Paris 1884

Fatih Sultan Mehmed döneminde Osmanlı ordusunda yeniçeri olarak bulunan Ostravyalı Konstantin Mihail Konstatinoviç, daha sonra Hristyanlığa dönmüş kendisinin olup olmadığı halen tartışmalı olan hatıralarında Karaman seferi hakkında bilgi vermektedir. Eserin dilimizde birisi müstakil diğeri de özet olmak üzere neşirleri vardır.

**Bir Yeniçeri'nin Hatıratı**, (çev. K.Beydilli), Tarih ve Tabiat Vakfı, İstanbul 2003,

14-XIV ve XV. yy.la ait Ermenice yazmalar H.Andreasyan tarafından neşredilmiştir. Bu kronolojilerde Uzun hasan, Osmanlılar ve Karamanlılar hakkında malumatlar bulunmaktadır.

H.Andreasyan, “*XIV ve XV.yüzyıl Türk Tarihine Ait ufak Kronolojiler ve Kolofonlar*”, **Tarih Enstitüsü Dergisi**, sayı 3, (Ekim 1972)

Sultan Cem'in Rodos ve Avrupa'daki faaliyetleri ve hayatı hakkında bilgiler veren aynı zamanda Cem'in müttefiki Karamanoğlu Kasım Bey'inde faaliyetleriyle birlikte gravür ve minyatürlerinin yer aldığı Latince bir eser N.Vatın tarafından Türkçe özetle birlikte neşredilmiştir.

Nicolas Vatın, **Sultan Djem Un Prince Ottoman**, TTK. Yayınları, Ankara 1997.

### **Dukas**

Fatih Sultan Mehmed Devrine ait mühim Bizans Kaynaklarındandır. Sahamızla ilgili çok az bilgi mevcuttur. Türkçe tercümesi yapılmıştır.

Dukas, **Bizans Tarihi**, (trc. VI. Mirmiroğlu), İstanbul Fetih Derneği, İstanbul 1956,

Dönemin öncesi ve sonrasında kaleme alınan seyahat ve coğrafi eserler mevcuttur. Bu eserler bölgeye ait çok canlı tasvirler vermekle birlikte siyasi mücadelelerin hangi coğrafi mekanlar içinde geçtiğini belirten bilgilerde vermektedirler.

XIV. yüzyıl coğrafyacılarından el-Ömeri tarafından kaleme alınan iki eser sonraki devir olmasına rağmen onlar hakkında kıymetli coğrafi bilgiler verir.

Ebü'l-Abbas Şehabeddin Ahmed b. Yahya İbn Fazlullah el-Ömeri, **Masalikül el-absar fi mamalik el-emsar: I l'Afrique moins l'Egypte** (trc. Maurice

Gaudefroy-Demombynes; ed. Fuat Sezgin), Frankfurt, 1993, (Eser Paris 1927 basımının tıpkıbasımıdır.).

14. yy. seyyahlarından İbn Batuta önceki devir seyyahı olmakla beraber Karamanlıların coğrafi mekânları ve sosyal hayatları hakkında kıymetli malumatlar verir. Eseri Osmanlı dönemi ve günümüz Türkçe'sinde neşredilmiştir.

**İbn Battuta Seyahatnamesi**, Ebu Abdullah Şemseddin Muhammed b. Abdullah İbn Battuta, 770/1368, (çev. A. Sait Aykut), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2004

Dönemimize ait ana kaynaklar arasında Burgonya Dükü Philippe'nin müşaviri Bertrandon de la Broguiere'in seyahati bizim için oldukça önemlidir. Broguiere Konya'da İbrahim Bey'le görüşmüştür. İbrahim Bey'in hakim olduğu topraklar ve şahsiyeti hakkında çok mühim bilgiler vermektedir. Eser eski Fransızca orjinalinden dilimize çevrilmiştir.

**Bertrandon de la Broguiere'in Denizaşırı Seyahati**, (çev. İ. Arda), Eren Yayınları, İstanbul 2000

Sonraki devir seyyahı olmasına rağmen Alanya ve çevresi hakkında mühim kayıtlar bulunan Francis Beaufort'un eseri de bizim için önemlidir. Türkçe'ye çevrilmiştir.

Francis Beaufort, **Karamanya**, (çev. A. Neyzi-D. Türker), Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Yayınları, Antalya 2000.

Katip Çelebi'nin Cihannüması Osmanlı coğrafyası hakkında bilgi verirken Karaman bölgesi hakkında da mühim malumatlar vermiştir. Eser hakkında tez olmak üzere farklı incelemeler yapılmış fakat Türkçe'ye çevrilmemiştir.

Hacı Halife Mustafa b. Abdullah Katib Çelebi, 1067/1657, **Kitab-ı Cihannüma**, İstanbul 1145.

Karaman coğrafyası hakkında bilgiler veren önceki devir Arapça ve Farsça kaleme alınan diğer eserler şunlardır.

Ebü'l-Abbas el-Kalkaşandi, **Kitabuhu Subhu'l-A'sa IV, V, VIII**, Kahire 1973

### **Evliya Çelebi Seyâhatnâmesi**

17.yy.la ait olan meşhur seyahatname Karaman coğrafyası hakkında bol bilgi ve canlı tasvirler sunmaktadır.

**Evliya Çelebi Seyâhatnâmesi I**, (hazırlayan, O.Ş. Gökyay), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1996

Çalışmamızda farklı kütüphanelerde taramalar yaparak Türkçe, Arapça, Farsça yazmalar elde ettik. Bu yazmaların bir kısmı ilmi çalışmalarda azda olsa kullanılmış, bir bölümü makale olarak neşredilmiş, bazıları da bugüne kadar hiç kullanılmamıştır. Yazmalar içerisinde divan,tarihi kronikler,tefsir,nasihât türü eserler bulunmaktadır.

#### **Katip Yahya b.Mehmed, Menahîcû'l İnşâ**

Fatih Sultan Mehmed döneminde yaşamış olan müellif inşa tarzında kaleme aldığı eserinde bürokrasiye ait bilgiler, mektuplar ve bazı anlaşmaları vermiştir. Bunlar arasında bizi ilgilendiren II.Murat'la Karamanoğlu İbrahim Bey arasında imzalanan Sevgendname'nin yazmada yer almasıdır.Bu tarihi anlaşma konumuzun çok önemli bir ayağını oluşturmaktadır.Yazmanın dili Türkçe'dir. Bir nüshası **Konya İzzet Koyunoğlu Kütüphanesi'nde (nr. T.Y.)**, diğer bir nüshası da **Paris Bibliothegue Nationale** Kütüphanesi'nde bulunmaktadır(**nr. 660 T.Y.**) Biz Koyunoğlu nüshasını Temin ettik ve tezimizde kullanmaktayız. Bu nüshaya dayalı tanıtım amaçlı makaleler vardır.

M.Mesut, Koman," Minhacû'l İnşâ Üzerine Bazı Notlar", Konya Halkevi Mecmuası, sayı 118-119, Konya 1948

Şinasi Tekin Paris nüshası hakkında İngilizce bir eser neşretmiş ve yazmanın tamamını tıpkı basım olarak vermiştir.Fakat Koyunoğlu nüshasını görmemiştir.

Şinasi Tekin,Doğu Dilleri ve Edebiyatlarının Kaynakları, Minhacû'l İnşâ, Cambridge 1971

#### **Razizade Münib, Fihrist-i Düvel**

18.yy.da yaşamış bir müelliftir. Eseri genel bir İslam tarihidir.Karamanoğullarının ortaya çıkışını anlatmakla birlikte .Karamanoğullarının aile kütüğünü vermesi bakımından oldukça mühimdir. Eser **Konya İzzet Koyunoğlu Kütüphanesi'nde (nr. 13418 T.Y.)**

#### **Sarı Abdullah Efendi, Münşeatı Farisi**

Hükümdarların ve devlet adamlarının mektuplarının yer aldığı eserde Uzun Hasan ve Karamanlılara ait mühim kayıtlar bulunmaktadır. Dili Farsça'dır. Eser (**Süleymaniye Kütüphanesi Esat Efendi Bölümü'nde nr. 3333 F.Y.**) kayıtlıdır.

### **Kaşifi, Gazaname-i Rum**

II.Murat devrine ait üç Gazavatname'den birisidir.Farsça manzum küçük bir eserdir.Özellikle Osmanlı Dulkadir münasebetleri hakkında kıymetli malumatlar vardır. Yazma nüshası *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde (nr.1388 F.Y.)* kayıtlıdır.

### **Vasiyyetünnebi Ali b. Ebu Talib k.v.**

Eser vasiyet ve öğüt kitabı olmasına rağmen yazmanın sonunda Karamanoğlu II.Mehmed Bey'in ölümü oğlu İbrahim Bey'in başa geçiş tarihi kaydı vardır. Dili Farsça ve Arapça olmasına rağmen sahamızla ilgili tarih kaydı Türkçe'dir. Eser *Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya Bölümü'nde (nr.945 A.Y.- F.Y.)* mevcuttur.

### **Ahmed b.Hasan b. M. b. Uleyf, Kitab-ı Dürrü'l Manzum.fi Menakıbu's Sultan Bayezid Mülk-i Rum.**

Eser II.Bayezit namına kaleme alınmıştır.Konumuzla ilgili fazla bilgi olmamasına rağmen Fatih sultan Mehmed tarafından Karaman bölgesinin tarihinin verilmesi bakımından mühimdir. Yazma *Süleymaniye Kütüphanesi'nde , (nr., T.Y.)* mevcuttur.

### **İdris Bidlisi, Heşt Behişt**

Dönemimize ait mühim bir kaynak olan eser Osmanlı Karamanlı ve Uzun Hasan münasebetleri ile ilgili önemli kayıtlar vermektedir. Dili Farsça'dır. Türkçe yazma halinde özeti bulunmaktadır. Farklı kütüphanelerde değişik nüshaları mevcuttur.

İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, FY. Nr. 225

Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Kısmı, F.Y nr.928

Nurosmaniye Kütüphanesi, F.Y. nr. 3209

Topkapı Sarayı, Bağdat Kütüphanesi T:Y., nr.196

İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, T.Y.nr. 430 (Türkçe özet)

### **Behişt Sinan Çelebi, Tarih-i Al-i Osman**

Fatih Sultan Mehmed devri müelliflerinden olan Sinan Çelebi'nin eseri Osmanlı Karamanlı münasebetleri için oldukça mühimdir. Eserin *Süleymaniye Kütüphanesi Mikrofilm Arşivi'nde(T.Y.,nr. 2764)* bir nüshası bulunmaktadır.

## BİRİNCİ BÖLÜM

### 1. 1424-1451 SENELERİ ARASINDA MEYDANA GELEN HADİSELER

#### 1.1. KARAMANOĞULLARI-OSMANLI MÜNASEBETLERİ

##### 1.1.1. Antalya Muharasası

Giriş bölümünde de belirttiğimiz gibi Timur tarafından Karamanoğullarının başına Mehmed Bey tayin edilmiş ve kardeşi Bengi Ali Bey'de Mehmed Bey'in hâkimiyetinde olmak üzere Niğde ve etrafına sahip olmuştu.<sup>1</sup> Mehmed Bey Osmanlılara karşı Memlûkluların hâkimiyetini kabul etmiş fakat onlara ait Kayseri bölgesine el uzatınca Memlûk Hükümdarı Melik Müeyyed, oğlu İbrahim'i Dulkadiroğlu'nun yanına katarak Karamanoğlu Mehmed Bey'in üzerine göndermiş, Karamanlılar Larende'ye kadar takip edilerek Mehmed Bey esir alınmış ve Kahire'ye götürülüp hapsedilmiştir. Yerine kardeşi Ali Bey Niğde ve oğlu İbrahim Bey de başta Konya olmak üzere Karaman ülkesine hakim olmuşlardır. Fakat bir müddet sonra Memlûklu Sultanı Melik Müeyyed Şeyh'in ölmüş ve yerine geçen Melik Tatar, Mehmed Bey'i serbest bırakmıştır. Serbest kalan Mehmed Bey h. 824 (1422) tarihinde tekrar Karaman Hükümdarı olmuştur.<sup>2</sup>

Melik Tatar'ın Mehmed Bey'i serbest bırakmasının arkasındaki sebep olarak kardeşi Ali Bey'in içkiye mübtelâ olup idareyi aksatması gösterilirse de esasta iki ana sebep bulunmaktaydı. Birincisi Osmanlıların Ali Bey'e karşı yeğeni İbrahim

---

<sup>1</sup> Bu hadise ile alakalı olarak bkz. Nizamüddin Şami, **Zafernâme**, (trc. N. Lugal), TTK. Yayınları, Ankara 1949, s. 322; İsmail Aka, **Timur ve Devleti**, TTK. Basımevi, Ankara 1991, s. 29; Hüseyin Salman, "*Timur ve Anadolu*", **Tarih Dergisi**, İ.Ü.E.F. Yayınları, Sayı 39, s. 92-93, İstanbul 2004

<sup>2</sup> Mehmed Bey'in oğlu Mustafa da bu harb esnasında katledilip başı Kahire'ye getirilmiştir. Markizi hadisenin h. 822 yılında vaki olduğunu kaydeder. **Takiyyüdin Ahmed bin Ali El Makrizi, Kitâb'üs Sülûk Li Ma'rifeti Düvelü'l Mülûk** IV/1, (nşr. S.A.Aşur), Kahire 1872, s. 505- 506; Tağriberdi hadisenin h. 823 Ramazan 16 Cuma günü (1420) meydana geldiğini kaydeder. Yusuf b. Tağriberdi, **El Menhelü's Sâfi ve'l Müstev fi Ba'del Vâfi X**, (nşr. M. Cabir b. Abdullah, M. Abdülber, M. Emin), Kahire 2003, s. 227; Cemaleddin Yusuf b. Tağriberdi, **En Nücumu'z Zahire XIII**, (nşr. M. Hüseyin Şemseddin), Beyrut 1992, s. 236-237; Bu devir siyasi hadiseleri için bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi I**, TTK. Yayınları, Ankara 1982, s. 401

Bey'i kışkırtmaları ikincisi de bir liman dolayısıyla da ticaret şehri olan Antalya'nın Osmanlılara ve Kıbrıs Şövalyelerine karşı Karamanlılar eliyle Memlûklular lehine kazanılmak istenmesiydi. Bu iki niyetledir ki ölen Melik Müeyyed'in yerine Memlûk tahtına geçen Melik Seyfeddin Tatar, Mehmed Bey'i serbest bırakırken Aynî'nin ifadesiyle kendisine çadır, kumaş, at, ve bin dinar verip techizatlandırdıktan sonra güvenliğini de temin edip Karaman'a doğru yola çıkarmıştır.<sup>3</sup> Karaman bölgesine gelip tekrar hükümeti devralan Mehmed Bey Timur tarafından Hamid Beyliği'ne getirilen Osman Bey'le irtibata başladı.<sup>4</sup> Osman Bey Antalya ve Korkudeli taraflarında hüküm sürmesine rağmen Antalya'yı Osmanlılara kaptırmıştır. Hamidoğullarının bu dönemde Karamanoğulları hâkimiyetinde olduğu ifade edilmektedir. Fakat bu mevzuyla ilgili olarak sıhhatli bilgi veren bir kaynak mevcut değildir. Sadece Şikârî'deki bazı kayıtlar bununla ilgili olarak bazı ipuçları verse de<sup>5</sup> kesin hüküm vermek için yeterli değildir. Bu hususta söyleyebileceğimiz şey Hamidoğullarının Timur'un bölgeden ayrılışından sonra Karamanoğullarının nüfuz sahasında olduklarıdır. O döneme ait Memlûk kaynaklarında Karamanoğulları toprakları sayılırken Niğde, Lârende, Konya, Ermenek'den bahsedilirken Hamidililere ait herhangi bir şehir Karaman mülkü olarak kaydedilmemektedir. Keza Venedik kaynaklarında da Karaman coğrafyasının sınırları çizilirken şehirler aşağı yukarı aynıdır.<sup>6</sup>

Hamid arazisi içerisinde bulunan Antalya orta çağın mühim bir liman şehri

<sup>3</sup> Bedreddin Aynî, **İkdü'l Cuman fi Tarih-i Ehli'z Zaman**, (nşr.) Kahire 1989, s. 132; Bu dönemle alakalı olarak şu mühim doktora çalışmasına müracaat edilebilir. Şehabeddin Tekindağ, **XIII-XV. Asır Cenûbi Anadolu Tarihine Ait Bir Tedkik**, (basılmamış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İstanbul 1947, s. 88.

<sup>4</sup> Hamidoğulları Beyliği için bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Anadolu Beylikleri**, TTK. Yayınları, Ankara 1988, s.62-69

<sup>5</sup> Önceki dönem için Şikârî'de şöyle bir kayıt vardır "*Adına Hamid derler idi Karaman'a ziyade riâyet eder idi*" Şikârî, **Karamannâme**, (nşr. M. Sözen-N. Sakaoğlu), Karaman 2005, s. 108

<sup>6</sup> Tağriberdî, **Nücûm XIII**, s. 234; Thomafo Minadoi da Rouigo, **Historia Della Guerra Fra Turchi**, Venetia 1588 (sayfa numarası gözükmemektedir. Alfabetik olarak tertib edilmiş olup *Caramani* başlığı altında Karaman coğrafyasıyla ilgili olarak bilgi verilmektedir. Eser İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Genel Kitaplığı Nadir Eserler Bölümü'nde bulunmaktadır.); Teke ve Hamid Beyliklerinin Timur hadisesinden sonra Karamanlılarla olan münasebetleri için bkz. Barabara Flemming, **Landshaftsgesichte von Pamphylien Pisidien und Lykien Im Spätmittelalter**, Wiesbaden 1964, s. 111-119; Şehabeddin Tekindağ Defter-i Evkâf-ı Vilayet-i Teke'deki "*Karaman zamanı olacak*" kaydını Timur'un Karamanoğlu Mehmed Bey'i Bursa hapisanesinden çıkarıp Korkud-eli ve Antalya hariç kendisine verdiğine dair kaynak gösterir. Ş.Tekindağ, "*Teke Eli ve Tekeoğulları*", **Tarih Enstitüsü Dergisi**, İ.Ü.E.F. Yayınları, Sayı 7-8, (1976-1977), İstanbul 1977, s. 58.

olup güney sahillerinden doğuya Tebriz'e kadar uzanan yolun ana kavşağındaydı. Moğolların Anadolu'yu hâkimiyetleri altına almalarından sonra Antalya üç Türk Beyliği Teke, Hamid ve Karaman Beyleri tarafından denetim altında tutulmuştur. Bunların yanında Kıbrıs Şövalyelerinin Anadolu'ya çıkış ve ticaret için kullandıkları mühim bir merkez de olmuştur. Özellikle Memlûklular Antalya, Alanya, Gorigos gibi sahil şehirlerini kontrol altında tutmak ve Kıbrıs Krallığı'na karşı ticari üstünlük sağlayabilmek için güneydeki Türkmen beyliklerini hususiyle Karamanoğullarını kullanmıştır. İbn Batûta ve Hristiyan hacıların 14. ve 15. yüz yıllarda kaleme aldıkları eserlerde Antalya'da bol miktarda Hristiyan tüccar bulunduğu ve bunların kendilerine ait mahalleleri olduğu belirtilmektedir. Osmanlıların genişleyip Akdeniz'de güçlenmeye başlamasıyla birlikte güney sahillerinde Memlûk ve Osmanlı rekabeti sertleşmeye başlamıştır. Osmanlıların o dönem için Akdeniz devletleri ve Mısır'la olan ticari irtibatı Antalya kanalıyla olmaktadır. Osmanlıların merkezi durumundaki Bursa-Antalya ticari yolu Akdeniz'e inmek için o günkü siyasi şartlarda en uygun güzergâhtı. Dolayısıyla Antalya'nın ehemmiyeti Osmanlılar için oldukça fazlaydı. Karamanlıların Mehmed Bey marifetiyle yapmış oldukları aşağıda anlatacağımız Antalya muhasarası bu mücadelenin ilk safhasını teşkil etmiştir.<sup>7</sup>

Zikrettiğimiz dönemde Antalya kalesi Osmanlıların elinde olup muhafız olarak Fîruzbeyoğlu Hamza Bey bulunmaktaydı. Şikârî, "*Antâliye içinde Sultan Mehmed dedesi kullarından bir benâm kişi vardı Fîruz Beg derlerdi Sultan Mehmed Antâliye'nin Beglerin ana vermişdi...*" cümleleriyle mevcut durumu anlatmaktadır. Şikârî'nin belirttiği Fîruz Bey ölmüş yerine oğlu Hamza Bey geçmiştir.<sup>8</sup>

Osmanlı tahtına da ölen Çelebi Mehmed'in yerine Amasya'da şehzâde olarak bulunan oğlu Murad Bey geçmiştir. (1421) II. Murad'ın tahta çıkmasıyla Osmanlı Beyliği için yeni bir devir başlamıştır. Beyliğin siyasi teşekkülü, Timur hadisesinin yaralarının sarılması ve Anadolu'daki mücadele yeni bir veche

---

<sup>7</sup> Sahil şeridindeki ticari faaliyetler için bkz. Osman Turan, **Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar**, TTK. Yayınları, Ankara 1988, s. 109-143; A. Zachariadou, "*Karamanoğlu I. İbrahim'in Saltanatının İlk Yılları*", **Tarih İncelemeleri Dergisi** XIV, İzmir 1999, s. 262-263; Antalya ticaret yolu için bkz. Halil İnalçık, "*XV. Asır bursa Ticaret Tarihine Dair Notlar*", **Belleten** XXIV/93, (Ocak 1960), TTK. Yayınları, s. 48; W. Buch, "*14.-15. Yüzyılda Alman Hacılarının Türkiye İzlenimleri*", **Belleten** 183, (1982), s. 532; **İbn Batûta Seyahatnâmesi**, (nşr. A. S. Aykut), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000, s. 402-406

<sup>8</sup> **Şikârî**, s. 39; Muhasaraya ait kaynak tahlili için bkz. B. Flemming, **a.g.e.**, s. 130-133

kazanacaktır. II. Murad'ın işbaşına geçmesiyle tabii rakibi Bizans, kendisinde mevcut siyasi kozları oynamaya başlamış elinde bulunan II. Murad'ın amcası Mustafa'yı serbest bırakmıştır. Anadolu'da bulunan Karamanoğlu, İsfendiyaroglu, Aydın ve Saruhanoglu'da Mustafa'yı desteklemişlerdir. Germiyanoglu II. Murad'ın Beyliğini tanımadı. Karamanoğlu'da kendi "milk-i mevrûsu" saydığı Akşehir, Seydişehir, Saidili gibi Hamid ili arazisini işgal etti. Bu arada II. Murad amcası Mustafa'yı 1421'de yapılan muharebede mağlup edip idam ettirmiştir. Sultan Murad ardından Bizans'a haddini bildirmek maksadıyla İstanbul'u kuşattı. Muhasaradan kurtulmak isteyen Bizans bu kez II. Murad'ın kardeşi olan Mustafa'yı tahrik edip onun ayaklanmasını sağlamıştır. Karamanoğlunun yardımını alan Mustafa Bursa'yı kuşatmış ve daha sonra İznik'e yerleşmiştir. II. Murad Mustafa'nın Lâlâsı Şarabdar İlyas'ı Anadolu Beylerbeyiliği vaadiyle elde edip Mustafa'yı teslim almış ve boğdurmuştur (1423).<sup>9</sup>

Bütün bu kargaşılıklardan istifade etmek isteyen Karamanoğlu Mehmed Bey Antalya'ya yönelmiştir. Bu hadiseleri teferruatlı bir şekilde veren tek kaynak Şikârî'dir. O Mehmed Bey'in Gölhisar hakimi Yusuf'dan bir mektup aldığını belirtirken "*Ben Gölhisar dizdârı Yusufum senki Mehemed Han ibn Alaüddin'sin. Malum olaki Antâliyye Hisarı'nın hakimi yoktur cümle kavmi hisarı sana verdiler gelüb zabt edesin demiş. Mehemed Han mektupu görüb şâd oldu..*" ifadelerini kullanır. Mektupu alan Mehmed Bey Antalya önlerine gelmiş ve burada bir mektup yazıp kaleye göndermiştir. Şikârî'ye göre Mehmed Bey mektupta, "*Senki Antâliyye dizdârısın malumdur ki Antaliyye'yi Frenk elinden dedem Karaman almışdır. Nice zaman bizim zabtımızda olmuşdur yine miftâhı bize gönderesiz demiş dizdâr miftâhı vermedi*" demiştir.<sup>10</sup> Mehmed Bey'in Antalya'nın dedelerinin mülkü olduğunu belirtmesi oldukça ilginç gözükmektedir. Antalya ile Karamanlıların tarihi irtibatı bulunmaktadır. 1207 yılında Alaeddin Keykubad tarafından fethedilen Antalya 1361 senesinde Kıbrıs Krallığı tarafından işgal edildi. 1373 yılında Teke Emiri Mehmed

<sup>9</sup> Bu hadiseler için bkz. Aşık Paşazâde, **Tevârih-i Âl-i Osman**, (nşr. K. Yavuz- Y. Saraç), Koç Kitaplığı, İstanbul 2003, s. 440; Neşrî, **Kitâb-ı Cihannümâ II**, (nşr. M. A. Köymen-F. R. Unat), TTK. Yayınları, Ankara 1995, s. 568 vd.; Ş. Tekindağ, "*II. Mustafa Çelebi*", **İ. A. VIII**, MEB. Yayınları, İstanbul 1971, s.689; Halil İnalcık, "*II. Murad*", **İ. A. VIII**, MEB. Yayınları, İstanbul 1971, s.598-601; Şaban Karaman, **Osmanlı Karamanoğulları İlişkileri**, (basılmamış yüksek lisans tezi), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa 2000, s. 65-67

<sup>10</sup> **Şikârî**, s. 229

Bey Karamanoğlu Mehmed Bey'in de Babası olan Alâeddin Ali Bey'in yardımıyla şehri tekrar fethetmiştir. Şikârî'deki kayıt herhalde bu hadiselerle alakalı olmalıdır. Bunun yanında Teke ve Hamid mülklerinin Karamanlılara ait olduğu iddiasının bu ifadenin içinde gizli olması mümkündür. Hadise hakkında bilgi veren Kıbrıs kaynaklarının Karaman, Teke ve Hamid beyliklerini ayrı ayrı zikredip Karamanlılara gelince “*Grand Caramano*” ifadesini kullanmaları dikkat çekmektedir.<sup>11</sup>

Karamanoğlu Mehmed Bey'in Antalya üzerine yürümesi birazda Memlûkluların o tarihlerde Kıbrıs'a olan taarruzlarıyla ilgili gözükmektedir. Memlûkların Karaman beyleriyle olan yakınlıkları o tarihlerde onların Kıbrıs ve Rodos şövalyeleriyle olan mücadeleleriyle alakalı olmalıdır.<sup>12</sup>

Karamanoğlu Mehmed Bey, Hamidoğlu veya Tekeoğluyla birlikte Antalya kalesini kuşatmıştır. Fakat devrin kaynağı sayabileceğimiz Aşık Paşazâde ve Neşrî'de kuşatmayı Karamanoğlu Mehmed Bey'in oğullarıyla beraber kendisinin yaptığı kayıtlıdır.<sup>13</sup> Şikârî Tekeoğlu Osman Bey'den bahseder.<sup>14</sup> Sonraki devir kaynaklarından Muhyiddin Cemali ve Hoca Saadeddin Efendi de Tekeoğlu Osman Bey'den bahsederler. Müneccimbaşı sadece Tekeoğlu'nu zikreder.<sup>15</sup> Bu kuşatmayla ilgili en teferruatlı bilgiyi yukarıda ifade ettiğimiz gibi Şikârî ve onunla birlikte Muhyiddin Cemâli vermektedir. Şikârî'nin ifadesiyle bu kuşatma altı ay kadar sürmüştür. Kuşatma esnasında hasta olan Tekeoğlu Osman Bey, Hamza Bey'in adamları tarafından öldürülmüştür. Bu durumu öğrenen Mehmed Bey çok üzülüp kaleyi kuşatmıştır.<sup>16</sup> Muhyiddin Cemâli'ye göre Sultan Murad “*karındaşıyla*

---

<sup>11</sup> O. Turan, “*Orta Çağlarda Türkiye Kıbrıs Münasebetleri*”, *Belleten* XXVIII\109, (Ocak 1964), s. 224-225, Kıbrıs kaynakları için bkz. *Chroniques D'amadi Et de Strambaldi*, (nşr. Mas Latrie), Paris MDCCCXCI, (Amadi), s. 411, 415; (Strambaldi), s. 47, 71-77; Şikârî eserinin bir yerinde Antalya'nın kafir elinden Karaman Bey tarafından alındığını anlatır. Bkz. *Şikârî*, s. 119-120.

<sup>12</sup> Makrizî, s. 504-505; O.Turan, *a.g.m.*, s. 225; Andre Clot, *Kölelerin İmparatorluğu (1250-1517)*, (trc. T. Ilgaz), İstanbul 2005, s.11-113; Bu dönemde Kıbrıs, Anadolu ve Mısır arasındaki ticari münasebetler için bkz. W. Heyd, *Yakın Doğu Ticaret Tarihi*, (trc. E. Z. Karal), TTK. Yayınları, Ankara 1975, s. 612-614

<sup>13</sup> *Aşık Paşazâde*, s. 450, *Neşrî*, s. 591

<sup>14</sup> *Şikârî*, s. 229

<sup>15</sup> Sonraki devir kaynakları için bkz; Muhyiddin Cemali, *Tevârih-i Âl-i Osman*, (haz. H. Adahoğlu), (basılmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1990, s. 61; Hoca Saâdeddin Efendi, *Tâcü't Tevârih* II, (nşr. İ. Parmaksızoglu), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999, s. 151; Müneccimbaşı Ahmed b. Lûtfullah, *Câmîu'd Düvel*, (nşr. A. Ağırakça), İstanbul 1995, s. 198; İ. H. Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s. 402; *Cenâbi*, s. 88.

<sup>16</sup> *Şikârî*, s. 229

*döğüşmekde*” olduğundan hisara yardım gönderemedi.<sup>17</sup> Bunun üzerine Mehmed Bey Antalya’yı aldı. Yine ona göre hisarda altı ay kadar kalan Mehmed Bey Sultan Murad’ın kardeşini yendiğini ve üzerine geldiğini öğrenince gerekli tedbirleri almak için kalenin etrafını gezmeye başladığı bir esnada hazır kurulmuş bir top güllesi kendisine isabet etmiş ve orada ölmüştür. Bu malumat diğer kaynakların hiç birisinde verilmez. Sadece Şikâri tarihinde buna yaklaşan kayıtlar vardır. Şikâri’de kalenin Mehmed Bey’e teslim edildiğini fakat kaleye girilirken kurulan bir tuzak neticesinde ateşlenen topla Mehmed Bey’in öldüğü kayıtlıdır. Neşrî ve Aşık Paşazâde Mehmed Bey’in top güllesiyle öldürüldüğünde hemfikirdirler.<sup>18</sup> Tağriberdi Mehmed Bey’in II. Murad’la savaştığını kaleden atılan taşla Safer ayının 826’sında öldüğünü nakleder.<sup>19</sup> Aynî Mehmed Bey’in Mısır’dan döndükten sonra Osmanoglundan memleketlerini geri aldığını, Antalya’yı muhasara ettiğini fakat kendisine isabet eden gülleyle h. 826 senesinde öldüğünü söyler.<sup>20</sup> Tarihi bir Takvim’de Aynî’yi doğrulayacak ifadeler vardır. Devrin kaynağı olan Takvimde Mehmed Bey’in Mısır’dan döndükten sonra Akşehir, Beyşehir, Said ili ve Okluk Hisar’ını aldığı ve ondan sonra Antalya’yı kuşattığı kayıtlıdır.<sup>21</sup> Neşrî hadisenin tarihi olarak h. 830 senesini verir. Aşık Paşazâde h. 831 yılını verir.<sup>22</sup> Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya bölümünde kayıtlı yazmanın Farsça vikâye kaydında Mehmed Bey’in h. 826 senesi Safer ayının 27’si Salı günü Antalya’da öldüğü belirtilmektedir.<sup>23</sup> Görüldüğü gibi kaynaklarda net bir tarih mevcut olmamakla birlikte h. 826 tarihi daha doğru gözükmektedir.

Mehmed Bey’i öldüren gülle ibret-i âlem için kale kapısına astırılmıştır. Karamanlıların bu durumdan çok incindikleri kaynaklarda ifade edilmektedir. Üzerinde “*Muzafferun Billah*” yazılı olan bu gülle daha sonra kale dibinde gömülmüş bulunan Bayraktar Baba türbesine, oradan Paşa Camiine götürülmüş en sonunda da Antalya Müzesine alınmıştır.<sup>24</sup>

<sup>17</sup> Muhyiddin Cemâli, s. 62

<sup>18</sup> Aşık Paşazâde, s. 450; Tarih kaydı için Âli Bey Neşrine bkz. Aşık Paşazâde, *Tevârih-i Âli-i Osman*, (nşr. Âli Bey), İstanbul 1332, s. 111; Neşrî, s. 591; Şikâri, s. 229

<sup>19</sup> Tağriberdi, *Menhel*, s. 227

<sup>20</sup> Aynî, s. 206

<sup>21</sup> *İstanbul’un Fethinden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler*, (nşr. O. Turan), Ankara 1984, s. 39

<sup>22</sup> Aşık Paşazâde, s. 450, Neşrî, s. 591

<sup>23</sup> *Vasiyyetü’n Nebî Aleyhisselâm Ali b. Ebî Tâlib Kerremallahü Veche fi’l Hadis*, Süleymaniye ktp. Ayasofya Bölümü, F. Y., No. 945, vikâye kaydı

<sup>24</sup> Muhyiddin Cemali Karamanlıların şikayetleri hakkında şu nakilde bulunur: “*Karamaniler ol hali*

Bu hadiseden sonra bütün Antalya havalisi yani Teke İli Osmanlıların eline geçmiş bölge “*Livâi Teke*” haline getirilip tahriri yapılmıştır. idaresi de hizmetine mukabil Aşık Paşazâde ve Neşrî’nin ifadelerine göre <sup>25</sup> Şarabdâr İlyas Bey’e, M. Cemâli’ye ve Hoca Saadeddin’e göre de Hamza Bey’e verilmiştir.<sup>26</sup>

### 1.1.2. İbrahim Bey’in Karamanoğullarının Başına Geçmesi

Karamanoğlu Mehmed Bey’in Memlûklulara esir düşmesinden sonra oğlu İbrahim Bey Karaman tahtına geçmiş ve Konya’da adına h. 824 (1421) tarihli para bastırmıştır. Bu para Memlûklulara ve amcası Ali Bey’e karşı bir müttefik olması sebebiyle Osmanlı Sultan’ı Çelebi Mehmed’in adına darbedilmiştir. Mehmed Bey’in kardeşi olan Bengi Ali Bey ise Memlûkluların yardımıyla Konya hariç Lârende ve Niğde’de hüküm sürmüştür. Lârende, Konya ve Ermenek’de h. 822, 823 tarihli darbettirdiği sikkeleri bulunmaktadır. <sup>27</sup> Tarihi takvimlerde Mehmed Bey’in esaretinden sonra kardeşi Ali Bey’in Karamanoğullarının başına geçtiği kayıtlıdır.<sup>28</sup> Bu arada zikretmemiz gereken bir hususta bu kısa sürenin İbrahim Bey’in ilk saltanat dönemi olduğudur. <sup>29</sup> İbrahim Bey Antalya muhasarası esnasında ölen babası Mehmed Bey’in naşını alarak Larende’ye gelmiş ve cenazeyi orada defnetmiştir. Bundan sonra cereyan eden hadiseler kaynaklarda çok farklı şekillerde nakledilmektedir. Mehmed Bey’den sonra işbaşına kardeşi Ali Bey’inmi yoksa oğlu

---

*göricek hayli gam çeküb incindiler. Bir abes nesne dirler bir taş bir ademe dokunmakla anı zencire bend idüb kapuya asmak ne münasebetdür dir oldılar. Ol şehir halkı dahi Karamaniler ol taşı gösterib istihza ider oldılar”. 16 yy. müellifi olan M. Cemali taşın halen kale kapısında asılı olduğunu da beyen eder. M. Cemâli, s. 63; Şikârî’de de Cemâli’ye benzer kayıtlar bulunmaktadır. Şikârî, s. 229; Hoca Saadeddin Efendi bu hususta “Mehmed Bey’in kafasını koparan taş halâ Antalya Kalesi’nin kapısı üzerinde asılıdır. Karamanlılar buradan geçerken ölülerini anıp ulurlar” der. Bkz Hoca Saadeddin Efendi, I, s. 282. Güllenin taşınması ile alakalı bilgi için bkz. Süleyman Fikri Erten, **Antalya Vilayeti Tarihi**, İstanbul 1940, s. 90; Yapmış olduğumuz inceleme neticesinde müze yetkilileri ellerinde sekiz adet güllenin bulunduğunu fakat Mehmed Bey’le alakalı güllenin müzede olmadığını tarafımıza beyan ettiler.*

<sup>25</sup> Aşık Paşazâde, s. 450; Neşrî, s. 592

<sup>26</sup> M. Cemâli, s. 63; Hoca Saadeddin Efendi öldürülen Teke Emiri Osman Bey’in esir alınan kız kardeşiyle de Hamza Bey’in evlenmesine dair ferman çıktığını kaydeder. Hoca Saadeddin, s. 156; Ş. Tekindağ, Teke Eli, s. 58; Latif Armağan, “*XVI. Yüzyılda Teke Sancağı’ndaki Konar-Göçerlerin Demografik Durumu Üzerine Bir Araştırma*”, **Tarih Araştırmaları Dergisi**, 1998, s. 65

<sup>27</sup> Cüneyt Ölçer, **Karamanoğulları Beyliği Madeni Paraları**, İş Bankası Yayınları, İstanbul 1982, s.86-87

<sup>28</sup> Tarihi Takvimler, s. 37-39

<sup>29</sup> Makrizi, s. 123; İ. H. Uzunçarşılı Aynî’nin Veliyyüddin Efendi nüshasından naklen Ali Bey’in Konya’yı kuşattığını fakat Mehmed Bey’in oğlu İbrahim’in Osmanlıların yardımını alıp kale önlerine geldiğini gördükten sonra kaçtığını nakleder. Bkz. İ. H. Uzunçarşılı, “*Niğde’de Karamanoğlu Ali Bey’in Vakfiyesi*”, **Vakıflar Dergisi II**, s. 67-68

İbrahim Bey'inmi geçtiği hususunda bir netlik mevcut değildir. Bu hususu netleştirmek için öncelikle İbrahim Bey'in kardeşlerine bakmak gerekmektedir.

### 1.1.3. İbrahim Bey'in Kardeşleri

Aşık Paşazâde Mehmed Bey'in üç oğlundan bahsedip isimlerinin İbrahim, Alâeddin ve İsa olduğunu söyler.<sup>30</sup> Neşrî de aynı isimleri zikreder.<sup>31</sup> Hadîdî, üç oğlundan bahsedip isimleri İbrahim, İsa ve Ali olarak verir.<sup>32</sup> Şikârî İbrahim Bey'in dört kardeş olduklarını diğer üçünün isimlerinin İshak, Halil ve Alâeddin, en büyüklerininse İbrahim Bey olduğunu söyler.<sup>33</sup> Hoca Saadeddin Efendi üç oğlundan bahsedip isimlerini İbrahim, Ali ve İsa olarak verir. M. Cemâli, İbrahim ve Alâeddin isimli iki kardeşten bahseder.<sup>34</sup> Aşağıda İbrahim Bey'le mücadelesi sebebiyle bahsedeceğimiz Memlûk kaynağı İbn İyas İbrahim Bey'in kardeşi olarak İsa'dan bahseder.<sup>35</sup> Karamanoğlu Mehmed Bey'in diğer oğlu Mustafa'nın Dulkadir ve Memlûklerle mücadele esnasında öldürüldüğünü yukarıda ifade etmiştik. Burada kaynaklar mücadelelerde isimleri geçtikçe ve hadiselerle dahil oldukları nisbette kardeşlerden bahsetmektedirler. Dolayısıyla net bir rakam ve isim vermek mümkün gözükmemektedir.

### 1.1.4. Taht Mücadeleleri

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi kaynaklar Mehmed Bey'den sonra tahta kardeşi Ali Bey'inmi yoksa oğlu İbrahim Bey'inmi geçtiği hususunda farklı bilgiler vermektedirler. Aşık Paşazade'nin *"bunların üçü dahı (Mehmed Bey'in oğullarını kasdeder) sürdüler Sultan Murad'a geldiler. Muhammedün bir karındaşı varıdı Bengi Ali Beg derler idi diledi kim tahta geçeydi bu halk iki taraf oldu bazısı anı kabul etmediler ahıru'l emir Sultan Murad Han İbrahim'e sancak virüb kılıç kuşatdı bu iki karındaşını yanına alıkodu. İbrahim dahı babası Hamidilinden ne aldıysa sultan Murad'a girü virdi"*<sup>36</sup> sözleriyle ilk önce Mehmed Bey'in kardeşi Ali Bey'in

<sup>30</sup> Aşık Paşazade, s. 445

<sup>31</sup> Neşrî, s. 593

<sup>32</sup> Hadîdî, *Tevârih-i Âl-i Osman*, (nşr. N. Öztürk), İstanbul 1991, s. 176

<sup>33</sup> Şikârî, s. 230

<sup>34</sup> Hoca Saadeddin, s. 157; M. Cemâli, s. 62

<sup>35</sup> İbn İyas, *Bedâi'u'z Zühur Fi Vekâi'r'd Dühur II*, (nşr. M. Mustafa), Kahire 1984, s. 176

<sup>36</sup> Aşık Paşazade, s. 450

tahta geçtiğini sonrasında da Osmanlı müdahalesiyle tahtın İbrahim Bey'e verildiğini söyleyebiliriz. Neşrî'de İbrahim Bey'in Karaman tahtına çıkarıldığını iki kardeşinin de kapıda alıkonulduğunu söyler.<sup>37</sup> Bu cümlelerden Osmanlıların hadiseye net bir şekilde el koyduklarını anlamaktayız. Bunun sebebiyse Bengi Ali Bey aşağıda etraflıca bahsedileceği gibi Lârende ve Niğde'de Memlûklular adına para darb ettirmiştir ki böylesi bir duruma Osmanlıların tabii olarak bigâne kalmayıp Bengi Ali Bey'i saf dışı bırakmalarıdır. Bir nevi rehin alınan kardeşlerse daha sonra meydana gelebilecek baş kaldırmaya yahut Memlûklüler veya diğer bir rakipten gelebilecek kışkırtmaya karşı tedbirdir ki, ileride bundan dolayı mücadeleler meydana gelecektir.

Hadîdî Sultan Murad'ın İbrahim Bey'i Karaman tahtına getirdiğini Ali'nin iklime Sultan olamadığını söyler. Ancak amca Ali mi, yoksa kardeş Ali mi olduğunu açıklamaz fakat cümlelerin gelişi takip edildiğinde bu kişinin kardeş Ali Bey olduğu tahmin edilebilir.<sup>38</sup> Hoca Saadeddin Karamanoğlu Mehmed Bey'in kardeşi Ali Bey'in Karaman tahtının sahibi olmak için ortaya çıktığını İbrahim ve İsa Beylerle anlaşmazlığa düştüğünü onların Sultan Murad'a sığındıklarını Sultan'ın İsa Bey'e Rumeli'nde sancak verdiğini, İbrahim Bey'i ise kılıç kuşatıp Karaman'a gönderdiğini ve amcası Ali Bey'den babasının taht şehrinin anlaşma yoluyla aldığını nakleder.<sup>39</sup> M. Cemâli, Sultan Murad'ın İbrahim Bey'in kardeşi Alâeddin Bey'e Sufiyye sancağını verdiğini, onun Rumeli'nde kalıp orada vefat ettiğini bildirir.<sup>40</sup> Şikârî, *"kırk gün matem edüb andan sonra divan edüb İbrahim anı Şâh kıldılar"* dedikten sonra diğer amcalarına idari taksimatta bulunduğu bahsederken amcası Davud'a Kayseri'yi, diğer amcası Ali Bey ve Mahmud Paşa'ya da Akşehir'i verdiğini zikreder.<sup>41</sup>

<sup>37</sup> Neşrî, s. 593

<sup>38</sup> Hadîdî, *"Tutup İsa vü İbrahim râhı-Penâh idindiler dergâh-ı şâh-ı-Ali olamaz ol iklime Sultan-Kalur adl ü siyaset emn ü amân"* ifadelerini kullanır. s. 176-177.

<sup>39</sup> Hoca Saadeddin, s. 156-157

<sup>40</sup> M. Cemâli, s. 63

<sup>41</sup> Şikârî, s. 230; Mesut Koman yazmaları arasında çok geç tarihlerde istinsah olunan (h.1161-h.1205) Karamannâme'de Mehmed Bey'in İbrahim, Mehmed ve İsa adında çocuklarının olduğunu, biraderi Musa'nın ise tahta geçtiğini, daha sonra Karamanlilerin savaştığını Musa'nın katl olunup yerine İbrahim'in geçtiği manzum olarak anlatılmaktadır. Bkz. *"Karamannâme"*, **Konya**, sayı 64-65, (Şubat Mart 1944), s. 72; Kaynak hakkında fazla bir şey söylememiz mümkün değildir. Aslını göremedik. Yalnız eserin dil ve üslûbu sonraki devir halk ağzının renk ve havasını taşımaktadır.; Bu eserle hemen hemen aynı tarihlerde Râzi Zâde Münib (vefatı 1742) tarafından kaleme alınan ve 1725 tarihine kadar gelen umûmî bir İslâm tarihi olan kitapta da Karamanoğullarına ait olarak verilen soyağacında Ali Bey'den bahsedilmeyip Musa Bey'in ismi verilmektedir. Abdurrahman Münib b. Abdüllatif Râzi,

Memlûk Sultan'ının elçisi olarak Karaman bölgesinde bulunup hadiselere şahit olan Aynî, h. 826 senesinde Mehmed Bey'in ölümünden sonra en büyük oğlu İbrahim Bey'in Karaman tahtına geçtiğini, amcası Niğde sahibi Ali Bey'inse kaçtığını nakletmektedir. Yine Aynî, Mehmed ve Ali Beyler hakkında da bilgiler verirken Mehmed Bey'in cömert ve dindar olduğunu, içki kullanmadığını, zina ve livata yapmadığını en büyük hatasının halktan çok vergi toplamak olduğunu, kardeşi Ali Bey'in ise vergiyi kestiğini ve halk tarafından daha çok sevildiğini söylemektedir.<sup>42</sup> Buradan Ali Bey'in bir müddet tahtta oturduğunu daha sonra iki taraf arasında bir mücadelenin meydana geldiğini ve neticesinde de tahta İbrahim Bey'in geçmiş olduğunu tahmin etmek mümkün olmaktadır.

Devrin kitabelerinde ve sikkelerinde konuya dair bazı kayıtlar bulunmaktadır. Konya'da Hasbeyoğlu Mehmed Bey'in yaptırmış olduğu h. 827 (1424) tarihli Meram Hamamı kitabesinde *"heze'l hamam fi eyyam-ı devlet-i es Sultan İbrahim b. Muhammed b. Alâeddin b. Karaman"* ibâresi kitâbede kayıtlıdır.<sup>43</sup> Yine İbrahim Bey'in h. 827 (1424) tarihli Konya'da darbedilen bir parası bulunmaktadır. Ali Bey'inse h. 827 tarihli Niğde'de basılan bir parası vardır. Yine Ali Bey'in Lârende'de darbedilen h. 827 yılına ait bir parası mevcuttur.<sup>44</sup> Buradan da İbrahim Bey'in Konya'da tahta oturduğunu, Ali Bey'in ise Niğde'de biraz şüpheli de olsa Lârende'de hüküm sürdüğünü anlamaktayız.

Yukarıda da ismini zikrettiğimiz Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya bölümünde bulunan bir eserin baş sayfasındaki kenar kaydında Farsça olarak h. 826

---

**Fihrist-i Düvel**, Konya Koyunoğlu Ktp., T.Y., nr. 13418, yaprak 51b; Eserle ilgili olarak bkz. Ş. Tekindağ, *"Konya ve Karaman Kütüphanelerinde Mevcut Karamanoğulları ile İlgili Yazmalar Üzerinde Çalışmalar"*, **Tarih Dergisi**, Sayı 32, İ.Ü.E.F. Yayınları, İstanbul 1979, s. 123-124; Muhtemelen her iki eserde de 1350'li yıllarda yaşamış ve iki kez Karaman tahtına çıkmış olan Burhaneddin Musa Bey'le Ali Bey karıştırılmıştır;

<sup>42</sup> Uzunçarşılı Aynî'nin Veliyyüddin Efendi ktp. nüshasına dayanarak İbrahim Bey'in amcasından kaçtığını söylemektedir. Bkz. Uzunçarşılı, Ali Bey Vakfiyesi, s. 69; Fakat bizim kullandığımız neşir ise tam tersini söyleyip kaçanın amcası Ali Bey olduğu yukarıda ifade ettiğimiz gibi başa da İbrahim Bey'in geçtiği ifade edilmektedir. Bkz. Aynî, s. 207; Aynî'nin Mehmed Bey'le alakalı olarak verdiği vergi toplama işini doğrulayacak Feridun Bey Münşeât'ında Farsça bir mektup mevcuttur. Halkın vergilerden nasıl bezdiği açık bir şekilde anlatılmaktadır. Bkz. Refet Yalçın Balata, *"Feridun Bey'in Münşeâtü's Selâtininden Farsça Bir Arz-ı Hal Çevirisi"*, **Tarih İncelemeleri Dergisi** XVII/2, (Aralık 2002), Ege Üniversitesi Yayınları, s. 98-99

<sup>43</sup> Kerim Türkmen, **Karamanoğulları Devri Kitâbeleri**, (basılmamış doktora tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1989, s. 59, 61; Hacı Hasbeyoğlu Mehmed Bey'in yaptırmış olduğu h. 824 (1421) tarihli Hasbey Dârü'l Huffâzı'nda devrin Sultanı olarak Mehmed Bey gösterilmektedir. Bkz. Türkmen, **a.g.t.**, s. 116;

<sup>44</sup> Kerim Türkmen, **a.g.t.**, s. 124; Şerafettin Erel, **Nadir Birkaç Sikke**, İstanbul 1963, s. 15

senesi Safer ayının 27'si Salı günü Mehmed Bey'in Antalya'da öldüğünü yerine de zikredilen tarihte oğlu İbrahim Bey'in geçtiği kayıtlıdır.<sup>45</sup>

H. 835 ve 843 tarihli takvimde Karamanoğlu Mehmed Bey'in ölüp yerine İbrahim Bey'in geçmesi h. 825 senesi olarak gösterilir.<sup>46</sup>

Ali Bey'in h. 827 (1424) tarihinden sonra ismi kitâbe, para veya herhangi bir eserde ismi geçmemektedir. Hatta Ali Bey'in hâkim olduğu Niğde'de İbrahim Bey'in Ak Medrese kitâbesinde ismi zikredilmektedir. Ak Medrese h. 812 (1409) tarihinde Ali Bey tarafından yaptırılmış olup kitâbesinde de ismi anılmaktadır. İbrahim Bey'in. Ak Medrese'nin tamir kitâbesinde isminin geçtiği tarih h. 830'dur (1427). H. 827'de Niğde'de para bastıran Ali Bey'in ismi kendi yaptırmış olduğu medresenin tamir kitabesinde zikredilmemektedir. H. 830 tarihli kitabede yaptıran şahıs olarak da Emir b. Mecdüddin b. Bâdî'nin ismi vardır. Bu kişinin o tarihlerde Niğde Emiri olup olmadığına dair elimizde herhangi bir malumat mevcut değildir. Fakat Emir kelimesinin kullanılmış olması dikkat çekmektedir.<sup>47</sup> Ali Bey'in bu tarihten sonra ne olduğu hususunda elimizde keyfiyetli bir bilgi bulunmamaktadır.

Yukarıdaki satırlarda anlattığımız Antalya kuşatması geç devir kaynaklarında anlatılırken bazıları İbrahim ve Ali Bey'in iki kardeş olduklarını, Mehmed Bey'in ölümünden sonra taht kavgasına tutuştuklarını, İbrahim'in üstün gelmesinden sonra Ali'nin Antalya Kalesi muhafızı Hamza Bey'e sığındığını, bunu haber alan Sultan Murad'ın da bundan çok memnun olup, Ali Bey'e Sofya veya Rumeli'nde Sancak verdiğini ve onun orada öldüğünü söylerler.<sup>48</sup> Buradaki Ali Bey, İbrahim Bey'in kardeşi olabileceği gibi amcası Ali Bey olma ihtimalini de gözden uzak tutmamak gerekir. Beylik yapmış olması ve Memlûklara yakınlığı onu Osmanlılara karşı potansiyel bir güç haline getiriyordu ki Rumeli'ne gönderilmiş olması da ihtimal dahilindedir. Bu durum Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda takip

<sup>45</sup> **Vasiyyetü'n Nebî Aleyhisselâm Ali b. Ebî Tâlib Kerremallahü Veche fi'l Hadis**, Süleymaniye ktp. Ayasofya Bölümü, F. Y., No. 945, Vikâye kaydı

<sup>46</sup> *"Merhum Muhammed bin Karaman vefat buldı ve İbrahim Beg cülûs kıldı, dâme devletêhû"*, **Osmanlı Tarihine Ait Takvimler**, (nşr. Atsız), İstanbul 1961, s. 71;

<sup>47</sup> K. Türkmen, **a.g.t.**, s. 122-123; h. 812 senesi kitâbesinde medreseyi yaptıran şahıs olarak Ali Bey'in ismi zikredilmektedir. Zamanın Sultanı olarak da Karamanoğlu Mehmed Bey'in ismi zikredilmektedir. H. 830 tarihli kitâbedeyse yaptıran şahıs kısmında Emir b. Mecdüddin b. Bâdî'nin ismi kayıtlıdır.

<sup>48</sup> Bu kaynaklar için bkz. Lütfi Paşa, **Tevârih-i Âl-i Osman**, (nşr. K. Atik), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001, s. 103; **Anonim Osmanlı Kroniği, ( 1299-1512)**, (nşr. N. Öztürk), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, 71-72; **Hoca Saadeddin Efendi**, s. 156-157.

etmiş olduğu iskan siyasetine de uygun düşmektedir.

Ş. Tekindağ *Amadi Kroniği* ve *Weil'in Halifeler Tarihi* eserine dayanarak Ali Bey'in Kıbrıs'a asker gönderip Memlûklara cephe aldığından bahsetmektedir.<sup>49</sup> İ.H. Uzunçarşılı da aynı konuya temas edip, Weil'in Makrizi'yi kaynak gösterip Ali Bey'in h. 829 senesinde (1426) Kıbrıs'a taarruzu olduğunu söylediğini ancak kendisinin Makrizi'de böyle bir kayıt bulamadığını ifade eder. Yine devamla Ali Bey hakkında bunun dışında bir bilgi bulunmadığını, vefatıyla, medfun olduğu yer hakkında da malumat temin edemediğini söylemektedir.<sup>50</sup> Araştırmamız neticesinde Makrizi'de 829 senesi olaylarında ve Ş. Tekindağ'ın bahsettiği Amadi Kroniği'nde Ali Bey'in ismini bulamadık.<sup>51</sup>

## 1.2. Evlilikler

Karamanoğlu Mehmed Bey'in çocuklarının hususiyle de İbrahim Bey'in Osmanlı Sultan'ı Çelebi Mehmed'in kızları ve II. Murad'ın kız kardeşleriyle evlenmeleri tarihi kaynaklarda bazı farklılıklarla da olsa kaydedilen bir vakıadır. Fakat bu noktada bazı sıkıntılar mevcuttur. Birincisi kimlerin evlendiği, ikincisi bu evliliğin ne zaman yapıldığı, üçüncüsü de evlendirilen kızların isimlerinin ne olduğudur. Bu hususta devrin kaynaklarıyla sonraki devir kaynakları arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır.

Aşık Paşazâde, "*Sultan Murad... kızların üçünü üç Karamanoğullarına virdi. Birin İbrahim'e ve birin Alâeddin'e ve birini İsa'ya ... virmişdi*" der. Onun verdiği tarih h. 828 veya 829'dur. Aşık Paşazâde'nin Antalya kuşatması tarihi için verdiği tarih h. 831 olduğuna göre bu evlilik akdi Karamanlıların Antalya kuşatmasından iki veya üç sene evvel yapılmış olmalıdır ki hadiseler nakledilirken önce nikah birkaç sayfa sonrada Karamanlıların Antalya kuşatması anlatılmaktadır.<sup>52</sup> Neşrî ve İdris Bidlisi de üç Karamanoğluna kızların nikahlandığı bilgisini verip İdris Bidlisi

<sup>49</sup> Ş Tekindağ, "*Karamanlılar*", İ. A. VI, İstanbul 1965, s. 325

<sup>50</sup> İ. H. Uzunçarşılı, **a.g.m.**, s.69

<sup>51</sup> Bu dönem olaylarıyla alakalı olarak bkz. **Makrizî**, s. 145

<sup>52</sup> Yavuz ve Saraç Neşrinde Antalya hadisesinin tarihi verilmez kuşatmadan birkaç sayfa sonra Sultan Murad'ın faaliyetleri anlatılır ve h. 831 tarihi verilir. Âlî Bey ve Atsız Neşrindeyse Antalya kuşatmasının hemen akabinde h. 831 tarihi nakledilir. Bütün neşirlerde nikahın tarihi kuşatmanın hemen akabinde verilmeyip birkaç hadise zikredilip daha sonra tarih verilir. Dolayısıyla takdim tehirle nikahın tarihini verebiliyoruz. Bkz. **Aşık Paşazâde**, (nşr. Yavuz -Saraç), s. 445, 448; (nşr. Âli Bey), s. 111; (nşr. Atsız), s. 164, 168

hadisenin tarihi olarak h. 830 (1426)'yı kaydeder.<sup>53</sup>

Hoca Saâdeddin Efendi, Sultan Murad'ın Antalya Kalesi muhafızı Hamza Bey'e sığınan İbrahim Bey'in kardeşi Ali Bey'i kendi kız kardeşlerinden biriyle nikahlayarak Sofya Sancağını verdiğini yazar. Devamındaysa Amcaları Ali Bey'den kaçan İbrahim ve İsa beylere de iki kız kardeşini verdiğini söyler. Dolayısıyla Hoca Saâdeddin'e göre Sultan Murad Karamanoğullarını hem kızıyla, hem de kız kardeşleriyle evlendirmiştir.<sup>54</sup> M. Cemâli Sultan Murad'ın kız kardeşini, Karamanoğlu Mehmed Bey'in oğlu Alâeddin Bey'le evlendirdiğinden bahsedip İbrahim Bey veya başka bir Karamanoğlu Şehzadesi hakkında bir şey söylemez.<sup>55</sup>

Meşhur seyyah Broquiere, 1432 senesinde Konya'da İbrahim Bey'i ziyaret etmiş olup konumuzla alakalı ilginç bilgiler verir. Sultan İbrahim'in, büyük Türk Bey'i Murad'ın kız kardeşiyle evli olduğunu belirttikten sonra, buna rağmen ondan çok nefret ettiğini söyler. Broquiere Konya'da dinlediği bir hadiseyi naklederek, İbrahim Bey'in hanımlarından birisini öldürtmüş olduğunu, bu hanımın büyük oğlunun Annesi olduğunu fakat bu durumdan oğlunun haberi olmadığını nakleder.<sup>56</sup>

Seyyid Ali Semerkandî'ye ait Menkıbe'de evlilikle ilgili bazı bilgiler verilirken “...Efendimizi Karaman'daki irfan ehli davet edip Lârende'de istikbâl eylediler. Kendisi Sultan İbrahim'in devletinde idi fî sene h. 832 (1428). Pâdişah-ı Âl-i Osman'da Murad Han Gazi cülûs eyledi. Rivâyet-i sahîha hazret Karaman'a geldikte Sultan Mehmed vefat etmiş idi ve sultan Murad cülûs etmiş idi. Kız karındaşını Sultan İbrahim'e tezvic etmiş idi” cümlelerini kullanılır. Burada evliliğin hemen akabinde Karaman bölgesine gelen Seyyid Ali Semerkandî'nin menakıbındaki bu malumat İbrahim Bey'in etrafından olması hasebiyle oldukça ilginçtir. Çünkü Menâkıb'ın ilerleyen bölümlerinde İbrahim Bey'le olan bazı

<sup>53</sup> Neşrî, s. 581-583; İdris Bidlisî, **Heşt Behişt**, Nuruosmaniye Ktp., F. Y., Nr., 3209, vr. 284 a.

<sup>54</sup> **Hoca Saadeddin Efendi**, s. 156; Hoca Saadeddin İsa Bey'e aynı zamanda Rumeli'nde sancak verildiğini yazar. Bunu devrin kaynakları teyid etmemektedir. İsa Bey, İbrahim Bey'le olan mücadelesinde öldürülecektir. Bu husus aşağıda tekrar ele alınacaktır.

<sup>55</sup> **M. Cemâli**, s. 63; Münecimbaşı Sultan Murad'ın İsfendiyaroğlu'nun kızıyla evliliğinden bahsedip üç tane kız kardeşini üç Bey'le evlendirdiğini, birini İsfendiyaroğlu Kasım Bey'le, diğerini Karaca Paşa'yla, bir diğerini de veziri İbrahim Paşa'nın oğlu Mahmud Çelebiyle evlendirdiğinden bahsedilip Karamanoğulları ile olan izdivactan hiç bahsedilmez. **Münecimbaşı**, s. 196

<sup>56</sup> **Bertrandon De La Broquiere'in Denizaşırı Seyahatı**, (trc. İlhan Arda), İstanbul 2000, s. 188, 192; Burada zikredilen hanım İbrahim Bey'in büyük oğlu İshak'ın annesi olmalıdır.

münasebetler de anlatılmaktadır.<sup>57</sup>

Çelebi Mehmed'in Karaman hanedan üyeleriyle evlilik yapan kızlarının isimleri hakkında tarihi kroniklerde bir bilgi mevcut değildir.<sup>58</sup> Sadece II. Bayezid devrine ait h. 888 (1483) tarihli vakıf tahrir kayıtlarından İbrahim Bey'in hanımının ismini bulabilmekteyiz. Tahrir kaydında Konya'da mevcut Dâru'l Huffâzlar sıralanırken İbrahim Bey'in hanımı İlaldı Hatun'un da Dâru'l Huffâz'ının kaydı verilir. Kayıt, "*Vakf-ı Dâru'l Huffâz-ı İlaldı Hatun binti Sultan Mehmed bin Bâyezid Han der Konya mukarrer der tasarruf-ı ...*" şeklindedir. Buradan İbrahim Bey'in Hanımı'nın isminin İlaldı, Babasının da Çelebi Mehmed olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Yine İbrahim Bey'in bir hanımının Lârende'de vakfının olduğu belirtilmekte fakat ismi zikredilmemektedir. Kayıt, "*Vakf-ı eczâ-ı Hâtun-ı İbrahim Bey ber müceb-i defter-i köhne*" şeklindedir.<sup>59</sup> Aynı ibareler Fatih Sultan Mehmed

<sup>57</sup> Eserin farklı nüshaları olmakla beraber biz Konya Koyunoğlu Ktp. nüshasını kullandık. Ayrıca bu Menâkıb üzerine İsmail Hakkı Mercan tarafından doktora çalışması da yapılmıştır. Mercan çok farklı nüshalardan bahsederken Koyunoğlu nüshasını da zikreder. Fakat bizim kullanmış olduğumuz nüshanın kayıt numarasıyla, nakil yaptığımız yaprağın numarası, Mercan'ın belirttiği kayıt ve yaprak numaraları birbirini tutmamaktadır. Fakat bilgiler aynıdır. Bkz. Es Seyyid Muhammed Nurbahş, **Câmû'l Letâif fi Şerhi Ahvâli Seyyid Alâeddin Ali es Semerkandî bin Yahya eş Şirvânî**, Koyunoğlu ktp. T. Y., nr. 10092, vr. 13a; İ. H. Mercan, "*Osmanlı Karamanlı Münâsebetleri*", **Yeni Türkiye**, sayı 31, (Ocak-Şubat 2000), 82-84; Seyyid ali Semerkandî'nin vefat tarihi hakkında kesinleşmiş bir kayıt yoktur fakat 1438 veya 1456 tarihleri kaynaklarda ifade edilmektedir. Seyyid Ali Semerkandî'nin vefat tarihi ve Menâkıb'ı hakkında malumat için bkz. İ. H. Mercan, "*Şeyh Alâeddin Ali Semerkandî ve Menâkıbnâmesi, Menâkıbnâme'ye Göre Osmanlı Karamanlı Mücadelesi*", **XIII. Türk Tarih Kongresi Bildirileri III/1**, (4-8 Ekim 1999), Ankara 2002, s.69; Ş. Tekindağ, Konya ve Karaman Kütüphaneleri, s. 120.

<sup>58</sup> İ. H. Uzunçarşılı, Çelebi Mehmed'in yedi kızı olduğunu söylemektedir. Beş tanesinin isminin Bursa tahrir defterine göre belli olduğunu iki tanesinin ismininse bilinmediğini ifade etmektedir. İsimleri bilinenlerden Seçuk Hatun Candaroğlu İsfendiyyar Bey'in oğlu İbrahim Bey'le, Hafsa Hatun Candarzâde Vezir İbrahim Paşa'nın oğlu Mahmud Çelebi'yle, Sultan Hatun ise İsfendiyyar Bey'in oğlu Kasım'la evlenmiştir. İsimleri bilinenlerden Ayşe ve Hatice Hatunların kiminle evlendikleri belli değildir. Ayşe Hatun'un Edirne'de h. 873 tarihli (1468) mahallesi olduğunu yine Uzunçarşılı haber vermektedir. İ. H. Uzunçarşılı "*Memmed I*", **İ. A. VII**, İstanbul 1972, s. 506; İlaldı Sultan'da İbrahim Bey'le evlenmiştir. Böylece geriye ismi bilinmeyen sadece bir tane kız kalmaktadır. Ayşe Sultan'ında Edirne'de adına mahallesi olduğuna göre Karamanlı iki şehzade Hadice ve ismi meçhul olan kızla evlenmiş olması muhtemeldir.

<sup>59</sup> **Fatih Devrinde Karaman Eyâleti Vakıfları Fihristi**, (nşr. F. N. Uzluk), Ankara 1958, s. 19, 27; **888/1483 Tarihli Karaman Eyâleti Vakıf Tahrir Defteri**, (haz. Fahri Çoşkun basılmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996, s. 38, 81; H. 888 tarihli tahririn diğer bir Neşri için bkz. M. Akif Erdoğan, "*Murad Çelebi Defteri*", **Tarih İncelemeleri Dergisi** XVIII/1-2, XIX/1-2, İzmir 2002-2003, Defterlerde de belirtildiği gibi Dâru'l Huffâz'a Konya'daki Şâdi Bey Hamamı'ndan senelik on bin akçe, ve hamamın karşısındaki dükkânlar vakfedilmiştir. Fatih Sultan Mehmed döneminde mutasarruf Ahi Ali'nin oğlu iken II. Bayezid zamanında mütevellî Mevlâna Nizamî'nin çocukları Hüsrev ve Câfer Çelebilere geçmiştir. Anlaşılabileceği gibi mütevellîye Mevlâna Celâleddin'i Rûmî sülâlesinden gelenler bakmışlardır. Dâru'l Huffâz için bkz. İ.H. Konyalı, **Âbideleri ve Kitâbeleri İle Konya Tarihi**, Konya 1964, s. 950

devrinde gerçekleştirilen vakıf tahririnde de bulunmaktadır ki bu sonraki tahrirde “*defter-i köhne*” ibaresiyle açıklanmaktadır.

İlaldı Hatun dışında diğer kızların isimleri hakkında maalesef hiçbir bilgiye sahip değiliz. Sadece onun ismini bilmemiz aynı zamanda oynanan siyasi rolle ilgili bir husustur. İlaldı Hatun’un İbrahim Bey’in hanımı olması onun siyasi varlığını da öne çıkartmış, dolayısıyla kendisine ait bir vakıf tesis edebilmiştir.<sup>60</sup>

Karamanoğulları ve Osmanlılar arasında meydana gelen bu evlilik bir nevi hanedanlar arası diplomasidir. Osmanlılar Karamanlılar dışındaki Anadolu Beyliklerine ve devletlere pek kız vermemişlerdir. Genellikle dışarıdan kendilerine kız almışlardır. Alınan kızların yanında cihaz veya cehiz olarak gelin tarafının toprakları Osmanlılara verilmiştir.<sup>61</sup> Karamanoğlu Alâeddin Ali Bey’in I. Murad’ın kızıyla olan evliğı hakkında (1376) özellikle hediyeler ve mihir hususunda mühim bilgiler veren Feridun Bey bu evlilikler hakkında hiçbir malumat vermez. Önceki dönem evliliğinde Feridun Bey’e göre I. Murad’ın kızı Melek Hatun’a mihir olarak Karamanlılar Aksaray, Ilgın ve Akşehir’i vermişlerdir. İbrahim Bey ve kardeşlerinin evliliklerinde Osmanlı hanedanı kızlarına mihir olarak herhangi bir Karaman şehri yahut toprağı verilip verilmediğini maalesef bilemiyoruz.<sup>62</sup> II. Murad Karamanoğullarına kız kardeşlerini verdiği zaman diğer üç kız kardeşini de İsfendiyar Bey’inin oğulları İbrahim ve Kasım’a diğerini de Anadolu Beylerbeyi’si Karaca Paşa’ya vermiştir. Bunlar içinde kaynaklarda cehiz veya cihazdan

---

<sup>60</sup> Aynı durumu Osmanlı Sultan’ı I. Murad’ın kızı ve Karamanoğlu Hükümdarı Alâeddin Ali Bey’in (vefatı 1398) hanımı Nefise veya Melek Hatun içinde söyleyebiliriz. O da Lârende’de kendisine ait bir Medrese inşa ettirmiş olup bu medreseye ait çeşitli vakıflar oluşturmuştur. Bu aynı zamanda Karaman hanedanına gelin gelen Osmanlı hanımlarının siyasi ve maddi varlık olarak ne kadar mühim bir yere sahip olduklarının bir delilidir. Osmanlı’dan Karaman hanedanına gelin gelmiş olan Hatunların dışında kaynaklarda ve vakfiyelerde Karamanoğulları Beylerinin Hanımlarının isimlerine ve vakıflarına tesadüf etmiyoruz; İ.H. Uzunçarşılı, “*Osmanlı Tarihinin İlk Devirlerine Ait Bazı Yanlışlıkların Tashihi*”, **Belleten XXI/81**, ( Ocak 1957), s. 180

<sup>61</sup> H. 780 (1378) tarihinde Yıldırım Bayezid Germiyanolu Süleyman Şah’ın kızı ile evlenmiş yanında Kütahya; Tavşanlı, Simav Osmanlılara kızın çehizi olarak verilmiştir. İ. H. Uzunçarşılı, **Anadolu Beylikleri**, Ankara 1988, s. 167; Yine Yıldırım Bâyezid Aydınolu İsa Bey’in kızı Hafsa Hâtun’la evlenmiş hutbe Yıldırım Bayezid adına okunmuş, sikke de onun adına darbedilmiştir. Himmet Akın, **Aydınolu Tarihi Hakkında Bir Araştırma**, Ankara 1968, s. 61; Memlûk müellifi Kalkaşandi Karamanlıların Osmanlılara vermiş olduğu daha doğrusu onların almış olduğu bir kızdı bahsetmektedir. Bu kız Alâeddin Ali Bey’in olup onunla evlenen ise Alâeddin Ali Bey’i öldüren Yıldırım Bâyezid’ir. Kalkaşandi, **Subhu’l A’sa V**, Kahire 1915, s. 368

<sup>62</sup> Yahya Başkan, **Karamanoğulları Beyliğı Alâeddin Ali Bey Dönemi (1357-1368)**, (basılmamış yüksek lisans tezi), İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 1999, s. 14-17; İ. H. Konyalı, “*Bir Hüccet İki Vakfiye*”, **Vakıflar Dergisi VII**, İstanbul 1968, s. 151 vd.

bahsedilmez. II. Murad'ın Sırp Kralı Branković'in kızıyla yaptığı evlilikten defter tutacak kadar geniş bir cihaz aldığını bilmekteyiz.<sup>63</sup> Osmanlılar bu evliliklerle Anadolu ve Balkanlardaki nüfuzlarını teminat altına almış oluyorlardı. II. Murad, İbrahim Bey ve kardeşlerini kendi hanedanıyla evlendirirken Memlûklulara karşı da tedbirini almış oluyordu. Aynı tedbir Memlûklularla komşu Dulkadirliiler için de yapılmış II. Murad oğlu Şehzâde Mehmed'i Dulkadiroğlunun kızıyla evlendirerek<sup>64</sup> Memlûklulara karşı elini güçlendirmiştir. Dolayısıyla Memlûk nüfuz bölgesine giren Karamanoğulları da bu yolla Osmanlıların yanına çekilmiş oluyordu. Nitekim düşünün yapıldığı tarih aynı zamanda Karamanoğlu Mehmed Bey'in Mısır'da hapiste olduğu bir zaman olup Memlûklular Karaman tahtı için damatların amcası Ali Bey'i destekliyorlardı. Mehmed Bey'in oğullarıyla yapılmış olan bu evlilik aynı zamanda Karaman tahtı bakımından Osmanlılar için siyasi bir kazançtı. II. Murad bu evlilikle doğudaki diğer rakibi Timur'un oğlu Şahruh'a karşı da tedbir almış olmalıdır. Aşağıda da ayrıca bahsedeceğimiz gibi Ankara Savaşı'ndan sonra Anadolu'dan çekilmiş olan Timurlular kendilerini zayıfta olsa Anadolu'nun hâkimi görüyorlardı. Nitekim daha evvel Karamanlılar üzerine yürüyen Çelebi Mehmed, Şahruh tarafından ikaz edilmiştir. II. Murad'ın bu çok yakın tarihli tecrübeyi akdedilen nikahlarda gözden uzak tutmadığı tahmin edilebilir. Bütün bu izahlardan sonra yukarıda da söylediğimiz gibi bu evlilikler hanedanlar arası diplomasinin yoğun olarak yaşandığı vâkıalardır. Netice olarak bu tip izdivaclar, H. İnalcık'ın ifadesiyle Osmanlıların ilk önce bir çeşit siyasi himaye olarak, ardından da hanedanları tasfiye ederek söz konusu siyasi birlik üzerinde doğrudan hakimiyet kurmanın ince bir yolu olmuştur. N. Iorga'da bu hususta, Anadolu Beylikleri doğrudan değil ama siyasi ve akrabalık bağları sayesinde Osmanlılara ilhak olma yoluna girmiş oluyorlardı demektedir. Yani Karamanlılar da artık akrabalık yoluyla hukûken Osmanlı hanedanının üyeleri sayılırlardı.<sup>65</sup>

<sup>63</sup> Tayip Gökbilgin Sırp Kralı'nın kızının cihazı olarak II. Murad'a 400.000 duka altın gönderdiğini söylemektedir. T. Gökbilgin, "XV. Asrın Birinci Yarısında II. Murad Devrinde Hristyan Birliği ve Osmanlı Macar Mücadeleleri Esnasında Edirne", **Edirne'nin 660. Fetih Yıldönümü Armağan Kitabı**, Ankara 1965, s. 127

<sup>64</sup> **Aşık Paşazâde**, (nşr. Âli Bey), s. 176

<sup>65</sup> A. D. Alderson, **Osmanlı Hanedanı'nın Yapısı**, (nşr. Ş. Severcan), İz Yayıncılık, İstanbul 1998, s.140 vd.; L. P. Peirce, **Harem-i Hümayun**, ( nşr. A. Bertay), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996, s. 35-59; İnalcık, II. Murad, s. 603; Nicolae Jorga, **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi I (1300-**

### 1.3. Karamanoğlu Osmanlı Mücadeleleri

Karamanoğlu İbrahim Bey, Sultan Murad'ın yardımıyla Karaman tahtına oturmuş Babası Mehmed Bey'in Mısır dönüşü Osmanlılardan almış olduğu Hamid ili arazisinden Beyşehir ve çevresini tekrar yardımları karşılığı Osmanlılara bırakmıştır. İbrahim Bey Karaman tahtında oturduğu süre içerisinde özellikle Venedik, Macar, Sırp Krallıkları ve Papa'nın teşebbüsleriyle Osmanlılara karşı kışkırtılmıştır. İbrahim Bey taht müddeti boyunca Sultan Murad'la iki kez karşı karşıya gelerek savaşmıştır.

#### 1.3.1. İlk Karamanlı Osmanlı Mücadelesi

Balkanlarda bir başka ifadeyle Papa'nın da içinde olduğu Hristiyan dünyasında Osmanlılara karşı ciddi bir ittifak diplomasisi yürütölmeye başlanmıştı. Bu ittifakın başını ise Venedikliler çekiyordu. Onların yoğun bir şekilde ittifakla ilgilenmesinin sebebi o sırada Osmanlılarla Venedikliler arasında devam etmekte olan Selanik meselesidir. 1394 yılında Yıldırım Bayezid tarafından Osmanlı hakimiyetine alınan Selanik Ankara Savaşı'ndan sonra Çelebi Mehmed'in kardeşi Emir Süleyman tarafından Bizans'a geri verilmiştir. Bizanslılar bu şehri antlaşmalar sonucunda 50.000 duka karşılığında Venediklilere terk etmiştir (1423). Osmanlılar uzun süre kendi idarelerinde bulunan ve hazineye her yıl 100.000 akçe haraç ödeyen Selanik'in bu şekilde el değıştirmesini kolay kolay kabul edemediler. II. Murad'ın Venedik elçisine söylediğı sözler bunu doğrulamaktadır. II Murad, Selanik'in dedesi Bayezid'in hükmü altında bulunduğı, bundan dolayı şehrin kendisine ait olduğı, Venediklilerin idaresi altında olmasını kabul edemeyeceğini kendileri çekip gitmedikleri takdirde kendisinin bizzat gelerek onları oradan çıkaracağını elçiye söylemiştir. Osmanlıların bu sert tavrı Venediklileri endişeye sevk etmiştir. Çünkü ticari bakımdan bu kadar mühim bir limanın kaybedilmesi onlar için hayati bir tehlike olurdu. Bundan dolayı bir taraftan Osmanlılarla anlaşmaya çalışırken diğ er taraftan da muhtelif devlet ve siyasi teşekküllerle görüşmelere başlamışlardır. Bizaslılarla görüşerek Osmanlı şehzadelerini kullanmasını istemişler,

---

1451), Yeditepe Yayınları, (trc. N. Epçeli), İstanbul 2005, s. 342; H. İnalçık, “*Osmanlı Fetih Yöntemleri*”, **Cogito, Osmanlı Özel Sayısı**, Sayı 19, (Yaz 1999), s. 115; Refet Yinanç, **Dulkadir Beyliği**, TTK. Yayınları, Ankara 1989, s. 51-55

Macar Kral'ı Sigismund'u da Osmanlılara karşı tahrik etmişlerdir. Sigismund o tarihlerde hem Macar Kral'ı hemde Alman İmparatoru ünvanını taşımaktaydı. O İstanbul'a kadar Slav ve Romen ülkeleri üzerinde hakimiyet kurmak istemekte ve 1418'den beri de Osmanlılara karşı ayrı ayrı Voyvodaları desteklemek suretiyle mücadelesini devam ettirmekteydi. Venedik, Sırp, Macar ve Bizans'tan oluşan müttefikler Osmanlılarla olan mücadelelerini bildikleri Karamanoğullarını da bu ittifakın içine dahil etmek için faaliyetlerde bulunmuşlardır.<sup>66</sup> Bütün bunlara ilaveten Timur'un oğlu Şahruh'un tekrar batıya doğru hareketlenmesi de bu faaliyetlerin başlamasına yahut hız kazanmasına sebep olmuş olmalıdır<sup>67</sup>.

Venedik senatosuna sunulan 18 Ağustos 1429 tarihli bir raporda, *"Karamanoğlu İbrahim Bey'in Osmanlılara karşı bizimle beraber mücadeleye gireceği anlaşılmaktadır. Kendisine bir elçi göndererek bir ittifak anlaşması kararlaştırılmıştır"* denmektedir. Senatoda alınan bu karar hemen uygulamaya sokulmuş ve 30 Ağustos 1429'da Giovanni Soranzo'nun Grand Caraman'a yani İbrahim Bey'e gönderilecek elçi olarak seçildiği belirtildikten sonra, *"Kıbrıs Kralı'nın dostu olan Karamanoğluyla ittifak yapılarak Venedikliler Karamanlılara Murad'a karşı yardım edilmesi ve donanmanın Çanakkale Boğazı'na girerek Nisan'dan 15 Kasım'a kadar Murad'a ait Türk donanmasının geçişinin engellenmesi düşünülmektedir"* ifadeleri senato kayıtlarında yer almıştır.<sup>68</sup> Aynı düşünceler geç devirde kaleme alınan bir Venedik kaynağında da dile getirilmiş olup sadece hadisenin meydana geldiği dönem Varna Savaşıyla karıştırılmıştır. Eserde Konstantinopol İmparatoru, Borgondiya Dükası, Venedik ve Papa'nın II. Murad'a karşı işbirlikleri anlatılmaktadır.<sup>69</sup> Bu ittifakın Venedikliler tarafından erken tarihte

<sup>66</sup> İnalçık, **Murad II**, s. 605-606; N. Jorga, **a.g.e.**, s. 366; Fehameddin Başar, **Osmanlı Kaynaklarına Göre Osmanlı Bizans Münasebetleri (1299-1451)**, (basılmamış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1991, s. 306-309; Melek Delilbaşı, *"Selanik'in Venedik İdaresine Geçmesi ve Osmanlı Venedik Savaşı (1423-1430)"*, **Belleten XL/160**, (Ekim 1976), s. 579-588; İnalçık, **Murad II**, s. 605-606; N. Jorga, **a.g.e.**, s. 366; Fehameddin Başar, **Osmanlı Kaynaklarına Göre Osmanlı Bizans Münasebetleri (1299-1451)**, (basılmamış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1991, s. 306-309; Melek Delilbaşı, *"Selanik'in Venedik İdaresine Geçmesi ve Osmanlı Venedik Savaşı (1423-1430)"*, **Belleten XL/160**, (Ekim 1976), s. 579-588

<sup>67</sup> Aynî, s. 370-371; Tağriberdî, **Nücûm**, s. 200-201

<sup>68</sup> F. Thiriet, **Regestes Des Deliberations Du Senat De Venise Concernant La Romanie II**, (1400-1430), Paris 1959, s.266, 267, (eseri Fransızca'dan Türkçe'ye çevirerek bize yardımcı olan Dr. İsmail Mangaltepe'ye teşekkür ederim)

<sup>69</sup> **Di Pavlo Iovio Vescovo Di Nocera, Commenta Rio Dele Cose de Turchi**, (Venedik), MDXXXVIII (1538); Yavuz Sultan Selim döneminde kaleme alındığını düşündüğümüz bu kitap

yani 1424'ün 17 Nisan'ında düşünüldüğünü gösterir senato kararı bulunmaktadır.<sup>70</sup>

1432 senesinde Konya'ya gelen Burgondiya Dükü'nün elçisi Broquiere konumuzla alakalı ilginç bilgiler vermektedir. O Konya'da Kıbrıs Kralı'nın elçisi olan iki kişiyle karşılaşmıştır. Bu elçilerin ölen Kıbrıs Kralı'nın yerine geçen oğlunun mektupunu İbrahim Bey'e getirdiğini öğrenmiştir. Elçiler ona ölen Kral zamanında varolan münasebet ve ittifakın ele alınıp yeniden kurulması için vazifelendirildiklerini anlatmışlardır. İbrahim Bey'le elçilerin görüşmelerinde de bulunan Broquiere hükümdarın onlara çok iyi davrandığını ve maksatlarına ulaştıklarını söylemektedir. Aynı elçiler onun ifadesiyle İbrahim Bey'in büyük oğlu tarafından da kabul edilmişlerdir.<sup>71</sup> Bu elçiler ve onlardan bahseden Broquiere de muhtemelen böyle bir ittifakın tesisi için Konya'ya gelmişlerdir. Nitekim yukarıdaki satırlarda zikrettiğimiz geç devir Venedik kaynağı müttefikleri sayarken "*Duca di Borgogna*" ibaresiyle Broquiere'in Dük'ünü de zikretmektedir.

Sultan II. Murad'a karşı ittifakın başını çeken Macar Kral'ı Sigismund'un Karamanlılarla herhangi bir diplomatik münasebetine dair elimizde maalesef bir belge bulunmamaktadır. Ancak belge olmamasına rağmen böyle bir ittifakın varlığına dair izler mevcuttur. Gabor Agoston, N. Jorga'nın Macar Kral'ıyla Karamanlılar arasında bir ittifak olduğuna dair neşrettiği belgenin 16 Şubat 1428 yılında Nagyszombat'ta yazılan bir ödül senedi olduğunu belirtmektedir. Agoston, Miklos Gereczi ve Jozsa Torok isimli iki elçinin Osmanlılara karşı tahrik için Kara Yülük Osman Bey'e ve Şahruh'a gönderildiklerinden bahsetmektedir. Karamanlılara gönderilmiş bir elçi varsa bununla ilgili kaydında Macar milli arşivlerinden temin edilebileceğini ifade etmektedir.<sup>72</sup>

---

muhtemelen Venedik'te basılmış olup, eserde maalesef sayfa numarası bulunmamaktadır. Kitap İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Genel Kitaplığı Nadir Eserler Bölümü'nde bulunmaktadır.

<sup>70</sup> F. Thiriet, a.g.e., s. 215

<sup>71</sup> Broquiere, s. 181-187; Burgondiya Dükü 1394'lü yıllarda da Niğbolu Savaşı öncesinde bölgeye özellikle Venedik'e elçi gönderip diplomatik faaliyetlerde bulunmuştur. Burgondiya Dükü, önceki devir Venedik Türk münasebetleri ve ittifak çalışmaları için bkz. Max Silberschmidt, **Venedik Menbâlarına Nazaran Şark Meselesi**, (trc. Köprülüzâde Ahmed Cemal), Evkâf Matbaası, İstanbul 1930; s. 96-108

<sup>72</sup> Gabor Agoston, "*Karamania The Anti Ottoman Christian Diplomacy And The Non Existing Hungarian Karamanid Diplomatic Relations Of 1428*", **Acta Orientalia XLVIII/3**, Academiae Scientiarum Hungaricae,, Budapest 1995, s. 273-274; G. Agoston kısa makalesinde, Miklos Gereczi'nin Osmanlılara esir düştüğünü, on iki yıl esir kaldıktan sonra serbest bırakıldığını, serbest kaldıktan sonra da Macar Kral'ı Sigismund'un hizmetine girdiğini yazmaktadır. Sonradan Hristiyan olmuş Joska Torok isimli bir Türk ona doğudaki elçiliklerde eşlik etmiştir.(makalenin tercümesini

II. Murad 1430 Eylül'ünde Selanik'i Venediklilerden almış ve bir barış antlaşması imzalamıştır. Osmanlılar böylelikle ittifakın mühim bir üyesini de zayıflatmış oluyordu. Fakat bu kez karşılığın yukarıda da açıklandığı gibi Macarlar ve onların etkisi altında kalan Eflak Bey'i George Brankovic çıkmıştır. Brankoviç 1434 senesinde kızı Maria'yı 400.000 duka tutan büyük bir cihazla Sultan Murad'a zevce olmak üzere Edirne'ye göndermiştir. Brankovic kısa bir süre sonra Macar Kralı'na iltihak etti. Aynı zamanda Macarlarla 1428 yılında imzalanan üç senelik mütarekenin de süresi dolmuş bulunuyordu. Sigismund elçisi vasıtasıyla II. Murad'dan Bosna, Sırbistan, Eflak ve Tuna Bulgaristan'ı üzerindeki hakimiyetini kabul etmesini istemiştir. Macar Kral'ı bütün bu faaliyetleri yürütürken Karamanlıları da Osmanlılara karşı tahrik etmiştir. Böylelikle Sultan Murad çift taraflı bir tazyikle karşı karşıya kalmıştır. Sultan Murad'ın hangi taraf üzerine yürüyeceği üzerinde mütereddid kaldığı anlaşılmaktadır. Kesif olarak devam eden diplomasi durumu nazik hale getirmiştir.<sup>73</sup>

Bütün bu gelişmeler üzerine Karamanlılar üzerine yürümeyi düşünen II. Murad Macarların Tuna suyunu geçtiğini haber alınca Balkanlar meselesi üzerine eğilmek mecburiyetinde kalmıştır. İdris Bidlisî ve Hadîdî, bu hususta ayrıntılı malumat verirler. Hadîdî, Sultan'ın asker toplayıp Karaman'a gitmeyi düşündüğünü fakat tam bu esnada Macar Kralı'nın gemilerle Tuna Suyu'nu geçip Güvercinlik Hisar'ını harap ettiği haberinin geldiğini bunun üzerine "*Karaman cânibini itdi te'hîr - Gazâsın Üngürüs'ün itdi tedbir*" diyerek<sup>74</sup> Sultan Murad'ın Karaman seferinden vazgeçtiğini anlatır. II. Murad Eflâk Prensi Vlad Drakul'u Macar Kral'ı Sigismund'dan koparıp desteğini temin eden II. Murad onun yanına asker katarak Macar topraklarına akın yapmak üzere göndermiştir. Bu şekilde Macarlara darbe vuran II. Murad onlarla yeniden anlaşmak üzere Macaristan'a hediyeler ve sefaret heyeti yollayıp mütarekeyi yenilemiştir (1433). Bu mesele halledildikten sonra II. Murad İshak Paşa'yı Macarların müttefiki Sırp Despot'u Brankoviç'in üzerine gönderdi. Brankoviç mukâvemet edemeyeceğini anlayınca sadâkat yemini etmiş ve yukarıda ifade edildiği gibi kızı Marya'yı Osmanlı Hükümdarına vermek şartıyla

---

yaparak bize yardımcı olan Arş Grv. Hasan Demiroğlu'na teşekkür ederim.)

<sup>73</sup> İ. H. Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, s. 412-413; H. İnalcık, **Murad II**, 604-605; T. Gökbilgin, **a.g.m.**, s. 127-129

<sup>74</sup> **Hadîdî**, s. 190-191

felaketi durdurabilmiştir (1435)<sup>75</sup>. Balkanlar tarafını yoluna koyduğunu düşünen Sultan Murad istikametini Anadolu'ya yani tehir ettiği Karamanoğlu üzerine çevirmiştir.

Karamanoğlu Osmanlı münasebetleriyle alakalı olarak elimizde mevcut bulunan kaynaklar bu dönem hadiseleriyle alakalı olarak zengin bilgiler vermektedirler. Özellikle *Gazâvât-ı Sultan Murad bin Mehmed Han* isimli Anonim Gazâvâtnâme'de zengin malumat mevcuttur. Yukarıda Venedik ve diğer Hristiyan kaynaklarına istinaden vermiş olduğumuz ittifak çabaları Gazâvâtnâme'de de yer almaktadır. Fakat buradaki görüşmeler ve hadiselerin akışı Bizans İmparatoru ile anlatılmıştır. Anonim; "... *Karamanoglu bu ahvali duyub bir gün Tekvur'un elçisi gelüb Karamanogluna Kırılımız sana selam eder ve cevabı budur ki asker cem edüb varub Âl- Osman'dan elinden Bursa'yı feth edüb oturasın asla korkmayub öşünmeyesin eger Sultan Murad üzerine gelmeli olursa biz anı deryadan bu yana geçirmeziz dedikde Karamanoglu dahi Tekvur'un bu dediklerini gerçek kıyas edüb asker cem eylemeğe başladı. Bir gün cümle beylerini katına davet edüb benim muradım Âl- Osman elinden il ve memleketimi alub geçib oturmaktır.... Onlar dahi mühimatını görüb ve hareket edüb kaldılar ve il ve memleketi urub Osmanîlerden kimini şehid kimini esir etdiler küstahâne geçüb karar eyledi"*<sup>76</sup> diyerek mevzuyu nakleder. Burada Karamanlıların Tekfurla mektuplaştığı ve Osmanlılara ait olan bir takım topraklara saldırdıkları anlaşılmaktadır. Bu yerler Antalya muhasarasından sonra Karamanlıların Osmanlılara bıraktıkları şehirlerdir. Şikârî, İbrahim Bey'in zikredilen muhasaradan sonra Babasının nâşını alıp Lârende'ye gelip tahta geçtiğini ve ülkeyi aile efrâdı arasında taksim ettiğini söyler. İbrahim Bey bu taksimat esnasında Karaman ailesinden Orhan Bey'e de Beg şehri'ni verdiğini nakleder. Hatta İbrahim Bey Ilgın, Akşehir gibi Osmanlı kaynakları tarafından Hamid ili dolayısıyla Osmanlı mülkü olarak kabul edilen yerleri de Karaman ailesi arasında taksim etmiştir. Şikârî'ye göre Orhan Bey Antalya kalesini basmış kale dizdârını namazda iken tutup Lârende'ye getirmiştir. İbrahim Bey bu duruma çok sevinmiş emredip dizdârı pâre

<sup>75</sup> Gnş. blg. İçin. Bkz., *Aşık Paşazâde*, s. 459-460; *İdris Bidlisî*, vr. 301b

<sup>76</sup> *Gazâvât-ı Sultan Murad bin Mehmed Han*, İzladı ve Varna Savaşları( 1443-1444) Üzerine *Anonim Gazâvâtnâme*, (nşr. H. İnalcık- M. Oğuz), TTK. Yayınları, Ankara 1989, s. 4

pâre ettirmiştir. Böylelikle Babasının ve Antalya muhasarasının intikamını almıştır.<sup>77</sup> Fakat Şikârî’de Sultan Murad’la, bu dönem münasebetleriyle alakalı herhangi bir bilgi verilmez. Osmanlı Karaman mücadelesinin hemen öncesinde (1432) Konya’ya gelen Broquiere, İbrahim Bey’in Osmanlı Sultan’ı Murad Bey’den çok nefret ettiğini belirtir. Buna sebep olarakta Sultan Murad’ın İbrahim Bey’e ait olan yerleri almış olmasını gösterir. Broquiere, Karaman ülkesinin sahibinin Büyük Türk yani Osmanlı Sultan’ı olduğunu ve onunla savaşılmasının imkansızlığından bahseder.<sup>78</sup> Devrin Osmanlı kaynaklarında sadece Hamid ili Sancak Bey’i olarak Şarabdâr İlyas Bey’in İbrahim Bey tarafından tutulduğu nakledilir. Bu hususta Aşık Paşazâde hadiseyi nakledip bu şehirleri de saymaktadır. O; “Üngürüz haramisi gâh gâh Vidin vahisinden geçerdi hayli bedbahtlıklar iderdi. Nâgâh bu taraftan Karamanoğlu İbrahim Begün habarı geldi kim Hamidili’nde Begşehrine düştü didiler ve hem bu şehri dahi aldı ve sancagı Begi Şarabdâr İlyas Beg’i dahi tutdı didiler”<sup>79</sup> diyerek hadiseyi anlatır. Neşrî ve Hadîdî de vakıâyı bu şekilde kaydederler.<sup>80</sup> Osmanlı kaynakları işgal edilen şehirlerin isimleri ve adetleri hakkında fazla malumat vermezler. Yukarıda zikrettiğimiz kaynaklar sadece Hamid İli ve Begşehri demekle iktifa ederler Osman Turan’ın neşrettiği takvimde Karamanoğlu İbrahim Bey’in Akşehri ve Yenişehri Hisarı’nı yağma ve talan ettiğini bildirilir.<sup>81</sup>

Sultan Murad’la hemdevir olan Zaîfî’nin Gazâvât’ında bu dönem hadiseleri biraz karışmış olsa da manzum olarak nakledilir Sultan Murad’ın Rumili’nde gaza ile uğraşırken Karamanoğlunun Osmanlı mülküne saldırdığının haberinin geldiğini şu şekilde nakleder.

---

<sup>77</sup> Şikârî, s. 229-230; Sonraki devir menbalarından Anonim Osmanlı Kroniği, Muhyi Çelebi ve Lütî Paşa ise farklı bir malumat nakleder. Onlara göre Sultan Murad zamanında Karamanlılar zebûn olup yedi yıla değin andlaşmışlar. Fakat Karamanoğlu İbrahim Bey isyan etmiş bunun üzerine kendisini yedi yılın dolmadığı hususunda ikaz edenlere İbrahim Bey, “Ben o vakt yıl demedüm yel didim. Ol vaktiden berü yedi yel degül yüz bin yel geçdi ola” demiştir. Muhyi Çelebi devamla kendi fikirlerini naklederek, “Karamânîlerde and u ahd olmaz ve haram helâl olmaz” der. **Anonim Kronik**, s. 74; **M. Cemâlî**, s.64; **Lütî Paşa**, s. 103; Burada anlatılan hadise İbrahim Bey’in Babası Karamanoğlu Mehmed Bey’in Osmanlı hükümdarı Çelebi Mehmed’le yapılan bir antlaşma içinde anlatılır.

<sup>78</sup> Broquiere, s. 192

<sup>79</sup> Aşık Paşazâde, s. 459

<sup>80</sup> Neşrî, s. 613; Hadîdî, s. 177-178, Hadîdî bu hadiseyi manzum olarak, “Yıl olmadın geçince bir iki fasl – Karamanoğlu İbrahim bed asl - Çeküb leşger hamid ilkine irdi – Kovub sancak begin Beg şehr’in aldı –İşidüb şeh Murad aydur bu bed baht – Denidür aslı olmaz lâyük-ı taht – Degüldür şimdi vakti dir şehin şâh – Göreviz kaydın anun in şâ Allah” cümleleriyle nakleder.

<sup>81</sup> O. Turan, **Takvimler**, s. 41

*Yine bî kes ü bî din Karaman*  
*İçi toptolu kibr ü kin Karaman*  
*Şehenşâhun işitdi nidecegin*  
*Bu ma'niden çerisin dirdi cümle*  
*Gelip Şâhun iline kıldı hamle*  
*Yüridi nâgehân Sivrihisar'a ...*

Zaîfî, diğer Karamanlıların Begşehirî'ne değil Sivrihisar'a saldırdığını ancak birkaç yaprak sonra Sultan Murad'ın ağzından ,“geçen yıl geldi Begşehirî'ni yıkdı, ne denlü mescidi varısa yakdı” sözüyle Karamanlıların Sivrihisar'ın yanında Begşehirî'ne de saldırdığını belirtir.<sup>82</sup>

Osmanlı kaynakları Karamanlılar hakkında bu bilgileri verirken Mısır kaynaklarının naklettikleri malumat ise bu hadiseye farklı bir yön vermektedir. Karamanoğlu İbrahim Bey h. 838 veya 840 ( 1433-1435) Memlûkların desteğiyle Dulkadirîlerden Kayseri'yi almış ve Amasya sahibinin üzerine yürümüşdür. Amasya sahibi muhtemelen Candaroğullarından II. Murad'ın kayınpederi ve aynı zamanda Çelebi Mehmed'in kızıyla evlenen İbrahim Bey'dir. Memlûk kaynakları Amasya sahibini Osmanoğlu'nun adamı olarak vasıflandırmaktadır. Bu Osmanlıların hiçte hoşlanmayacağı bir durumdur. Nitekim Dulkadir Beyi Nâsireddin Mehmed Bey, oğlu Süleyman Bey'i II. Murad'ın yanına gönderip yardımını talep etmiştir. Bununda Osmanlıların işine geleceği âşikârdır. Kaynaklarda devamla Sultan Murad'ın ordu hazırlatıp Dulkadiroğlu Süleyman'ın yanına, Tokat sahibini de kattığını belirttikten sonra Karamanoğlu İbrahim Bey'in kardeşi İsa Bey'e de ayrı bir ordu vererek kardeşi İbrahim'in topraklarına saldırmasını istediği belirtilir. Artık mesele bir nevî

---

<sup>82</sup> Gelibolu'lu Zaîfî Muhammed, **Gazâvât-ı Sultan Murad**, (haz. Mehmed Sarı), (basılmamış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1994, s. 205; Buradaki ağır ifadeler o devrin bütün kaynaklarında görülebilecek sözlerdir. Osmanlı kaynaklarında Karamanlılar söz konusu olunca ifadeler ağırlaşmaktadır. Aynı durum Osmanlılar içinde söz konusudur. Bezm ü Rezm ve Şikârî'deki ifadeler de Osmanlılar aleyhine ağırdır. Osmanlılardan için Hz. Peygamber'in rüyada Kadı Burhaneddin'e gittikleri yolun yol olmadığı, onların yoldan sapmış olduklarını söylediği nakledilir. Yine Osmanlıların gemicinin ve ormancının çocukları oldukları da onlara yöneltilen hakaretlerdir. Bu tip meslek suçlamaları önceki devirde de yapılır. İbn Bîbî Karamanlılar için onların kömürkünün çocukları olduğunu söyler. bkz. İbn Bîbî, **El Evâmîru'l Âlâiye fi'l Umûri'l Âlâiye**, (nşr. M. Öztürk), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1997, s. 89

Memlûk Osmanlı nüfuz rekâbetine dönüşmüştür.<sup>83</sup> İdris Bidlisî ve geç devir Osmanlı kaynaklarında bu dönem hadiseleri anlatılırken Osmanlılar ile Karamanlıların aralarının açılmasına sebep olarak Karamanoğlu İbrahim Bey'in Sultan Murad'a ait bir at'ı Dulkadirliilerden çalmış olmasına bağlarlar. Ayrıca İdris Bidlisî Sultan Murad'ın Karamanoğluna Selânik fetihnâmesi gönderdiğini fakat İbrahim Bey'in elçiye uygunsuz bir çok laf saydığından bahsetmektedir. Görebildiğimiz kadarıyla Ferîdun Bey'de ve diğer Münşeatlarda Selânik'in fethiyle alakalı Karamanoğluna gönderilmiş böyle bir fetihnâme mevcut değildir. Bu haber sonraki devir kaynaklarında neredeyse efsâne olarak anlatılmasına rağmen İdris Bidlisî'nin haricinde de ne devir, ne de onun gibi devre yakın kaynaklarda böyle bir at hikayesinden hiç bahsedilmez<sup>84</sup>. Kayseri meselesi ve etrafında gelişen hadiseler ileriki sayfalarda teferruatlı olarak ayrı bir başlık altında tekrar işlenecektir.

Anonim Gazâvâtnâme'ye göre Sultan Murad, Karamanoğlu'nun hareketinin olup olmadığını tedkik ettirmiş olduğunu öğrenince de ulemâya danışmıştır. Bu durum şöyle nakledilir; *"Padişah ulema katına da'vet edüb ve bu ahvâli anlara söyleyüb dedi kim efendiler ne buyurursunuz bir adam kafir ile arka bir edüb ümmet-i Muhammed'i rencide ve pâymâl eylese şer'an ne lâzım gelir dedikde, ulemâ cevap verüb eyittiler kim çünkü öyle olıcak ol kâfirdir dediklerinde Padişah...azm-i Karaman edüb revâne oldılar"*<sup>85</sup>. Böylelikle hukûken hareketini

<sup>83</sup> Şehâbeddin Ahmed b. Ali b.Haceru'l Askalâni, **İnbâu'l Ğumr bi Ebnâil Ö'mr III**, (nşr. Seyyid Abdülvehhab Buhârî), Dâru'l Kütübü'l İlmiyye, Beyrut 1986, s. 418; İbn Hacer'deki Osmanlılarla ilgili bilgiler için bkz. Şevkiye İnalçık, *"İbn Hacer'de Osmanlılara Dâir Haberler III"*, **DTCFD. VI/5**, (Kasım –Aralık 1948), s. 523; Tağriberdî, **Nücûm XIV**, s. 246-247; Abdurrahman Sehavî, **Vecüzü'l Kelâm Fi'z-Zeyl A'lâ Düveli'l-İslam**, (nşr.G. F. Herestani-B. A. Ma'ruf), Beyrut 1995, s. 547

<sup>84</sup> **İdris Bidlisî**, vr. 300a-b; Osmanlı kaynaklarında Sultan Murad'ın yanında olduğu söylenen İbrahim Bey'in kardeşi İsa Bey'in II. Murad'ın yanına ne zaman geldiği belli değildir. Osmanlı kaynakları İsa Bey'in Antalya muhasarası sonrasında Sultan Murad'ın yanında alıkonulduğunu söyler. Memlûk kaynağı Aynî ise Emir İsa Karamânî'nin h. 830 senesi Zilhıccesi'nin Pazartesi günü İbrahim Bey'den kaçıp Kâhire'ye geldiğini ikisinin arasında büyük bir düşmanlığın olduğunu hatta karşılaşp savaştıklarını fakat İsa Bey'in mağlub olup kendi memleketinde ikâmet edemeyip Sultan'a (Memlûk) ilticâ ettiğini söyler. Sultan ona ilgi gösterip kendisine ve beraberindekilere yetecek kadar maaş bağlamıştır. **Aynî**, s. 320. bütün bu kaynaklardan hareketle İsa Bey'in nasıl olupta Sultan Murad'ın yanına geldiğini izah edebilecek bir bilgiye maalesef sahip değiliz.; **Hoca Saadeddin**, s. 187-189; Hoca Saadeddin Efendi bilgilerini İdris Bidlisi'den aldığını zikretmektedir.

<sup>85</sup> **Anonim Gazâvâtnâme**, s. 5; Gazâvâtnâme'de zikredilen Tatarlar hakkında Aşık Paşazâde tarihinde oldukça ilginç bilgiler bulunmaktadır. Neredeyse Osmanlıların atalarının Anadolu'ya gelmesiyle birlikte onlarla ismi anılan bu Tatar zümresi Çavdar Tatar'ı olarak zikredilmiştir. Aşık Paşazâde eserinde onlardan pekte hoş sözlerle bahsetmez. Gazâvâtnâme'de zikredildiği gibi yağmacılık özellikleriyle öne çıkartılır. Bu Tatarlar Timur tarafından Ankara savaşından sonra götürülmüşlerdir.

meşrulaştıran Sultan Murad Karamanoğulları üzerine harekete geçmiştir. Osmanlıların, Müslüman Beylik veya Devlet topraklarına hareket ederken İslâmî hukuk kâidelerine durumun nezâketine göre mürâcaat ettiklerini görmekteyiz. Bu husus ilerideki sayfalarda ele alınacaktır. Anonim Gazâvâtnâme sultan Murad'ın Karaman seferiyle alakalı teferruatlı bilgiler verir. O, Sultan Murad'ın Karamanoğlu üzerine öncü birlikler gönderdiğini, bu birliklerin İbrahim Bey'in askerlerini yendiğini, bu haberin İbrahim Bey'e varması üzerine onun ne yapacağını bilemediğini, Karamanlıların "*her birisi evli evine dağılub perâkende oldular*" der. Bundan sonra Sultan Murad'ın Tatar askerini Karamanoğlunun memleketini vurması için gönderdiğini söyler. Tatar askerininse Karaman ilini vurup taşımaya başladığını bunu gören Sultan merhamet edip halkı rencide etmemelerini söylemiştir.<sup>86</sup> Aşık Paşazâde Sultan Murad'ın yanında bulunan İbrahim Bey'in kardeşi İsa Bey'le hareket edip Akşehir'e vardığını orayı aldıktan sonra, Konya'ya geçtiğini ve aldığını daha doğrusu Karamanlıların teslim ettiklerini söylemektedir.<sup>87</sup> Neşrî ise Sultan'ın Karaman diyarına hükümdarlığı esnasında ilk gidişi olduğunu söyleyerek bunun ilk sefer olduğunu teyid eder. Devamla Sultan'ın İsa Bey'le birlikte Kadı Burhaneddin'in oğlu Zeynel Âbidin Bey ve Dulkadiroğlu Süleyman Beyi de yanına kattığını, Akşehir'le birlikte Begşehirini de aldığını söyler.<sup>88</sup> Bu durum karşısında İbrahim Bey korkup Taş İline kaçmıştır. Aşık Paşazâde Karamanoğlu mülkünden İç İl'den gayrısının II. Murad'a tâbi olduğunu yazar. Sultan'ın Karamanoğlu İbrahim Bey'i getirmeleri için Varsak iline asker sevk ettiğini onların burayı elek elek elediklerini ve Bozkır'a çıktıklarını nakleder.<sup>89</sup> Zaîfî Osmanlılarla Karamanlıların karşı karşıya geldikleri, Karamanlıların kaçtıkları, yakalananlarında başlarının kesildiğini belirtir.<sup>90</sup> Durumun vehâmetini gören İbrahim Bey Anonim Gazâvâtnâme'ye göre Tekvur dedikleri mel'unun yardım etmediğini görünce Sultan

---

Aşık Paşazâde'de bu Tatarlarla alakalı en son kayıt Çelebi Mehmed döneminde Samsun'un alınmasından sonra onlardan bir zümreye rastlayan Çelebi Mehmed bu Tatarları Filibe'ye sürmüştür. Aşık Paşazâde, (nşr. Atsız), s. 92-93, 97, 152-153; Timur tarafından sürülen Tatarlar ve haklarında gnş. blg. için bkz.; Faruk Sümer, "*Anadolu'da Moğollar*", **Selçuklu Araştırmaları Dergisi I**, (1969), Ankara 1969, s. 133-134

<sup>86</sup> Anonim Gazâvâtnâme, s. 6

<sup>87</sup> Aşık Paşazâde, s. 461

<sup>88</sup> Neşrî, s. 617

<sup>89</sup> Aşık Paşazâde, s. 462

<sup>90</sup> Zaîfî, s. 206

Murad'a pişmanlığını bildirmiş ve elçi olarak Karaman bölgesinde nüfûzu oldukça fazla olan Mevlâna Hamza'yı göndermiştir.<sup>91</sup> İbrahim Bey Mevlâna Hamza vasıtasıyla küstahlığından dolayı pişman olduğunu iletip suçunu affetmesini dilemiş, Hamid ilinden de çıkacağını bildirmiştir. Sultan Murad'da ona bu vilâyeti ben vermiştim şimdi de karındaşı İsa'ya veririm demiştir. Fakat araya paşalar girmiş ve İbrahim Bey'in suçunu affetmiştir.<sup>92</sup> Osmanlılar tarafından elçi olarak meşhur Behçetü't Tевârih müellifi Mevlâna Şükrullah gönderilmiştir. İbrahim Bey Şükrullah'a hiçbir şekilde Sultan Murad'a asi olmayacağına dair söz vermiş ve arada sulh olmuştur. İşin ilginç tarafı Şükrullah'ın kaleme almış olduğu eserde bu hadiseye ait hiçbir bilgi bulunmamaktadır.<sup>93</sup> Anonim Gazâvâtnâme'ye göre Karamanoğlunun il ve memleketi bağışlanıp kendisine verilmiştir.<sup>94</sup> Neşrî, II. Murad'ın İbrahim Bey'i Mevlâna Hamza'nın hatırına bağışladığını söyler.<sup>95</sup> Behiştî Sinan Çelebi de Mevlâna Hamza'nın Karaman elçisi olduğunu belirtir.<sup>96</sup> Hadîdî'ye göre Karamanoğlunun elçisi Monla (Mevlâna) Bâlî'dir.<sup>97</sup> İdris Bidlisî ise elçinin Şeyhu'l İslâmü'l A'zâm

<sup>91</sup> Mevlâna Hamza Karaman bölgesinde yetişmiş meşhur âlimlerdendir. Kânûnî devri vezirlerinden Pîrî Mehmed Paşa'nın anne tarafından Dedesidir. II. Bâyezid devri Karaman tahririnde Mevlâna Hamza'nın vakıf kayıtları bulunmaktadır. Ona ait olduğunu düşündüğümüz, "*Vakf-ı zâviye-i Şeyh Hamza*", ayrıca kendisine Osmanlıların çok hürmet ettiği anlaşılmaktadır. "*Vakf-ı evlâdı Mürsel ...İbrahim Bey zamanında satın alub elinde Mevlâna Hamza'dan aleyhîr.Ahmede şer'i şirâ nâmesi ve vakfiyesi var*", "*Vakf-ı câmiî Fâsih der nefis-iLârende haric ez defter be ma'rifet-i kadı tevliyet der tasarruf-ı Mevlâna Hamza*", Erdoğan, **a.g.m XIX/1**, s. 124, **XVIII/2**, s. 104, 118; Mevlâna Hamza yukarıki satırlarda ismini zikretmiş olduğumuz Seyyid Eş Şeyh Semerkandî'nin müridi'dir. Menâkıb'da ismi birkaç yerde geçmektedir. İ. H. Mercan II. Murad'la Karamanoğlu İbrahim Bey'in arasında tahakkuk eden sulh müzâkerelerine Mevlâna Hamzayı Seyyid Eş Şeyh Semerkandî'nin gönderdiğini söylemektedir. Fakat biz zikredilen Menâkıb'ın yazma nüshasının belirtilen yaprağında böyle bir bilgiyi elde edemedik. İşaret edilen yaprakta Mevlâna Hamza Malatya'ya gönderilmekte ve orada kâfirlere esir düşmüş bir Müslüman kurtarılmakta ve kâfir olan belde de hidâyete ermektedir. Menâkıb'da İbrahim Bey'le ilgili olarak Şeyh Semerkandî ona bir bitig göndermekte, bu bitigde anladığımız kadarıyla sıkıntılardan kurtulmak için okunması tavsiye edilen bir dua bulunmaktadır. Menâkıb'da Mevlâna Hamza keramet ehli bir zât olarak zikredilir. İ.H. Mercan, **Osmanlı Karamanlı**, s. 84; **Menâkıb-nâme-i Şeyh Alâeddin Semerkandî**, Süleymâniye Kütüp. Hacı Mahmud Efendi nüshası, T.Y. nr. 4603, vr.61-63; Vefat tarihi h. 871 (1466) olup Lârende'de medfundur. İ. H. Konyalı, **Âbideleri ve Kitâbeleriyle Niğde, Aksaray Tarihi II**, İstanbul 1974, s. 2523-2524

<sup>92</sup> **Anonim Gazâvâtnâme**, s. 7

<sup>93</sup> Şükrullah, "**Behçet'üt Tevarih**", **Osmanlı Tarihleri**, (nşr.H.N. Atsız); Bilgi olup olmadığından emin olmak için yazma nüshaları da kontrol ettik fakat hiçbir malumata ulaşamadık. Şükrullah, **Behçetü't Tевârih**, Süleymâniye Ktp., Ayasofya Böl., F.Y., nr. 2990, vr. 296-302

<sup>94</sup> **Anonim Gazâvâtnâme**, s. 7

<sup>95</sup> **Neşrî**, s. 619

<sup>96</sup> Behiştî Sinan Çelebi, **Târih-i Âl-i Osman**, Süleymâniye Kütüphanesi, Mikrofilm Arşivi'nde, T.Y., nr. 2764, vr. 118; Behiştî Sinan Çelebi, Mevlâna Hamza'nın Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî sülâlesinden olduğunu söyler.

<sup>97</sup> **Hadîdî**, s. 193; Hadîdî'nin zikrettiği Monla Bâlî ise tahminimizce Mevlâna Hamza gibi mühim bir

Arif Çelebi olduğunu belirtir.<sup>98</sup> Devrin bütün kaynakları hemen hemen ittifâken Karamanoğlunun topraklarının bağışlandığı, Hamid İli'nden aldığı yerlerinse Osmanlı mülküne tekrar kazandırıldığı görüşündedirler. Atsız Neşrî olan Takvimde Sultan Murad'ın Akşehir, Beğşehir ve Okluk Kalesi'ni ve daha üç kaleyi alıp geri döndüğü söylenir. Atsız Neşrî diğer bir Takvimde de Sultan Murad Akşehir, Okluk Hisar'ın ve Seydişehirin ve Saidelin ve bazı Karaman hisarlarının alındığı zikredilir.<sup>99</sup> Osmanlı askerinin bu sefer esnasında bazı sert hareketlerinin olduğunu Aşık Paşazâde'nin ifadelerinden anlamaktayız. O, “*Sultan Murad Karaman Vilâyetinden bir ahad çöp zulm ıla aldurmadı ve almadı...Ya Konya'nın ve Lârende'nün zulmını kim itdi? Haber vereyim işid*” demiş fakat devamını getirmemiştir. Ancak daha sonraki seferi anlattıktan sonra bu meseleyi de nakletmiştir.<sup>100</sup> Gazâvâtname'de Tatarların Karaman'dan almış oldukları malları İstanbul'a getirdikleri ve burada sattıkları, bu durumu gören ahali Tekvur'a varıp, “*Tatar'ın bu denlü yagma kılub ve bu denlü davarlar alduğunu beyân eyleyüb Tatar askeri Karamanoğlu ilini şol denlü yagma eylemişler belki ol il halkının diş kurcalıyacak bir şeyleri kalmamışdır*” diyerek durumu arz etmişler, Tekvur'da ikisi de dinimiz düşmanlarıdır diyerek memnun olduğunu beyan etmiştir. Buradan da Karaman illerinde yoğun ve sert bir şekilde Osmanlı faaliyetinin yürütüldüğünü anlamaktayız.<sup>101</sup>

---

şahsiyettir. II. Bâyezid devri tahrir kaydında Şeyh Bâli isminde bir zât mevcuttur. İbrahim Bey'in vermiş olduğu olurdan bahsedilmektedir. “*Vakf-ı zâviye-i Şeyh Bâli der karye-i Dere tâbii Kır ili der tasarruf-ı evlâd-ı Şeyh Bâli ...mukarrer be mektup-ı İbrahim Bey*” F. Çoşkun, **a.g.t.**, s. 127; Birde İbrahim Bey devrinde Niğde'de câmi yaptıran Emir b. Mecdüddin b. Bâdî vardır ki zannederek bu şahısla Mevlâna Bâli aynı kişi değildir. K. Türkmen, **a.g.t.**, s. 122-123

<sup>98</sup> İdris Bidlisi'nin bahsetmiş olduğu Arif Çelebi Sultan Veled'in evlâdıdır ve o tarihte hayatta değildir. Zikredilen zat muhtemelen Ulu Arif Çelebi'nin çocuklarından birisi olmuş olabilir. Bidlisi ayrıca onun Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî sülalesinden olduğunu da söyler. **İdris Bidlisi**, vr. 301a

<sup>99</sup> **Neşrî**, s. 619; **Behiştî Sinan Çelebi**, vr. 118; **Aşık Paşazâde**, s. 462; Takvimler, (nşr. Atsız), s. 123; Atsız, “*Fatih Sultan Mehmed'e Sunulmuş Tarihi Bir Takvim*”, **İstanbul Enstitüsü Dergisi III**, İstanbul 1957, s. 22

<sup>100</sup> **Aşık Paşazâde**, s. 462

<sup>101</sup> Anonim Gazâvâtname, s. 7; Bu durum Osmanlıların Karaman ülkesine icrâ ettikleri müdahalelerde müracaat etmiş oldukları bir siyasettir. Nitekim II. Murad'ın bir sonraki seferinde bu daha da belirginlik kazanacaktır.; 16 yüzyılda kaleme alınmış olan anonim Osmanlı tarihinde Karaman seferiyle alakalı farklı bilgiler bulunmaktadır. Karaman Bey'inin adı Alideris olarak kaydedilir. II. Murad Karaman'a giderken yanında bu Bey'in kardeşi Mustafa'da bulunmaktadır. Konya Türkmenlerinin şehri Osmanlılara hiç direnmeden verdiğini Karaman Beylerinin ise Rodos'a kaçtığını zikreder. Karaman Bey'inin Sultan'ın çağırması üzerine geldiğini çaresiz kaldığından Sultan'ın sarayına oğlunu göndermeyi ve kızını Sultan Murad'a vermeyi teklif ettiğini belirtir. Bunları kabul eden Sultan Murad sulha razı olmuştur. II. Murad Konya'yı Karaman Bey'ine bırakmıştır, zira onu kendi kayınpederi yapmıştır. Bu bilgiler için bkz. **16 Asırda Yazılmış Grekçe Anonim Osmanlı Tarihi, (1373-1512)**, (nşr. Ş. Baştav), A.Ü.D.T.C.F. Yayınları, Ankara , s. 122-123

II. Murad'ın, sert müdahalede bulunduğu İbrahim Bey'in karşısına çıkamayıp kaçmasına ve başta Konya olmak üzere birçok Karaman toprağını elde etmesine rağmen önceki sınırlar üzerinden anlaşarak geri dönmesinin sebebi şüphesiz Mevlâna Hamza'nın hatırı değildir. Burada dönüşün hakiki sebebi Osmanlıların Karamanlılar üzerine seferini fırsat bilen Macarların ters yönden hareketi ve bunu haber alan II. Murad'ın geri dönmeye mecbur kalmasıdır. Rûhî Çelebi Sultan'ın Karaman'a gittiği sırada Macarların hayli beyleri cem edip Alacahisar'ı yakıp yıktığını Sultan'ında Karaman'dan dönüp Macarlar üzerine yürüdüğünü nakleder.<sup>102</sup> Anonim Gazâvâtnâme'de Bizans Tekvuru'nun Ungurus'a (Macarlar) nâmeler yazıp gönderdiğini söyleyerek, "...ne durursunuz Osmanoglu'nun başına kıyamet kopdu işte ben şurada oturduğum yerde Hz. İsa'nın dini ve Latiaza'nın ve Patreman Yandulus ve Narnur'un hürmetini ve dinimiz ulusu olan Rim Papa'nın sözünü yerine koyub elimden geldiği kadar hizmet edüb Osmanoglu ile Karamnoglu arasına fitne koyub birbirinin bir kaşık kanını bin altuna alacak kadar işler işledüm hâlâ kılıca binüb ol iki dinimiz düşmanları savaşmaktadır. Ya böyle fırsat ele girermi siz ne durursunuz, Narnur'dan korkmazmısınız ve varub ol melâinler ile tokuşmadıkça olmaz deyüb üç gün dahi bunlara cevreyledi"<sup>103</sup> sözleriyle Balkanlardaki ince durumu nakleder. Aşık Paşazâde'de de Sultan Murad'ın Karaman seferinden sonra Karamanoğlunun asi olma sebebinin Sırp ve Macarların şeytanlığı olarak gösterilip üzerlerine harekete geçilmesi<sup>104</sup> Anonim Gazâvâtnâme'yi doğrulamaktadır. Osmanlıların böylesi bir durumda Karamanlılarla eski hudud üzerinden antlaşmasının nedeni de Anadolu'daki işleri zorlaştırmadan çözmeye matuftu. Burada değinilmesi gereken mühim bir hususta Şahruh'un doğuda hareketli olması ve hâlen Anadolu'ya dikkatli bir şekilde bakmasıdır. Böylesi bir durumunda II. Murad'ı gayet tabii olarak anlaşılmaya zorladığı düşünülebilir. Nitekim Şahruh'tan II. Murad'a gelen h. 841 tarihli Farsça mektupta Karamanlıların durumundan bahsedilmiş olması da bu düşünceyi daha da pekiştirmektedir.<sup>105</sup>

<sup>102</sup> Mevlânâ Rûhî, **Tevârih-i Âl-i Osman**, (nşr.H.E.Cengiz-Y.Yücel), **Belgeler XIV/18**, Ankara 1992, TTK. Yayınları, s. 440

<sup>103</sup> **Anonim Gazâvâtnâme**, s. 31-32

<sup>104</sup> **Aşık Paşazâde**, s. 462-463

<sup>105</sup> Feridun Bey **Münşeâtü's Selâtin I**, İstanbul, s. 192-194; Diğer mektuplar için bkz., A'bdül Hüseyin Nevâî, **Esnâd-ı ve Mekâtibât-ı Tarîhi İran**, **Ez Timur tâ Şah İsmâîl**, Şirket-i İntişârât-ı İlm u Ferhengî, Tahran, s. 247-254

Hadisenin tarihi kaynaklarda farklı olarak verilse de umûmiyetle h. 839 ve 840 seneleri kabul edilir.

Anonim Gazâvâtnâme ve Zaîfî tarih vermezler. Neşrî, h. 838,<sup>106</sup> Oruç Bey, Aşık Paşazâde, Rûhî Çelebi ve İdris-i Bidlisî'de h. 839, Atsız'ın neşrettiği her iki Takvimde de h. 839<sup>107</sup> Menage'nin neşrettiği II. Murad'a ait yıllıklarda h. 840 (1436-1437),<sup>108</sup> O. Turan'ın neşretmiş olduğu takvimde oldukça farklı bir tarih h. 845,<sup>109</sup> Memlûk kaynaklarından Tağriberdî, h. 838,<sup>110</sup> Haceru'l Askalâni, h.840, Sehavî, h.840 tarihini kaydederler.<sup>111</sup>

### 1.3.2. İkinci Karamanlı Osmanlı Mücadelesi

Osmanlılarla Karamanlılar arasındaki ikinci mücadele kaynaklarda Karamanlıların Osmanlı arazilerine tecavüzü neticesinde tezahür etmiş bir vâkıa olarak gösterilmektedir. Bu mücadelenin esas mühim tarafı işin içinde yine ilk karşılaşmalarında olduğu gibi Hristiyan dünyasının Osmanlıya karşı teşekkül ettirmeye çalıştıkları diplomatik faaliyetlerdir. Bu karşılaşma aynı zamanda II. Murad devrinde Osmanlılarla Karamanlıların son karşılaşması olacaktır.

Bizans'ın Osmanlılar tarafından adeta İstanbul içine sıkıştırılması onları kiralık evde oturur duruma getirmiş, Bizans mali açıdan da oldukça zor bir duruma düşmüştür. Bundan kurtulmak için çareler arayan Bizans çıkar yol olarak Hristiyan birliğini görüyordu. Bizans İmparatoru VIII. İoannes Babasının karşı çıktığı Hristiyan birliği için Papa'ya müracaat etti. Bütün Hristiyan kilise ve mezheplerinin birleşmesi demek olan bu teşebbüs oldukça çetrefilli bir durumdu. Çünkü kiliselerin bu fikre muhalefetleri de oldukça büyük olup geçmişin acı tecrübeleri hâlâ hatıralarını muhafaza ediyordu. 1204 ve onun dışındaki Lâtin işgali İstanbul için unutulması zor bir hatıra olmuştur. 1438 yılında İtalya'nın Floransa şehrinde Fransa, İngiltere, Macaristan kralları, Venedik Doge'si ve Bizans İmparatoru'nun iştirak

<sup>106</sup> Neşrî, s. 619

<sup>107</sup> Aşık Paşazâde, s.462; İdris Bidlisî, vr. 301; Takvim (nşr. Atsız), s. 123; Atsız, Fatih Devri, 22; Oruç Bey, Tevârih-i Âl-i Osman, (nşr. F. Babinger), Hannover 1925, s. 115

<sup>108</sup> V. L. Menage, "Sultan II. Murad'ın Yıllıkları", İ.Ü.E.F., Tarih Dergisi, Sayı 33, (Mart 1980-1981), İstanbul 1982, s. 88

<sup>109</sup> O. Turan, Takvimler, s. 41

<sup>110</sup> Tağriberdî, Nücûm XIV, s. 246

<sup>111</sup> Askalâni, s. 418; Sehavî, s. 547

ettiği toplantı sonrası konsilin 5 Temmuz 1439'da kiliselerin birliğini ilan eden belgesi Bizans İmparatoru ve Papa tarafından imzalandı. Bu belgenin imzalanması tartışmaları daha da artırdı. Fakat Osmanlılara karşı yapılmak istenen askeri bir sefer çabalarını durdurmadi. Her bir devletin Osmanlılara karşı kendisine ait düşünceleri vardı. Venedik'in Yanya ve Selanik'in Osmanlıların eline geçmesiyle ticari kazancı epey sert bir darbe yemişti. Macarlar Balkanlardaki vasallarını Osmanlıların eline bırakmak istemiyordu. Bizans öncelikle İstanbul'u korumak istiyordu. Bu ittifak çalışmalarına mukabil Osmanlılar harekete geçtiler. 1441 senesinde Transilvanya'ya büyük bir akın yapan Mezit Bey Macar kumandanı Yanko Hünyadi tarafından pusuya düşürülerek şehid edilmiş askerlerde mağlub olmuştur. Ertesi sene Şehâbeddin Paşa da Yanko tarafından aynı âkıbete uğratıldı (Eylül 1442). Yanko'nun bu başarıları Hristiyan dünyasını hareketlendirdi. Bizans İmparatoru'nun elçisi Janaki Torzello Haçlı seferi projesi için İtalya ve Macaristan saraylarına gitti. 1443 yazında Haçlı ordusu yola koyuldu. Haçlılar önce Niş'i sonra Sofya'yı ele geçirdi. Bu durum Sultan Murad'ı endişelendirdi. Hemen anlaşma teklif ederek zaman kazanmayı tercih etti. Temmuz 1444'de on bir yıllık ateşkes imzalandı..<sup>112</sup>

Haçlı ittifakı daha evvel olduğu gibi Karamanlıları Osmanlıların Anadolu'daki kadim rakipleri olarak ihmal etmemişlerdir. Özellikle Bizans ve Macarların tekliflerini karşılıksız bırakmayan Karamanoğlu İbrahim Bey'in onlarla mektuplaştığı hem Osmanlı kaynakları, hem de müttefiklerin kaynaklarınca teyid olunmaktadır.

1444 buhranında veya diğer bir ifadeyle II. Murad devri son Osmanlı Karamanlı mücadelesi hakkındaki kaynaklarımız; Anonim Gazâvâtname, Zaîfî, Fetvâ sûretleri, Osmalı Karamanlı antlaşma metni olan Sevgendnâme, bunun dışında

---

<sup>112</sup> Doğu ve Batı Kiliselerinin birleşmesi İstanbul'a dönen İmparatoru çok zor bir durumda bırakmıştır. Halkın ve ruhbanların ekseriyeti Floransa Konsiline iştirak edenleri hain olmakla vasıflandırmışlardır. Floransa'ya gidecek gemileri bile olmayan İmparator Venedik'den aldığı borçla ayakta duruyordu. Bu arada düzenlenecek olan Haçlı seferine bütün müttefiklerin sıcak baktığını söylemekte mümkün değildir. Balkan Beylerinden bir kısmı Osmanlılarla ters düşmek istemiyor, Venedikse bu işe büyük paralar bağlayıp sıkıntı da olan maddi imkanlarını zorlaştırmak istemiyordu. Donald M. Nicol, **Bizans ve Venedik**, (trc.), İstanbul 2000, Sabancı Üniversitesi Yayınları, s. 361-365; Mustafa Daş, **Bizans'ın Düşüşü**, İstanbul 2006, 199; T. Gökbilgin, agm., s. 130-131; Ostrogorsky, **Bizans Devleti Tarihi**, (trc. F. Işılta), TTK. Yayınları, Ankara 1995, s. 518-521; Ateşkes anlaşması teklifinin Macar Kral'ı Ladislas tarafından Sultan Murad'a yapıldığı da söylenmektedir. Her ne olursa olsun bu ateşkes Hristiyanlar arasında büyük bir huzursuzluğa sebep olmuştur. Bu orduyu toplamak için çok uğraşan Kardinal Cesarini askerleri dağıtmayı göze alamıyordu. Bkz. Franco Cardini, **Avrupa ve İslâm**, (trc.G. Koca), İstanbul 2004, Literatür Yayınları, İstanbul 2004, s. 140; Nicol, **age.**, s. 368

devre yakın belli başlı Osmanlı kronikleri, batı kaynakları arasında da Halecki'nin neşretmiş olduğu Mektuplar ve Memlûk kaynaklarındaki ufak kronolojik haberlerdir.

Anonim Gazâvâtnâmede, *“Tekvur’un İkinci Fitnesidir ki Zikrolunur”* başlığı altında Bizans İmparatoru’nun Karamanoğlu’na göndermiş olduğu mektuptan bahsedilir. Bu mektupta, *“Tekvur... yine Karamanoğlunu azdura ve emr edüb Karamanoğlu’na nâmeler yazub ve bir belli başlı keşişini Karamanoğluna nâmelerle irsâl eyledi. Olkeşiş Karamanoğluna varub nâmelerini sundu. Karamanoğlu nâmeye nazar kıldı eyitmiş ben ki İstanbul Tekvuruyum senki Karamanoğlusın bizim bu ana değin mukayyed olmadığımız senin ecdâdın hatırıdır. Yohsa bu ana değin Osmanoğluna ne Edirne’yi korduk ne Filibe’yi korduk, ne Sofya’yi korduk. Amma biz senin ecdâdından çok eyilikler görmüşüzki sizin il ve memleketinize el komayoruz. ve hatta şimdi Osmanoğlu Ungurus keferesinden yorulmuşdur. ... imdi eğer sana il ve memleketlâzım ise zamanile il ve memleketini zabtu rabt edesin... Osmanoğlu benim üzerime gelür deyü hayf edersen asla korkmayasın zîra Ungurus Kral’ı ve Yanko Jupan ve despot öteden yürürler”*<sup>113</sup> ifadeleriyle Bizans İmparatoru, Karamanoğlunu Osmanlılara karşı tahrik etmektedir. Bu tip haberleşmelerin mevcûdiyeti Halecki'nin neşrettiği mektuplardan da anlaşılmaktadır. H. İnalcık'ın ifadesiyle bu mektuplar muhteviyât olarak Anonimle örtüşmektedir. Yine ona göre Osmanlılar Floransa Konsülü aleyhtarları vasıtasıyla bu mektupları temin edebilecek yahut haberdar olabilecek imkanlara sahiptiler.<sup>114</sup> Aşık Paşazâde Karamanoğlunun Macar Kralı’na elçiler gönderdiğinden bahsederken, *“sen anarudan yöri ben berüden yöriyeyüm. Rum ili seniün olsun ve Anotolı benim olsun”*<sup>115</sup> dediğini kaydeder. Neşri’de de aynı ifadeler vardır.<sup>116</sup> Anonimdeki haber biraz farklıdır. Ona göre mektup Bizans İmparatoru tarafından Macar Kralı’na yazılmıştır. İmparator mektupta, *“Karamanoğlunu tekrar idlâl edüb başdan çıkardım ve Osmanoğlu anun üzerine sefer edüb gittikde bir gün te’hir etmeyüb siz öteden yürüyesiz biz dahi berüden nice il ve*

<sup>113</sup> Anonimde mektup Osmanlı ağzıyla nakledilmektedir. Mesela Ungurus kâfiri lafzı dikkat çekmektedir. Kullanılan üslûb birazda Karamanlıların aslında o kadar hatalı olmadıklarını fakat Macar ve Bizans kâfiri tarafından baştan çıkarıldığı suçun öbür tarafa ait olduğu tarzındadır. Hatta Tekvurun Karamanoğlunun Osmanlılar üzerine yürümemesi halinde kendisinin yürüyüp Karaman diyarını alacağı tehdidini savurduğu da beyân edilir. **Anonim Gazâvâtnâme**, s. 33-35

<sup>114</sup> H. İnalcık, **Fatih Devri Üzerinde Tetkikler ve Vesikalar**, TTK. Basımevi, Ankara 1954, s. 49-50; Halecki, **The Crusade of Varna Discussion of Controversial Proplems**, Newyork 1943, s. 29-34

<sup>115</sup> **Aşık Paşazâde**, s. 473

<sup>116</sup> **Neşri**, s. 645

*memleketleri Osmanoğlunun elinden alub...*"<sup>117</sup> demektedir. Osmanlı kaynaklarının dışında Karamanlıların Macarlarla haberleştiklerine dair herhangi bir bilgi elimizde mevcut değildir. Nitekim Hicran Akın'ın neşretmiş olduğu meşhur XV. yüzyıla ait Macar Kroniğinde Karamanlılarla Macarların yahut Sırpların haberleştiklerine dair bir malumat bulunmamaktadır. Zikrettiğimiz hususu Akın'ın kendisi de belirtmektedir.<sup>118</sup> Bütün bu haberleşmelerin Bizans vasıtasıyla yapıldığını söylememiz mümkündür. Çünkü Bizans Osmanlının nefesini en yakın hisseden devletti. Bundan dolayıdır ki konsül toplanmasında olduğu gibi Karamanlıların, Macarlar ve diğer müttefiklerle arasındaki irtibatı da sağlaması akla yakın gözükmektedir. Yukarıda zikrettiğimiz Janaki Torzello gibi Bizans elçilerinin İtalyan ve Macar Saraylarına gidip gelmesi konuyu daha iyi açıklar. Nitekim yine H. Akın'ın neşrettiği Varna Savaşı'nın görgü şahidi Zotikos'un eserinde, Bizans İmparatorunun Macarlara sık ve yoğun haberler gönderip Murad'ın uzakta olduğunu ve kadırgalarıyla Boğazı hakimiyetinde tuttuğunu söyleyerek Macarları çağırdığını kaydetmektedir.<sup>119</sup> K. Setton, Papalarla ilgili eserinde Bizans'ın Macarlarla diplomatik faaliyetleri yürüttüğünden bahsetmektedir.<sup>120</sup> Osmanlıların Mısır'daki mezheb kadılarında Karamanoğlu hakkında istemiş olduğu fetvâda da onların İstanbul hâkimi kâfir ile mektuplaştığı bildirilmektedir ki oldukça mühim bir kayıttır. Karamanoğlunun Hristiyanlarla ittifak ettiği hususunda diğer mühim kaynağımızda Zaîfî'dir. O bu hususu manzum olarak şu şekilde ifade eder;

*Didi gördünüz mi Karaman'ı*

*Ki nice incidür ehli îmânı ...*

*Meger kâfirile ittifâkı*

*Var ola kim ider bunca nifâkı.*<sup>121</sup>

Zikretmiş olduğumuz hadiselerden sonra Karamanoğlu İbrahim Bey kendi

<sup>117</sup> Anonim Gazâvâtname, s. 39

<sup>118</sup> Hicran Akın, "XV. Yüzyıl Lâtince Macar Kroniği Chronica Hungarorum'un Türk Tarihi Bakımından Değeri", *Bulleten LI/200*, (Ağustos 1987), s. 733-734

<sup>119</sup> Kronikte Macarlara sayısız hükümdarın silahlı olarak geleceklerini vaat ettiklerini, Bulgaristan'dan, Arnavutluk'tan Trakya'dan ve ünlü İmparator şehri İstanbul'dan da büyük bir askeri yardımın ulaşacağını sürekli tekrarlandığı haber verilmektedir. s. 695; H. Akın, "Zotikos'un Varna savaşına Dair Manzûmesi", *D.T.C.F. Tarih Araştırmaları Dergisi XIV*, s. 45

<sup>120</sup> K. Setton, *Papacy and The Levant II*, Philadelphia 1978, s. 79

<sup>121</sup> *Zaîfî*, s. 208; Fetvâ suretleri için bkz. İ. H. Uzunçarşılı, "Karamanoğlu Devri Vesikalarından İbrahim Bey'in Karaman İmâreti Vakfıyesi", *Bulleten I*, (1937), s. 128 vd.

ata mülkü saydığı ve güney sahilleriyle Bursa ve Arap coğrafyasına uzanan yolun ana güzergâhında bulunan Hamid İli olarak vasıflandırılan bazı şehir ve araziye hücum etti. Anonim Gazâvâtnâme’de İmparatorun Osmanlıların Macarlarla meşgul olduğu haberi üzerine “*Karamanoglu bu ahvâle muttalî oldu hemân dem külâhını havaya atub yine tutdu... sefer mühimmâtını âgâz eyledi*” diyerek sefere karar verdiğini anlatır. Ancak Karaman Beyleri, İbrahim Bey’i ikaz etmişler kâfirin sözüne bakmaması, sonra pişman olacağı, ama fayda vermeyeceği yönünde telkinde bulunmuşlar fakat İbrahim Bey bu tavsiyelere aldırış etmeyip kaynakların ifadesiyle “*yine baştan çıkmıştır*”. Zaîfî Karamanoğlunun Begbazârına geldiğini ve buraları tamamen yaktığını bildirip Sultan Murad’ın şikayetini nakleder.<sup>122</sup> Aşık Paşazâde Karamanoğlunun Sultan Murad’ın seferde olduğunu işitince Emirdağı’nın yaylaya gelen ilini vurduğunu, Müslümanların hanımlarına ve çocuklarına fesatlar ettiğini, oradan Beypazarı’na vardığını, onu da öncekinden daha beter ettiğini vel hâsılı kelâm ettiği işleri en azılı kâfir olsa etmezdi diyerek hadiseyi nakleder.<sup>123</sup> Neşrî, Aşık Paşazâde’nin kaldığı yerden devam ederek oldukça teferruatlı bilgiler verir. Karamanoğlu’nun Beypazarı’ndan Sivrihisar’a geldiğini fakat onların yaptıklarını duyan halkın kaleye kapandığından bahseder. Karamanoğlu kaleyi Varsak askeriyle kuşatmış, Kale’nin hakimi Selçuk Bey ise kaleyi kafirlerle birlikte savunmaya başlamıştır. Fakat İbrahim Bey kalenin iâşesini keserek kaledekileri sıkıntıya sokmuştur. Karamanlılar buradan Kütahya, Bolvadin, Akhisar, Begşehir, Seyyid Gazî ve Ankara’yı vurmuşlardır. Neşrî, en son olarak, “*El kıssa ayağı basdığı yerlere zulmü kemâlinde kıldı. Nesneler etti ki dile almağa yaramaz*”<sup>124</sup> der. O. Turan’ın neşrettiği takvimde de İbrahim Bey’in Germiyan, Begpazarı, Sivrihisar, Ankara, Karahisar, Kütahya ve Bolvadin illerini yağma ettiği kaydedilmiştir.<sup>125</sup> Görüldüğü gibi İbrahim Bey oldukça geniş bir hattı tahrip etmiştir. Her iki kaynağın naklettikleri bilgilere bakarak akla Karamanlıların bu kadar geniş havâliyi savunmasız nasıl

---

<sup>122</sup> Zaîfî, s. 208

<sup>123</sup> Aşık Paşazâde, s. 471

<sup>124</sup> Neşrî, s. 637-639; Neşrî bu sefer esnâsında Sivrihisarlı Ali Dede isimli ermiş bir zâtdan bahsetmektedir. Kale kuşatması esnasında kaledekilerin ikazlarına rağmen Karamanlılar Ali Dede’yi şehid ederler. Vurulduktan sonra bir müddet hareket eden Ali Dede’nin durumu İbrahim Bey’i çok üzer. Onu vuran askerin boynunu vurdurur. Nâşını alıp Lârende’ye getirir ve türbe yaptırıp defneder. Türbesinin hâlen ziyaret edildiği ve gelenlere şifa dağıttığını nakleder. s. 639-643

<sup>125</sup> Tarihi Takvimler, s. 41

geçtiği sorusu gelmektedir. En uygun cevap Sultan Murad'ın Balkanlarda meşguliyeti olmalıdır. Yoksa İbrahim Bey'in kısa zaman zarfında bu uzun mesâfeyi katetmesi mümkün gözükmemektedir.<sup>126</sup>

Çift taraflı ciddi bir tazyik altında kalan Sultan Murad Macarlar ve müttefikleriyle yukarıda da ifade edildiği gibi on yıllığına bir ateşkes imzalamış ve süratle Karamanoğulları üzerine yürümüştür. Bu durumun II. Murad'ı hayli müşkil durumda bıraktığını en güzel Zaîfî ifade etmektedir. Sultan Murad Macarlar üzerine gitmek istediğini, bunun içinde hazineden altın ve gümüş çıkardığını, Üngürüz ilini tamamen almak istediğini fakat Karamanlıların buna mani olduğunu kaydettikten sonra

*“Geçen geçdi hele nitmek gerekdür  
Bunun kankısına gitmek gerekdür  
Eger Üngürüze gitsem Karaman  
Gelür Bursa'yı yakar virmez aman  
Karaman'a gidersem Üngürüz hem  
Gelüben yürüyiser dâr' u derhem”*

İfadelerini kullanır.<sup>127</sup> Burada anlatılan Bursa'yı yakma işini İbrahim Bey değil Babası Mehmed Bey, Osmanlı hükümdarı Çelebi Mehmed döneminde gerçekleştirmiştir. Fakat olayın hatırasının hâlâ yaşadığı bu kayıttan anlaşılmaktadır.

Bu noktada İslâm tarihi ve Osmanlı tarihinde çok ender karşılaşılan bir vâkıa karşımıza çıkmaktadır. II. Murad, Karamanlıların yapmış oldukları son hareket karşısında Mısır'a mürâcaat ederek dört mezheb Kadısından fetvâ istemiştir. Karamanoğullarının daha evvelki hareketleri karşısında da bu tip bir fetvaya müracaat eden Osmanlıların kaynaklara göre böyle bir fetvâ isteği başka bir beylik yahut devlet için söz konusu olmuş değildir. Feridun Emecen, Kur'an'ın iki gazi devlet arasındaki savaşı yasaklaması sebebiyle Osmanlıların komşu Türkmen Beyliklerinin fethi için meşrû bir zemin hazırlamak zorunda olduklarını, onların da mevcut durumu atlatmak için İslâmi fıkıh kâideleriyle telif çabalarından bahsetmektedir. İslâm fikhında topraklar dârü'l harb ve dârü'l İslâm olarak ikiye

<sup>126</sup> Anonim Gazâvâtnâme, s. 36

<sup>127</sup> Zaîfî, s. 209; Aşık Paşazâde bu hadiseyi “Karamanoğlu geldi şehri oda vurdu” diye nakleder. bkz. (Âli Bey Neşri), s. 149

ayrılmıştır. Kur'an ve Hadis gibi iki ana hukuk kaynağında bulunmayan bu mefhumlar olaylara, siyasi şartlara göre şekil kazanmaktaydı. Dolayısıyla milletlerarası ilişkilerde bu iki kavrama göre açıklanıyordu. Buna göre İslâm hukukunda Müslüman devletler açısından ayaklanma dışında devletlerarası bir hukuk sorunu ortaya çıkmamaktaydı. Bu ayaklanma veya isyan dediğimiz sorunda bagy olarak vasıflandırılıp, ayaklanma halindeki ülkede dârü'l bagy kelimesiyle vasıflandırılıyordu. Kur'an'da, Müslüman bir devlete diğer Müslüman bir devletin yahut topluluğun tecâvüzü halinde onunla savaşılmasına cevaz veren Âyet bu mefhumun teşekkülü ve icrâsında mühim bir rol oynamıştır. Böylelikle Müslüman bir Devletin diğer Müslüman bir Devletle savaşmasının meşrû ve hukûkî ortamı oluşturulmuş oluyordu. Özellikle gazâ faaliyetiyle meşgul olan bir Devlete karşı yapılan müdahale ve tecâvüz bu haklılığı daha da sağlamlaştırmaktaydı. Osmanlıların gazâ işiyle meşguliyeti, Balkanlardaki faaliyetleri onların gâzi Beylik yahut devlet vasfı Anadolu ve diğer coğrafyalardaki Müslüman devletler arasında endişeli de olsa kabul görmüştü. I. Murad Rumeli'de kâfirlerle savaşmaya giderken kendisine karşı birleşen Beylikler hakkında ulemâya mürâcaat ederek ilk önce kiminle savaşması gerektiğini sormuş ulemâda kâfirlere karşı savaşmanın farz-ı kifâye, Müslümanları zorbalardan kurtarmanın ise farz-ı ayn olduğuna işaret etmiştir. I. Murad ikincisini tercih etmiştir. F. Emecen bu durumu dârü'l bagy kavramının icrâ edilmesi ve aynı zamanda Osmanlıların Türkmen Beyliklerine karşı hakimiyet siyasetlerinin meşrulaştırılması olarak görmektedir<sup>128</sup>. Nitekim I. Murad'ın Karaman elçisine söylediği "*mâni-i gazâyâ gazâ, gazâyı ekberdir*" sözü bu durumu çok iyi özetlemektedir.<sup>129</sup>

İşte böylesi bir durum karşısında II. Murad Mısır Memlûk Devleti bünyesinde bulunan dört mezhep kadısından Karamanlıların mezkur saldırıları hakkında fikirlerini sorup fetvâ istemiştir. H. İnalcık, Osmanlılar Müslüman devletlere karşı

---

<sup>128</sup> Feridun Emecen, **İlk Osmanlılar ve Batı Anadolu Beylikler Dünyası**, Kitapevi Yayınları, İstanbul 2003, s. 113-117; Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî (h.z), oğlu Alâeddin Çelebi'nin cenaze namazını bağı olduğu için kıldırılmamış ve de kılmamıştır. Çünkü Alâeddin Çelebi Kırşehir'in Malya Ovası'nda Selçuklu ve Moğol güçlerine karşı Ahi zümreleriyle birlikte savaşmış ve neticesinde de öldürülmüştür. Bu durumda kendisi devlete karşı isyan edip, savaşmış olduğu için âsi sayılmış ve Babası tarafından böyle bir muâmeleye tâbî tutulmuştur. Bu hadise bağı mefhumunun Anadolu'da devlet hukuku açısından ne kadar mühim olduğunu göstermesi bakımından ilginç bir örnektir.

<sup>129</sup> Neşrî, I, s. 165

harekete geçmek zorunda kaldıklarında bu hareketlerini İslâm dünyası gözünde meşru kılmak için ellerinden geleni yapmışlardır demektedir.<sup>130</sup> II. Murad'ın tavrı da yukarıda da izah ettiğimiz gibi İnalcık'ın sözleriyle örtüşmektedir. Fetvâ isteme meselesi Osmanlı kaynaklarında Zaîfî'nin dışında hiçbir kaynakta geçmez. Sadece 1512 tarihinde sona eren Anonim Osmanlı Kroniğinde fetvâyı andırır, “*Karamanlu şunun gibi tayifedür kim kâfire ol vakt elçi gönderüb müslümalığı kasd itti kim kâfir elinde helâk ide. Müslümana nicedüğü hod ma'lumdur*”<sup>131</sup> cümlesi mevcuttur. İncelemiş olduğumuz Memlûk kaynaklarında da herhangi bir haber mevcut değildir. Hatta fetvâyı verenlerden birisi olan Haceru'l Askalânî dahi incelemiş olduğumuz İnbâu'l Gumr ve Ed Dürerü'l Kâmine isimli eserlerinde herhangi bir bilgi vermez.<sup>132</sup> Fetvâ metinlerinin valığından İ. H. Uzunçarşılı'nın neşretmiş olduğu Topkapı Sarayı Kütüphânesi'nde bulunan Karamanoğlu İbrahim Bey'in Vakfiyesi münâsebetiyle haberdar olunmuştur. Uzunçarşılı makalesinde sadece beş adet fetvâ sûretini vermiş ancak bunların mahiyeti ve hangi kütüphaneye ait oldukları hususunda bilgi vermemiştir.<sup>133</sup> İfade etmiş olduğumuz gibi bize fetva istenmesi hususunda tek ve net bilgi veren kaynak Zaîfî'dir. O yukarıda vermiş olduğumuz beyitlerinde II. Murad, Üngürüz üzerine gittiğinde Karamanoğlu'nun gelip topraklarına tecâvüzünden şikayet etmekte devamla da,

“Bes eyle eyle olsa bu işe çare eylen,  
Gönülden teşvîşin avâre eylen”<sup>134</sup>

diyerek bu durumdan musdarib olduğunu beyân etmektedir. Zaîfî, Karamanlıların Müslümanlara yaptıklarını ve II. Murad'la ulemâ arasındaki konuşmayı nakledip işi fetvanın istenmesine getirir,

“Velîkin ol Karamanun işini  
İşitdün âhir evvel cünbişini  
Ki nice ehl-i dini kıldı garet  
Müslümanları eyledi hasâret

<sup>130</sup> H. İnalcık, “Osmanlı Fetih Yöntemleri”, *Söğütten İstanbul'a*, (editör. O. Özel-M. Öz), İstanbul 2000, s. 446

<sup>131</sup> Anonim Osmanlı Kroniği, s. 79

<sup>132</sup> İbn Hacer el-Askalâni, *Ed-Dürerü'l-Kâmine fî A'yânî'l-Mietî's-Sâmine*, (nşr. F. S. El Emânî), Beyrut 1931

<sup>133</sup> İ. H. Uzunçarşılı, *Karaman İmâreti Vakfiyesi*, s. 118-119

<sup>134</sup> Zaîfî, s. 209

*Nicesi sünnî disün ana gişi  
Kim İslâm dinini yıkmakdur işi  
Bes eyle olsa iy Sultan-ı ekme  
Ana varmak gerek kim oldur efdâl  
Bu yanadın hücum eylerse kâfir  
Ki Rumiline geçe bellü zâhir  
Karamanun işini ey Şâh-ı âlem  
İşidip la'net itdi cinn ü âdem  
Ki zîra siz gideriken gazâyâ  
Gelüp zulm itdi ol yohsulu baya  
Bu resme yaptılar âlemde çavın  
Kim ehli küfre olmuştur muâvin  
Mısırdâ cem olurlar dört kadı  
Şer'i kim hakk olardan ola râzî" <sup>135</sup>*

Bu kayıtlardan açıkça II. Murad'ın durumun nezâketini hem kendi ulemâsına, hem de Mısır ulemâsına danıştığı anlaşılmaktadır. Bu Mısır ulemâsının isimleri, Kadı'l Kudât, Şeyhu'l İslâm Ahmed bin Hacer eş Şâfii el-Askalâni, Kadı'l Kudât, Şeyhu'l İslâm Sâ'deddin ed Deyrî el Hanefî, Kadı'l Kudât, Şeyhu'l İslâm Bedreddin et Tenesî el Mâlikî, Kadı'l Kudât, Şeyhu'l İslâm Bedreddin el Bağdâdî el Hanbelî, Kadı'l Kudât, Şeyhu'l İslâm Abdüsselâm el Bağdâdî el Hanefî'dir. Bu fetvaları kaleme alan ve Kadıların görüşlerine katıldığını beyan eden ise Amasyalı Hanefî âlimi Abdullah b. Muhammed el Muslihî'dir. Osmanlılar beş âlimden fetvâ talep etmişlerdir. Bunlardan ikisi Osmanlıların kendi fıkıh kolundan oldukları Hanefî âlimi, diğerleri de Şâfîî, Hanbelî ve Mâlikî mezheblerine mensub âlimlerdir. Fetvâları kaleme alan el Muslihî'yi de hesap edersek Hanefî âlimi üç olmakta görüş bildirenlerin sayısı da altıya çıkmaktadır. Böylece Hanefî ağırlıklı olarak Osmanlılar İslâm dünyasındaki bütün hukuk ekollerinden Karamanlılara ait durum hakkında görüş istemişlerdir. Bu fetvâların başka yerden değilde özellikle Mısır'dan istenmesi aynı zamanda o tarihlerde özellikle Kayseri meselesinde Dulkadir ve Osmanlılara karşı Karamanlıları destekleyen Memlûklara karşı çok ince diplomatik bir tavır

---

<sup>135</sup> **Zaifî**, s. 210-213

olduğu da düşünülebilir .<sup>136</sup>

Zaîfî’de Karamanlıların yaptıkları işler olarak işaret edilen hususlar Osmanlılar tarafından görüş istenilen metinde bir bir sıralanmıştır. Gerek bu metinde ve gerekse fetvâların hiç birisinde ne İbrahim Bey’in ne de II. Murad’ın ismi geçmemektedir. Görüş istenilen kayıtta Osmanlıların gazâ vasıflarına ağırlık verilmekte buna mukâbil Karamanlıların kendilerine karşı kâfirlerle işbirliği yaptığı vurgulanmaktadır. Metin şu şekildedir; “*Rum ülkesi hakimi Osman oğlu ile Karaman ülkesi hakimi Karaman oğulları arasında meydana gelen hadise hakkında muhterem ulemâ hazretlerinin görüşleri sorulmaktadır..... Şöyle ki Frenk taifelerinin cümlesi ittifak edip adı geçen Osman oğlunun ülkesini zabt ve istila etmek, Müslümanları katledip mallarını gasp etmek ve yurtlarına yerleşmek üzere kastetmiş ve Osman oğluyla savaşmak için büyük bir küffar topluluğunu toplamıştır. Bu durumu haber alan Osman oğlu onlarla savaşmak üzere büyük bir ordu hazırlamış, mahzul düşmanın def edilmesi, ülkeye ve dârul-İslâma taarruz etmelerinin engellemesi amacıyla ülke ahalisinin arasında savaşmaya gücü yetenlerin kendi ordusuna katılmaları ve ülkeyi ve civarını terketmemeleri için emir buyurdu. Karamanoğlu buna muttalî olup Osman oğlunun küffar ile cenke çıkıp savaşmakla meşgul olduğunu ve kendisiyle uğraşmaya mecâli olmadığını öğrendiğinde ahâlisi küffar ile muharebeye giden Osmanlı beldelerinin bir kısmını istila etti. İstanbul hâkimi kâfir ile murâsele edip kendisi bir cenahta kâfir ise başka bir cenahta durup Osmanlıyı ortada bırakarak zayıf düşürmüş kâfirle savaşmasına engel olmuştur. Ve dahi Müslümanların arkasından saldırarak bazı beldelerini istila edip, bu davranışıyla İslam diyarını küffarın istilasına maruz bırakmıştır. Bu büyük fesadın müsebbibi Karaman oğlunun hükmü nedir?. Katlinin vücûbuna dair ve fasit maksatlarının bertaraf edilmesi için terettüp eden hükmün sarahaten beyan olunması, Bu durumda Müslümanların canına malına ve yurtlarına kasteden küffârın bu davranışına rıza göstermesi gibi gayri zâlik muhtelif fesatta bulunması hasebiyle katledilmesine mübaderede (teşebbüs)bulunmak ve bu cihetle Şeriattan çıkmış kabul edilerek Ondan intikam almanın caiz olup olmadığının beyan edilmesi matluptur. Ayrıca Küffara yardım ederek Müslümanları muharebelerinde zayıf düşürmesi yukarıda ifade edilen*

<sup>136</sup> Zikredilen âlimler hakkında gnş bilgi için bkz. Ahmed Özdemir, “II. Murad’ın Bir Diplomasi Zaferi İbn Hacer’in Fetvâsı”, **Yeni Türkiye**, (Ocak-Şubat 2000), Sayı 31, s. 796-797

*hükme girip girmediği mübeyyen bir menkul ile bildirilmesi.....Allah sizleri cennetine nail eylesin,hepinizden razı olsun. Allah cümlemize yeter, o ne güzel vekildir”<sup>137</sup>. Bu talebe gelen cevaplar Karamanoğlu açısından hiçte iyi değildir. Âyet ve Hadislere dayandırılan görüşlerde, Karamanoğlunun yaptıklarının karşılığında Osmanlıların onlarla savaşmalarının câiz ve hatta vâcib olduğu bildirilmiştir.*

Askalâni fetvâsında iki Âyet’e yer verir. Bunlar kâfirlerin dost edinilmemesi hususundadır. Ayrıca Âyeti izah eden birde Hadis’e işaret edilir. Kâfirlerle dostluğun ancak Müslümanların tehlikeden korunması için söz konusu olabileceği belirtilmekte ve Karamanlıların böyle bir durumunun olmadığı onların kâfirlere mektup göndererek onları Müslümanların üzerine sevk ettiği, bu hareketin de inananları zayıflattığı açıklanmaktadır. Askalani’ye göre böyle hareket eden birisinin İslâm dairesinden çıkmış olduğu, Hakka döndürülünceye kadar gücü yeten herkesin onlarla savaşmasının vâcib olduğubildirilmektedir<sup>138</sup>.

<sup>137</sup> İ. H. Uzunçarşılı, “ *Karaman İmâreti Vakfıyesi*”, s. 13; Ramazan Boyacıoğlu, “*Karamanoğlu İbrahim Bey Aleyhine Osmanoğullarının Aldığı Fetvâlar*”, **Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı 4, Sivas 2000, s. 65

<sup>138</sup> İ. H. Uzunçarşılı, “ *Karaman İmâreti Vakfıyesi*”, s.15; Ahmed Özdemir, agm., s.797; Ramazan Şeşen Askalâni’nin meşhur olan on dört tane fetvâsının olduğunu söylemekte fakat bunlar hakkında bilgi vermemektedir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi Askalâni bir nevi şahıs biyografisine ayırdığı Ed-Dürerü’l-Kâmine’sinde ve Osmanlı Karamanlı münâsebetleri hakkında haberler verdiği İnbâi’l Gumru’unda fetvâlarla ilgili bilgi vermez.; Fetva metni şu şekildedir. “*Allah (C.C) şöyle buyurdu: ‘Ey inananlar! Yahudi ve Hristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostlarıdır. Sizden kim onları dost edinirse kuşkusuz o da onlardandır Başka bir ayette de şöyle buyurdu: ‘Mü’minler, mü’minleri bırakıp kâfirleri dost edinmesin. Kim böyle yaparsa Allah ile bir ilişkisi kalmaz. Ancak onlardan (gelebilecek tehlikeden) korunmanız başkadır Birinci ayet hakkında müfessirler şunu belirtmişlerdir: Kâfirleri dost edinmenin yasaklanması sadece ehli kitabı değil ehli put(putperest) kâfirleri de kapsamaktadır. Nassı Celile Ehli kitap hakkında varid olmuştur. Ancak Küfür bakımından daha şiddetli olanların ayet kapsamına girmesi daha evladır. ‘Onlar birbirlerinin dostlarıdır’ ibaresi Allah’ı inkarda müşterek olduklarına işaret eder. ‘Sizden kim onları dost edinirse kuşkusuz o da onlardandır’ ibaresi de kâfirler grubuna dahil olunmakla şiddetli bir tehdit içermektedir. Hz peygamber (S.A.V.) efendimizin ‘Kişi sevdiğiyle beraberdir’ sözü de ayetin mazmununu açıklamaktadır. İkinci ayetin içeriği de birinci ayet gibidir. İkincisi daha hususidir. (Ehas) Zira birinci ayet kâfirleri dost edinmeyi mutlak manada yasaklamış İkincisi ise müminleri terk edip kâfirleri dost edinmeyi yasaklayarak tahsis etmiştir. Dolayısıyla birinciden daha vurgulu ve şiddetlidir. Çünkü buradaki faile yönelik tehdit, takva, ubudiyet, iman ve gayri zalik umurun Allaha olan nispetinin zayıf olmasındır. ‘Ancak onlardan (gelebilecek tehlikeden) korunmanız başkadır’ ibaresindeki istisna şerrinden korkulan kâfirleri dost edinmeyi caiz kılsada bu dostluk Müslümanlara karşı duyulan dostluğun devam etmesine mani olmamalıdır. Sorulan soru budur. Bu durumda Ehli salib(haçlı) ile dost, ehli imana düşmanlıkla büyük bir cürüm ve kötülük irtikab edilmiştir. Bundan daha şedidi İslam beldesini tek başına ordusuyla korumak için azmü ikdam edenlerin güçlerini zayıflatmak, azimlerini kırmak ve çabalarını boşa çıkarmak amacıyla onlara saldırmak ve Bununla da yetinmeyip Allah düşmanlarına mektup göndererek onları İslam diyarına tarruza teşvik etmektir. Bunu yapanlar İslam dairesinden çıkmıştır. Hakka ve hak ehline döndürülünceye kadar Gücü yeten her kesin onlarla savaşması vaciptir”*

Hanefî Kadısı Sâ'deddin ed Deyrî mezheb imamlarının bu husustaki görüşlerini aktarıp, Peygamber Efendimiz devrinde cereyan eden bir hadiseyi nakleder. Karamanoğlunun yaptığına büyük bir günah ve kötülük olduğunu beyân edip Hanefî fikhının görüşünü aktararak tevbe etmesini istedikten sonra, Karamanoğlunun kâfirlerle savaşta Osmanoğluna yardım etmesi gerektiğini bildirir.<sup>139</sup>

---

<sup>139</sup> Metnin tercümesi şu şekildedir; “Şüphesiz bu işin faili en büyük cürümü işlemiş, en iğrenç maksada yönelmiştir. Görülüyor ki Dosdoğru akideden yetişmemiş, selim bir niyet sahibi değildir. Müslümanların başarısızlığını amaçlayan, mücahitlerin yolunu engelleyen biri bu kötü sıfatlara nasıl sahip olmasın. Çünkü Cihat etmekten kasıt dini yüceltmek ve müşrikleri hüsrana erdirmektir. Bu yolun aksine davranan, davranışı sebebiyle helak olacaktır. Mülkü de onu kurtaramayacaktır. Sualde belirtildiğine göre malum şahıs anlatılanlara cüret etmiş, kâfir melik ile murasele de bulunarak kötü emellerine muvafakat etmiştir. Böylelikle Müslümanları alçaltıp ve korkutmuş, müşriklerinse kalplerini ısıtıp Müslümanlara karşı kıskırtmıştır. Ne kadar da alçakça bir davranış. Sadece bu dahi zıttıyla mukabeleye mustehak olması için yeterlidir. En şiddetli azap ile cezalandırılıp muamelenin en sertine tabi tutulmalıdır. Amacını gerçekleştirmek için Osman oğlunun bazı beldelerine saldırıp Müslümanları korkutarak mallarına ve canlarına kastetmesine gelince bu daha büyük bir cürümdür. Sonuç olarak bu cürümler bir dağ misali yığılmış cezasını bir kat daha arttırmıştır. Onunla ve ona tabi olanlarla kalplerindeki kötülüklerden dolayı savaşmak vaciptir. Yaptıkları düşmanlığa misliyle karşılık vermek için adil bir ordu toplanıp En kötü yerlere sürülmelidirler. Müslümanların ahvalini müşriklere ihbar eden Müslümanlar hakkında Malik der ki imamın onunla cihat etmesi için herhangi bir şey veya görüş işitmedim. İmam Evzai de şöyle dedi: Ondan tövbe etmesi istenir eğer tövbe edip pişmanlık duyarsa, kabul ederiz. İmamda onu acı verici bir cezaya çarptırır. Ve uzak bir diyara sürgüne gönderir. (Hain)eğer zimmi ise ahdi bozduğu için öldürülür. Ehli harpten ise malları kabz edilip beytü'l-mal'e konulur. Ulemamız dedi ki: Cezalandırılıp uzun müddet hapiste tutulması tercih edilir. İmam Şafi de aynı konuda şunu dedi: Müslümanlığı sabit olanın kanı helal değildir. Ancak Evli iken zina eder, haksız yere bir Müslüman öldürür veya imanından sonra açık bir küfre düşerse kanı helaldir. Ve şu hadisi delil getirdi: Rasulullah (s.a.v) Hatib b. Ebi Yelsea'yı cezalandırmamıştır. Sonra ondan rivayet olunur ki ..Bu işi yapan heyet(hüsnü süluk) sahibi bir adam olup cehaletinden yapmışsa affolunması mustehaptır. Eğer heyet sahibi değilse cezası veya affı İmama bırakılır. Hatib'in meselesine gelince özür beyan ettiğinden cezalandırılmamıştır. Hz peygamber (s.a.v) akidesinin sıhhatinden emin olduğu için özrünü kabul etmiştir. Çünkü Hatib bu cürmü dininden şüphe duyduğu için değil Evladını ve malını sakınmak için yapmıştır. Hz Ömer'in(r.a) Bırakın onun boynunu vurayım bizleri aldatmıştır. Şeklindeki tavrı Hz Peygamber'in(sav)bildiğini bilmemesinden kaynaklanmıştır. Bu sebeple ulema bu konuda ihtilafa düşmüştür. Dolayısıyla küfrüne hükmolunmaz ise öldürülüp öldürülmemesi İmamın içtihadına bırakılmıştır. Abdulmelik ise şöyle dedi: Eğer bunu adet haline getirdiyse casus olduğundan öldürülmesi gerekir. İmam malikte: Sahih olan görüş Müslümanlara zarar verdiğinden ve yeryüzünde fesada sebep olduğundan Casusun öldürülmesidir. Görüşündedir. Bizim mezhebimizde budur. Bu durumun(tecessüs) tekerrür etmesi akidesinin fesadına ve zevaline delalet eder. Sonuç olarak Müslüman bir beldede yaşayıp kâfirlere yardım ve yataklık edip Müslümanların can ve mal güvenliklerini tehlikeye düşüren, ve sair mefasitte bulunmuş kimse küfrün kelimesini yüceltmıştır. Bu en büyük günah ve kötülüktür. Osmanoğluyla aralarında intikam alacak deresinde bir düşmanlık bulunsa bile aradaki uyumsuzluğu ve dünya menfaatlerini bırakıp din düşmanlarıyla mücadele eden osmanoğluna yardım etmelidir. Bu konuda İmam Azam'ın görüşü şudur: Bu işin failine fiilin sebebi sorulur. Cehaletinin büyüklüğü anlatılır. Yaptığı şeyden tövbe etmesi ve pişmanlığını izhar etmesi ve apaçık hakikate dönmesi istenir. Tövbesinin delili olarak canıyla malıyla ve ordusuyla Müslümanlara savaş açan murasele de bulunduğu din düşmanlarıyla cihada kalkmalıdır. Ve elinden geldiği kadar mücahid Sultan osmanoğlunun yanında yer almalıdır. Böyle yaptığı takdirde tövbesinin tahkiki olduğu anlaşılacaktır. Aksi takdirde dünyada hüsrana ve ahirette de elim bir azaba uğrayacaktır”. Diğer tercüme için bkz.A. Özdemir, **agm.**, s. 798; R. Boyacıoğlu, **agm.**, s. 66

Mâlikî Kadısı Bedreddin et Tenesî Karamanoğlu hakkında fazla sert bir yorum yapmamakla birlikte, Rumlarla yazışmasını hoş karşılamaz. Aynı zamanda Karamanoğlunun kafirlere yardım amacıyla Müslümanların safına geçerek savaşmasını daha tehlikeli bulur<sup>140</sup>. Ancak bu son hükümdeki bir nevi casusluk diyebileceğimiz bilgiyi nasıl temin ettiğini bilemiyoruz. Çünkü Osmanlıların göndermiş olduğu metinde Karamanlıların böyle bir durumundan hiç bahsedilmemektedir.

Hanbelî Kadısı Bedreddin el Bağdâdî, Karamanlıların ismini zikretmeyip onlar gibi davrananlarla harb etmenin farz olduğunu, bunu gerçekleştirenlerin de büyük bir sevâba sahip olacağını bildirir.<sup>141</sup>

---

<sup>140</sup> “Bir kimse Rumlarla yazışıp Müslümanların ahvalini onlara haber verip casusluk yapıyor hakkında ne dersiniz şeklinde bir sorunun İmam Malik’e sorulduğunu ve onunda İmamın içtihadına bağlıdır diye cevap verdiği söylenir. İbni Rüşt rAhmedullah aleyh Malik’in bu sözünü şöyle açıklar:Öldürmeleri veya asılmaları arasında bir içtihatta bulunur. Muharebe cezalarında İmam ancak bu iki halden biriyle muhayyedir. Çünkü organlarını kesmek veya sürgüne göndermek fesadını bertaraf etmez.İbni Elkasım’da bu konuda ‘ Tövbesi yoktur boynu vurulur.’ Görüşündedir. İbni Rüşt İbni Kasım’ın görüşünü onaylar mahiyette ‘Çünkü casus muharebede Müslümanlar aleyhine çalışır. Bu durum yeryüzünde fesatçılık yapmaktan daha şiddetlidir. Allah C.C. Şöyle buyuruyor: ‘- Allah’a ve Resûlüne savaş açanların ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışanların cezası; ancak öldürülmeleri, yahut asılmaları veya ellerinin ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi, yahut o yerden sürülmeleridir. Bu cezalar onlar için dünyadaki bir rezilliktir. Ahirette de onlara büyük bir azap vardır.’<sup>140</sup> Casus savaş suçlusudur. Dolayısıyla hükmü de ona göre verilir. Zındık ve yalancı şahitler gibi tövbesi kabul edilmez. Ayetin delaleti Öldürülmeleri hükmünü içerir. Hatib’in Mekkelilere Hz.peygamberin(sav) onlara doğru yöneleceğini haber vermesi üzerine Hz.Ömer’in(ra) ‘ Bırakın onun boynunu vurayım. O Alah’a ve Rasulüne ihanet etmiştir.’ Sözü üzerine Hz peygamber’in(sav) ses çıkarmamış veya aksi bir ifadede bulunmamıştır. Ancak Ehli Bedirden olması ve özrünü beyan edip Hz Peygamberin(sav)de(Vahiy cihetiyle) yalan söylemediğini bildiğinden özrünü kabul etmesi sebebiyle Hatib Öldürülmemiştir. Dolayısıyla bu hal ona mahsustur ve hükümde iştirak yoktur. Buna dayanarak kıyas ta yapılamaz. İbni Rüşt’ün sözü burada son buldu. İmdi İmam Malik ve İbni Kasım (Allah onlardan razı olsun) Müslümanların esrarı ahvalini Rumlara bildiren casus hakkındaki görüşlerini öğrendin. Kafirlere yardım amacıyla Müslümanların safına geçerek savaşması daha fecaatli ve tehlikelidir. Savaş ve öldürme Allah’ın dinini yüceltmek için bir araçtır. Allah Müslümanların dinini muzaffer kılsın ve kafirlerin ardını kessin. Sultanımızın kılıcını mühlidlere karşı keskin tutsun”. Diğer tercümeler için bkz.A. Özdemir, **agm.**, s. 798; R. Boyacıoğlu, **agm.**, s. 67

<sup>141</sup> “ Allah C.C. şöyle buyuruyor: ‘Sizin dostunuz ancak Allah’tır, Resûlüdür ve Allah’ın emirlerine boyun eğerek namazı kılan, zekâtı veren mü’minlerdir. Kim Allah’ı, onun peygamberini ve inananları dost edinirse bilsin ki şüphesiz Allah taraftarları galiplerin ta kendileridir. Allahu Teala Müminlerin dostlarının kendisi, rasulü ve mümin kulları olduğunu bizlere bildirir. Nesebi, ülkesi, mezhebi ve tarikati ne olursa olsun bu sıfatla vasf edilen her mümin için geneldir. Yine Allahü Teala şöyle buyuruyor: ‘Mü’min erkek ve mü’min kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. Başka bir ayette ‘İman edip hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad edenler ve (muhacirleri) barındırıp (onlara) yardım edenler var ya, işte onlar birbirlerinin dostlarıdır. İman edip hicret etmeyenlere gelince, hicret edinceye kadar, onların velayetleri size ait değildir. Eğer din konusunda sizden yardım isterlerse, sizinle aralarında sözleşme bulunan bir kavme karşı olmadıkça, yardım etmek üzerinize borçtur. Allah yaptıklarınızı hakkıyla görendir.Allahü teala Kuranı keriminde muteaddit yerlerde bu

Diğer Hanefî Kadısı Abdüsselâm el Bağdâdî, fetvâsına Osmanlıların İslâm ülkelerini savunan mücâhidler olduğunu, bununsa herkes tarafından bilindiğini söyler. Karamanoğlunun ismini zikrederek ayrı bir bahis açan Bağdâdî, bu kimsenin dinden dönmüş ve cemaati terk etmiş olduğunu dolayısıyla kanının helâl, katlinin de vacib olduğunu bildirmiştir.<sup>142</sup>

Hanefî âlimi El Amasî'de fetvâları kaleme almış ve diğer âlimlerin görüşlerine iştirak etmiştir.<sup>143</sup>

Zaîfî'de Mısır ulemâsının Karamanoğlu'nun küfrüne hükmettiğini şu şekilde açıklar;

*“Karamanun işini takrir iderler*

*Kamu mezhebdde anu tekfir iderler”.*<sup>144</sup>

---

manayı zikretmiştir. Allah'a ve Rasulune iman edip Allahtan sakınanlar onun dostlarıdır. Allah C.C Mü'minlerin birbirlerini dost edinmelerini ve kafirlere karşıda adevet beslemelerini farz kılmıştır. Sahih bir rivayette Hz Peygamber ' Mü'minler birbirlerine destek olan bir bina gibidir' buyurmuştur.' Allahü Teala kitabı-azizinde kaynaşmayı emretmiş , ayrılığı ve iftirakı yasaklamıştır. Allahu Teala şöyle buyurdu: 'Hep birlikte Allah'ın ipine (Kur'an'a) sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın Şu dinlerini parça parça edenler ve kendileri de grup grup ayrılmış olanlar var ya, (senin) onlarla hiçbir ilişkin yoktur.'<sup>141</sup> Her kese farz olan Allah ve rasûlünün sevdiğini sevmek, buğz ettiğine buğz etmek, emrettiğini emretmek, yasakladığını yasaklamak, dolayısıyla birlik olmaktır. Bunlara muhalefet edenlerle savaşmak ve fesadlarını boşa çıkarmak farzdır. Onlar verdikleri zarardan dolayı ölüme müstahaktırlar. Şeriatın hududundan çıkmış, kanları helal olmuştur. Müslümanlarla savaşmak, ülkelerini istila etmek, canlarına ve Mallarına kastetmek amacıyla Küffarla anlaşma yapanları katletmek için mübaderede bulunmak farzdır. Bunu gerçekleştirenler bu güzel niyetlerinden dolayı büyük ecir ve sevap ile mükâfatlandırılırlar". Diğer tercüme için bkz.A. Özdemir, agm.,s. 799; R. Boyacıoğlu, agm., s. 68

<sup>142</sup> “Osmanlılar İslam ülkelerini müdafâ eden mücahitlerdir. Efendimiz Resûlullah (sav)'nın müjdelediği dinin hamileri ve kalkanlarıdır. Bu herkesçe bilinir ve aşikârdır. Allahu teala'nın dininin bayraktarlığını yapan ve onun için savaşan ümeraya hiçbir zaman r.Ahmedini esirgemeyecektir. Bazı bedbahtlar ne kadar engel olmaya çalışsallarda, Şüphesiz Allah C.C. onlara yardım edip destekleyecek ve güçlerine güç katacaktır.Karamanoğlunun durumuna gelince. İslam diyarına saldıran düşmana kafa tutanlar hakkında kötü emeller beslemesinden dolayı Fıskı tebeyyün edip Nifakı ortaya dökülmüştür.Şöyle ki Kâfir ile yazışıp, müraselede bulunmuş, bununla da yetinmeyip kâfir ile anlaşıp, dini muhafazave kafirlerin ateşini söndürmek için çabalayan mücahidlerin güçlerini kırmaya kastetmiştir. Bu kimse dinden dönmüş, Müslüman cemaati terk etmiştir. Kanı helaldir. (katli vaciptir)Müslüman kanı akıtmak ancak üç durumda helaldir.Bunlardan biri de Cemaatten ayrılıp dinden dönen(ihanet eden)dir. Çabucak yakalanıp en şiddetli bir şekilde öldürülür ki düşmanların ve fesatçıların ateşi söndürülsün ve kalbinde nifak ve eğrilik bulunanlara ibret olsun. Fesat ve fucur halka arasında hoş karşılanmasın ve şeriatın makasadı yüceltilsin". Diğer tercümeler için bkz. A. Özdemir, agm., s. 799; R. Boyacıoğlu, agm., s. 68-69

<sup>143</sup> “Muhterem ulemâ hazretlerinin(Allah onları korusun) fetvalarına Allah'ın Fakir kulu abdurrahman b. Muhammed el Muslihî El Hanefî El Amasî de iştirak etmekte ve bu kitabeyi Allah'a hamd ve Rasulullah'a salat ve selam getirerek yazmış bulunmaktayım". Diğer tercümeler için bkz. A. Özdemir, agm., s. 799; R. Boyacıoğlu, agm., s. 69

<sup>144</sup> Zaîfî, s. 213

Sultan Murad'ın fetvaları aldıktan sonra rahatladığını söyleyen Zaîfî onun askerinin yarısını alıp Karamanoğlu üzerine yürüdüğünü nakleder.<sup>145</sup> Anonim Gazâvâtname'ye göre Sultan Murad Şehzâde benim tahtımda otura ben varıp Karamanoğlu'nun hakkından geleyim demiştir.<sup>146</sup> Buradan II. Murad kendi tahtına geçirmeyi düşündüğü oğlu Şehzâde Mehmed'i Edirne'de yerine bıraktığını net olarak anlamaktayız. Nitekim Sultan Murad Karaman seferi dönüşü tahttan çekilecek ve hükümdarlığa oğlu geçecektir. Etrafındaki paşaların Sultan'ın bu düşüncesine karşı çıktıklarını bildiren Anonim fakat çare olmadığını yerine Şehzade'yi bırakan Sultan'ın Karaman'a sefere çıktığını kaydeder.<sup>147</sup> Aşık Paşazâde Sultan'ın büyük bir ordu topladığını kendisine tâbi ne kadar kâfir Rumeli askeri varsa onları da aldığını ve Konya'ya geldiğini söyler. II. Murad fetvâlardan da destek almış olacak ki Karaman bölgesinde çok sert bir askeri yıldırma harekatı yürütmüştür. Bunu Aşık Paşazâde, “(Sultan) heman yağma buyurdu. Şöyle urdılar vilâyet-i Karaman'ı elek elek itdiler köylerini ve şehirlerini harâb itdiler...ol yıl niçe er oğlan ve kızlar togdı mechûlü'n neseb” sözleriyle kaydeder.<sup>148</sup> Neşrî II. Murad'ın oğlu Alâeddin Çelebi'yle beraber Karaman'a hareket ettiğini, Karaman illerini yakıp Lârende'yi vurduğunu belirttikten sonra, “Ol vakit ol kadar mezâlim oldu kim, kim Osman Beylerinden ol vakte değin, kimsesi ol kadar zulmetmiş değildi” diyerek ilginç cümleler kullanır.<sup>149</sup> Zaîfî'de bunlara benzer kayıtlar bulunmamaktadır. Daha önceki seferde Tatar askerinin yaptığı yağma ve zulümden bahseden Anonim bu seferde Osmanlıların böyle bir tavrından hiç bahsetmez. Aşık Paşazâde Osmanlıların yapmış olduğu bu hareketi telif etmeye çalışırken, “İmdi ey aziz Osmanlının memleket urub müsülmanlığa zulum etmesünün sebebi Karamanoğlu İbrahim Beg sebebinden olmuştur. Ve illâ tâ bu güne dek Osmanludan kimsenün hakkına zulum gelmemiş idi nâ hak yere. Meger ki bilmeye”<sup>150</sup> diye yazar. Osmanlı kaynakları husûsiyle de Aşık Paşazâde'nin Osmanlı askerinin yaptığı bu nev'iden hareketleri açıkça beyân ettikleri çok nâdirdir. Fakat devir kaynaklarının Karaman'da yapılanlarla alakalı ortak bir

---

<sup>145</sup> Zaîfî, s. 213

<sup>146</sup> Anonim Gazâvâtname, s. 36

<sup>147</sup> Anonim Gazâvâtname, s. 36

<sup>148</sup> Aşık Paşazâde, (Atsız Neşrî), s. 182

<sup>149</sup> Neşrî, s. 643

<sup>150</sup> Aşık Paşazâde, (Atsız Neşrî), s. 183

nakilde bulunmaları oldukça dikkat çekicidir. Sultan Murad sefer neticesinde Zaîfî'deki kayda göre Karaman ahâlisini Rumeli'ye sürmeyi düşünmüş ancak Karaman uluları araya girip Sultan Murad'ı iknâ etmişler ve bu düşüncesinden vazgeçirmişlerdir.<sup>151</sup> II. Murad'ın böyle hareket etmesinin sebebi muhtemelen, güneyde Memlûk ve Kıbrıs Şövalyeleri, daha doğuda Şahruh ve Rumeli'de de Hristiyan devletlerle münâsebeti bulunan rakibine karşı psikolojik bir yıldırma yapmak istemesi ve onu destekleyen ahaliyi de tedib etme arzusudur. Fetvâların da keskin olması II. Murad'ı sertliğe ittiği veya rahat hareket etmesine imkan tanıdığı söylenebilir.<sup>152</sup>

II. Murad'ın karşısına bu seferde de çıkamayan İbrahim Bey Zaîfî'nin ifadesiyle sahile Varsakların yanına kaçmıştır.<sup>153</sup> Osmanlı kaynaklarının ifadesiyle “*taşa*” girmiştir yani Taş İli'ne kaçmıştır. Anonim Gazâvatnâme'de Tekvur'dan beklediği yardımı alamayan İbrahim Bey'in kaçtığını sonra da beylerini toplayarak kendisinin pişman olup onlardan bir çare bulmalarını istediğini kaydeder. Bunun üzerine Karaman beyleri çeşitli hediyelerle Sultan Murad'a gelmişler ve İbrahim Bey'in suçunu affetmesini istemişlerdir. Anonim'de herhangi bir isim kaydı yoktur. Zaîfî'de Karaman elçisi övülerek onun sâlih bir kişi olduğu ve sulh etmenin onun her zaman işi olduğu belirtilmekte fakat isim zikredilmemektedir.<sup>154</sup> Aşık Paşazâde'de İbrahim Bey'in hanımını ve vezirini affı için elçi olarak Sultan'a gönderdiği kayıtlıdır.<sup>155</sup> Gazâvatnâme'de elçinin ismi kayıtlı değildir. Neşrî'de Sultan Murad'a İbrahim Bey'in hanımıyla birlikte Kara Server'in elçi olarak gittiği yazılıdır.<sup>156</sup> Behiştî'de Server Ağa ismi zikredilmektedir.<sup>157</sup> İdris Bidlisî'de Mevlâna Celâleddin-i

<sup>151</sup> Zaîfî, s. 213

<sup>152</sup> Geç devir kaynaklarından Künhü'l Ahbar'da Konya ahâlisinin Afyon Karahisar'a sürüldüğü fakat Sultan'ın kızkardeşinin hatırına İbrahim Bey'i affedip sürülen halkında tekrar geri gelmelerine müsaade edildiği kayıtlıdır. **Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi'ndeki 901 ve 920 no'lu Nüshalara Göre Kitâbü't Târih-i Künhü'l Ahbâr**, Gelibolulu Mustafa Âli, (nşr. A. Uğur, A. Gül, vd.), Kayseri 1997, s. 350; Osmanlıların bu seferindeki sert müdâhalesiyle ilgili olarak sonraki devir kaynakları Hoca Saadeddin Efendi ve Müneccimbaşı Ahmed Dede dışındakiler pek söz etmezler. Hatta Kemal Paşazâde Sultan Murad'dan için, “*vilâyeti gâret eyleyüb, memlekete hasâret etmedi bayı ve yohsulı incitmedi*” demektedir. **Tevârih-i Âl-i Osman, VII. Defter**, (nşr. Ş. Turan), TTK. Basımevi, Ankara 1991, s. 13; Sonraki devir kaynaklarının kendi dönemlerinden etkilenmiş olduklarını göz önünde tutmalıdır. Bkz. F. Emecen, *age.*, s. 115

<sup>153</sup> Zaîfî, s. 215

<sup>154</sup> Anonim Gazâvatnâme, s. 36; Zaîfî, s. 215

<sup>155</sup> Aşık Paşazâde, (Âli Bey Neşrî), s. 130

<sup>156</sup> Neşrî, s. 643, 645

<sup>157</sup> Behiştî, vr. 125

Rûmî (hz) lerinin sülâlesinden birisi, Server Bey ve İbrahim Bey'in hanımının elçi olarak geldiği kayıtlıdır.<sup>158</sup> Server Bey'in Karamanoğulları Beyliğinde mühim vazifeler ifâ etmiş olduğunu vakıf tahrir kayıtlarından ve yaptırmış olduğu eserlerinden anlamaktayız.<sup>159</sup> Kaynakların ekseriyetinde İbrahim Bey'in affını rica eden Server'e Sultan Murad'ın kendisinin İbrahim Bey'e güvenip güvenmediğini sorduğunu, onunsa İbrahim Bey'in son hareketine kendisinin de rızâsının olmadığı, ancak İbrahim Bey'i Turgutoğlanlarının baştan çıkardığını söyleyip bu seferlik onu affetmesini istemiştir. Server Bey'in kefilliğini kabul eden II. Murad İbrahim Bey'i affetmiş ve geri dönmüştür.<sup>160</sup> Anonim Gazâvatnâme'de Sultan'ın İbrahim Bey'e ilini tekrar verdiği kaydedilir.<sup>161</sup> Kemal Paşazâde'de Beğşehri, Kırşehri, Seydişehri'nin Sultan Murad'a verildiği kayıtlıdır.<sup>162</sup>

Osmanlılar ile Karamanlılar arasında bu sefer neticesinde yapılan antlaşmayla alakalı olarak Karamanoğlu İbrahim Bey'in II. Murad'a vermiş olduğu bir belge mevcuttur. İbrahim Bey, Kâtib Yahya bin Mehmed'in kaleme almış olduğu Menâhicü'l İnşâ adlı eserinde mevcut bulunan vesîkada, Sultan Murad'ın kendisine merhamet edip aralarındaki anlaşmanın yenilenmesi için haber gönderdiğini, kendisinin de bu habere uyarak sınırları içerisinde itibar gören bir Bey'i Sultan'a elçi olarak görevlendirdiğini söylemektedir. Ancak Sultan Murad yine İbrahim Bey'in ifadesiyle musâlaha yapmamış, bu kez bir kişinin daha gönderilip muâhede yapılmasını istemiştir. İbrahim Bey belgeden anlaşıldığına göre bu kez iki kişiyi Sultan Murad'a göndermiş ve bir daha Sultan Murad'a ve oğlu Mehmed'e saldırmayacağına dair yazılı bir vesîka sunmuştur. Bu belgede Osmanlı karargâhına giden elçilerin isimlerinden bahsedilmemekte yalnız ilk gönderdiği elçiyle alakalı olarak kabilelerin ileri gelenlerinden *Efendi Bey* cümlesi zikredilmektedir. Buradaki

<sup>158</sup> İdris Bidlisî, vr. 308

<sup>159</sup> 1476 vakıf tahririnde Server Ağa ismiyle kayıtlı Konya'da çeşme vakfı mevcuttur. F. N. Uzluk, *age*, s. 22; Aynı çeşmenin 1483 kaydında Mevlâna Celâleddin (hz) sülâlesinden Celâleddin Çelebi'ye ait çeşme vakfının biraz proplemli olduğu belirtilip Server Ağa'nın üzerine kaydedildiği ifade edilmektedir. Erdoğan, *agm.*, XVIII/1, 147; İbrahim Bey'in h. 870 (1465) tarihli Vakfiyesinin ilâvesinde şahidler arasında Server Ağa bin Abdullah ismi de geçmektedir. İ. H. Uzunçarşılı Server Ağa'nın, İbrahim Bey'in kölelerinden olabileceğini belirtiyor. Uzunçarşılı, *Karaman İmâreti*, s. 103-104; Şikârî Tarihi'nde Server Ağa'nın ismi Sultan'ın iki ağasından birisi olarak kaydedilir. s. 217; Turgutoğulları 1500'lü yıllarda da Osmanlılara âsî olmuşlar ve Osmanlı kaynaklarında sürekli kötülenmişlerdir. Burada da geç devre ait bir tavrın bu döneme yansıtılmış olması mümkündür.

<sup>160</sup> Neşrî, s. 645; Behişti, vr. 125

<sup>161</sup> Anonim Gazâvatnâme, s. 36

<sup>162</sup> İbn Kemal, s. 17

Efendi'nin isim olup olmadığını bilemiyoruz. Hanımının gitmesinden ise hiç bahsedilmemektedir. Elimizdeki Menâhîcû'l İnşâ İki nüshadır. Antlaşma Konya nüshasında Ahidnâme,<sup>163</sup> Paris nüshasında ise Nâme-i Sevgend olarak geçmektedir.<sup>164</sup> Belgede İbrahim Bey, Sultan Murad ve oğlu Mehmed'in vilâyetlerine, göçerlerine, Beylerine dokunmayacağına dair söz vermekte, düşmanlarına düşman, dostlarına dost olacağını bildirmektedir. Kâfirlerle Osmanlılar aleyhine haberleşmeyeceğine onlardan bir haber gelirse bunu da Osmanlılara bildireceğine dair söz vermiştir. Her yıl bir oğlu ve askeriyle Murad Bey'in hizmetine gideceğini de belirtip ahdini bozarsa Allah kelâmı benim üzerime olsun diyerek Kur'ana el basıp yemin etmiştir. Bu metinden de anlamaktayız ki İbrahim Bey Hristiyanlarla Osmanlılar aleyhine çalıştığını itiraf etmektedir.<sup>165</sup>

Devre ait veya yakın Osmanlı kaynakları arasında İdris Bidlisî'nin eserinde Sevgendnâme'yle alakalı bilgi mevcuttur. Bidlisî, İbrahim Bey'in ağır yeminler ettiğini ve Sultan Murad'a bir Sevgendnâme verdiğini söylemektedir.<sup>166</sup> Geç devir kaynakları arasında da Kemal Paşazâde'de bir antlaşma yapıldığından bahsedilmekte nakletmiş olduğu cümlelerde Sevgendnâme'deki cümlelere benzemektedir. Kemal Paşazâde, *"sulh maslahatın itmâm için varan Kassaboğlu Mahmud Beğ'in önünde yeminedi ki Sultan-ı cihâna isyan etmiye dostuna dost, düşmenine düşmen olub sefere askeri gele kendü Pâdişah-ı penâhın olmadığı yola getmiye imânile akd-ü*

<sup>163</sup> Konya nüshası için bkz. Kâtib Yahya bin Mehmed, **Menâhîcû'l İnşâ**, Koyunoğlu Ktp., T. Y. , nr. 13998; Konya nüshasındaki vesikanın Neşri için bkz., Alaaddin Aköz, *"Karamanoğlu II. İbrahim Bey'in Osmanlı Sultan'ı II. Murad'a Vermiş Olduğu Ahidnâme"*, **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S. 18, Konya 2005, s. 170-171; Konya Mecmuası'nda, Koyunoğlu nüshası olarak Mesut Koman tarafından neşredilen metin, Aköz'ün belirttiği gibi Uzunçarşılı'dan alınan Paris nüshasındaki metindir. M. Koman, *"Minhac ül İnşâ Üzerine Birkaç Not"*, **Konya**, S. 118-119, (Ekim Kasım 1948), s. 14-16

<sup>164</sup> Paris nüshası ile alakalı neşirler için bkz. İ. H. Uzunçarşılı, **Karaman İmâreti**, s. 120-121; Şinasi Tekin, **Menâhîcû'l İnşâ, Yahya bin Mehmed el Kâtib'in Osmanlıca İnşâ El Kitabı**, Community Art Workshop, Cambridge 1971, s. 23-24 ; Fahri Unan, **15 yy. Yazarlarından Yahya bin Mehmed el Kâtib'in Menâhîcû'l İnşâsı**, (basılmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1986; Menâhîcû'l İnşâ'nın bu iki nüshasının dışında Raif Yelkeci kitapları arasında bir nüshanın daha olduğunu İ. H. Ertaylan haber vermektedir. Ertaylan Sevgendnâme nüshasını da vermektedir. Anladığımız kadarıyla bu metin Paris nüshasının aynısıdır. Bkz., İ. H. Ertaylan, **Fâtih ve Fütûhâtı II**, Mars Matbaası, İstanbul 1966, s. 27; Metnin teknik yönüyle ahidnâme veya sevgendnâme olarak diplomatik vasfıyla ilgili bir değerlendirme için bkz. Dariusz Kolodziejczyk, **Ottoman-Polish Diplomatic Relations (15th-18th century), An Annotated Edition of Ahidnâmes and Other Documents**, Leiden 2000, s. 108

<sup>165</sup> Kâtib Yahya bin Mehmed, Koyunoğlu Ktp., vr. 77a; Fahri Unan, **a.g.t.**, s. 104-106

<sup>166</sup> İdris Bidlisî, vr. 308b

*peymân-ı berkidüb hısn-ı âmâna girdi*”<sup>167</sup> demektir. Kemal Paşazâde’nin dışında Sarı Kemal’in manzum eserinde, “*Ki İbrahim Beg idi begi ol vakt-Sürüp yüz Şâh önünde iyledi ahd*” ifadesi vardır. Burada çok azda olsa şahitler huzurunda İbrahim Bey’in bizzat ahd verdiğiine dair bir bilgi kayıtlıdır.<sup>168</sup>

Seferin tarihi hakkında kaynaklarda farklı olmasa da muhtelif bilgiler mevcuttur. Anonim Gazâvatnâme ve Zaîfî’de tarih kaydı yoktur. Fetvâlar ve Sevgendnâme’de de tarih verilmez. Yine Aşık Paşazâde’de herhangi bir kayıt mevcut değildir. Neşrî hadisenin tarihini h. 846 (1442-1443) olarak verir.<sup>169</sup> O. Turan Neşrî Takvimde de h. 846 senesi verilir. Atsız Neşrî Takvim’de de aynı sene kayıtlıdır.<sup>170</sup> Menage’nin neşrettiği II. Murad’a ait yıllıklarda hadise h. 847 (1443-1444) yılında gösterilir.<sup>171</sup> Oruç Bey’de ise h. 846 tarihi verilir.<sup>172</sup>

Bölgeye sert bir müdahalede bulunan II. Murad’ın sıkı bir antlaşmayla iktifâ edip geri dönmesinin en büyük sebebi Rumeli’deki gelişmelerdir. Karaman seferi öncesi Haçlı ittifakıyla on seneliğine bir ateşkes antlaşması yapıp Anadolu’ya yönelen II. Murad Karamanoğullarıyla meşgulken özellikle Bizans’ında teşvikiyle Haçlı ittifakı arasında ateşkes antlaşması sebebiyle tartışma yaşanmaya başlanmıştır. Batıdaki bu gelişme sebebiyle Karamanoğullarıyla nerdeyse eski sınırlar üzerinden bir anlaşma yapılmış ve geriye dönmüştür. Aynı zamanda doğuda Şahrüh ve güneydeki Memlûklülerin Karamanoğullarıyla gerektiğinde birlikte hareket etmeleri Osmanlıları Karamanlılara karşı sıkı bir diplomatik baskı uygulayarak onları kontrol altına almaya sevketmiştir. H. İncalcık’ın ifadesiyle II. Murad batıda ve doğuda belli başlı fütuhâtı geri verip büyük bir ric’at yaparak devleti tehlikeli durumdan kurtarıp her tarafta sulhu sağladığına inanmaktaydı<sup>173</sup>.

<sup>167</sup> İbn Kemal, s. 16-17

<sup>168</sup> Sarı Kemal, s. 165; O. Turan Neşrî Takvim’e göre Sultan Murad, İbrahim Bey’le “*musâlahat edüb oğlun alub*” ifadesi vardır. Burada Sultan Murad kendi oğlunumu almıştır yoksa İbrahim Bey’in oğlunumu yanına alıp dönmüştür orasını tan kestiremiyoruz. O. Turan, **Tarihi Takvimler**, s. 43

<sup>169</sup> Neşrî, s. 645

<sup>170</sup> Takvimler, (nşr. O. Turan), s. 41; Atsız, **agm.**, s. 22

<sup>171</sup> Menage, **agm.**, s. 90

<sup>172</sup> Oruç Beğ, s. 117

<sup>173</sup> H. İncalcık, II. Murad, s. 608-609; Bizans İmparatoru müttefiklerine mektuplar yazıp Osmanlı’nın Karaman üzerine gittiğini, başında ateşler yandığını ve sizi karşılamaya asla çaresi yoktur dediği hakkında bkz. Anonim Gazâvatnâme, s. 37-40.; Zaîfî, s. 216; Feridun Bey Münşeati I, s. 192; T. Gökbilgin, **agm.**, s. 132-133; H. İncalcık, **Fatih Devri**, s. 36-37; D. Nicol, **age.**, 368-369; Şerif Baştav, **Bizans İmparatorluğu Tarihi**, Türk Kültürünü Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, Ankara 1989, s. 56; F. Cardini, **age.**, s. 141-142

Karaman seferi dönüşünde oğlu Mehmed'i tahta çıkarıp Manisa'ya giden II. Murad'ın bu tavrı Rumeli'nde hareketlenmelere sebep olmuş ve ateşkesi bozan haçlılar Osmanlı arazilerine saldırmaya başlamışlardır. Bu ateşkesin bozulmasının tek sebebi Karaman seferi olmayıp bizatihi ateşkesin imza edilmesi bile müttefikler arasında başlı başına bir sıkıntı unsuru olmuş ve bozulmuştur. II. Murad'ın 12 yaşındaki oğlunu tahta geçirmesi Macarlar ve müttefikleri arasındaki hareketlenmeleri artırdı. Neşrî'ye göre Karamanlılar genç bir Şehzâde'nin Osmanlı tahtına çıkmasını değerlendirmek isteyerek Macarlara ve müttefiklerine mektuplar göndermişlerdir.<sup>174</sup> Bu kayıt devre ait başka herhangi bir kaynakta bulunmamaktadır. Sonraki devir kaynaklarından Müneccimbaşı ve Hoca Saadeddin Efendi'de buna benzer kayıtlar mevcuttur.<sup>175</sup> Eğer böyle bir haberleşme vaki olduysa İbrahim Bey'in Sevgendnâme'de vermiş olduğu söz havada kalmış oluyordu. Fakat bu hareketten sonra Karamanoğluyla alakalı kaynaklarda Osmanlıların verdiği karşı bir tepkinin olmayışı ve II. Kosova Savaşı'na Karamanlıların asker gönderdiğinden bahsedilmesi böyle bir mektuplaşmanın olup olmadığı hususunu şüpheli duruma düşürmektedir. Ayrıca Karaman Bizans münasebetleri ile alakalı mektuplaşmalara ait bol malumat veren Anonim Gazâvât-nâmenin bu hususta sükût etmesi ve Zaîfî'ninde bilgi vermemesi, daha doğrusu eserinde son antlaşmadan sonra Karamanlılar ile alakalı hiçbir kaydın bulunmaması bu düşüncüyü desteklemektedir.<sup>176</sup>

Karamanoğullarının bu son hadisenin dışında Osmanlılara karşı Sevgendnâme'de belirtilen şartlara uyduklarını ve Sultan Murad'a II. Kosova meydan muharebesi için asker gönderdiklerini bilmekteyiz. Aşık Paşazâde'deki ifadeler oldukça ilginçtir. O, bu hususta sefere Karamanoğlundan adamlar geldiğini, askeri teftiş eden Sultan Murad'ın onları görünce, *“kaltak eyerliler, yırtmaç kürklüler, örmeç kuşatlılar, kabalak dülbendliler, özegisi kayışı ipden Turkutlu'nun birer bölük at oğrılarını divşürüb göndürmüş”*, Sultan Murad buna mukabil, *“benüm*

<sup>174</sup> Neşrî, s. 649

<sup>175</sup> Hoca Saadeddin Efendi, s. 215-216; Müneccimbaşı, s. 219

<sup>176</sup> Ateşkesin bozulmasıyla ilgili ana kaynak durumunda olan Macar kroniğine bkz. H. Akın, Chronica Hungarorum, s. 694-695; Varna Savaşı ve Macarlarla olan münasebetlerle ilgili olarak bol malumat veren devrin diğer Gazâvât-nâmesini kaleme alan Kâşîfî eserinde maalesef Karamanlı Osmanlı, Karamanlı Macar veya müttefikleri münasebetlerine dair hiçbir bilgi vermemektedir. Kâşîfî, **Gazânâme-i Rum**, İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Ktp., F. Y., No. 1388; Bu yazma eserle alakalı yapılmış olan bir çalışma için bkz. **Kâşîfî, Gazânâme-i Rum**, (haz. M. Ebrahim Esmail), (basılmamış yüksek lisans tezi), Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006

*anın yardımına ihtiyacum yokdur. Benüm çerime bir mashara eksüh idi anun için göndürmişdür didi ve andan umum yokdur, andan şunu isterin kim şeytanluk itmesün kendü halinde olsun didi”* diyerek mevzuyu nakleder.<sup>177</sup> Rûhî Çelebi ve Neşrî’de de benzer kayıtlar vardır. Burada Karamanlılar ve onların müttefikleri aynı zamanda akrabası olan Turgutlular Osmanlı kaynaklarında her zaman olduğu gibi zemmedilmektedir.<sup>178</sup>

#### **1.4. KARAMANOĞLU-ŞAHRUH-MEMLÛKLU-DULKADİRLİ-KIBRIS MÛNASEBETLERİ**

Karamanoğlu Osmanlı münasebetlerinin dışında bu dönemde bölgedeki diğer mühim mücadele Memlûklular merkezde olmak üzere Karamanlıların güney bölgesinde cereyan etmiştir. Memlûkluların Kıbrıs, bu günkü Silifke çevresindeki Gorigos Kalesi, Toros Dağları silsilesi ve Anadolu’nun ortasına açılan geçitler vasıtasıyla bölgeye hakim olmaya çalışmışlardır. Timur hadisesinden sonra Osmanlıların fetret içine düşmesi Memlûkluların Anadolu’nun güneyine daha fazla nüfûz etmeye çalışmışlarını da beraberinde getirmiştir. Onlar özellikle Dulkadirli, Ramazanoğulları ve Karamanoğulları üzerinde hakimiyetlerini tesis etmeye çalışmışlar husûsiyle de bu beyliklerin kendi iç işlerindeki mücadelelere iştirak etmişler ve onları yönlendirici bir rol oynamışlardır.

Timur’dan sonra devletin başına geçen Şahruh babasının Anadolu üzerindeki hakimiyet ve tasarrufunu zaman zaman hatırlatmış bunun için gerek II. Murad’a, gerekse Karamanoğulları gibi diğer Beyliklere mektup ve hil’atler göndermiştir. Şahruh bazen Memlûkluların Sultanı’na da mektuplar göndererek bu hatırlatmayı sürdürmüştür.

Karamanoğulları İbrahim Bey güneydeki Kıbrıs Krallığı’yla, bazen Memlûkluları karşısına alarak, bazende onların desteğiyle ticârî menfaatleri gereği münasebet ve mücadeleleri olmuştur. Bu mücadeleler daha çok Gorigos Kalesi çevresinde yoğunlaşmıştır.

Karamanoğulları Kayseri ve çevresi dolayısıyla Dulkadirli Beyliğiyle zaman zaman mücadelelere girmiş bu mücadelelerde Osmanlılar Dulkadirli, Dulkadirli, Dulkadirli,

<sup>177</sup> Aşık Paşazâde, s. 478

<sup>178</sup> Rûhî Çelebi, s. 445; Neşrî, s. 661

Memlûklularda Karamanlıların yanında yer almışlardır.

#### **1.4.1. Karamanoğlu –Memlûk-Dulkadiroğlu Münasebetleri**

Karamanoğlu Memlûk münasebetleri eski tarihlere dayanmaktadır. 1277 senesinde Memlûklu Hükümdarı Baybars Kayseri'ye gelmiş ve burada adına hutbe okutmuş arkasındanda Karamanoğlu Mehmed Bey'e hil'at ve sancak verip geriye dönmüştür. Daha sonraki tarihlerde Kadı Burhaneddin, Osmanlılar, Dulkadirli ve Karamanoğulları münasebetlerine müdahale eden Memlûklular bölge üzerindeki nüfûzlarını hissettirmişlerdir.<sup>179</sup>

Timur'un Karaman bölgesini verdiği Mehmed ve Ali Beyler Memlûklularla münasebetlere devam edip kendi aralarındaki kavgalarda Memlûklulara müracaat etmişlerdir. Memlûkluların hakim olduğu Tarsus'a Ramazanoğlu İbrahim Bey'in saldırmasına yardım eden Karamanoğlu Mehmed Bey bu muhasarayı oğlu Mustafa Bey'le devam ettirmiştir. Bunun üzerine Memlûklular Karamanoğulları arasına nifak sokmak için Mehmed Bey'in kardeşi Ali Bey'i Kahire'ye çağırmışlar ve ona maaş bağlamışlardır. Memlûklu Hükümdarı Müeyyed oğlu İbrahim kumandasında bir orduyu da Karamanoğlu Mehmed Bey'e karşı sevk etmişlerdir. Bu orduya Karamanoğlu Ali Bey ve Kayseri'de Dulkadiroğlu kuvvetleri de iştirak etmiştir. Yapılan muharebede Karamanoğlu Mehmed Bey mağlub edilerek Kahire'ye getirilmiş, Oğlu Mustafa Bey ise Dulkadirli tarafından öldürülmüştür. Kayseri'yi elde eden Dulkadiroğlu Nasıreddin Bey buranın idaresini oğlu Hasan'a vermiş, Karamanoğlu Beyliğinin başına tartışmalı da olsa Karamanoğlu Ali Bey geçmiştir. Bunun üzerine Mehmed Bey'in oğlu İbrahim Bey durumu Osmanlı hükümdarı Çelebi Mehmed'e nakletmiş ve yardım istemiştir. Mısır Sultan'ı Müeyyed'in ölümü üzerine işbaşına geçen Seyfeddin Tatar Osmanlı müdahalesini de göz önünde bulundurarak Mehmed Bey'i serbest bırakmış o da gelerek Karaman tahtına çıkmıştır. Daha sonra Antalya'yı muhasaraya giden Mehmed Bey kuşatma esnasında öldürülünce ortaya çıkan karışıklıktan istifade eden Dulkadiroğlu Hasan Karamanlılara ait olan Ürgüp, Niğde , Aksaray ve Ortaköy taraflarına yağma seferinde bulunup halka büyük zararlar vermiştir. Fakat Karamanlıların takibiyle

---

<sup>179</sup> **Baybars Tarihi**, (trc. Ş. Yaltkaya), Maarif Matbaası, İstanbul 1941, s. 87-91

püskürtülen Dulkadir kuvvetleri bir çok esir ve ölü vermişlerdir.<sup>180</sup>

Yukarıki kısımlarda genişçe bahsedildiği gibi Karamanoğlu Mehmed Bey'in ölümüyle birlikte Karaman tahtına geçen İbrahim Bey kardeşi İsa Bey'in Mısır'a sığınmasıyla daha da zor durumda kalmıştır. İsa Bey Babasının ölümünden sonra II. Murad'a sığınmış ve onun kız kardeşiyle evlenerek yanında kalmıştır. Aynî İsa Bey'in h. 830 tarihinde Kahire'ye geldiğini söylemektedir. Fakat onun Osmanlı Sultanı'nın yanından nasıl ayrıldığını bilemiyoruz. Bununla alakalı kaynaklarda herhangi bir bilgi yoktur. Aynî iki kardeşin arasında mülk kavgası olduğunu, savaştıklarını, Emir İsa'nın mağlub olup kaçtığını ve Sultan'a iltica ettiğini belirtmektedir. Aynî, Memlûk Sultanı'nın ona ilgi gösterip maaş bağladığını da sözlerine eklemektedir. İbrahim Bey bütün bunlar cereyan ederken Memlûk Sultanına Kayseri'yi kendisine vermesine mukabil senelik 100 bin dinar vereceğini vaad etmiştir. Memlûk Sultanı Barsbay'ın hükümdarlığı sırasında mali sıkıntıyı aşabilmek için bazı toprakları satmak usul haline gelmişti. Zikredilen satım işlemi de böylesi bir siyasetin çerçevesinde yapılmıştır. Bu teklif üzerine Memlûk Sultan'ı Karamanoğullarının Kayseri'ye girmesine müsaade etmiştir. Karamanoğlu İbrahim Bey Ramazanoğlu, Varsak, Özerli ve diğer Beylerinde yardımıyla Kayseri'ye girerek Dulkadiroğlu Nasıreddin Mehmed Bey'in oğlu Süleyman Bey ve Kadı Burhaneddin'in oğlu Zeynel Âbidin'i mağlub ederek harekatına devam etmiş, Dulkadirli'lere ait Develi, Ürgüp, Karacahisar ve Uchisarını onlardan geri almıştır. Bunun üzerine Dulkadiroğlu Nasreddin Bey oğlu Süleyman Bey'i II. Murad'ın yanına göndermiş ve yardımını talep etmiştir. II. Murad da Dulkadiroğlu Süleyman Bey, Kadı Burhaneddin'in oğlu Zeynü'l Hac ve İsa Bey'e asker vererek Kayseri'ye göndermiştir. Yapılan muharebede İbrahim Bey Dulkadir kuvvetlerini mağlub ettiği gibi kardeşi İsa Bey'i de öldürmüş ve böylelikle İbrahim Bey Kayseri ve çevresine yeniden hakim olmuştur. ( h. 840-841).<sup>181</sup>

<sup>180</sup> Bu hadiselerle ait olarak Mısır kaynaklarında bol malumat vardır. Bkz. Aynî, s. 132, 207-208; Tağriberdi, **El Menhel I**, s. 227; Sehavî, **Vecüzü'l Kelâm**, s. 98; Ş. Tekindağ, **Karamanlılar**, s. 324; R. Yinanç, **age.**, s. 47

<sup>181</sup> R. Yinanç, 49-54; **Makrizî**, s. 948; İbn Hacer, **İnbâ**, s. 340-341, 418; Sehavî, **Veciz I**, s. 547; Tağriberdi, **En Nücûm**, s.; İbn Iyas, s. 176; Atsız, **Tarihi Bir Takvim**, 22; O. Turan, **Tarihi Takvimler**, s. 27; William Muir, **The Mameluke Or Slave Dynasty Of Egypt**, (1260-1517), Oriental Pres, Amsterdam 1968, s. 144-145; O. Turan, **Kıbrıs Münasebetleri**, s. 225; Dulkadiroğlu Süleyman Bey'in türbesi Kayseri'de Gülabi Köyü'ndedir. Türbede h. 844 (1440-1441) tarih kaydı

#### 1.4.2. Karamanlılar, Kıbrıs ve Gorigos

Karaman Türkmenleri Taşeli Bölgesi'ne yerleştikten sonra bölgede gayri müslim komşularına karşı faaliyetlere ağırlık vermişler özellikle Selçukluların ortadan kalkmasından sonra doğuda Ermenilere, Silifke ve çevresindeki Kıbrıslı şövalyelerine karşı bu mücadelelerini yoğunlaştırmışlardır. Özellikle Gorigos Kalesi bu mücadelelerde mühim bir rol oynamıştır. Gorigos, bugün Silifke yöresinde yer alan Kız Kalesi'nin bulunduğu yerin adıdır. Tarihi kaynaklarda farklı isimle kaydedilmektedir. Ticari bakımdan bir çıkış, berzah ve liman mevkii olan Gorigos ortaçağda güney ticareti için oldukça önemliydi. Daha evvel Karamanoğlu Alaeddin Ali, Bey'in oluşturduğu ittifak cephesi tarafından kuşatılan Gorigos bütün gayretlere rağmen alınamamış Kıbrıs Kral'ı Pierre Gorigos'daki hakimiyetini devam ettirmiştir (1367). Karamanoğlu İbrahim Bey güney kıyılarındaki ticari faaliyetlere iştirak etmiş, Kıbrıs Krallığı ve Venediklilerle iktisadi bazı münasebetlerde bulunmuştur. Kıbrıs Krallığı'nın Memlûklular tarafından tabiiyet altına alınmasından sonra ortaya çıkan yeni durumda istifade etmek istemişti. İbrahim Bey Kıbrıs Kral'ı II. John'a Kıbrıs'ın Alâiye'ye yıllık beş bin düka ödediğini ileri sürerek aynı rakamın kendisine de ödenmesini istedi. Bunun üzerine Kıbrıs Kralıyla İbrahim Bey arasında elçiler gidip gelmeye başladı. İbrahim Bey'le görüşmek üzere Kıbrıs elçisi Maurice Vasein Anamur'a geldi. Fakat İbrahim Bey'i burada bulamadı. Hill, İbrahim Bey'in Alanya emirinin almış olduğu vergi iddiasının yanlış olduğunu eğer böyle bir şey varsa bunun bir kereliğine meydana geldiğini söylemektedir. Bu arada İbrahim Bey Gorigos'a doğru kara birliklerini sevk ederek hazırlıklara başlamış bulunmaktaydı. Onun bu birlikleri geri çekmesi için görüşmeler yapıldıysa da bir şey elde edilemedi. Bu arada Rodos'ta Hospitaler şövalyeleri Kıbrıs'a yardım için beklemekteydiler. Kıbrıs için Gorigos çok mühimdi çünkü bu bölgedeki sahille karanın en iyi irtibat noktası bu kaleydi. Aynı zaman da Avrupalı tüccarların gelip ticaret yürüttüğü bir kaleyi kaybetmemek, mümkün olduğunca uzun müddet ellerinde tutmak istiyorlardı. Kıbrıslılar İbrahim Bey'e Rodos Limanlarında ticaret önerdiler. Fakat buna mukabil Rodos gemilerinin de Anamur Limanı'na açılmasını istemekteydiler. Fakat İbrahim

---

vardır. Bu da Karamanlıların Kayseri'nin tamamına sahip olamadıklarının bir işaretidir. Bkz. Halit Erkiletlioğlu, **Kayseri Kitâbeleri**, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kayseri 2001, s. 104; Ayrıca Dulkadirililere ait Kayseri ve çevresindeki tahrir kayıtları da dikkati çekmektedir.

Bey'i ikna etmek mümkün olmadı. O, Anamur'dan birliklerini Kıbrıs'a doğru harekete geçirip adaya karşı bir güç gösterisi yaptı. Bu arada meşhur Kıbrıslı kumandan Jean de Lastic İbrahim Bey'e karşı harekete geçti. Araya elçiler girip Karamanlıların Kıbrıs'a karşı hareketlerini durdurmak istediler. İbrahim Bey bunu kabul ederek geri çekildi. Bütün bunların aslında bir aldatmadan ibaret olduğu anlaşıldı. Çünkü İbrahim Bey Kıbrıs ve Rodosluları oyalarken askerinin diğer bir kısmı Gorigos'a yaklaşmaktaydı. Hatta İbrahim Bey bu esnada Kıbrıslı elçi Vaselele konuşuyordu. Bunun Kıbrıslıları oyalama taktiğı olduğu hemen sonra anlaşıldı. Çünkü, İbrahim Bey, askeri garnizonu neredeyse boşalmış olan ve 80 yıldır Kıbrıslıların ellerinde tuttıkları Kaleyi 1448 yılında fazla bir mukâvemet olmadan ele geçirdi. Kalenin kapıları bazı görüşmeler neticesinde Karamanlılara açılmıştı. Hatta kaynaklarda Kalenin kumandanının Gorigos'u para karşılığı Karamanlılara teslim ettiğı kayıtlıdır. Hızlı gelişen olaylar karşısında Rodoslular Kaleye yardım gönderemediler. Çaresizlik içinde kalan elçi Vaselele İbrahim Bey'in yanından ayrılarak Kral John'un yanına döndü. Kumandan Lastic'in vermiş olduğu 20 Kasım tarihli mektupta İbrahim Bey Kıbrıslılara barış teklif ediyordu. Kral John kaleyi tekrar geri almayı düşünüyordu. Rodoslularda ona yardım edeceklerine dair teminat verdiler. Fakat o ilk önce Mısır Hükümdarı Çakmak'a mektup yazarak hem Karamanlıları şikayet etti, hem de Kale'nin kendisine verilmesi için yardım talep etti. Bu ona daha mantıklı gelmişti. Hatta mektupta Karamanlıların Gorigos'u korumada yetersiz kalacağı dolayısıyla da adanın kolayca saldırılara maruz kalacağını belirtiyordu. Ayrıca Mısır Sultan'ına Kıbrıs'ın vergi verdiğini dolayısıyla onları korumanın Sultan'ın görevi olduğunu da hatırlatıyordu. Memlûk Sultan'ı John'u Karamanlılara karşı desteklemeye karar verdiyse de bu çok cılız ve göstermelik olmaktan öteye geçmemiştir. 1450 tarihinde Alanya Emiri Lütfe Bey Kıbrıs'a saldırmış fakat Mısır Sultan'ı ve Rodoslular bu duruma donanma ve asker göndererek müdahale etmişlerdir. Özellikle Akdeniz'de on kadirga ile dolaşan Aragon'lu kumandan Bernard de Villamarina'nın Kıbrıs'a yardım için yaklaşması Lütfe Bey'i endişelendirmiş ve onu Kıbrıs Kralıyla ticaret ve barış antlaşmasına zorlamıştır. Antlaşma Kıbrıs Kralı'yla Alâie Emiri arasında 7 Eylül 1450 tarihinde imzalanmıştır. Bu bir dostluk antlaşmasıydı ve her iki tarafında tacirlerinin serbest olarak dolaşabilmesini hedefliyordu. Eğer karşı tarafa bir zarar verilirse bu

ödenecekti. İki tarafa da başka bir güç tarafından saldırı haberi gelirse hemen bildirilecekti. Bu antlaşmayla ilgili bir sorun çıkarsa John de Lastik'in hakemliğinde çözülecekti. Burada korkulan ve işbirliği yapılan güç Karamanoğlu İbrahim Bey'dir. İbrahim Bey Alâiye beylerinin Memlûk Sultanlığına taraf olan tavırlarından dolayı olacaktır ki Alâiye Beyleriyle arası iyi değildi. Sürekli olarak onları tehdit ediyordu. Bu tacizlerden bunalan Alâiye beyleri de çareyi Memlûklulardan yardım istemekte bulmuşlardır. Niştekim Alâiye 1451 senesinde İbrahim Bey tarafından kuşatılınca Lütü Bey bu antlaşma gereği Kıbrıs'tan yardım istemiş onlar da Karamanoğlu İbrahim Bey'i barışa zorlamışlar ve bunda da başarılı olmuşlardır. Daha sonra da Venediklilerle Karamanlılar arasında ticaret antlaşması imza edilmiştir. Bu antlaşma ikinci bölümde daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır.<sup>182</sup>

Memlûklu Hükümdarı Barsbay iş başına geçtikten sonra Kıbrıs Krallığı ve Papa'ya karşı çok sert tavırlar göstermeye başlamış Osmanlıların cihad ve gazâ hareketlerine ortak olmak istemiştir. Bu maksatla 1426'da bütün kuvvetlerini Kıbrıs'a sevk etmiştir. Karamanlılar da bu seferde asker bulundurmuşlar Memlûklara karşı Kıbrıs saflarında mücadele etmişlerdir. Neticede Kıbrıs Kralı Janus ağır bir yenilgiye uğratılmış, Karamanlıların bir çoğu da öldürülmüştür. Esir edilen Janus Kahire'ye getirilmiş ve hapsedilmiştir. Hristiyan dünyası tarafından toplanan 200 bin düka altın karşılığı serbest bırakılan Janus her yıl Memlûk Sultan'ına 20 bin dinar ödemeyi kabul etmiş dolayısıyla Kıbrıs Krallığı Memlûklulara tâbi hale gelmiştir. Kıbrıs'ın kaybı Hristiyan dünyasında korkuya sebep oldu. Karamanlıların Kıbrıs Krallığıyla iyi münasebetleri 1430'lu yıllarda da devam etmiştir. Yukarıdaki satırlarda da dile getirdiğimiz gibi bu tarihlerde Konya'yı ziyaret eden Broquiere, İbrahim Bey'le Kıbrıs Kralı'nın elçileriyle konuşmasına şahit olmuş ve iki taraf arasındaki dostluk ilişkilerine dikkat çekmiştir. Bu dostluğun sebebi o sıralarda Papa'nın ve Venediklilerin marifetiyle devam eden ittifak çalışmalarına iştirak eden

---

<sup>182</sup> Bu mücadeleler için bkz. Ş.Tekindağ, "Karamanlıların Gorigos Seferi", **T.D.** VI/9, (Mart 1954), s. 161-174; Gorigos Kalesi için bkz. James G. Frazer, "Korykos Mağarası ve Olba", **Konya**, Sayı 34, s. 1974-1976; Francis Beaufort, **Karamanya**, (trc. Ali Neyzî-Doğan Türker), Akdeniz Medeniyeti Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, Antalya 2002, s. 239-246; Gorigos mücadelesi için bkz. Mas Latrie, **L'île de Chypre Sa Statution Presente Et Ses Souvenirs du Moyen Age**, Paris 1879, s. 332-334; George Hill, **A History Of Cyprus III, The Frankish Period 1432-1571**, Cambridge, 1948, s. 518-522; **The Fourteenth And Fifteenth Centuries III**, (Edited By, Harry W. Hazard), London 1975, s. 320-321, 376; Hospitalers şövalyeleri için bkz. Ebru Altan, "Templier ve Hospitalier Şövalye Tarikatlarının Kuruluşu", **Belleten LXVI/245**, (Nisan 2002), s. 88-93

Karamanoğlu İbrahim Bey'in hem ticârî menfaatleri, hem de Osmanlılara karşı aradığı desteğin karşılıksız kalmamasıdır. Nitekim Venedik Senatosunun Karamanlıların kazanılmasına dair almış oldukları karar da bu hususu desteklemektedir.<sup>183</sup>

Fakat bu tip seferler Memlûk hazinesini büyük bir sıkıntıya sokmuş ve idari makamları, mezheb kadılıklarını, kendilerine tâbi şehirleri satmaya başlamışlardır. Yukarıda bahsettiğimiz Kayseri örneğinde olduğu gibi Alanya'da Memlûk Sultanı tarafından satılmıştır. Alanya Alâeddin Keykûbâd tarafından 1227 fethedilmiş ve Selçukluların deniz ticareti ve sahil emniyeti için mühim bir şehir haline gelmiştir. Karamanlıların Alanya'ya yerleşmesinin ne zaman olduğu hakkında kesin bir bilgimiz yoktur. Selçukluların zayıflamasından sonra askeri garnizon olarak bu şehre yerleşmiş olduklarını düşünmek mümkündür. Onların Karaman sülâlesinden olup, Karamanoğullarına tâbi oldukları hususunda tarihi kayıtlar mevcuttur. El Ömeri, ondan naklen Kalkaşandî ve İbn Batûta'nın vermiş oldukları bilgiler Alanya'da yaşayan Karamanlılarla Lârende ve Ermenek merkezli hüküm süren Karamanlılar arasındaki akrabalık ve tabîiyet ilişkisini kesinleştirmektedir. Memlûk Sultanı Barsbay'ın işbaşında olduğu dönemde Alâiye'de emir olarak Savcı Bey bulunmaktaydı. Savcı Bey Mısır'a ailesiyle beraber gitmiş ve Sultan'ın hizmetine girmiştir. Bu esnada Mısır kaynaklarının ifadesiyle Savcı Bey Alâiye'yi Mısır Sultan'ına beş bin dinara satmıştır. Bu hususta Aynî ve Makrizî mühim bilgiler verirler. İkisi de Alâiye'nin Savcı Bey tarafından satıldığı ve Mısır Sultanının adamlarının buraya gelerek şehri teslim aldıklarını söylemektedirler. Aynî hadiseyi naklederken herhangi bir isim zikretmez. Kaynaklarda para o anda teslim edilmemiş olup sadece güvenilir birisine teslim edilmek istendiği kayıtlıdır. Fakat Daha sonra teslim edildiği de şüphelidir. Savcı Bey Şehri muhtemelen Barsbay'ın buraya gelen Emirlerine satmış olmalıdır. Markizi ve Aynî'deki nakiller bunu göstermektedir. Çünkü yukarıda söylediğimiz gibi mali sıkıntıya düşen Memlûk Sultan'ı Kayseri örneğinde olduğu gibi burasını da aynı usulle elden çıkarmış olmalıdır. Barsbay böylelikle Kıbrıs harbinde kendisine yardım etmeyip Kıbrıs Kralına yardım eden

---

<sup>183</sup> Andre Clot, **Kölelerin İmparatorluğu, Memlûklerin Mısır'ı**, (trc. Turhan Ilgaz), Epsilon Yayınları, İstanbul 2005, s. 118-119; Amadi, s. 507; Strambaldi; s. 281; Thiret, **age. II**, s. 56 ; Broquiere, s. 181-183; Ş. Tekindağ, "Memlûklu Sultanlığı Tarihine Toplu Bir Bakış", **T.D.**, Sayı 25, s. 26-27; O. Turan, **Resmî Vesîkalar**, s. 121-146

İbrahim Bey'e de bir cevap vermiş olmaktadır. Burada belirtilmesi gereken mühim bir hususta Barsbay adına Alâiye'de para darb edilmiş olmasıdır. Bu durum tarihi kaynakları doğrulayan bir husustur. Ancak zikrettiğimiz gibi hadisenin tarzı tartışmalıdır. Savcı Bey'in kendi adına Alâiye'de bastırdığı paraları da mevcuttur. Paralarda herhangi bir tabîyet işareti mevcut değildir. Hadisenin tarihi olarak h. 830 senesi gösterilir. Fakat buradaki satış işleminin akıbeti hakkında hiçbir bilginiz mevcut değildir. Daha sonra burada Karaman ailesinden kişilerin idare de bulunması satış işlemi ile alakalı soru işaretlerini artırmaktadır. Nitekim h. 848 senesinde Rodos üzerine yürüyen Memlûk Sultanı Çakmak'ı buranın emiri iki kadirga vererek desteklemiştir. Daha sonraki yıllarda Osmanlıların Alâiye'yi Karaman ailesinden almış olması da ayrıca göz önünde bulundurulması gereken bir husustur.<sup>184</sup>

#### 1.4.3. Şahruh Meselesi

Emir Timur'un 1405 yılında vefatından sonra yerine geçen oğlu Şahruh babasının bıraktığı yerden devleti teslim almış ve Timurlu sülalesini Çağatay Devleti'nin hakiki sahibi haline getirmiştir. Timur'un 1402 senesinde Ankara Savaşı'yla Anadolu'da gevşekte olsa tesis etmiş olduğu hakimiyeti Şahruh döneminde de zaman zaman Osmanlılara hatırlatılmıştır. Çelebi Mehmed döneminde Osmanlıların Karamanlılar üzerine yapmış olduğu seferin sebepleri Şahruh tarafından sorulmuş Çelebi Mehmed'de cevaben mektupunda Karamanoğlunun kendisinin yapmış olduğu gazaya mani olduğunu bundan dolayı da sefere çıktığını anlatmıştır. Azerbaycan coğrafyasında hüküm süren Karakoyunlular ile meşgul olan Şahruh Anadolu ve Memlûklularla uğraşmaya pek fazla vakit ve imkan bulamamıştır. Ancak 1430 yılından itibaren Anadolu'daki beylikler ve Memlûklularla münasebetlere başlamış onları babası Timur devrindeki siyasi hukuka riayet etmeleri

<sup>184</sup> Aynî, s. 330; Makrizî, s. 56; Ş. Erel, *age.*, s. 18; İbn Batûta *Seyahatnâmesi I*, (nşr. A. Sait Aykut), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000, s. 402; İbn Fazlullah el-Ömerî, *Masâlikü'l El-Absar Fî Memâlik el-Emsâr*, (ed. Fuat Sezgin), Frankfurt, 1993, s. 98; Ebü'l-Abbâs el-Kalkaşandî, *Kitabuhu Subhi'l-A'sa V, VIII*, Kahire 1973, s. 17-18, 330; F. Beaufort, *age.*, s. 167-175; İ. H. Konyalı, *Alanya (Alâiye)*, Ayaydın Basımevi, İstanbul 1946, s. 92-95; Pero Tafur, *Travels and Adventures 1435-1439*, (İng. trc. M.Letts), London 1926, s.134; Ertuğrul Önalp, *"İspanyol Gezginî Pero Tafur'a Göre XV. Yüzyılın İlk Yarısında Türkler"*, **X. TTK.**, 22-26 Eylül 1986, Cilt V., Ankara 1994, s. 2505-2507

hususunda tehdit yollu mektuplarla ikaz etmiştir.<sup>185</sup>

II. Murad'ın 1436 yılında Karamanlılara karşı girişmiş olduğu hareketin sebebi Şahruh tarafından mektupla sorulmuş II. Murad'da bu mektuba oldukça yumuşak bir uslûbla cevap vermiş ve kendisince bazı sebepler ileri sürmüştür. Bu mektuplar Feridun Bey ve Sarı Abdullah Efendi'nin Münşeati'nda kayıtlıdır.<sup>186</sup> Her iki kayıtta birbirinin benzeri mektuplardır. Şahruh mektubunda II. Murad'a Karamanoğlu Mehmed Bey'in Emir Timur tarafından çok sevildiğini hatta dergahında onu kabul ettiğini ve yanından ayırmadığını, Rum diyarına giren büyük Emir'in oraya ikbal kattığını, hapisten çıkardığı Mehmed Bey'e de memleketlerini geri verdiğini, devamla bunlar üzerine yapılacak herhangi bir saldırı da kedisinin de onları savunacağını ifade etmektedir.<sup>187</sup> II. Murad bu mektuba vermiş olduğu cevapta Emir Timur'un Mehmed Bey'i hapisten halâs eylediği ve ona memleketlerini geri verdiğini söyleyip, Mehmed Bey'den sonra oğlu İbrahim'in de o eşiğe (Şahruh'a) hizmet yoluyla bu makama getirildiğini belirtmektedir. Fakat yakın zamanda onun muhalefedinin vâki olup kendisinin bazı vilayetlerini alma isteğinin doğduğunu ve haksız yere topraklarını tasarrufu altına aldığını söyledikten sonra Karamanlıların tasallut ettikleri yerlerin hakikatte kendisinin olduğunu ifade etmektedir. II. Murad mektubun devamında bu yerlerin yani İbrahim Bey'den alınan toprakların Karaman mülkünün, hududunun dışında olduğunu, onun babasının da yani İbrahim Bey'in babası Mehmed Bey'in de buralardan daha fazla yerlere tasarruf etmediğini söyleyip aksine bu şehirlerin Osmanlıların tasarrufu altında olduğunu belirtir.<sup>188</sup> Bu arada mektuplarda Karamanlıların almış olduğu şehirlerin isimleri hiç zikredilmez. II. Murad mektubunda Karamanlılarla aralarında olan toprak hukukunu naklettikten sonra, onlarla cereyan eden siyasi hadiseleri geçmişten alarak anlatır. Meâlen mektupta şu ifadeler yer alır. *“Timur hadisesinden sonra Osmanlılarla Karamanlılar arasındaki hadiseler bir müddet durdu. Daha sonra Karamanlılar zillate düşüp*

<sup>185</sup> H. İnalcık, *“Osmanlı Tarihçiliğinin Doğuşu”*, **Söğüt'ten İstanbul'a**, (editör. O. Özel-M. Öz), İstanbul 2000, s. 99

<sup>186</sup> **Feridun Bey Münşeati, I**, s. 192-195; Sarı Abdullah Efendi, **Münşeat-ı Fârisiye**, Süleymâniye Ktp., Esad Efendi Böl., F. Y. Nr. 3333, vr. 23a-28b: Biz bu çalışmamızda Sarı Abdullah Efendi'de mevcut mektubu kullanıp diğer kaynaklardaki kayıtları da kontrol ettik. (Farsça tercümemizi kontrol ederek yardımcı olan Prof. Dr. Mehmet Atalay'a teşekkür ederim.)

<sup>187</sup> **Sarı Abdullah Efendi**, vr. 23-24

<sup>188</sup> **Sarı Abdullah Efendi**, vr. 25-26

*Osmanlı topraklarına tasallut edip buralardaki halka zulmettiler. Öyle ki tasallut ettikleri yerlerde oranın isminden başka bir şey kalmadı. Onlar Yusuf'a kardeşlerinin yaptıklarını bize yaptılar. Bayezid'de bunlarla savaşmıştır. Karamanlılar sürekli yüzlerce beldeye saldırdılar. Buraları dârü'l küfr yaptılar. Cemaatin mescidlerini, ruhbanların mabedi haline getirdiler. Sayılamayacak ifsadla Müslümanların emvâlini ele geçirdiler. Sultan Murad-ı evvel kafirlerin zulmüne son verdi. Ondan sonra bendeniz Allah yolunda cihad ettim. Semendere ve Selânîk'i aldım. Ben bu şekilde uğraşırken Karamanoğlu Rum vilâyetinin her tarafına el uzatmıştır. Onlar zikretmiş olduğumuz hareketleriyle bizi cihadımızdan döndürüyorlar. Cihâd-ı ekber-i durduyorlar. Kafirlerle ittifak ediyorlar. Fasıklara yardımdan hali olmuyorlar. Gürûh-ı mekruhe ile işbirliği yapıyorlar. Bunu ulemâyâ sorduk onlarda bunu tedkik edip Karamanlıların bu hallerinin iyi olmadığını bize bildirdiler. Allah onların cezasını verecektir. Biz bunları söylemekle mükellefiz".<sup>189</sup> Bu mektupta II. Murad Şahruh ve babası Emir Timur'a karşı oldukça hürmetkâr bir dil kullanmakta ve Karamanoğlu üzerine yapmış olduğu hareketin meşru sebeplerini diplomatik bir lisanla anlatmaya çalışmaktadır. Bu mektup Anadolu'daki Osmanlı hakimiyetiyle, bu toprakların Timur'dan sonra hukuken Şahruh'a tâbîyeti meselesini gündeme getirmektedir. Özellikle Markizî, Aynî ve Tağriberdî'nin eserlerinde Şahruh'un II. Murad, İsfendiyaroğlu ve Karamanoğlu İbrahim Bey'e hil'at gönderdiğini onların da bu hil'atları giydikleri kaydedilmektedir.<sup>190</sup> Aynı usûlü Memlûklû Sultanı Barsbay'a uygulamak isteyen Şahruh ona kendisinin Mısır valisi olmasını teklif etmiş fakat çok sert bir tepkiyle karşılaşmıştır.<sup>191</sup> II. Murad ölümüne kadar Şahruh'a karşı aynı uslûbu muhafaza ederek onu sakinleştirme ve oyalama siyasetini devam ettirmiştir. Bu mektuplaşmalardaki uslûbta Karakoyunlular üzerine yürüyen Şahruh'un Anadolu ve Mısır'a yürüme tehlikesi de rol oynamıştır. Bu dilin diğer mühim bir*

<sup>189</sup> **Sarı Abdullah Efendi**, vr. 25-27

<sup>190</sup> **Makrizî**, s. 67; Tağriberdî, **En Nücûm XIV**, s. 256-259; **Aynî**, s. 370-371; Devir kaynakları hakkında değerlendirme için bkz. Edward G. Browne, **A Literary History Of Persia III, The Tartar Dominion (1265-1502)**, Canbridge 1956, s. 398-402

<sup>191</sup> Bu mektuplaşma ve Şahruh'un Anadolu ne Mısır münasebetleri için bkz. Mirhond, **Ravzatü's Safâ VI**, (nşr. A. Zeryâb), Tahran 1959, s. 1156-1159; Hâfiz-ı Ebru, **Zübdetü't Tevârih II**, (nşr. Seyyid Cevâdî), Tahran 1372, s. 730-734; İ. Aka, **Mirzâ Şahruh ve Zamanı 1405-1447**, TTK. Yayınları, Ankara 1994, s. 144, 179; Hayrunnisa Alan, **Osmanlı Timurlu Münasebetleri**, (basılmamış Yüksek Lisans tezi), Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1992, s. 58-59; A. Clot, **age.**, s. 116-117

sebebi de batıya doğru hareket eden Şahruh'un Venedikliler ve diğer Hristiyan dünyası tarafından yakından takip edilmesiydi. Onlar Şahruh'un bu hareketlenmesini bir ümit olarak görüp bunu kullanmak istemişlerdir.<sup>192</sup>

---

<sup>192</sup> H. İnalcık, Murad II, s. 603-604; **The Fourteenth And Fifteenth Centuries III**, s. 376

## İKİNCİ BÖLÜM

### 2. 1451-1481 SENELERİ ARASINDA MEYDANA GELEN HADİSELER

#### 2.1. KARAMANOĞULLARI-OSMANLI MÜNASEBETLERİ

Fatih Sultan Mehmed'in babası yerine kesin olarak 1451 senesi başlarında Osmanlı tahtına geçmesiyle Karamanlı Osmanlı münasebetlerinde yeni bir safha başlamıştır. Bu dönem iki siyasi güç arasındaki mücadele neticesinin kesinleşeceği bir süreç olacaktır. Bu mücadeleler esnasında Fatih Sultan Mehmed önce İbrahim Bey sonrada onun oğulları Pir Ahmed, İshak ve Kasım Beylerle karşı karşıya gelmiştir. Bu ilişkilerde Osmanlılar hem diplomatik hem de askeri güç olarak tartışmasız daha önde olmuşlardır. Osmanlılar Karamanlılar arasındaki kardeş mücadelelerinden de azami derecede istifade etmişler durumu kendi lehlerine çevirmenin yollarını bulup değerlendirmeye çalışmışlardır.

Elimizde dönemin hadiselerini anlatan farklı kaynaklar bulunmaktadır. Bu kaynaklar seferlere ait oldukça bol malumat vermektedirler. Fakat bu bilgileri veren eserlerin bir çoğu Osmanlı kaynaklarıdır. Hadiselerle alakalı bilgi veren devrin Arap ve Venedik kronikleri vakıalarla alakalı olarak malumat verseler de bunlar çok sınırlı kalmaktadır. Karamanlılara ait sayabileceğimiz kaynağa farklı kalemlerden çıkan iki manzum eserdir. Bunlardan birisi Âşık Muslu'ya ait olduğu zannedilen bir ağıt, diğeryse Yusuf-u Hakîkî'ye ait olan manzum bir eserdir. Bunların dışında Karaman kaynağı sayılan Şikâri ise 16. yy.'da kaleme alınması itibariyle ana kaynak sayılmamaktadır. Ayrıca eserdeki mübalağalı ve tutarsız malumat kaynağı kullanmakta tereddüdü hale sokmaktadır. Osmanlı kaynağı olarak zikredebileceğimiz eserler yukarıda söylendiği gibi bol bilgi vermektedirler. Bunlar arasında sayabileceğimiz başlıcaları; Hamîdî, Nişancı Mehmed Paşa, İdris Bidlisî, Tursun Bey, Oruç Bey, Enverî, Aşık Paşazâde, Neşrî, Sarı Kemal sonraki devir kaynakları olarak da Kemal Paşazâde, Hoca Saâdeddin Efendi ve Münecimbaşı Ahmed'dir

### 2.1.1. İlk Osmanlı Karamanlı Mücadelesi

Fatih Sultan Mehmed'in II. Murad'ın yerine tahta geçmesiyle birlikte daha evvel zikredildiği gibi verdiği sözü ve imzalamış olduğu sevgendnâme'yi ihlâl eden Karamanoğlu İbrahim Bey yeni Padişah'ın gençliğinden ve tecrübesizliğinden istifade etmek için yeni ümidlere kapılmıştır. Bunun için emrindeki adamlarını ve oğullarını Hamid, Menteşe ve Aydın vilayetlerine gönderip mülk-i mevrusunu yani bu topraklardaki ata hakkını istemiştir. Bu durumun Osmanlılar açısından kabul edilmesi mümkün değildi. Bu topraklar gevşek bir yapıyla da olsa Osmanlılara bağlıydı. İznik ve Bursa'dan başlayıp Kütahya vasıtasıyla Antalya ve diğer güney sahillerine ulaşan ticaret yolunun üzerinde bulunan bu eski Beylikleri tekrar Karamanoğullarının ilgi sahası içerisine alınma teşebbüsü Osmanlılar açısından apaçık bir ihlaldir. Devrin kaynaklarından Kıvâmî dönemin Türkçesiyle bu vaziyeti çok güzel bir şekilde anlatır. "*Saruhanoglu ve Menteşeoğlu ve Tekkeoglu didükleri bi çareler Karamanoglu müfsidün sözine uyub horuslanmaga başladılar*"<sup>193</sup> Karamanoğlu İbrahim Bey bununla da yetinmemiş Alâiye (Alanya) üzerine yürümüştür. Tursun Bey'in ifadesiyle "*Karamanoğlu pirliği takaddümden zann idüb azamatine layık hareket göstermemiştir*"<sup>194</sup>. Bu vaziyet karşısında Fatih Sultan Mehmed Anadolu Beylerbeyliği'ne İshak Paşa'yı tayin etmiş onu Karamanoğlu üzerine sevketmiş kendisi de onun arkasından hareket etmiştir<sup>195</sup>. Burada dikkati çeken husus Osmanlılar ilk kez Aâiye'yi sebep göstererek Karaman sahasına müdahale etmişlerdir. O tarihlerde Alâiye Karamanoğlu ailesinden Lütfi Bey marifetiyle yönetilmekteydi. Fakat hernekadar Karamanoğlu ailesinden olsa da Alâiye Beyleriyle Karaman Beyleri arasında bir takım anlaşmazlıklar mevcut bulunmaktaydı. Alâiye daha ziyade Memlûk nüfuz sahasında olup aynı zamanda Kıbrıs'a yakın, limanı bulunan mühim bir ticaret merkeziydi. Bu arada belirtilmesi

<sup>193</sup> Kıvâmî, *Fetihnâme-i Sultan Mehmed Han*, (nşr. F.Babinger), Maârif Basımevi, İstanbul 1955, s. 27-28; Vedat Uygur, *Kıvâmî'nin Fetihname-i Sultan Mehmed'i ve Dil Özellikleri*, (basılmamış yüksek lisans tezi), Konya 1991, s. 243

<sup>194</sup> Tursun Bey, *Târih-i Ebu'l Feth*, (nşr. M. Tulum), İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1977, s. 38

<sup>195</sup> N. Jorga, Fatih Sultan Mehmed'in tahta oturmasından sonra kendisini tebrik etmeye gelenler arasında Karamanlıların olmaması sebebiyle onların üzerine sefer tertib ettiğini söylemekte, fakat herhangi bir kaynak zikretmemektedir. Bu bilgiyi teyid edecek bir malumatta devrin kaynaklarında bulunmamaktadır. N. Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi II*, (nşr. N. Epçeli), Yeditepe Yayınları, İstanbul 2005, s. 23

gerekli olan zarûri husus Alâiye Bey'i Lûtfî Bey'in İbrahim Bey'e karşı Kıbrıs Kral'ı II. Jean Lusignan ile 7 Eylül 1450'de yapmış olduğu antlaşmadır. Bu ticaret antlaşmasına göre her iki tarafta kendilerine karşı yapılacak saldırıları önceden haber alırlarsa birbirlerini uyaracaklardı. 1451 senesinde İbrahim Bey'in Alâiye'ye saldırması neticesinde Lûtfî Bey bu durumu Kıbrıs Kral'ına haber verdi. Kıbrıs Kral'ı da durumu Venediklilere ilette <sup>196</sup>. Bu esnada Lûtfî Bey'in aynı hadiseyi Osmanlılara haber verdiği Aşık Paşazâde ve Neşrî'deki kayıtlardan anlaşılmaktadır. Osmanlı kaynaklarının İbrahim Bey'i kendi topraklarına saldıran bir mütecâviz vasfıyla vermeleri muhtemeldir ki Alâiye meselesiyle de yakından ilgili olmalıdır. Bu durum karşısında Alâiye gibi mühim bir ticaret merkezini Osmanlıların görmezden gelmeleri mümkün değildi. <sup>197</sup>

Fatih Sultan Mehmed'in Karaman bölgesine ilk seferinin Kıvâmi, Rûhî Çelebi ve Anonim Kronik'te h.856 (m.1451-52) senesinde vukû bulduğu kayıtlıyken, Tarihi Takvim'de hadisenin senesi h. 855 yılı nakledilmektedir. Beşir Çelebi, İdris Bidlisî ve Oruç Bey'de ise h. 855 senesinde seferin gerçekleştiği nakletmedilmektedir. <sup>198</sup> Fatih Sultan Mehmed yukarıda bahsedildiği gibi İshak

---

<sup>196</sup> K. Setton eserinde 1451 Haziran ayı sonlarına doğru Venedik senatosunun Lorenzo Moro'yu hükümet temsilcisi olarak II. Mehmed'e ve Francesco Venier'ide Osmanlı'nın büyük düşmanı İbrahim Bey'e elçi olarak gönderdiğini söylemektedir. İbrahim Bey Venedik elçisine Osmanlılara karşı hareket ermelerini istediye de elçi böylesi bir duruma kendisinin yetkili olmadığını ifade ederek İbrahim Bey'i geçiştirmiştir. Aynı anda Osmanlılara elçi olarak giden Lorenzo Balkanlarda özellikle Bosna'da barış istemekteydi dolayısıyla Venediklilerin Karamanlılara yardım etmesi mümkün değildi. Osmanlılara karşı müttefik arayışında olan İbrahim Bey bir müddet sonra Menteşe, Germiyan, Aydın gibi Beylikleri Osmanlılara karşı kıskırtmıştır. K. Setton, **Papacy and The Levant II**, Philadelphia 1978, s. 108-109; G.Hill, **A History of Chyprus (1192-1571) III**, Cambridge 1948, s. 320-321; Mas Latrie, **Histoire de L'île de Chypre**, Paris 1879, s. 521-522; Ş. Tekindağ Lûtfî Bey'in Antlaşmayı İbrahim Bey'in telkinleri ile yapıldığını söylerse de tam tersine antlaşma iki taraf arasında İbrahim Bey'e karşı yapılmış gözükmektedir. Ş. Tekindağ, *"Son Osmanlı Karaman Münasebetleri Hakkında Araştırmalar"*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, **Tarih Dergisi**, Sayı 17-18, İstanbul 1963, s.45

<sup>197</sup> Aşık Paşazâde, **Tevârih-i Âl-i Osman**, (nşr. K. Yavuz- Y. Saraç), Koç Kitaplığı, İstanbul 2003, s. 216; Mevlâna Rûhî, *"Tevârih-i Âl-i Osman"*, (nşr. H. E. Cengiz-Y.Yücel), **Belgeler, XIV/18**, TTK. Yayınları, Ankara 1992, s. 447; Neşrî, **Kitâb-ı Cihannüma**, (nşr. F.R.Unat- M. A. Köymen), TTK. Yayınları, Ankara 1995, s. 685

<sup>198</sup> Kıvâmi, s. 35; Mevlâna Rûhî, s. 447; **Anonim Osmanlı Kroniği, ( 1299-1512)**, (nşr. N. Öztürk), İstanbul 2000, s. 85; H.N.Atsiz, *"Fatih Sultan Mehmed'e Sunulmuş Bir Takvim"*, **İstanbul Enstitüsü Dergisi III**, İstanbul Matbaası, İstanbul 1957, s. 23; İdris Bidlisî, **Heşt Behişt**, Nurosmaniye Kütüphanesi, F.Y., nr. 3209, vr. 391; **Oruç Bey Tarihi**, (nşr. N. Atsız), İstanbul 1965, s. 107; Babinger Neşrinde herhangi bir tarih kaydı yoktur. Sadece Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'un muhasarasına niyet ettiği tarih olarak h. 856 senesi verilir. Oruç Bey, **Tevârih-i Âl-i Osman**, (nşr. F. Babinger), Hannover 1925, s. 123; Beşir Çelebi, **Tevârih-i Âl-i Osman**, (tıpkı basım nşr. İ. H. Ertaylan), Ayaydın Basımevi, İstanbul 1946, s. 118

Paşa'yı sefere memur etmiş, kendisi de arkasından harekete geçmiştir. Padişah Edirne'den hareket ederek Bursaya gelmiştir. Aşık Paşazâde'nin ifadesiyle *"bunu duyan Karaman'ın oğlanlarının hepsi kaçıp analarının karnına girmişlerdir"*<sup>199</sup>. Kıvâmî'deki ifadelerde Fatih Sultan Mehmed Karaman bölgesindeki Varsakların şekâvetlerini bastırıp Müslümanların intikamlarını almak için harekete geçtiği istikametindedir. Ona göre Karamanoğlu İbrahim Bey kaçıp Taş'a girmiştir<sup>200</sup>. Dönemin kaynaklarının hemen hepsi Karamanoğlu İbrahim Bey'in kaçarak sahile indiğini kaydetmektedirler. Rûhi Çelebi'deki kayıtlara göre Fatih Sultan Mehmed Bursa'dan Kütahya yoluyla Akşehir'e gelmiştir. Aşık Paşazâde'ye göre Akşehir'i fetheden Sultan oradan Konya'ya hareket etmiştir. Kıvâmî ve Neşrî'deki kayıtlar bura ahalisinin kendi rızasıyla Fatih Sultan Mehmed'e teslim oldukları yönündedir. Neşrî ayrıca Beyşehir'in de teslim olduğu belirtir. Bu sıkışık durum karşısında çaresiz kalan İbrahim Bey kaynakların ifadesiyle çareyi sulh istemekte bulmuştur. Kıvâmî'nin ifadesiyle araya h.z. Mevlâna soyundan kişileri ve âlimleri sokan İbrahim Bey, Padişah'dan eman dilemiştir. Araya giren Osmanlı ricali Padişah'a; *"atan ve deden Karaman vilayetine gelip cümle fethettikten sonra yine merhamet edip kendilerine verip gitmişlerdir"*<sup>201</sup> diyerek padişah'ı teskin etmeye çalışmışlardır. Sulh görüşmelerinde Osmanlı elçisi olarak Kasaboğlu Mahmud Bey vazifelendirilmiştir. İbrahim Bey Neşrî ve Aşık Paşazade'nin ifadesiyle kızını Sultan'a vermeyi ve Fatih Sultan Mehmed'in seferlerine asker göndermeyi teklif etmiş bunu kabul eden Sultan Karamanlıları affederek geriye dönmüştür. Bütün bunlara ilaveten Fatih Sultan Mehmed almış olduğu bütün vilayetleri de Karamanoğluna tekrar geri vermiştir<sup>202</sup>. Sulh müzakerelerinde Karaman elçisi olarak Tursun Bey ve İdrisi Bidlisî'de Mevlâna Veli'nin ismi geçmektedir. Enverî'de ise elçi olarak İbn-i Mevlâna kaydı vardır. Hadidi ve Sarı Kemal'de iki taraf arasında daha önce yapılan Sevgendnâme'ye benzer bir antlaşmanın yapıldığına dair ifadeler vardır<sup>203</sup>. Hacı Halil Konevî'nin eserinde de İbrahim Bey'in tövbe-i istiğfar ettiği ve

<sup>199</sup> Aşık Paşazâde, s. 216

<sup>200</sup> Kıvâmî, s. 28

<sup>201</sup> Kıvâmî, s. 29

<sup>202</sup> Aşık Paşazâde, s. 216; Neşrî, s. 685

<sup>203</sup> Tursun Bey, s. 38-39; *The History Of Mehmed The Conqueror by Tursun Beg*, (nşr. H. İnalcık-R. Murphey), Bibliotheca Islamica, Chicago 1978, s. 30a-30b; Kıvâmî, s. 29-31; İdris Bidlisî, vr. 392b; Hadidi, *Tevârih-i Âl-i Osman*, (nşr. N. Öztürk), Marmara Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Basımevi,

daha önce yapılmış plan antlaşmaya benzer bir antlaşmanın yapıldığına dair ifadeler yer almaktadır<sup>204</sup>. Ayrıca Hadidi’de İbrahim Bey’in bir kızını Fatih Sultan Mehmed’e verdiği de kayıtlıdır. Enveri’de İshak Paşa’nın Aydınoğlu ve Menteşeoğlunu İli’nden çıkarıp oraya Osmanlı bayrağını çektiği kayıtlıdır. Rûhî Çelebi, Enveri’yi teyiden İshak Paşa’nın Menteşeoğlu İlyas Bey’i İl’den çıkarıp Rodos’a düşürdüğü ve umum Menteşe Vilâyeti’ni fethettiği kayıtlıdır. İdris Bidlisi’de Menteşe Oğlu’nun firar ettiği, İshak Paşa’nın da bu vilayete hakim olduğu yazılıdır. Yine Rûhî Çelebi’ye göre İshak Paşa Kütahya’da mütemekkin olmuştur<sup>205</sup>. Bu bilgiye istinaden Anadolu Beylerbeyiliğinin Ankara’dan Kütahya’ya taşındığını söylemek mümkündür.<sup>206</sup>

Böylelikle Osmanlılar beylikler üzerinde Karaman nüfuzu ve tehlikesini bir daha kurulamayacak şekilde def etmiştir. Bu sefer neticesinde Alâiye meselesinin nasıl sonuçlandığı hususunda Osmanlı kaynakları sükut etmektedirler. Sadece Halkondil Halil Paşa’nın İbrahim Bey’e yapmış olduğu tehditle onun Alâiye’yi önceki sahiplerine iade etmek zorunda kaldığını yazmaktadır. Önceki sahipleri de muhtemelen yine Karamanlı ailesinden Lutfî Bey olmalıdır.<sup>207</sup> P. Casanova bu sefer neticesinde Fatih Sultan Mehmed’in İbrahim Bey’le birlikte Konya’da ortak para darbettirdiğini söylersede bu diğer para kayıtlarınca maalesef doğrulanmamıştır.<sup>208</sup>

Fatih Sultan Mehmed’in almış olduğu yerleri Karamanoğullarına terk ederek geri dönmesinin sebebi Bizans’la olan münasebetlerdi. Karaman seferi esnasında Fatih Sultan Mehmed’in yanına Bizans elçisi gelerek Bizans’ın elinde bulunan

---

İstanbul 1991, s. 225; Mevlâna Rûhî, s. 446-447; Sarı Kemal, *Selâtinname*, (nşr. N. Öztürk), TTK. Yayınları, İstanbul 2001, s. 165; *Düstûrname-i Enveri*, (nşr.N.Öztürk), Kitapevi Yayınları, İstanbul 2003, s. 48

<sup>204</sup> Hacı Halil B. Konevi, *Tevârih-i Âl-i Osman*, Kayseri Umûmi Ktp., F.Y, Mikro Film Arşivi, nr. 592, vr. 30ab

<sup>205</sup> *Hadidi*, s. 226; *Mevlâna Rûhî*, s. 447; *Enveri*, s. 48; *İdris Bidlisi*, vr. 392b

<sup>206</sup> F. Babinger, *Fatih Sultan Mehmed ve Zamanı*, ( trc. D. Körpe), Oğlak Yayınları, İstanbul 2003, s. 78; Yukarıda zikretmiş olduğumuz kaynaklarda Babinger’in Beylerbeyilik merkezinin taşınmasıyla alakalı fikrini doğrulayacak bilgiler mevcuttur.

<sup>207</sup> N. Jorga, Halkondil ve Dukas’a istinaden Fatih Sultan Mehmed’in Alanya’yı talep etme fırsatını kaçırmadığını söylemektedir. Fakat ne Dukas’ta ne de Halkondil’de böyle bir malumata tesadüf edemedik. N. Jorga, *a.g.e. II*, s. 24

<sup>208</sup> P. Casanova, *Inventaire Sommaire de la Collection des Monnaies Musulmanes*, Paris 1896, s. 115; İ. H. Konyalı İbrahim Bey’in h. 855 ve 858 tarihlerinde Fatih Sultan Mehmed adına darbettirdiği paraları bazı kataloglarda gördüğünü söylemekte fakat bu katalogların isimlerini zikretmemektedir. Sadece mevcut paraların Türk müzelerinde mevcut olmadığını belirtmektedir. İ. H. Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Karaman Tarihi*, Baha Matbaası, İstanbul 1967, s. 73; A. Tevhid, C. Artuk, İ. Artuk ve C. Ölçer’in eserlerinde İbrahim Bey’in Fatih Sultan Mehmed ismine darbettirdiği herhangi bir sikkesinden bahsedilmemektedir.

Osmanlı Şehzâdesi için ödenen haracın artırılması istemiş aksi takdirde herkesin Emir ünvanı ile hitab ettiği Orhan Çelebi'nin serbest bırakılacağı tehdidini iletmiştir. Hadiseleri açık ve net bir şekilde kaydeden Dukas'a göre Padişah bu tehlikeyi berteraf için Karaman'dan gelen elçilere çok yumşak davranmak mecburiyetinde kalmış ve Karamanlı elçilerle Babası II. Murad devrinde yapılan Sevgendnâme'ye benzer şekilde yeminle teyid edilmiş bir antlaşma yapmıştır<sup>209</sup>. Kritovulos'ta barış içinde yaşamının lüzumunu idrak eden Sultan'ın hem Karamanlılarla, hem de Bizans'la antlaşma yapmak zorunda kaldığını belirtilmektedir<sup>210</sup>. Iorga'nın neşretmiş olduğu tarihi bir kayıta da Fatih Sultan Mehmed'in Karaman seferinden dönmesi anlatılırken onun alelade şeylerle uğraşmak istemeyip gözünü Grek İmparatorluğunu tamamen almaya çevirdiği kayıtlıdır ki<sup>211</sup> bu tip sıkıntıların Fatih Sultan Mehmed'in tercihlerini belirlemede mühim bir rol oynadığı muhakkaktır. Ayrıca İstanbul kuşatmasının arefesinde Fatih Sultan Mehmed'in Karaman, Menteşe ve Aydın meselesini geçici de olsa halledip cephe gerisini sağlama aldığı söylenebilir. Karamanoğlu İbrahim Bey'in kendi kızlarından birisini Fatih Sultan Mehmed'e verme meselesi ise tarihi kaynaklarda zikredilmesine rağmen böyle bir nikah akdinin olduğuna dair elimizde sıhhatli bir bilgi maalesef mevcut değildir. Bu evliliğin Fatih Sultan Mehmed'in oğlu Bayezid'le yapıldığına dair bazı tereddüdler vardır. Anacak bu evliliğin teferruatı ve İbrahim Bey'in kızı olup olmadığı hususunda elimizde sağlam bir malumat maalesef mevcut değildir.<sup>212</sup>

Sulh maddeleri içerisinde yer alan Osmanlı seferlerine asker gönderme işinin

<sup>209</sup> Dukas, **Bizans Tarihi**, (trc. VI. Mirmiroğlu), İstanbul Fetih Derneği, İstanbul 1956, s. 143-144

<sup>210</sup> Kritovulos, **İstanbul'un Fethi**, (nşr. M. Gökman), Kaknüs Yayınları İstanbul 2005, s. 32

<sup>211</sup> N. Iorga, "*İstanbul'un Fethi Hakkında İhmal Edilmiş Bir Kaynak*" (trc. F. Işıközlü-A. S. Erzi) **Belleten XIII/49**, 1949, s. 126; H. İnalcık, **Fatih Devri Üzerinde Tetkikler ve Vesikalar**, TTK. Basımevi, Ankara 1954, s. 114-116; Vlasto eserinde Fatih Sultan Mehmed'in Karamanlıların Hristiyan Devletlerle ittifak yapacağını bildiği için ilk önce Bizans, Sırp ve diğerleriyle barış yaptığını, daha sonra bu ittifakın mühim bir ayağı olan Karamanlılar üzerine yürüdüğünü, ancak Bizans İmparatoru'nun bu durumdan ürkerek Şehzâde Orhan'la Osmanlıları tehdit edip seferden vazgeçirdiğini söylemektedir. E. A. Vlasto, **1453 Les Derniers Jours de Constantinople**, Paris 1883, s. 47-49

<sup>212</sup> Yukarıdaki satırlarda ifade edildiği gibi bu sefer neticesinde yapılan antlaşmada İbrahim Bey'in Fatih Sultan Mehmed'e kızını vermeyi vaad ettiğini bilmekteyiz. Ancak kaynaklarda Fatih Sultan Mehmed'in Karamanoğlu kızıyla evliliğinden bahsedilmez. İbrahim Bey'in damadı olan Nasuh Bey'in kızının II. Bayezid'le evlendiğini bilmekteyiz. Fakat bu evliliğin bu sefer neticesindemi yoksa daha sonramı tahakkuk ettiği hususunda herhangi bir bilgimiz maalesef mevcut değildir. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi I**, TTK. Yayınları, Ankara 1982, s. 453, II. Bayezid'in evlendiği kızın isminin Hüsnüşah Hatun olduğunu kaynaklar haber vermektedirler.

İstanbul muhasarası esnasında tahakkuk ettiği Rûhi Çelebi tarafından kaydedilmektedir. İbrahim Bey her ne kadar bu sefer esnasında Osmanlılara asker göndermişse de bunun mecburiyetten olduğu tarihi kayıtların ifadelerinden anlaşılmaktadır. H. 888 (1483) tahririnde ifade edildiği gibi İbrahim Bey'in İstanbul muhasarasına iştirak eden bir şahsın vakfını ceza olarak tımara vermesi bunun en açık işaretidir. *“Karye-i mezbure İbrahim Bey atası vakfetmiş. İbrahim Bey zamanında örfiyyesi vakfa bile tasarruf olunurmuş. Osmanlı ile İstanbul gazasına bile vardın diye İbrahim Bey örfiyyesini tımara vermiş ...”*<sup>213</sup>. Karamanoğlu İbrahim Bey'in İstanbul'un fethinden pek memnun olmadığı yukarıdaki kayıttan da anlaşılmaktadır. Bunu Neşrî de zikredilen *“Karamanoğlu İstanbul'un alındığını işidip eliyle dizini döğüp Osmanoglu yurdun ıssı oldu. Bizi andan yurttan sürer diye be gayet gamnâk oldu”*<sup>214</sup> ifadeleri daha iyi anlatmaktadır. Bütün bunlara rağmen İbrahim Bey elçiler gönderip Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul fethini tebrik etmiştir<sup>215</sup>. Bu arada zikredilmesi gereken mühim bir husus İbrahim Bey'in bu mağlubiyet veya sulh sonrasında Venedikliler ve Papalıkla yapmış olduğu münasebetlerdir. Bu ilişkileri sağlayan temel sebep Venedik, Papalık ve Karamanlılar üzerindeki Osmanlı baskısıydı. İbrahim Bey 12 Şubat 1453'de Venedik elçisi Giovanni Mocenigo'ya ticaret ahidnâmesi vermiştir. İbrahim Bey bu ahidnâmenin yanında Venedik Doc'u Francesco Foscari'ye bir mektup göndermiştir. Bu mektupunda Papa'ya ve Ragona Kral'ına da aynı mektubu yazdığını belirten İbrahim Bey Venedik Doc'una *“size ve bize faydalı olacak bir biçimde düşmanımıza karşı hareket etmeye hazırım. Bu hususuta Papa'ya ve Ragona Kral'ına yazıyorum. Bir şeyler yapsınlar. Sizin şimdiye kadar yaptığınız gibi ortak düşmanımıza karşı hareket etmesinler. Bunun için özenle ve devamlı olarak hazırlansınlar”*. Buradaki ortak düşman hiç şüphesiz ki Osmanlılardır.<sup>216</sup>

<sup>213</sup> Rûhi Çelebi, s. 448; Fahri Çoşkun, **888-1483 Tarihli Karaman Eyaleti Vakıf Tahrir Defteri**, (basılmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996, s. 141

<sup>214</sup> Neşrî, s. 709

<sup>215</sup> Kritovulos, s. 111

<sup>216</sup> Şerafettin Turan, **Türkiye İtalya İlişkileri I**, Metis Yayınları, İstanbul 1990, s. 323-324; Ş. Tekindağ, **a.g.m.**, s. 46; Yukarıda zikredildiği gibi daha önce yapılan görüşmelerde (1451 Haziran ayı sonları) Venedik'ten gelen elçiye İbrahim Bey Osmanlılara karşı harekete geçilmesini teklif etmiş fakat elçi buna kendisinin yetkili olmadığını söyleyerek geçiştirmiştir. K. Setton, **a.g.e.**, s. 108-109; H. İnalçık Karamanoğlu İbrahim Bey'in Venediklilere vermiş olduğu söz üzerine İstanbul surları önünde herhangi bir gevşeme halinde harekete geçmeye hazır bulunduğunu söylemektedir. Bu görüşe kaynak

İstanbul'un fethinden sonra da İbrahim Bey Osmanlılara karşı hem Anadolu'da ve hem de Hristiyan Devletler nezdinde ittifak arayışlarına devam etmiştir. İstanbul'un Osmanlılar eliyle alınmış olması İbrahim Bey'i ve Hristiyan devletleri endişelendirmiş yeni çare arayışlarına sevk etmiştir. 1454 senesi içerisinde Venedik ve Papalığın Osmanlılara karşı alınacak tedbirler için yeni toplantılar tertib ettiğini görmekteyiz. 1454 senesinin 23 Nisan'ında Papa vekili Padova Piskoposu Castiglioneli Johan'ın marifetiyle Rosenburg Şehri'nde haçlı seferinin görüşülmesi için ilk toplantı yapıldı. Haçlı seferi tertibi için bir komisyon teşekkül etti. Burada alınan kararlardan bir tanesi de "Türklere karşı savaşmaya hazır kâfir Karamanlı ile ittifak kurulmaya çalışılacaktı". Bütün bu gayretler Fatih Sultan Mehmed'in Sırbistan üzerine yürütmesine mani olmak içindi. Alsas'ta (Almanya) derlenen müellifi meçhul bir eserde Karamanlıların Hristiyanlarla ittifakına dair mühim malumat vermektedir. 1454 Aralık ayı haberleri arasında verilen bilgilerde Karaman Bey'inin Büyük Türk'e karşı Hristiyanlığa sadakaten bağlı olduğunu, Büyük Türk'ün Sırbistan'ı istila edip Macaristan hududuna kadar vardığını Karaman Bey'inin de bu haberi duyar duymaz Büyük Türk'ün ülkesine yürüdüğünü üç şehrini ele geçirip askeri idaresi altına aldığını bunu duyan Büyük Türk'ün süratle geri çekildiğinden bahsedip Karamanlılarla alakalı haberleri tamamlar<sup>217</sup>. Osmanlı kaynaklarının hiçbirisinde bu tarihlerde Karamanoğlu İbrahim Bey'le Fatih Sultan Mehmed'in karşılaştığına dair bir malumat mevcut değildir. Sadece Kritovulos'da Padişah'ın İstanbul'daki işleri düzene koyduktan sonra Anadolu'da devlete karşı gösterilen düşmanca tavırların önüne geçmek için harekete geçip düzeni temin ettiği kayıtlıdır.<sup>218</sup> Bütün bunların yanında Karamanoğlu İbrahim Bey Fatih Sultan Mehmed'i h. 859 senesinde

---

olarakta yukarıda belirttiğimiz gibi İbrahim Bey'in bir şahsın İstanbul muhasarasına iştirak etmesi sebebiyle toprağını tımara vermesini gösterir. H. İnalcık, **a.g.e.**, s. 129; W. Heyd ve Babinger Ahidnâme'nin tarihini yanlışlıkla fetihten sonra gösterirler. Babinger ahidnâme tarihi olarak 12 Şubat 1454'ü vermektedir. Bu durum herhalde Karamanlılar, Venedikliler, Papalık ve diğer Hristiyan Devletler arasında yapılmakta olan görüşme yoğunluğu sebebiyle kaynaklarca yanlış tarih aktarılmasından kaynaklanmıştır. Çünkü Ahidnâme'ye gelinceye kadar İbrahim Bey'le Venedikliler arasında birkaç defa elçilik seviyesinde görüşmeler olmuştur. F. Babinger, **a.g.e.**, s. 109-110; W. Heyd, **Histoire Du Commerce Du Levant II**, Leipzig 1923, s. 352 (Eserdeki bilgileri Fransızca'dan Türkçe'ye çevirerek bize yardımcı olan Dr. İsmail Mangaltepe'ye teşekkür ederim)

<sup>217</sup> Agontino Pertusi, "*Alsas'ta Derlenen Müellifi Meçhul Eser*", **İstanbul'un Fethi II**, (trc. M. Şakiroğlu), İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul 2006, s. 204; N. Jorga, **a.g.e.**, s. 64; Hans Pfeiffermann, **Rönesans Papalarının Türklerle İşbirliği**, (trc. K. Beydilli), Tarih ve Tabiat Vakfı Yayınları, İstanbul 2003, s. 17

<sup>218</sup> Kritovulos, s. 122

Memlûklı Sultan'ı Seyfuddin Zâhirî'ye şikayet etmiştir. İbn İyas Karamanoğlu'nun elçisinin mektup getirdiğini bu mektupta Fatih Sultan Mehmed'i şikayet ettiğini fakat Sultan'ın buna ehemmiyet vermeyip elçiye basit bir cevap vererek ikramda da bulunmadığını elçinin memnun olmayarak geriye döndüğünü bunun üzerine de Karamanoğlunun Memlûklı Sultan'ına isyan ettiğini nakletmektedir. Hadisenin tarihi olarak h. 859 (1455) yılını kaydeder.<sup>219</sup> Sehavî hadisenin tarihini yanlışlıkla h. 851 olarak verir. Ayrıca Sehavi Karamanoğlu'nun Osmanlı'ya düşman olmakla beraber Sultan'a da (Memlûklı) düşman olduğunu ifade eder.<sup>220</sup> İbn Takriberdî'de de benzer bilgiler bulunmaktadır.<sup>221</sup> İbrahim Bey'in Memlûklı topraklarına saldırması üzerine Fatih Sultan Mehmed oğlu Bayezid'le birlikte Memlûklulara karşı yardım etmiştir. Çift taraflı ateş altında kalan İbrahim Bey mecburen her iki devletle de anlaşmak zorunda kalmıştır. Karamanoğlu İbrahim Bey Osmanlılara karşı Memlûkluları kullanmak istemiş fakat bu siyasetinde muvaffak olamamıştır. Üstelik Memlûklı Sultan'ı Fatih Sultan Mehmed'e Kanıbay Yusufi El Mihmandar'ı dostluğun tesisi için elçi olarak göndermiştir. Osmanlı Memlûklı yakınlaşmasının sebebi ise doğuda beliren Uzun Hasan tehlikesiydi. Bu tehlike her iki Devleti'de birbirine karşı daha ihtiyatlı ve dostça davranmaya mecbur kılıyordu.<sup>222</sup>

Karamanoğlu İbrahim Bey'in Fatih Sultan Mehmed'le en son münasebeti Osmanlıların İsfendiyaroğulları üzerine yapmış oldukları seferle kendisini göstermiştir. Bu münasebet savaş hali olmayıp sadece diplomatik faaliyetten ibaret kalmıştır. Fatih Sultan Mehmed özellikle Karadeniz ticareti için mühim bir mevkide bulunan İsfendiyaroğulları üzerinde hakimiyetini tam manasıyla tesis etmek niyetindeydi. Beylik içerisindeki çekişmelerden de faydalanan Fatih Sultan Mehmed İsfendiyar Bey'i bulunan İsmail Bey'in kardeşi Kızıl Ahmed'e Bolu Sancağı'nı tımar olarak vermişti. Fatih Sultan Mehmed İsmail Bey'in oğlunu tabîyet şartları

<sup>219</sup> İbn İyas, **Bedaiü'z-Zuhur Fi Vekaii'd-Duhur II-III**, (nşr.M. Mustafa), Kahire 1982, s. 322

<sup>220</sup> Abdurrahman Sehavi, **Vecizü'l-Kelâm Fi'z-Zeyl Ala Düveli'l-İslam**, (nşr. G. F. Herestani, B. A. Ma'ruf), Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1995, s. 703

<sup>221</sup> İbn Takriberdî, **Havâdis**, s. 594

<sup>222</sup> Aşık Paşazâde, **Tevârih-i Âl-i Osman**, (nşr.Âli Bey), Matbaai Âmire, İstanbul 1332, s. 229; Ş. Tekindağ bu hadiseler esnasında Karamanoğlu İbrahim Bey'in başarısız olup Memlûklı Sultan'ının Fatih Sultan Mehmed'e elçi göndermesi üzerine Osmanlılarla anlaşıp, bir kızını da Fatih Sultan Mehmed'e vererek arada sığıriyet kurduğunu söylemektedir. Fakat elimizde böyle bir evliliğin tahakkuk ettiğine dair bilgi veren her hangi bir kaynak bulunmamaktadır. Ş. Tekindağ, **"Karamanlılar"**, **İ.A. VI**, İstanbul 1965, s. 326

gereği Ankara’da bulunan Anadolu Beylerbeyiliğine göndermesini istedi. Aynı İsteği İbrahim Bey’in oğlu için de tekrarladı. Bu da muhtemelen daha önce yapılmış olan sulh çerçevesinde yer alan Osmanlı seferlerine asker gönderme maddesinin bir gereği idi. Kaynaklarda İbrahim Bey’in hangi oğlunu gönderdiği belirtilmemektedir. Karamanlı kuvvetlerini de yanına katan Osmanlı askeri Kastamonu, Koyulhisar ve Sinop üzerine yürümüştür. Buraları alan Osmanlı kuvvetleri İsmail Bey’i bölgeden çıkarıp yerine Osmanlı idaresinin temsilcisi olarak Kızıl Ahmed Bey’i bırakmışlardır. Çaresiz kalan İsmail Bey’e Karamanoğlu İbrahim Bey Osmanlılara karşı ortak hareket etmeyi teklif ettiyse de İsfendiyaroğlu İsmail Bey bu teklifi sert bir şekilde reddetmiştir. Osmanlıların Karamanlılara tabiiyet şartlarını hatırlatmak için asker göndermelerini istemesinin sebebi muhtemelen doğuda yeni belirmeye başlayan Uzun Hasan’ın her iki Beyliğe yönelik faaliyetleri sebebiyle olmalıdır. Neşrî ve Aşık Paşazâde hadiseyi h. 865 (1460-1461) olarak kaydeder.<sup>223</sup> Daha sonra İsfendiyar bölgesine tayin edilen Kızıl Ahmed Bey’e Rumeli’nden tımar verilip elindeki yerler alınca Karamanoğlunun yanına gelmek istemiş fakat Karamanoğlu İbrahim Bey bu teklifi kabul etmemiş ona sadece harçlık göndermekle iktifa etmiştir. Kızıl Ahmed Bey’de bu harçlıkla Uzun Hasan’ın yanına kaçmıştır. Böylelikle Osmanlılar Uzun Hasan’ın nüfuz etmeye gayret ettiği ipek ticareti için çok mühim olan bölgeyi hakimiyetleri altına almışlar, Karamanlıları da dikkatli bir şekilde kontrol altında bulundurmışlardır. Nitekim Kızıl Ahmed Bey’e askeri yardımda bulunmayıp, hatta sığınmasını dahi istemeyip harçlık vermekle yetinmeleri bunun bir işaretidir.<sup>224</sup>

### 2.1.2. İkinci Osmanlı Karamanlı Mücadelesi

Karamanoğlu İbrahim Bey ömrünün sonlarına doğru ülkesini oğulları arasında pay etmiş fakat bu işlem kardeşler arası mücadeleyi tetiklemiş bu durum İbrahim Bey’in son günlerinde çok ıstırap çekmesine sebep olmuştur. Oğullarının çokluğu ile tarihi kayıtlara geçen İbrahim Bey’in kaynakların büyük bir kısmında altı yahut yedi oğlunun olduğu belirtilmektedir. Aşık Paşazâde’de İbrahim Bey’in altı

<sup>223</sup> Neşrî, s. 749; Aşık Paşazâde, s. 242

<sup>224</sup> Neşrî, s. 747-749; Aşık Paşazâde, s. 241-242; Behiştî Sinan Çelebi, *Târih-i Âl-i Osman*, Süleymaniye Ktp., Mikrofilm Arşivi, T.Y., nr. 2764, vr. 172

oğlu olduğu edilmektedir. Aşık Paşazâde bu çocuklardan Pir Ahmed, İshak ve Kasım Bey'in isimlerini zikretmektedir.<sup>225</sup> Şikâri'de İbrahim Bey'in Osmanoglu'ndan yedi oğlu olduğu kayıtlıdır. Şikâri devamla; “*Büyük oğlu Kasım Beg'dir. Birisi İshak, birisi Alâüddin, birisi Halil, birisi Pir Ahmed, birisi Yakub ve birisi Kücek Mustafa'dır*” diyerek oğulların isimlerini de zikreder. Şikâri İbrahim Bey'in hasta olduğunu, öleceğini anlayınca oğullarını başına toplayıp ülkesini onların arasında pay ettiğini anlatmaktadır. Devamla, *Sahib-i rây* olmakla *müht-i saltanatı* Kasım Bey'e teslim ettiğini Alâeddin'e İç-il'i, Halil'e Ermenek'i, İshak'a Akşehir'i, Yakub'a Aksaray'ı, Mustafa'ya Beyşehirini, Hızır'a (Pir Ahmed) Tarsus'u verdiğini anlatmaktadır.<sup>226</sup> Bakâi Dîvânı'nda İbrahim Bey'in altı oğlunun olduğu belirtilmektedir.<sup>227</sup> Neşrî'de yedi oğuldan bahsedilmektedir. Neşrî isimleri İshak, Pir Ahmed, Karaman, Kasım, Alâüddin, Süleyman ve Nure Sofu olarak sıralar. Aşık Paşazâde ve Neşrî'de büyük oğul olarak İshak'ın ismi zikredilir. Takriberdî'de de büyük oğul olarak İshak kayıtlıdır.<sup>228</sup> İbrahim Bey ömrünün sonuna doğru Karaman mülkünü oğulları arasında taksim etti. Neşrî İbrahim Bey'in oğullarından bahsederken. “*Bu oğlanların mecmu'u Sultan Mehmed b. Yıldırım kızı Sultan Hatun'dan idi. Amma İshak cariyeden idi. İbrahim Bey'in hayatında himmeti İshak Bey'e idi. Zira İshak Bey'den gayrisinde Osmanlılık alacası vardır diye sevmezdi*” ifadelerini kullanarak Karamanoğlu Osmanlı mücadelesinin hâlet-i rûhiyesini ele veren ilginç bilgiler nakleder. İbrahim Bey'in bu tasarrufundan memnun olmayan diğer oğulları Babalarına ve İshak Bey'e karşı bayrak kaldırdılar. Zor duruma düşen İbrahim ve İshak Beyler yanlarına hazineyi de alarak Gevele Hisarı'na sığındılar.<sup>229</sup> İbrahim Bey çok geçmeden burada öldü. (h.868-869,1464-1465). Rûhi Çelebi, İbrahim Bey'in avratı ve oğulları mekriyle (zehirlenmesiyle) öldüğünü söylemektedir.<sup>230</sup> Türbesindeki kitabede İbrahim Bey'in 868 senesinde şehiden öldüğü kayıtlıdır. Buradaki şehiden kaydı herhalde oğulları tarafından uğradığı

<sup>225</sup> Aşık Paşazâde, s. 249

<sup>226</sup> Şikâri, *Karamannâme*, (nşr. N. Sakaoğlu-M. Sözen), Karaman Valiliği Yayınları, Karaman 2005, s. 234

<sup>227</sup> Bakâi, *Dîvân*, Koyunoğlu Ktp., T.Y., nr. 13365, vr. 4-ab; M. Koman, “*Bakâi'nin Türkçe Manzum Tarihi'nden Bir Bölüm*”, *Konya*, S. 118-119, Ağustos Eylül 1948, s. 51

<sup>228</sup> Aşık Paşazâde, s. 249; Neşrî, 769-771; İbn Takriberdî, *En Nücûm'üz Zâhire XVI*, (nşr. M. H. Şemseddin), Beyrut 1992, s. 300

<sup>229</sup> Neşrî, 771; Aşık Paşazâde, s. 249-250; Neşrî, 771

<sup>230</sup> Rûhi, s. 460

muamelenin tezahürü olmalıdır.<sup>231</sup> Hareketlerini sürdüren diğer kardeşlerinin baskısına dayanamayan İshak Bey buradan çıkarak Silifke taraflarına gitmeye mecbur kaldı. İbrahim Bey'in ölümünden sonra Karaman tahtında bir kişinin Beylik yapması sona ermiş kardeşler arasında mücadeleler hız kazanmıştır. Bu mücadelelere dış müdahaleler de eklenince artık Karamanoğulları Beyliği kendi iktidarını bitirme noktasına gelmiştir. Özellikle Osmanlılar akrabalık hukukunun vermiş olduğu imkanı da kullanarak Karamanoğulları üzerinde varolan nüfuzlarını daha da genişletmişlerdir. Yukarıda zikretmiş olduğumuz kaynaklarda umûmen İbrahim Bey'den sonra bir müddet yerine oğlu İshak Bey'in İç İl'de tahta geçtiği zikredilmektedir. Diğer saltanat üyeleri bu vaziyete rıza göstermeyip İshak Bey'e karşı baş kaldırmışlar ve farklı siyasi güçlerden yardım isteyerek Karaman ülkesini bir mücadele sahası haline getirmişlerdir. Aşık Paşazâde iki küçük oğlanın Fatih Sultan Mehmed'e sığındığını İshak Bey'inse Uzun Hasan'a müracaat ederek yardım istediğini anlatmaktadır. Hatta İshak Bey'in Uzun Hasan'a; "Benim kardeşlerimi

<sup>231</sup> İbrahim Bey'in ölüm tarihi kaynaklarda (h.868-869,1464-1465) olarak verilmektedir. Neşrî 868, Oruç Bey ve Aşık Paşazâde 869 olarak naklederler. Halil Konevî'nin R. Anhegger'in vermiş olduğu özette 869 tarihi kayıtlıyken Kayseri Raşid Paşa ktp. nüshasında 871 olarak kayıtlıdır. Bunun eserdeki olayların tarih kayıtlarının birbirine karıştırılmasından kaynaklandığı kanaatindeyiz. Rûhi Çelebi 872 tarihinde İbrahim Bey'in vefat ettiğini söylemektedir. Neşrî, s. 777; "Aşık Paşazâde Tarihi", **Osmanlı Sultanları Tarihi**, (nşr. H. N. Atsız ), İstanbul 1965, s. 215; Rûhi, s. 460; H. Konevî, Raşid Paşa, vr, 35a; Halil-ül- Konevi, **Târih-i Âl-i Osman**, ( nşr. R. Anhegger), T.D. II/3-4, ( 1952), s. 63; Memlûkluk kaynakları da İbrahim Bey ve vefatı hakkında mühim bilgiler verirler. İbn İyas ölüm tarihi olarak 868'i verir. İbn İyas İbrahim Bey'in mütevazi, siyasetçi ve ilim ehlini seven seçkin bir melik olduğunu söylemektedir. Kendisinin doğudaki beldelerden bir çoğuna sahip olduğunu ancak kendisine Osmanlı ve Mısır Sultan'ından çok mihnet geldiğini belirtir. Ayrıca O İbrahim Bey'in doğum tarihinin 805 olduğunu da söylemektedir. İbn İyas II, s.421-422; Takriberdi İbrahim Bey'in 868 senesinde zilkade'nin sonu zilhicce'nin başında vefat ettiğini, kendisinin Konya, Kayseri, Lârende ve Rum şehirlerinden diğerlerine sahip olduğunu belirtmektedir. Devamla onun yaklaşık kırkbeş sene hükümdarlık yaptığını da ilave etmektedir. İbn Takriberdi, **Nücûm XVI**, s. 299-300; Seyyid İlyas Kirmânî'nin eserinde kayıtlı bir Karamannâme'de İbrahim Bey'in otuziki sene hükümdarlık yaptığı nakledilmektedir. "Karamannâme li Aşık el Eflak Seyyid İlyas Kirmânî", (nşr. M.Koman), **Konya Mecmuası**, Sayı 64-65, (Şubat Mart 1944), s. 73; Şikâri'de ise İbrahim Bey'in ellibir sene hükümdarlık yaptığı nakledilir. Şikâri, s. 234; Babası Mehmed Bey'in vefat tarihi göz önüne alınırsa (h. 826-m.1426) İbrahim Bey'in yaklaşık kırkbir sene hükümdarlık yaptığı söylenebilir. İbrahim Bey kendi yaptırmış olduğu külliye'deki türbeye defnedilmiştir. Halil Edhem, "Karamanoğulları Hakkında Vesâik-i Makûke", **TOEM**, Sene 3, 1328, s. 830; İ. H. Konyalı'nın neşretmiş olduğu türbe kitabesinde İbrahim Bey'in vefat tarihi 860 olarak okunmuş miladi tarih ise 1465 olarak verilmiştir. İ. H. Konyalı, **Karaman Tarihi**, Baha Matbaası, İstanbul 1967, s. 512; Fenâri'ye ait olduğu bilinen Mantık kitabının vikâye kaydında İbrahim Bey'in vefatına tarih düşülmüştür;

*Emir geldi çün Karaman Hanına  
Verdi ruhu râm olub rahmânına  
Şahlardan bende tarih istedim  
Didiler rAhmed o âdil canına.*

Ebced hesabına göre buradaki tarih 868 olmaktadır. Fenâri, **Kitâb-ı Fenâri Fi'l Mantık**, Süleymaniye Ktb. Fatih Böl., A.Y., nr. 3335, vikâye kaydı

vilayetten çıkar sen buraya gelinceye kadar olan her göç için bin filori vereyim” demiştir.<sup>232</sup> Neşrî Uzun Hasan’ın filori sözünü duyunca hemen harekete geçtiğini söylemektedir.<sup>233</sup> Ancak filori olmasa da Uzun Hasan için bundan daha güzel bir fırsat olamazdı. Çünkü Karamanlıları elde etmek onun Anadolu ve güneyde Mısır’a karşı girişeceği mücadelede mühim bir güce ve imkana kavuşturacaktı. Nitekim Uzun Hasan vakit kaybetmeden harekete geçip Karaman bölgesine gelmiştir. İshak Bey tarafından karşılanan Uzun Hasan birlikte Pir Ahmed Bey’i vilayetten çıkardılar. durum karşısında Pir Ahmed çareyi Fatih Sultan Mehmed’e sığınmakta buldu. Bu hareket esnasında Uzun Hasan Karaman bölgesinde yağma ve katliâmlarda bulunmuştur. Neşrî Uzun Hasan’ın Karaman vilayetinde yaptıklarını anlatırken; *“Her iklimden mâl-i amân diye yağmaya yakın işler etti ve Beyşehri üçyüz evdir gaaret edib cebirle davarlarını aldıktan sonra otuzaltı bin akçe mâl-i amân aldı. Kalanını dahi buna göre kıyas eyle. Ve derlerki davar cinsinden yalnız yirmi bin deve alıp gitti”* ifadelerini kullanır.<sup>234</sup> Karamannâme’de bu hususla ilgili olarak Kasım’ın Uzun Hasan’la beraber olduğu zikredilirken şu ifadeler kullanılır.

*“Kasım encâm hurûc itdi  
Uzun Hasan’la neler itdi  
Kalem ağlar Uzun Hasn işine  
Yakdı yıkdı Kasım gitdi peşine ....  
Diyâr-ı Karaman oldu tarumâr”*<sup>235</sup>

Bekâî’de de Kasım Bey’in Şâh olmak için Uzun Hasan’a elçiler gönderdiğinden bahsedilmektedir. Burada yine Uzun Hasan’ın Karaman’da yaptıklarına işaret olarak onun harâmî olduğu zikredilmektedir.<sup>236</sup> Ebubekir Tihriânî’nin eserinde Uzun Hasan’ın Karamanlılar tarafından daveti farklı bir şekilde nakledilir. Burada Dulkadir Bey’i Melik Aslan’ın İbrahim Bey’in vefatını fırsat bilerek Karaman topraklarına saldırması üzerine Karaman halkının Sahib Kiran’dan (Uzun Hasan) yardım istemiş o da bu davete icabet ederek Melik Aslan’ın zulmünü uzaklaştırmak

<sup>232</sup> Aşık Paşazâde, s. 249

<sup>233</sup> Neşrî, s. 775

<sup>234</sup> Neşrî, s. 775

<sup>235</sup> Karamannâme, s. 73

<sup>236</sup> Bekâî, 51-52

için Karaman tarafına doğru harekete geçmiştir. O vilâyeti himayesine alan Uzun Hasan bölgeyi Melik Aslan'ın pençesinden kurtarmıştır. Tihârîni yağma işinde de farklı bir rivayette bulunup Uzun Hasan'ın Dulkadirîlilerin elindekileri yağmaladığını ve vilâyetin yönetimini İshak Bey'e bırakarak geri döndüğünü söylemektedir.<sup>237</sup> Bu olaylar esnasında Memlûkluların Karaman bölgesine bir Osmanlı müdahalesine karşı Dulkadirîlileri Karaman topraklarına saldırımları için teşvik ettiklerini hatta ek birlik gönderdiklerini bilmekteyiz. Buna ilave olarak Memlûkluların Uzun Hasan'ı da Karaman topraklarına olan müdahalesini de desteklediklerini devrin Memlûklular kaynaklarından öğrenmekteyiz. İbn İyas, Uzun Hasan'dan Sultan'a mektup gelip ek birliklerin Karamanoğluna gittiğini, Karamanoğlunun kardeşleriyle çarpışıp onları yendiğini kardeşlerinin de bunun üzerine Osmanlı'ya sığındığını, Sultan'ın da bu habere sevindiğini nakletmektedir.<sup>238</sup> Bütün bu haberlerden Uzun Hasan'la Memlûklular Sultan'ı Hoşkadem'in Osmanlılara karşı ittifak yaptıklarını anlamaktayız. Bu ittifakın arkasında İshak veya Kasım Bey'in hem Uzun Hasan'ı hem de Memlûklular Sultan'ını yardıma çağırması vardır. Ş. Tekindağ İshak Bey'in Mısır Sultan'ı adına hutbe okuttuğunu söylemektedir. Fakat biz Ş. Tekindağ'ın buna delil olarak göstermiş olduğu kaynaklarda da böyle bir bilgiye ulaşamadık. İshak Bey'in paraları arasında Memlûklular Sultan'ı adına darbettirdiği herhangi bir parası da mevcut değildir.<sup>239</sup>

Neşrî'ye göre Uzun Hasan İshak Bey'in yanına Kızıl Ahmed'i bırakarak onu Karaman tahtına Bey yapmış İshak Bey'de kendi adına hutbe okutmuş ve para darbettirmiştir.<sup>240</sup> İshak Bey'e ait olduğunu bildiğimiz tek para Konya'da darbedilmiş olan tarihsiz bir sikkedir. Uzun Hasan ve Memlûklular desteğine rağmen Karaman tahtındaki yerini sağlamlaştırmak için siyasi tedbirler alıp, farklı yollara müracaat eden İshak Bey Fatih Sultan Mehmed'e ilticâ eden kardeşleri özellikle de Pir Ahmed Bey'i kendi üzerine göndermemesi için Fatih Sultan Mehmed'e bazı

<sup>237</sup> Ebû Bekri Tihârîni, **Kitâb-ı Diyarbekriyye**, (trc. M.Öztürk), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001, s. 223-224

<sup>238</sup> **İbn İyas II**, s. 426; Bu devir olaylarıyla alakalı olarak ayrıca bkz. Refet Yinanç, **Dulkadir Beyliği**, TTK. Yayınları, Ankara 1989, s. 59

<sup>239</sup> Ş. Tekindağ, "Konya ve Karaman Kütüphanelerinde Mevcut Karamanoğulları ile İlgili Yazmalar Üzerinde Çalışmalar", **Tarih Dergisi**, Sayı 32, İstanbul 1979, s. 51; Ş. Tekindağ'ın kaynakları arasında yer alan Takriberdi ve Sehavî'de böyle bir kayıt bulunmamaktadır.

<sup>240</sup> **Neşrî**, s. 775

tekliflerde bulunmuştur. Osmanlılara Sarı Yakub oğlu Ahmed Çelebi'yi elçi gönderip Pir Ahmed'in serbest bırakılmamasına mukabil Akşehir ve Beğşehir'i onlara bırakmayı teklif etmiştir. Fatih Sultan Mehmed'de elçi olarak Server Çavuşoğlu Çavuşbaşı Ahmed'i elçi olarak göndermiş Akşehir ve Beğşehir'nin zaten kendilerine ait olduğunu bildirip Çarçamba Suyu'nun sınır olmasını isteyip “*ötesi sana berisi bize*” demiştir. İlave olarak aksi takdirde Pir Ahmed'in yanına asker verilerek bırakılacağı tehdidi de yapılmıştır. İshak Bey Konya'yı da Osmanlılara bırakan böyle bir teklifi muhtemeldir ki Uzun Hasan ve Memlûklulara güvenerek reddetmiştir. Çavuşbaşı Ahmed bu red cevabını Fatih Sultan Mehmed'e bildirmiş bunun üzerine Pir Ahmed'in yanına Antalya Sancak Bey'i Köse Hamza, Karahisar Sancağı Bey'i ve diğer sancak beyleri de katılarak Karaman tarafına doğru yola çıkarılmıştır. Pir Ahmed muhtemelen yapılan anlaşma gereği Kayseri ve Sıklan Hisarı'nı Osmanlılara bırakmış ve buralara da Osmanlı askeri birlikleri yerleşmişlerdir. -Bunun doğu da beliren Uzun Hasan tehlikesine karşı Fatih Sultan Mehmed'in ileri bir hat inşası fikri rol oynamış olmalıdır.- Bu birliklerden bir kısmı da Pir Ahmed'e katılmıştır. Pir Ahmed ve kuvvetleri İshak Bey'le Ermenek'de karşı karşıya geldiler. Yapılan savaşta İshak Bey mağlub olup bir hanımıyla oğlunu Silifke'de bırakıp hazinesiyle birlikte Uzun Hasan'ın yanına kaçmıştır. Rûhi Çelebi ve Tursun Bey'e göre İshak Bey mukavemet etmeyip kaçıp Taş'a gitmiştir.<sup>241</sup> Rûhi Çelebi'ye göre aynı yılın baharında Fatih Sultan Mehmed Gevele Kalesi'ne varıp orayı harab etmiş ve Konya'yı hıfzu himaye altına almıştır. Aynı zamanda Konya'da ahmedek yapmak için üç dört sancak koymuştur. Ancak Rûhi Çelebi burada hadiselerin seyrini karıştırmış gözükmektedir.<sup>242</sup> Bütün bu hadiselerden sonra Neşrî ve Aşık Paşazâde'nin ifadesiyle Pir Ahmed İç-İl ve Silifke hariç Karaman tahtına oturmuştur. İç-İl'de muhtemelen İshak Bey'in bırakmış olduğu birlikler bulunmaktaydı. Tahta oturan Pir Ahmed Neşrî'deki bilgilere göre hutbeyi kendi adına okutup sikke darbettirdi.<sup>243</sup> Pir Ahmed Bey'in h. 870 yılında kendi adına

<sup>241</sup> Aşık Paşazâde, s. 249-250; Neşrî, s. 775-777

<sup>242</sup> Rûhi, s. 461; Tursun Bey, s. 129

<sup>243</sup> Aşık Paşazâde, s. 250; Neşrî, s. 777; Angiolello'ya göre Pir Ahmed Fatih Sultan Mehmed'in vermiş olduğu kuvvetlerle harekete geçmiş kardeşi İbrahim'le Şebin Karahisar ile Niksar şehrinin arasında karşı karşıya gelmiştir. Pir Ahmed hiçbir mukavemetle karşılaşmamış ve ülkesinin hakimi durumuna gelmiştir. Kardeşi de kaçarken attan düşmüş ve kaburgası kırılarak can vermiştir. Giovanni Maria Angiolello, *Seyyahların Gözüyle Sultanlar ve Savaşlar*, (trc. T. Gündüz), Yeditepe Yayınları,

Konya’da darbedilen bir parasının olduğunu bilmekteyiz. Bunun dışında Pir Ahmed Bey’in kendi adına Konya’da bastırıldığı tarihsiz paraları da bulunmaktadır. Bu sikkelerin hiç birisinde Fatih Sultan Mehmed’in ismi geçmemektedir.<sup>244</sup> Dolayısıyla Osmanlıların bu hadiseler neticesinde Karaman bölgesindeki hakimiyetlerinin hukûki olmaktan ziyade Karamanlıların iç şartlarını değerlendirmeye yönelik bir nüfûz siyaseti olduğunu söyleyebiliriz. Uzun Hasan’ın yanına hazinesiyle birlikte sığınan İshak Bey kaynakların vermiş olduğu malumata göre çok geçmeden onun yanında ölmüş Karaman hazinesi de Uzun Hasan’a kalmıştır. Bütün bu hadiselerin tarihi olarak kaynaklarda İbrahim Bey’in ölüm tarihi olan h. 868 veya 869 gösterilmektedir.<sup>245</sup>

Pir Ahmed Bey çok geçmeden Osmanlı nüfûzunu kırmak için çareler aramaya başlamıştır. Neşrî onun için “*istiklâl-i Karaman’a Bey olıcak kuyruğunu bulamağa başladı*” ifadesini kullanmaktadır. Yine Neşrî ve Aşık Paşazâde’ye göre evvelki ahdını bozup nazlanmaya başlamıştır. Fatih Sultan Mehmed’den Ilgın civarındaki bazı mevkilleri istemeye başlamıştır. Bir müddet sonra bu tavırlarını daha da sertleştiren Pir Ahmed Bey Osmanlılara ait olan topraklara saldırmış ahaliyi oldukça sıkıntılı bir vaziyete sokmuşlardır. Bölgedeki halk Karamanoğlunu Osmanlı Sultan’ına şikayet etmiş hatta eğer gelmezsen “*oğlancıklarımızı alıp gideceğiz*” demişlerdir.<sup>246</sup> Angiolello’ya göre Pir Ahmed senelik vergisini vermeyip Padişah’ın elini öpmeye gelmemiş, birde Sultan’ın Hıristiyanlar üzerine olan seferine asker göndermemiştir.<sup>247</sup> Tursun Bey’e Arab tarafına yürüyecek olan Sultan’ın ordusuna Pir Ahmed Bey “*nakz-i ahd idüb*” asker göndermemiştir.<sup>248</sup> Bütün bu ve benzeri sebeplerden dolayı kaynakların ifadesiyle Uzun Hasan üzerine yürüme niyetinde olan Fatih Sultan Mehmed Karamanoğlu üzerine yürümeye karar vermiştir. Osmanlı Sultan’ı harekete geçip ilk önce Gevele Kalesi’ni fethetmiş oradan da Konya üzerine

---

İstanbul 2007, s. 34; İbn İyas’ta Osmanlıların İshak Bey’i, Mısır Sultan’ının da Ahmed Bey’i tuttuğu, Mısır Sultan’ının bu durumdan endişe duyduğu dile getirilmektedir. **İbn İyas II**, s. 429

<sup>244</sup> İshak Bey’e ait olduğu zannedilen h.880 tarihli bir sikke yapılan tedkikler neticesinde Karamanoğlu İshak Bey’e değil Saruhanoğlu İshak Bey’e ait olduğu tesbit edilmiştir. Nitekim 880 tarihinde İshak Bey yukarıda da ifade ettiğimiz gibi hayatta değildi. Cüneyt Ölçer, **Karamanoğulları Beyliği Madeni Paraları**, İş Bankası Yayınları, İstanbul 1982, s. 106-109

<sup>245</sup> **Aşık Paşazâde**, s. 249-250; **Neşrî**, s. 775-777; **Sehavî**, s. 779

<sup>246</sup> **Aşık Paşazâde**, s. 252-253; **Neşrî**, s. 779-783

<sup>247</sup> **Angiolello**, s. 34

<sup>248</sup> **Tursun Bey**, s. 145

yürümüştür. Fatih Sultan Mehmed'in geldiğini haber alan Karaman Bey'i kaçıp Lârende'ye varmıştır. Onu takibe Mahmud Paşa memur edilmiştir. Pir Ahmed'in üzerine yürüyen Osmanlı kuvvetleri Karamanlılarla karşılaşmışlar çok fazla dayanamayan Pir Ahmed çareyi kaçmakta bulmuştur. Osmanlı kaynakları Pir Ahmed'in kaçmasına sebep olarak Mahmud Paşa'nın gevşekliğini gösterip onun bu gevşekliğinin azline sebep olduğunu kaydederler. Bu hareket esnasında birçok Karaman sipahisi esir alınıp Sultan'ın yanına getirilmiş ve hepsinin başı vurulmuştur. Bundan sonra Mahmud Paşa Fatih Sultan Mehmed tarafından Turgutoğullarının takibine görevlendirilmiştir. Turgutoğlu Mahmud Paşa'nın önünden Tarsus'a kaçmıştır. Bundan sonra Fatih Sultan Mehmed Mahmud Paşa'ya Lârende'den ve Konya'dan İstanbul'a evler sürülmesini emretmiştir. Kaynakların ifadesiyle Mahmud Paşa'nın bu işi yaparken gitmek istemeyen ahaliye *"mazuruz ihtiyar bizde değildir"* gibi sözler söyleyip gevşek davranması üzerine rakiblerinin de araya girmesiyle azledilmiş yerine sürgün işine Rum Mehmed Paşa tayin edilmiştir. Bu sürgün işinde çok sert davrandığı Osmanlı kaynaklarınca da teyid edilen Rum Mehmed Paşa Lârende'de büyük çaplı sürgün ve yıkım yapmıştır. Bunu bölgedeki muhalefet geleneğini sarsmaya matuf bir hareket olarak görmekte mümkündür. Özellikle elinden iş gelir ehl-i sanâyi ve ilim erbâbı İstanbul'a getirilip merkezi semtlere yerleştirilmişlerdir. Bu sefer esnasında yıkılmış olan Konya Kalesi Ahmedek'i tekrar inşâ edilip içine asker yerleştirilmiştir. Fatih Sultan Mehmed Ahmedek'in yapılmasından sonra Gevele Kalesi'ni güvenlik tedbiri olarak yıktırmıştır. Bölgeye oğlu Şehzâde Mustafa'yı bırakan Padişah geriye dönmüştür. Böylece Karaman bölgesin de ciddi olarak ilk Osmanlı hukûki varlığı böylelikle tesis edilmeye başlanmıştır. Bundan önceki seferlerin hepsi Karamanlıları tedibe yönelik yapılmıştır. Karaman hanedanı gevşek olarak Osmanlıya bağlanmıştır. Bu sefer sonrası ise artık bu coğrafya da yavaş yavaş Osmanlı hakimiyeti sağlam bir şekilde yerleşmeye başlanacaktır. Nitekim Şehzâde Mustafa'nın yanına güçlü bir ordu bırakılmıştır. Karaman bölgesine yapılan bu sefer tarihinin h.872 (m.1467-68) senesinde vukû bulduğunu dönemin kaynaklarından öğrenmekteyiz. Sadece Rûhî Çelebi ve Oruç Bey hadisenin h.873 senesinde vâki olduğunu belirtmektedir. Tursun Bey, Neşrî,

Nişancı Mehmed Paşa, gibi müelliflerse seferin h. 872 senesinde olduğunu söylerler.<sup>249</sup>

Osmanlı kuvvetlerinin bölgeden ayrılmasından sonra Pir Ahmed geri dönüp Osmanlıların ele geçirdiği yerleri tacize başlamış ve bir kısmını da ele geçirmiştir. Bunun üzerine Fatih Sultan Mehmed bölgeye sükûnun muhafazası için Rum Mehmed Paşa'yı ardından da İshak Paşa'yı gönderdi. Bu seferin tarihini devrin kaynakları h. 875 ve h. 876(1471-1472) olarak tarihlendirirler. Yani bu harekât iki seneye yayılarak gerçekleştirilmiş bölgenin ve Karamanoğullarının siyasi geleceği için mühim neticeler meydana getirmiştir.<sup>250</sup>

Devrin kaynaklarına bakarak bu seferin iki aşamalı olarak yürütüldüğünü söyleyebiliriz. Birinci aşama Rum Mehmed Paşa'nın Lârende, İç-il ve Ereğli merkezli olarak yürüttüğü hareket. Diğeri de İshak Paşa'nın Lârende ve Aksaray merkezli yürüttüğü harekattır. *Tursun Bey*'in, "*Sultan Karaman cânibine Rum Mehmed Paşa'yı andan sonra İshak Paşa'yı saldı*"<sup>251</sup> ifadesi bunu açıkça göstermektedir. Lârende'ye giren Rum Mehmed Paşa burada birçok yağma ve tahribatta bulunmuş Padişah'ın emriyle buradan İstanbul'a sürgünlere başlamıştır. Aşık Paşazâde hadiseyi şu şekilde nakleder; "*Padişah veziri Rum Mehmed'i göndürdi kim var Karamanoglı'nı ol vlayetten sür çıkar didi. Rum Mehmed yörüdi Lârende'ye vardı mescidlerin ve medreselerin yakıp yıkdı, atası evi gibi harâb eyledi ve şehrin avratını ve oğlanını soydurdı üryan itdürdi. Ol zâlim Rum hiç esirgemedi ol Müsülmanlara bunun gibi hakaretler itdürdi. Lârende'den Ereğli'ye çıkdı Ereğli'nün vilayetini ve köylerini harâb itdürdi. Ol vilayet halkı eyitd bu vilayet hod Resûlünün vakfıdır didiler sen bunu böyle harâb itdün yarın kıyamet gününde Allah Resûlü'nün katına vardığın vaktin ne cevab virürsin didiler. Bunun gibi söz diyenleri ol zâlim Rum öldürtdi. Andan sonra Varsak vilayetinde Uyuz Beg dirler idi anun iline girdi. Karaman'dan aldığı haram kesbi taş arasında döküp gitti Varsak dahi geldi bu*

<sup>249</sup> Aşık Paşazâde, s. 252-253; Neşrî, s. 779-785; Tursun Bey, s. 145-146; Rûhî Çelebi, s. 462; Nişancı Mehmed Paşa, (nşr. N. Atsız), s. 355; Oruç Bey, s. 122; Sarı Kemal, s. 175-176; Hadîdî, s. 275-277; Halil Konevî Karaman vilayetlerinin fethini h. 873 olarak verir. Buradaki ifade daha öncekilerden farklı olarak kat'iyet ifade etmektedir. Karaman'ın yaylak, suyunun güzel, konumu itibariyle de mühim bir yer olduğu bilgisi bu bölgeyi tanıtmaya matuf olarak verilmiştir. Konevî, vr, 35b; **Nişancı Mehmed Paşa Tarihi**, (nşr. N. Atsız), İstanbul 1949, s. 355

<sup>250</sup> Aşık Paşazâde, s. 255-259; Tursun Bey, s. 149; Neşrî, s. 789-795

<sup>251</sup> Tursun Bey, s. 149

*konşumuz Karamanlu rızkıdır bu Rum ne kereml  kişimiş didiler agzına s ge s ge divş rdiler”.*<sup>252</sup> Rum Mehmed Paşa’nın bu tavırları Padişah’ın tepkisini çekmiş olacak ki Mehmed Paşa’yı azledip yerine İshak Paşa’yı tayin etmiştir. Bunu yine *Aşık Paşazâde*’nin, ” *Padişah İshak Paşa’ya bu Rum devlets z ol vilayetde hayli bedbahtlıklar itmiş imdi sen var Karaman’ın m fsidlerin  ıkargıl didi”*<sup>253</sup> ifadesinden anlamaktayız. Aşğı yukarı aynı şeyleri söyleyen *Neşrî* Rum Mehmed Paşa’nın öldürülmesiyle ilgili olarak; ”*Ahir kendüyi dahi H nk r it gibi tepeleyib ol Müslümanların intikamını alıverdi”*<sup>254</sup> der. Rum Mehmed Paşa’yla birlikte vazifelendirilen ve onun öldürülmesinden sonra bölgenin fethine memur edilen İshak Paşa  nce Lârende’ye ardından da Aksaray’a geldi. Pir Ahmed Bey mukâvemet edemeyip Uzun Hasan’ın yanına ka tı, kardeşı K sım Bey de Osmanlı kuvvetlerinin karşısına çıkmaya cesaret edemedi.<sup>255</sup>

Fatih Sultan Mehmed Gedik Ahmed Paşayı da Karaman bölgesine göndererek tam teşkilatlı bir hareket başlatmıştır. Gedik Ahmed Paşa hususiyle Alâiye’nin fethine memur edilmiştir. Şehri Alâiye Beyi olan Kılınçarslan’dan çarpışma olmadan alan Ahmed Paşa Kılınçarslan Bey’i hoş karşılamış ve onu Fatih Sultan Mehmed’e göndermiştir.<sup>256</sup> Buradan Karaman bölgesinin sahil kısmına geçen Gedik Ahmed Paşa Silifke, Gevele Kalesi ve çevresini ele geçirip, bölgede birçok yağmada bulundu. Buraların alınmasında ismini kaynakların zikretmediğı Karamanoğlu İshak Bey’in oğlunun Osmanlılara çok fazla yardımcı olduğunu bilmekteyiz. Gedik Ahmed Paşa bu bölgede bulunan Karamanoğlu hanedanından birçok kimseyi de İstanbul’a gönderdi.<sup>257</sup>

Öncelikle bu noktada söylenmesi gereken hususlardan birisi de son seferin tesirinin büyük olduğudur. Bunu da Osmanlı kaynaklarının yanında bölgede kaleme alınan bazı eserlerde hadisenin yankı bulmasından anlamaktayız. Aşğıda bu kaynaklardan nakiller yaparak değıerlendireceğiz.

<sup>252</sup> *Aşık Paşazâde*, (nşr. Yavuz-Sarac) s. 526-527

<sup>253</sup> *Aşık Paşazâde*, s. 526-527

<sup>254</sup> *Neşrî*, s. 789

<sup>255</sup> *Aşık Paşazâde*, s. 256-257; *Neşrî*, s. 791

<sup>256</sup> Alâiye Bey’ine Fatih Sultan Mehmed tarafından G m lcine vilayeti tımar olarak verilmiştir. *Neşrî*, s. 793; *Aşık Paşazâde*, s. 257-258; *Behiştî Sinan  elebi*, vr. 185; *Oruç Beğ*, s. 123

<sup>257</sup> *Aşık Paşazâde*, s. 259-260; *Neşrî*, s. 797; *Nişancı Mehmed Paşa*, s. 357

Şikârî özellikle Gedik Ahmed Paşa'nın Lârende'de yapmış olduğu faaliyetlerden oldukça olumsuz olarak bahsetmektedir. Şikârî eserinde Osmanlı kuvvetlerinin yapmış olduğu işleri şu şekilde anlatır; *"Sultân Mehmed gelüb şehre kondu. Karamanoglu'nun sarâyların yıkub yerine bir hisâr yaptı ki, her kulesi âsmâna erişdi. Diledi ki bu şehri yakub katl-i 'âm ede. Ulemâ icâzet vermeyüb İstanbul'u yeni almış idi. Murâd eyledi ki cümle halkı İstanbul'a süre. Defterile şehrin içinden otuz bir bin Müselmân evi, yedi bin kâfir sürgün eyledi. Andan geçüb Aksarây'ı sürüb İslâmbul'a getürüb üç yüz tefsir mütâlâ'a eder şeyh vâ'iz müftî 'âlim ve 'âbid sürüb İstanbul'da sâkin olmayub üç yıldan sonra kaçub gene geldiler. Sultân Mehmed gazab edüb Gedik Ahmed Pâşa'yı gönderdi. Gelüb Lârende'yi âteşe verüb yıkub yakub harâb eyledi. Yüz on yedi mahalle, dört câmi'-i selâtin, üç yüz yedi vâkit mescidi, yigirmi tokuz hammâm, dört medrese, otuz üç tekve, yedi hânkah cümle harâb edüb âteşe urub İstanbul'a gönderdi. Koyun kuzu sürer gibi oğlun ve uşağın önüne bırakub şeyh 'ulemâ ve fukarâ feryâd ederken yigirmi otuz bin âdem Karatâğ dibine cem' edüb kendüsi gözlerine karşı ol zibâ sarâyları köşkleri Câmi'-i Sultân ve Câmi'-i Nizâmşâhî, Câmi'-i Kâşîye, Câmi'-i Hasan Basrî, Câmi'-i Karaman cümle şehri yere berâber edüb andan sonra dönüb on yedi bin er ile bu denlü fukarâları yayak, oğlu ile uşağı ile döge döge sürmege başladı"* <sup>258</sup>

Şikârî'nin dışında Aşık Muslu adında birisi tarafından söylenen oldukça dikkatli kullanılması gereken bir ağıt mevcuttur. Bu ağıtta Gedik Ahmed Paşa'nın Karaman bölgesinde icra etmiş olduğu neticesi ağır olan faaliyetlerinden bahsedilmektedir. Aşık Muslu ağıtının bazı bölümlerinde Gedik Ahmed Paşa'nın faaliyetlerinden şu şekilde bahsetmektedir;

Gedik Paşa geldi otağ kuruldu

Pir Ahmed Paşa'ya sorgu soruldu

Boyunlara kalın zincirler vuruldu

Gedik Paşa etme elden say bizi

Acep iller hep böyle mi bozulur

<sup>258</sup> Şikârî devirle alakalı oldukça bol malumat vermesine rağmen bu bilgiler çok ince bir elemenden geçirilmesi gerekmektedir. Vermiş olduğu tarihler ve rakamlar çok mübalağalı ve tutarsız gözükmektedir. **Şikârî**, s. 538-539; Diğer bir neşir için bkz. **Şikârî'nin Karamanoğulları Tarihi**, (nşr. M.F.Uğur-M. Koman), Konya 1946, s. 119-120

Kara yazı hep böyle mi yazılır  
Kişi sağken mezar mı kazılır,  
Gedik Paşa etme elden say bizi

Yeşil bayrak kalelerden söküldü  
Çoluk çocuk sokaklara döküldü  
Kale yandı ahâlîsi sürüldü  
Gedik Paşa etme elden say bizi

Kanı noldu Karaman Beyleri  
Noldu acab yayaları seymeni  
Kanı Farsak, Turgutoğlu candarı  
Gedik Paşa etme elden say bizi

*Aşık Muslu* yurdun yıkık görünce  
Beylerin boynu bükük görünce  
Destanını gözyaşıyla silince,  
Gedik Paşa etme elden say bizi.<sup>259</sup>

Karaman bölgesine yapılan Osmanlı seferleri sonunda yapılan bir takım faaliyetler ve nüfus hareketlerinden, o tarihlerde muhtemelen Aksaray’da yaşayan Baba Yusuf-ı Hakiki tarafından (vef. h. 893, m.1488 –muhtemel-) kaleme alınan *Hakikinâme* isimli eserde şikayetçi olduğu bazı beyitler bulunmaktadır. Bu beyitlerden bir kısmını aşağıya alıyoruz.

Elinde Türk ü Tatar’ın zebûn olup Karaman  
Yıkıldı serter uş ser nigûn olup Karaman  
Dirîğ zulm ile türlü cefâv ü cevri çekip  
İniler uş kamunun bağıru hûn olup Karaman

---

<sup>259</sup> F. Nafiz Uzluk *Aşık Muslu* tarafından kaleme alınan bu destana Karamanoğulları Tarihini iyi bilen birisi tarafından yeni mısraların katıldığını söylemektedir. Bkz. F. Nafiz Uzluk ,“Karamanoğulları Hakkında İki Ağıt”, **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten**, Sayı 217, (1962), Ankara 1963, s. 78-79, 81

Gücü yeten kişiler dört yanından alıp yer  
Doyar harâmilere işte hûn olub Karaman  
Acep hayalmi idi kanı şu hoşluklar  
Dağıldı sanki bu gün bir oyun olub Karaman  
Ki rahat olaydı ber karâr-ı sâbık hoş  
Emini adl ile yine bütün olub Karaman

II

Yıkılıp şehirler saraylar gör  
Oldu evvel gibi yabanlık  
Haslet-i hâfız-ı ıbâdullah  
Görün olaydı nighbanlık  
Halkı zulm ile tarumâr iden  
Anlar oldu zehî cihanbânlık  
Karamanlığını komaz Karaman  
Gitmiş olaki İbn-i Osmanlık  
Gazilik garete mübeddel oldu  
Bereket bulunamı bir sürüde  
Ki ana kurt ede çobanlık.<sup>260</sup>

Bu son sefer neticesinde Karaman bölgesindeki Osmanlı hakimiyeti artık perçinleşmiş, tarihi Karaman Osmanlı mücadelesi Osmanlılar lehine tartışmasız şekilde sona ermiştir. Bu tarihten sonra yaşanan ihtilafların hepsi Osmanlılar bakımından küçük hareketlenmeler olarak kalacaktır. Nitekim Fatih Sultan Mehmed bu sefer neticesinde bölgeyi tahrir ettirmiş ve Karaman coğrafyası hukuken de Osmanlı hakimiyetine alınmıştır.<sup>261</sup>

<sup>260</sup> F. Nafiz Uzlu, **a.g.m.**, s. 84-86; İ. H. Konyalı, **Niğde -Aksaray Tarihi II**, İstanbul 1974, s. 1577, 1578, 2710-2711; Baba Yusuf-ı Hakîkî, Somuncu Baba lâkâbıyla tanınan Hamîdüddin Aksarâyî (hz)'nin oğludur. Kabri Aksaray'da olup, vakıf kayıtlarında ismi zikredilmektedir. Hakîkînâme ismiyle bilinen manzum eserin tek nüshası iki cilt halinde sülalesinden Sâdi Somuncuoğlu'nda bulunmaktadır. Eserin birinci cildi Erdoğan Boz tarafından çalışılmıştır. Bkz., Erdoğan Boz, Hakîkî Dîvânı, (basılmamış doktora tezi), İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü, Malatya 1996; Eserin çalışılan kısmında bizim konumuzu ilgilendiren beyitleri mevcut değildir. Erdoğan Boz'la yaptığımız görüşmede eserin ikinci cildini yayına hazırladığını bize ilettiler.

<sup>261</sup> 1483 tahriri için bkz. M. Akif Erdoğan, *“Murad Çelebi Defteri”*; Fahri Çoşkun, **888-1483 Târihli Karaman Eyaleti Vakıf Tahrir Defteri**, (basılmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniv. , Sosyal

## **2.2. KARAMANOĞLU-OSMANLI-AKKOYUNLU-VENEDİK MÜNASEBETLERİ**

Osmanlı Karamanlı münasebetlerinin yanında dönemin siyasi hadiseleri arasında yer alan ve birbiriyle irtibatlı olan Akkoyunlu ve Venedik ilişkileri dönemin siyasi meseleleri birbiriyle irtibatlı olup, biri olmadan diğeri izah edilemeyen siyasi teşekküllerdir.

### **2.2.1.Karamanlı-Akkoyunlu-Osmanlı Münasebetleri**

Karamanoğlu İbrahim Bey'in ölümü üzerine Akkoyunlular Karamanoğulları içerisinde meydana gelen veraset meselesine dahil olmuşlardır. Saltanat verasetinde Karamanlı Şehzâdelere Osmanlılara karşı yardım eden Uzun Hasan'ın Karamanlılara yardım etmedeki asıl maksadı Anadolu'da Osmanlılara karşı mühim bir müttefik temin etmek ve Osmanlıları bölgede oyalamaktır. Bunda da büyük ölçüde başarılı olduğu görülmektedir. Karamanoğlu İbrahim Bey'in ölümünden sonra oğulları arasında taht kavgası baş göstermiş İshak Bey babasının sağlığında onun yerine vekillik yapmış birisi olarak Karaman memleketinin sahil kesiminde hüküm sürmüştür. Kardeşi Pir Ahmed ise Lârende, Konya, Niğde gibi vilayetlerde hakim olmuştur. Osmanlıların da desteğini alan Pir Ahmed karşısında tutunamayacağını anlayan İshak Bey çareyi Uzun Hasan'a sığınmakta bulmuştur. Uzun Hasan'ın asker ve para desteğini arkasına alan İshak Bey Karaman tahtını elde etmiştir. Çaresiz kalan Pir Ahmed Bey Osmanlılara iltica etmiştir. Karamanlılara ait bazı yerleri Osmanlılara terk etmek mukabilinde onların yardımını temin eden Pir Ahmed Karaman topraklarını tekrar elde etmiştir. Buna mukabil İshak Bey Akşehir, Beyşehir ve havalisini Fatih Sultan Mehmed'e teklif ettiyse de kabul edilmemiştir. Çünkü Osmanlılar oraların zaten kendilerine ait olduğunu Çarşamba Suyu sınır olarak kabul edilirse anlaşılabileceklerini söyledilerse de bunu da Fatih Sultan Mehmed kabul etmemiştir. Almış olduğu kuvvetlerle Karaman'a gelen Pir Ahmed Bey Ermenek civarında karşılaştıkları kardeşi İshak Bey'i mağlub etmiştir. İshak Bey yanına kuvvetlerini de alarak Silifkeye doğru çekilmiştir. Burada da barınamayan

İshak Bey tekrar yardım temin etmek üzere Uzun Hasan'ın yanına gitmiş ve bir müddet sonra orada ölmüştür. Pir Ahmed'e yapılan yardım karşılığında Akşehir, Beyşehir ve Ilgın Osmanlılara bırakıldı.<sup>262</sup>

1469 senesinde İshak Paşa ve Gedik Ahmed Paşa'nın Karaman bölgesine girişi ve bölgeyi neredeyse tamamen Osmanlı devletine ilhak etmesi üzerine Pir Ahmed ve kardeşi Kasım Bey Osmanlı tehdidi karşısında Akkoyunlulara sığınmışlardır. Bu arada Venediklilerle de görüşen Uzun Hasan Osmanlıların Karaman bölgesinde İslâm diyanetine karşı bazı hareketlerde bulunduklarını ve bölgeye müdahale edeceğini bildirmekteydi.<sup>263</sup> Pir Ahmed ve Kasım Beylerinde yer aldığı Uzun Hasan'ın oğlu Zeynel Bey'in kumanda ettiği otuz bin kişilik bir ordu verip onları Tokat üzerine göndermiştir. Tokat'ı yağmalayan bu kuvvetler Karaman topraklarının bir çok yerlerini ele geçirdiler. Konya'da bulunan Şehzâde Mustafa Afyon'a çekildi. Konya'yı almak isteyen bu kuvvetlere Konya halkı mukavemet etmiş bunun üzerine Akkoyunlu ve Karaman kuvvetleri Beyşehir tarafına gelmişler fakat burada Şehzâde Mustafa ile yapılan muharebede ağır bir yenilgi almışlardır. Pir Ahmed Bey Uzun Hasan'ın yanına kaçmış Kasım Bey'de Venediklilerin yardımıyla Silifke'de tutunabilmiştir. Bu duruma uzun süre sessiz kalamayan Fatih Sultan Mehmed harekete geçerek Karaman kuvvetlerinin de yer aldığı muharebede Uzun Hasan'ı Otlukbeli'nde ağır bir yenilgiye uğratmıştır. Mağlub olan Uzun Hasan Pir Ahmed Bey'le beraber kaçmıştır(1473). Daha sonra Fatih Sultan Mehmed'e mektup yazan Uzun Hasan Karamanlıları suçlayarak onların kendisini Osmanlılara karşı tahrik ettiklerini söyleyerek ağır bir dille suçlamıştır. Bu son hadiseden sonra Karamanlıların yardım isteyebileceği Memlûklular dışında herhangi bir kuvvet kalmamıştır<sup>264</sup>.

<sup>262</sup> İdris Bidlisî, vr. 112; Neşrî, s. 443; Muâlî, **Hünkârname**, (basılmamış doktora tezi), (haz. R. Y. Balata), İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, s. 15-17; R. Angger, “*Muâlî'nin Hünkârnamesi*”, **Tarih Dergisi** I/1, s. 150-151; İ. H. Uzunçarşılı, **Beylikler**, s. 30-34

<sup>263</sup> Josaphat Barbaro, **Anadolu'ya ve İran'a Seyahat**, (trc. T. Gündüz), Yeditepe Yayınları, İstanbul 2005, s. 10-12

<sup>264</sup> Aşık Paşazâde, s. 448; Neşrî, s. 443 ; İdris Bidlisî, vr. 112; Hamîdî, s. 140; Ebûbekir Tihriânî, s. 50; Walther Hinz, **Uzun Hasan ve Şeyh Cüneyd (XVI. Yüzyıl'da İran'ın Milli Bir Devlet Haline Yükselişi)**, (trc. T. Bıykoğlu), T.T.K. Yayınları, Ankara 1992, s. 40; John Woods, **Akkoyunlular**, (trc. S. Özbudun), Milliyet Yayınları, İstanbul, 1993, s. 56

### 2.2.2. Karamanoğlu Venedik Münasebetleri

Osmanlı Akkoyunlu münasebetlerinin gerginleşmesi en çok Venediklileri sevindiriyordu. Çünkü kendilerinin menfaatleri Akdeniz'deki ticari üslerinin muhafazasından yanaydı. Bundan dolayı da Uzun Hasan ve Karamanlılara yardım etmeyi kendi menfaatleri için oldukça mühim addediyorlardı. Nitekim arada gidip gelen elçiler ve bu güne ulaşan mektuplar Akkoyunlu, Karamanlı ve Venedik münasebetlerinin nasıl seyrettiğine dair güzel bir fikir sunmaktadır. Venedikliler Osmanlılara karşı mücadele eden Uzun Hasan'a hem savaş aletleri temin ediyorlar, ve hem de Hıristiyan dünyası nezdinde destek arıyorlardı. Fakat bundan önce Venedikle Karamanoğulları arasında 12 Şubat 1453 tarihinde bir ticaret antlaşması yapılmıştır. Karamanoğlu İbrahim Bey'in Venedik elçisi Giovanni Mocenigo'ya verdiği ahidnâme Türkçe, Arabça ve Latince olmak üzere üç dilde kaleme alınmıştır. Antlaşmanın maddeleri şu şekildedir. a-Venedik Docu Francesco Foscari antlaşma hükümlerine hem kendisinin, hem de kendisinden sonra gelecek olanların bu antlaşmaya uyacağına dair yemin ediyordu. b- Ahidnâme'de Venedik tebaasına Karaman topraklarında hiçbir gümrük vergisi ödemeksizin ticaret yapabileceklerdi. Ayrıca Karaman topraklarına serbestçe mal taşıyabilecek ve aldıklarını serbestçe taşıyabileceklerdi. c- Venedikliler Karaman topraklarında kaonaklayabilecekler, kendilerine konaklayabilecekleri bir yer verilecekti. d- Venedikliler tartılarında kendi ölçü birimlerini kullanabileceklerdi. e- Karaman topraklarına gelecek Venediklilerin can ve mal güvenliği temin edilecekti. f- Venedikliler Karaman ülkesinde bir ya da birkaç konsolos bulundurabileceklerdi. Bu Konsolosların görev süresi bir ya da iki yıl olacaktı. Bu konsoloslar Karaman topraklarında bulunan Venedik vatandaşlarının hukûki davalarına bakabileceklerdi.<sup>265</sup> Bu antlaşmayla Karaman toprakları Venediklilerin rahatça gezip dolaşabilecekleri bir açık pazar halini almış oluyordu. Bu antlaşma esnasında İbrahim Bey Papa III. Calixtus'un gerçekleştirmeye çalıştığı ittifaka iştirak etmeye çalışmış bunun için Venedik Doçu'na birde mektup kaleme almıştır. Mektupunda, “ *haşmetli hükümdar yüce dost ve çok aziz birader, bize muhabbetle bağlı bulunan siz kardeşimin sadık elçisi, Giovanni Mocenigo yanıma*

<sup>265</sup> Ş. Turan, **Türkiye İtalya İlişkileri I**, Metis Yayınları, İstanbul 1990, s. 322-323; **Diplomatarium Veneto Levantinum II**, Venetiis 1880-1890, s. 385-387

*geldi. Aramızdaki dostluğu takviye için onun talep ettiği bütün muafiyetleri ve kolaylıkları resmi bir imtiyaz fermenım halinde siz biraderime bahşettim. Sonra mezkur elçi ile defaetle görüştük. O benim samimi arzularımı anladı. Kendisinden bunları siz kardeşime iblağ etmesini istedim. Onun sözlerine benim ağzımdan çıkmış gibi itimad ediniz. Bununla beraber memnun kalacağınız bir şey olarak hemen söyleyeyimki size ve bize faydalı olacak surette sizin düşmanınıza karşı hareket etmeye amadeyim. Bu hususta Papa hazretlerine ve haşmetmeab Ragona Kral'ına da yazıyorum. Fakat önce bir şeyler yapsınlar ve sizin şimdiye kadar yaptığınız gibi müşterek düşmanımıza karşı derhal harekete geçmesinler. Çünkü bunun için itina ile ve deveamlı olarak hazırlanmak icap eder”*, demektedir.<sup>266</sup> Buradaki düşman Osmanlılardan başkası değildi. Nitekim Venedik Senatosu 2 Aralık 1463'de üçmuhalif altı çekimser ve 110 oyla Karamanoğulları ve Uzun Hasan'la ittifak yapmaya karar verdi. Bunun için İbrahim Bey'e elçi olarak Andrea Cornaro Rodstan Karaman'a geçerek İbrahim Bey'le buluşup antlaşma yapmaya muvaffak olmuştur. Bu ittifak arayışları İbrahim Bey'in ölümüyle beraber oğulları tarafından yürütölmeye başlanılmıştır. Andrea Cornaro Venedikliler tarafından İbrahim Bey'in halefi sayılan İshak Bey'in yanına gönderilmiştir. İshak Bey'e kıymetli hediyelerle gelen Andrea Cornaro ona Venedik donanmasının hazır olduğunu bildirmiştir. Venedik, Uzun Hasan ve Karamanoğullarının esas ittifakları 1473 Otlukbeli Savaşı öncesindedir. Uzun Hasan Venediklilere göndermiş olduğu mektupta kendisine ulaşması gereken savaş malzemelerinin Karamanlılar vasıtasıyla gelmesi ve onlara yardım edilmesini istiyordu. Bunun üzerine Venedik senatosu Karamanlılara G. Barabaroyu göndermeye karar verdi. Venedikliler Pir Ahmed Bey'in Uzun Hasan'ın yanında bulumasından dolayı Kasım Bey'le görüştüklerini biliyoruz. Silifke Kalesini kuşatan Kasım Bey'e yardıma gelen Barbaro yanında mühim bir techizatla gelmişti. Bu bölgede Osmanlılar elinde bulunan kaleleri muhasaraya başlayan Venedikliler ve Karamanlılar Gorigos, sığın ve Silifke Kalelerini ardarda aldılar. Venedik kuvvetleri

---

<sup>266</sup> Şerafeddin Turan, “Fatih Mehmed Uzun Hasan Mücadelesi ve Venedik”, **Tarih Araştırmaları Dergisi III/4-5**, Ankara 1965, s. 71-121; Bu dönemle alakalı münasebetler için bkz. W. Heyd, **a.g.e.**, s. 352; Mas Latrie, **a.g.e.**, s. 334; **The Fourteenth**, s. 321; George Hill, **a.g.e.**, s. 522

Karaman sahillerinde Uzun Hasan'dan gelecek haberi bekliyorlardı. Fakat Uzun Hasan'ın Otlukbeli'nde Osmanlılara yenilmesi. Venediklilerin bütün ümitlerini bitirmiştir. Bundan sonra bir müddet daha Akkoyunluları mücadele için tahrik eden Venedikliler bir netice alınamayacağını görünce geri dönmüşlerdir.<sup>267</sup>

---

<sup>267</sup> Şerafeddin Turan, **a.g.m.**, s. 71-121; Ş. Turan, **a.g.e.**, s. 322-323; S. Romanin, **Storia Documentata di Venezia IV**, Venezia 1912-1913, s. 523-525; Uzun Hasan'a gönderilen elçiler hakkında bkz. Josaphat Barbaro, s. 10-11; M. Şakiroğlu, "*Venedik Elçileri Barbaro ve Contari'nin Seyahatları*", **Belleten XLII\165**, s. 156-159; **Angiolello**, s. 31-38

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### 3. 1481-1500 YILLARI ARASINDA MEYDANA GELEN HADİSELER KARAMAN BEYLİĞİ VE HANEDANININ DURUMU

#### 3.1. OSMANLI KARAMANLI MÜNASEBETLERİ

Fatih Sultan Mehmed'in vefatıyla Osmanlı tahtına geçen büyük oğlu Bayezid saltanatının ilk yıllarında kardeşi Cem'le uğraşmak zorunda kalmıştır. Cemle olan ihtilafa Karamanlılar da dahil olunca Osmanlılar bir müddet yine Karamanoğlu meselesiyle uğraşmaya mecbur olmuşlardır. Karamanoğullarının başında bulunan Kasım Bey Cem'i destekleyerek II. Bayezid'e karşı tavır almıştır. Kasım Bey'in ölümünden sonra ise bölgede bulunan Turgut ve Varsak boy ve oymakları Osmanlılara karşı bir müddet daha mücadelelerini devam ettirdilerse de II. Bayezid devri Karamanlı Osmanlı münasebetlerinin siyasi teşekkül olarak kapandığı bir devir olmuştur.

#### 3.1.1. II. Bayezid, Şehzâde Cem ve Karamanoğlu Münasebetleri

Fatih Sultan Mehmed'in üçüncü oğlu olan Cem, on yaşında iken Kastamonu'ya Sancak Bey'i olarak gönderilmiş Otlukbeli Muharebesi esnasında da Babasının yerine İstanbul'da bırakılmıştır. Konya'da bulunan abisi Şehzâde Mustafa'nın ölümü üzerine Konya'ya Sancak Bey'i olarak gönderilmiştir. Konya'daki görevi sırasında hem Karamanoğlu ailesiyle hem de, ahali ile iyi geçinip kendisini sevdirdi. Burada etrafına topladığı alim ve sanatçılardan mümtaz bir kültür çevresi meydana getirdi. Babasının vefatıyla abisi Bayezid'le taht mücadelesine girişmiştir. II. Bayezid'in İstanbul'a Amasya'dan gelip işbaşına geçmesiyle Cem Babasının tahta kendisinin layık olduğunu söyleyerek harekete geçti. Şehzâde Cem, Kasım Bey'in etrafında toplanan Turgut, Varsak, Özer, Kosun boy ve oymaklarıyla Konya'ya yürümüş yeni Karaman valisi Abdullah Çelebi ve Karaman Beylerbey'i Hadım Ali Paşa kuvvetlerini Mut yakınlarında Pervâne Sahrası'n da mağlub

etmişlerdir. II. Bayezid'in Gedik Ahmed Paşa'yı sevk ederek Karaman ve Cem kuvvetlerinin Taşeli'ne çekilmesini sağlamıştır. Behiştî Cem Sultan'ın abisiyle mücadele etmeyi düşünmediğini fakat Karamanlılar ve Turgutluların onu tahrik ettiklerini ve Sultan Cem'in etrafına topladığı askerlerle Bursa'ya kadar geldiğini beyan eder. Bursa'ya gelen Cem Sultan burada padişahlığını ilan edip adına para bastırdı. Buradan Sultan Bayezid'e haber göndererek Anadolu'nun kendisine, Rumeli vilayetlerinin ise onda kalmasını teklif etmiş fakat bu Bayezid tarafından kabul edilmemiştir. Ardından yukarıda zikredilen güçlerle Haziran 1481'de Bursa Yenişehir'de yapılan muharebeyi Cem Sultan kaybetmiş geri çekilmeye mecbur olmuştur. Vakıat müellifi Haydar Çelebi Cem'in buradan Karaman'a geldiğini söyler. Yine ona göre Cem Varsakların lideri Uyuz Bey vasıtasıyla etrafına bir miktar kuvvet toplayıp Tarsus'a gelmiştir. Cem'in mağlubiyetinden sonra II. Bayezid oğlu Abdullah'a Konya Valliğini vermiş yanına da Gedik Ahmed Paşa kumandasında bir miktar kuvvet katmıştır. Bölgede rahat kalamayan Cem buradan Ramazanoğlu'nun da yardımıyla Haleb'e geçmiştir. Haleb'ten Kahire'ye Memlûklü Sultan'ı Kayıtbay'ın yanına giden Cem orada büyük bir izzet ve ikramla karşılanmıştır. II. Bayezid Gedik Ahmed Paşa'yı Karaman vilayetinde Cem'i takibe memur etmiş Ereğli civarına gelen Gedik Ahmed Paşa Cem'in Şam'a kaçtığını burada öğrenmiştir. Durumu Padişaha bildiren Paşa II. Bayezid'den geri dömmesi emrini almıştır. Bu sırada Orduda bulunan Angiolello çevredeki ahalinin Cem'i çok sevdiğini onun düşmüş olduğu durumundan da üzüntü duyduklarını dile getirmektedir. Yine Angiolello Cem'in burada çok iyi bir idare takip ettiğini adalatle işleri yürütmüş olduğunu müşahede ettiğini ifade eder. Bu arada Karamanoğlu Kasım Bey Rodos Şövalyelerine mektup yazarak kendisine askeri destek sağlanmasını, sahilden gelmelerini kendisinin de karadan yürüyerek Konya'yı muhasara edeceğini beyanla Osmanlıların içinde bulundukları vaziyetten de onları haberdar ediyordu. Kasım Bey aynı zamanda Kahire'de bulunan Cem'e de mektup ve haberler göndererek onu Anadolu'ya gelmesi için ikna etmeye gayret ediyordu. Hatta Osmanlı veziri Gedik Ahmed Paşa adına mektuplar bile gönderiyordu. Mısır'da aradığı desteği bulamayan Cem Kasım Bey'in davetine icabet etmiş Karaman vilayetine gelmiştir. Aşık Paşazâde Cem'in Haccını eda ettiğini anlatırken Gedik Ahmed Paşa'nın Lârende'de oturup İç-il'de bulunan Karamanoğlu'nun gelip fitne etmemesi için beklediğini,

Karamanoğlu'nun Cem'e mektupla onu davet ettiğini, Cem'in Adana'ya geldiğini ve Kasım Bey tarafından Adana'da karşılandığını nakleder. Aşık Paşazâde bu hadisenin tarihini h. 887 olarak gösterir. Behiştî, Kasım Bey tarafından karşılanan Sultan Cem'in hayli itibar gördüğünü anlatır. İkisi arasında yapılan anlaşmaya göre Kasım Bey Cem'e yardım edecek O Osmanlı tahtına geçtikten sonra da Kasım Bey'e Karaman vilayetini verecekti. Kasım Bey ve Sultan Cem kuvvetleri Konya'yı kuşattılar. Şehirde bulunan Ali Paşa şehri çok iyi savundu. Konya muhasarası esnasında Gedik Ahmed Paşa kumandasındaki Osmanlı askeri harekete geçti. Ankara taraflarında yapılan çarpışmada Cem ve Kasım Bey'in kuvvetlerinin bir kısmı mağlub oldu. Kasım ve Cem harekete geçtilerse de durumun ümitsizliğini görüp Bulgar Dağı taraflarına kaçtılar. Askerleri ise kendisini bırakıp kaçtı. Kasım Bey'le durumu müzakere eden Cem onun tavsiyesiyle Rodos'a gitmeye karar verdi. Bu esnada Kasım Bey Rodos şövalyelerine mektuplar yazıp Cem'i onlara tavsiye ediyordu. Haydar Çelebi Sultan Cem'in Şam'a gitmeyi düşündüğünü fakat Kasım Bey'in onu Rodos'a gitmeye ikna ettiğini söyler. Haydar Çelebi devamla Sultan Cem'in otuzküsür adamıyla Gorigos Limanı'ndan hareket ederek Rodos'a geçtiğini ifade eder. Sultan Cem'in Kasım Bey'le ortaklaşa almış oldukları kararın hedefi Cem'in orada kuvvetler toplayıp tekrar Anadolu'ya gelerek II. Bayezid'in üzerine yürümektir. Fakat durum hiçte öyle olmamış Sultan Cem oldukça uzun sürecek bir maceraya atılmıştır.<sup>1</sup>

### 3.1.2. Son Osmanlı Karamanoğlu Münasebeti

Sultan Cem'in Rodos'a gitmesinden sonra II. Bayezid Kasım Bey'i affetmiş ve onun İç-İl muhitinde durmasına müsaade etmiştir. Fakat bu müsaadenin bir beylik etme şeklinde tezahür ettiğini düşünmüyoruz. Çünkü Karaman bir eyalet haline getirilmiş ve bölgeye hem Beylerbeyi ve hem de Osmanlı ailesinden bir Şehzâde tayin olunmuştur. Kasım Bey'in Osmanlılar tarafından idare edildiği kanatindeyiz.

<sup>1</sup> **Aşık Paşazâde**, (nşr. K. Yavuz- y. Saraç), Koç Vakfı Kitaplığı, İstanbul 2003, s. 549; Nicolas Vatın, **Sultan Djem**, Ankara 1997, TTK. Yayınları, s. 140-143; İ. H. Ertaylan, **Sultan Cem**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1951, s.110-132; Nicolas Vatın, **Rodos Şövalyeleri ve Osmanlılar**, İstanbul 2004, s. 103, 144,145, 148, 151-155, 402; Nettleton Fisher, "*Osmanlı İmparatorluğu'nda İktidar Mücadelesi (1481-1503)*", **Tarih İncelemeleri Dergisi XVI**, s. 211-216; Mahmut Şakiroğlu, "*Cem Sultan*", **D.İ.A. VII**, İstanbul 1993, s. 283-284; Ş. Tekindağ, "*Son Osmanlı Karamanlı Münasebetleri Hakkında Araştırmalar*", **Târih Dergisi**, sayı 17-18, (Mart 1962 Eylül 1963), İstanbul 1963, s.72-73

Bununda sebebi muhtemelen devam etmekte olan Osmanlı Memlûkları münasebetlerindeki gerginlik olsa gerektir. Kasım Bey'in Sultan Cem'in Rodos'a gitmesinden sonraki faaliyetleri hakkında fazla bir malumat bulunmamaktadır. Sadece Aynî ve Şikârî'de onun ölümüyle alakalı bazı kayıtlar bulunmaktadır. Aynî ölümüyle alakalı olarak onun Aksaray Kadısı'nın zehirlemesi neticesi öldürüldüğünü ifade etmektedir. O manzum olarak kaleme aldığı eserinde vaziyeti şu şekilde anlatmaktadır; *"Karaman mülkünde cihan zulmü vukû buldu, mülki Yunan harab oldu, Karaman mülkü ve Devleti ve mülkü mahvoldu, Sultan Kasım'ın Kâbe gibi olan ömrünü ecel yıktı, bütün iller kabrini ziyaret etmeye başladı, Karaman iklimi artık göç eyledi, kendisi yokolmakla beraber halkı da perişan oldu, bütün bunlar h. 888 tarihinde vukû buldu, tarih-i mülki Yunanda resm-i ziyaret mahvoldu, Devlet gitti saâdet ismi mahvoldu."* Şikârî'de Sultan Cem'in Rodos'a gitmesinden sonra Kasım Bey'in yirmiiki yıl daha hükümsürdüğünü, Sultan Selim devrinde Konya valisi Ali Paşa'nın Kasım Bey'in adamlarından Hocentioğlunu ayartarak zehirlettiği ve neticede de Kasım Bey'in öldürüldüğünü ifade eder. Geç bir dönemde kaleme alınan Fihrist-i Düvel'de Kasım Bey'in Hersekoğlu Ahmed Paşa tarafından öldürtüldüğü söylenir. Kasım Bey'in ölümünden sonra Karaman Beyliği artık tarihe karışmıştır. Ancak İ. H. Uzunçarşılı herhangi bir kaynak göstermeksizin Karaman ümerasının Karamanoğlunun kızından doğmuş olan Turgutoğlu Mahmud Bey'i Osmanlılardan ricayla başa geçirdiklerini fakat Mahmud Bey'in Osmanlı Memlûk savaşları esnasında Memlûkluları tutması üzerine Halep'e kaçmak zorunda kaldığını söylemektedir (h. 892-1487). Fakat Devrin kaynaklarında bunu teyid edecek herhangi bir malumat bulunmamaktadır.<sup>2</sup>

### 3.2. 1420-1500 SENELERİ ARASINDA KARAMAN BÖLGESİNDE DARBEDİLEN PARALAR, İNŞÂ EDİLEN MİMÂRİ ESERLER, VAKFİYELERİ VE KİTÂBELERİ

Karamanoğulları hakimiyetleri müddetince bulunmuş oldukları bölgelerde cami, medrese, dârü'l huffaz, türbe vb. eserler vücûda getirmişlerdir. Tahrir

<sup>2</sup> Aynî et Tirmizî, **Dîvan**, (nşr. A. Mermer), Akçağ Yayınları, İstanbul 1997, s. 189 193; **Şikârî, Karamannâme**, (nşr. M. Sözen-N. Sakaoğlu), Karaman Valiliği Yayınları, Karaman 2005, s. 244; **Razîzâde Münib, Fihrist-i Düvel**, Konya Koyunoğlu Ktp., T.Y., nr. 13418, vr. 51; Uzunçarşılı, **Anadolu Beylikleri**, TTK. Yayınları, Ankara 1988, s. 35,

kayıtlarında onların yapmış oldukları eserler hakkında oldukça bol malumat bulunmaktadır. Konumuzu ilgilendiren Ali Bey'in Niğde'de yaptırmış olduğu Ak Medrese, İbrahim Bey'in Lârende'de inşâ ettirmiş olduğu külliye ve her iki eserin vakfiyeleri konumuz bakımından oldukça mühimdir. Ayrıca Karamanoğulları Beyleri hakim oldukları yerlerde kendi adlarına veya Osmanlı ve Mısır hükümdarları isimlerine paralar darbettirmişlerdir. Bu paralar Ali Bey, İbrahim Bey, İshak Bey ve Kasım Bey'in de isimlerinin bulunduğu paralardır.

### **3.2.1. Medrese ve Vakfiyeler**

#### **3.2.1.1. Ak Mederese ve Vakfiyesi**

Karamanoğlu Alâeddin Ali Bey'in oğlu Ali Bey tarafından Niğde il merkezinde abisi Mehmed Bey'in Hükümdarlığı sırasında yaptırılmıştır (h. 812-1409).

Medresenin mimarı belli değildir. Beyaz mermerden yapılan portaline izafeten Ak Medrese adıyla ismlendirilmiştir. Eser iki katlı, dört eyvanlı medrese grubundadır. Karamanoğlu mimarisi için yenilik sayılan eserde simetrik bir plan hakimdir. Bina tamamiyle kesme taştan inşa edilmiştir. Medrese iki katlı olarak yapılmıştır. Farklı giriş kısmıyla ayrı bir orijinallik arz etmektedir.

Medresenin vakfiyesi Topkapı Sarayı Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Vakfiye h. 818-1415 tarihinde tanzim edilmiş olup, Niğde hakimi Mehmed b. Musa tarafından tasdik olunmuştur. Tanzim edildikten bir yıl sonrada devrin meşhur alimi Molla Fenâri tarafından tescil edilmiştir. Vakfiye Arabça olarak Şeyh Mehmed tarafından kaleme alınmıştır. Medresenin çok geniş bir vakfı bulunmaktadır. Niğde merkezde Terme ismiyle bilinen mevki ve mahalle, Dolapyeri arazisi, Tanke Köyü'ndeki arazi, Ödemiş ve Fertek Köylerindeki arazi, Niğde'nin batısındaki virane, Niğde'de Bezzazlar Çarşısı'nın tamamı, bitişik Han'ın tamamı, Meydan Mahalllesi'ndeki iki hamamın tamamı. Cengi Murad Fırını'nın yarısı, Niğde'de bir Yağhane'nin tamamı, Niğde'nin doğusunda bir köyün yarısı, Aravani Köyü arazisinin tamamı, Fertek Köyü'nde biribirine bitişik arazinin tamamı, Emir Bağı olarak bilinen bir bağ.

Mederesenin vakıfları 1476 tahririnde şöyle tesbit olunmuştur.

Niğde'ye tabi Semendire ve Aravani köyleri, Yaylaköy, Niğde'ye tabi Üsece mezarısı. Niğde'deki hamamdan hisse, Niğde'de Kervansaray, Medrese'ye bitişik bağ ve bahçe, harap bezirhane, harap fırın, bezzasistan, Fertek Köyü yanında Bey bağı yeri.

Medresenin 1483 tahririnde yıllık 11290 akçe olan gelirine ileriki senelerde kısmen ilaveler olmuştur. 1483 tahririnde ek olarak Derevani Köy'ü ile medrese yakınındaki bir kı'a yer medresenin vakıfları arasında zikredilmiştir.

Medrese vakıfları 1500 tahririnde hemen hemen aynı şekilde yer almaktadır. Sadece daha önceki kayıtlardan farklı olarak Aravani Köyünün bağ, bostan ve kovan öşrünün de medrese gelirine dahil edildiği nakledilmektedir. Bu tarihteki geliri 17.800 akçe olarak kaydedilmektedir.

Medresenin vakıf şartları ise şunlardır. Vakfiyede müteveli ve nâzırın sağ olduğu sürece Ali Bey'in kendisinin olacağı, onun ölümünden sonra evlâdının en akıllısının bu görevi yürüteceği, eğer vâkıfın nesli kesilir ise o zaman mütevellilik görevinin Niğde'de hakim olanlara verileceği ayrıca belirtilmektedir. Müderris ve mudirler Hanefî ve Şâfiî mezhebinden olacak. Tatil günleri ile mazeretleri dışında her gün medreseye devam edecek. Müderris her gün fıkıh, hadis, tefsir dersleri verecek, muide bu verilen dersleri akşam tekrar edecekti. Müderris namazları kıldırmakla da mükellefti. Müezzin sabah namazından sonra bir cüz okuyacak, Perşembe günleri ise hatim indireceklerdi. Medreseye bakmakla mükellef olan nakib medresede vazifeli olanların maaşlarını dağıtacak ayrıca personelin görevini yerine getirip getirmediğini kontrol edecekti. Görevlilere senelik 100 sehim öngörülmüştü. Bu esaslara göre müderrislere senelik 20 sehim, muide 10 sehim, mütevelliyeye 10 sehim, imama 3 sehim verilecekti. Ali Bey'in vakfiyesinde medresede görev yapan şahısların isimleri hakkında herhangi bir bilgi yoktur. 1476 tahririnde Mevlâna Sinan'ın, 1483 ve 1500 tahrirlerinde Mevlâna Ecezâde'nin medresede müderrislik yaptığı bilinmektedir. Medresenin tevliyeti 1483 tarihinde Mevlâna Lütfullah üzerindedir.<sup>3</sup>

---

<sup>3</sup> İ. H. Uzunçarşılı, "Niğde'de Karamanoğlu Ali Bey'in Vakfiyesi", **Vakıflar Dergisi II**, Ankara 1942, s. 60-68; İsmail Çiftçioğlu, **Karamanlı Eğitim Öğretim Müesseseleri**, (basılmamış doktora tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2001, s. 158-163; Albert Gabriel, **Niğde Türk Anıtları**, (trc. A. K. Tütenk), Türk Kültür Derneği Yayınları, Ankara 1962, s. 44-46; Kerim Türkmen, **Karamanoğulları Devri Kitâbeleri**, (basılmamış doktora tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1989, s. 123-125

### 3.2.1.2. İbrahim Bey İmâreti Medresesi

Giriş kapısı üzerindeki kayda göre h. 836 -1432 tarihinde İbrahim Bey tarafından yaptırılmıştır. Mimarının kim olduğu belli olmayan eser mescid, dâru'l kura, dâru'l huffaz, medrese gibi kısımlardan meydana gelmektedir. Bugün Cami olarak kullanılan eser iki katlı bir plan esas alınarak yapılmıştır. Binada İbrahim Bey ile oğulları Alâeddin ve Kasım Beylere ait üç sanduka vardır.

Eserin vakfiyesinin aslı Topkapı Sarayı kütüphanesinde mevcuttur. Arapça olarak kaleme alınmıştır. Esas iki vakfiye h. 825-1421 tarihlidir. Diğer ilave vakfiyeler h. 843-1439, h. 849-1445, h. 870-1465, h. 851-1447 tarihlidir. Vakfiyede İbrahim Bey ve oğulları Pir Ahmed, Kasım Beylerin müşterek tuğraları görülmektedir. Vakfiye dönemin Kadısı Ali bin Mehmed bin Süleyman Fakih ile ulemeden Sirac bin Siraceddin tarafından tasdik edilmiştir. Vakfiyede imaretin sınırları belirtilmektedir. Buna göre Lârende'nin doğusunda Yoğundubar mevkiindeki mülk, Rahime Hatun mülkü, bir tarafı da Alâiyeli Mahmud Beyoğlu Emir Mustafa'nın mülkleri ve Celâleddin Müstevfi'ye ait evkâf ile sınırlandırılmıştır.

Vakıfları ise şu şekilde sıralanmaktadır. Lârende'de Sinleköy mevkiinde hamam Lârende'de de Ağırca yakınındaki Paşa Hamamı'nın yarısı, Akrepyeri diye bilinen arazinin tamamı Lârende'ye bağlı Gaferiyat Köyü'nün yarısı, Lârende bedestenin tamamı, Lârende'de Emeksuvan mevkisindeki arazi, Lârendedeki Funi mevkisindeki araziler, Lârende' de de Funi mevkisindeki araziler, Lârende'de de Hacı Yusuf bağının tamamı, Lârendedeki Hacı Değirmeni'nin yarısı, Konya'nın Sahra Nahiyesine bağlı Viranlusalur Köyü, Beyşehir'e bağlı Ertaş, Kanlıcaöz, Köşk ve Umrans köyleri, Mut'a bağlı Şemseddin Köyü.

İbrahim Bey hayatta iken muhtelif tarihlerde bu vakfiyeye ilaveler yapmıştır. Lârendede Hacı Mesud arazisinin tamamı, Paşa arazisi ile başka yerdeki arazi, Lârende'ye bağlı Kutlu Köyü, bedesten yakınındaki yirmi adet dükkan, Bebek nâmıyla meşhur ağaçlık arazinin tamamı, Hacı Celâl mahallesi yolundaki arazinin tamamı, Niğde'de Bor Kasabasında kadın ve erkeklere mahsus hamamın tamamı, Niğde'ye bağlı Melekubi, Tilsivrisi, Nar ve ENEGÜ köylerinin tamamı.

Tahrir defterlerinde vakıfla ilgili olarak kayıtlar bulunmaktadır. 1476 tahririnde vakıfa ait yerler şu şekilde sıralanmaktadır. Ova Belviran'a bağlı

Ödüloğlan'ı Kızılca, Ortaviran, Emre Köyleri Lârende'ye bağlı İvre, Erayda, İvralla, Kutlu, Devri köyleri, Ereğli Vilâyeti Mandos'a bağlı Zanapa Köyü, Ürgüp'e bağlı Eneğü Köyü, Mut'a bağlı Şemseddin, Emsi ve Bise Köyleri, Bor hamamından üç hisse, Lârende'de Mevlâna Fenârî Hamamının bir buçuk sehmi, Lârende'de Paşa Hamamı, Emekseven Köyü'ndeki yer, Akrep Yeri, Lârende'deki bezzâziye dükkanları. Medresenin 1483 tarihinde kısmen artış görülmektedir. Bu tarihte 49372 akçelik gelire sahip olan müesseseye Bulgur Ağa yeri, Hasan Müşerref Yeri, Ereğli ve Emeksuvan'daki hamamlar vakfedilmiştir. 1500 tahririne göre geliri 98.538 akçeye ulaşan müessese bu tarihte de aynı vakıflara sahiptir.

İmaret Şeyhi, Müderris, İmam, Müezzin, Hafızlardan oluşan bir görevli kadrosu vardır.

Vakfın işleyişiyle ilgili bazı şartlar konulmuştur. İmarete alim, şeyh ve diğer seçkin şahıslardan gelen olursa iyi bir şekilde karşılanacak ve ikramlarda bulunacaktır. İmarette vazifeli olanların seçimine itina ile dikkat edilecektir. Berat ve Regaib kandillerinde vazifelilere birer filori verilecektir. İmaret görevlileri Berat, Regaib ve iki Bayram gecelerinde helva pişirilip ikram edilecektir. Vakfın gelirlerinden artacak olan paradan hizmetlilerden olanlara ilave zam yapılacaktır. Mütevellî mezra ve akarların zamanla mülk haline gelmesini önlemek için üç seneden fazla kiraya vermeyecektir. Mütevellî nezaketli ve şefkatli olacak imarette vazifeli olanlardan sıkıntıya düşmüş ve başka yerlerden borç para alması imkansız durumdakilere maaşlarını işlemeyen evvel verecektir. İmarette hergün ekmek yapılacaktır. İbrahim Bey bunlardan başka imaretin zamanla yıkılması durumunda vakfın gelirleri ile tekrar ihya edilmesini evlatlarına ve yakınlarına vasiyet etmiştir. Son kısımda ise vakfın şartlarına riayet etmeyip, imaretin inkırazına sebep olanlara beddua edilmektedir.<sup>4</sup>

### 3.2.1.3. İbrahim Bey'in Konya İmâreti

İbrahim Bey'in bugün mevcut olmayan diğer yaptırmış olduğu eseri

<sup>4</sup> İ. H. Uzunçarşılı, “Karamanoğlu Devri Vesikalarından İbrahim Bey'in Karaman İmâreti Vakfiyesi”, **Belleten I**, (1937), s. 92-127; İ. Çiftçioğlu, **a.g.t.**, s. 139-152; K. Türkmen, **Karamanoğulları Devri Kitâbeleri**, (basılmamış doktora tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1989, s. 103-107; Sapançalı H. Hüseyin, **Karaman Ahvâl-i İctimâiyye Coğrafiye ve Tarihiyyesi I**, (nşr. İ. Güler), TTK. Yayınları, Ankara 1993, s. 52

Konya’da Alâeddin Tepesi’nin doğusunda bulunduğunu kaynaklar haber vermektedirler. İmarete ait vakfiyenin tanzim tarihi h. 868-1463 olarak görülmektedir. Eser muhtemelen bu tarihten birkaç yıl evvel yapılmış olmalıdır. Vakfiye Konya Kadısı Şemseddin Ahmed bin Yakub tarafından tanzim edilmiştir. Vakfiyeye bazı vakıflar akar olarak verilmiştir. Konya’da buğday arpa ve un tartılacak yeri ile un çarşısının bulunduğu mahallin tamamını, Konya’nın Sahra Nahiyesine bağlı Güvercinlik, Okçu, Küçükalan ve Büyükalan Köylerinin öşürlerinin yarısı. Akçakuyu, Çumra, Zengi, Viranlusur Köylerinin gelirleri İbrahim Bey tarafından imarete vakfedilmiştir. 1476, 1483, 1500 tahrirlerinde imarete Konya, Saidili, Ilgın, Anduğu, Niğde Aksaray ve Ürgüp’e bağlı çok sayıda köylerin gelirleri vakfedilmiştir. İmaretin yıllık geliri hayli yüksek olup bu rakam 1483’de 113830, 1500’de 411838 akçe idi. Vakfiyede İbrahim Bey İmaretinin mütevelliliği Konya Kadısına şart kılınmıştır. Vakfiyede diğer görevlilerle ilgili kayıtlar mevcut değildir.<sup>5</sup>

#### **3.2.1.4. İbrahim Bey’in Anamur Kalesi Kitâbesi**

Taşeli bölgesinde bulunan Anamur’da Selçuklular devrinde inşa edildiği zannedilen Mamuriye Kalesi İbrahim Bey devrinde Memlûklular, Kıbrıs ve Alanya ile artan münasebetler neticesinde mühim bir sahil şehri olan Anamur’da mevcut bulunan kale İbrahim Bey tarafından tamir ettirilip birde tamir kitabesi konulmuştur. Bu kitabede h. 854-1450 tarihi kayıtlı bulunmaktadır. Kitabede el melik el vedut tâc’üd devle ved din el Sultan İbrahim bin Muhammed bin Alâeddin bin Karaman şeklinde İbrahim Bey’in ismi zikredilmektedir.<sup>6</sup>

#### **3.2.2. Sikkeler**

Karamanoğulları Beyleri hakim oldukları yerlerde kendi adlarına para darbettirmişlerdir. İncelemiş olduğumuz dönemde Ali Bey, İbrahim Bey ve oğulları Pir Ahmed ve İshak Beylerin kendi adlarına darbettirdikleri paralar mevcuttur. Bunların dışında bu Beylerin hükümdarlık dönemlerine ait tarihlerde basılan fakat isim mevcut olmayan paraları bulunmaktadır.

<sup>5</sup> İ.H. Konyalı, **Âbideleri ve Kitâbeleri İle Konya Tarihi**, Konya 1964, s. 967-969; İ. Çiftçioğlu, **a.g.t.**, s. 124-125

<sup>6</sup> Ernst Diez, O. Aslanapa, M. M. Koman, **Karaman Devri Sanatı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1950, s. 32-33; K. Türkmen, **a.g.t.**, s. 136-137

### 3.2.2.1. Ali Bey'in Paraları

Alâeddin Ali bey'in oğlu olan ali Bey'in adına Lârende ve Ermenek'te darbettirdiği paralar vardır.

Lârende'de darbettirmiş olduğu para h. 827-1424 yılına aittir. Ön yüzünde Ali bin Karaman hullide mülkehü (Karaman'ın oğlu Ali mülkü daim olsun) yazılıdır. Ön yüzünün etrafındysa Ebubekir, Ömer, Osman, Ali 827 yazılıdır. Arka yüzünde tevekkeli aleyh es Sultani duribe Lârende (benim güvenim onadır Lârende'de basıldı) yazılıdır. Şerafettin Erel buradaki sultânî ibaresinin Mısır Sultan'ı olabileceği gibi, sikkeye sultani dendiği manasının da çıkabileceğini ifade etmektedir.

Ali Bey'in diğer bir parası da yine Lârende'de darbedilmiştir. Erel'in söylediğine göre Paranın üzerindeki tarih okunamamaktadır. Paranın ön yüzünde es Sultânü'l melik el müeyyed ebu'n nasr şeyh ızze nasrahü yazısı vardır. Arka yüzünde duribe Lârende Ali bin Alâeddin Hullidellalahü mülkehü yazılıdır.

Ali Bey'in Ermenek'te darbettirdiği tarihsiz diğer bir parasının bir yüzünde Ali Lâilâheillallah Muhammedün Resûlellah yazısı vardır. Diğer yüzünde de es Sultan el melikü'l eşref duribe Ermenek yazısı bulunmaktadır. Bu ibareden paranın Memlûklu Sultan'ı adına darbedildiğini anlamaktayız.

### 3.2.2.2. İbrahim Bey'in Paraları

İbrahim Bey'in farklı tarihlerde Konya ve Larende'de darbettirdiği paraları mevcuttur.

H. 824 tarihinde bir yüzünde el minnet ü Allah İbrahim bin Mehmed bin Karaman duribe Konya sene 824 yazılı parası mevcuttur. Diğer bir yüzünde de eyyâm-ı devletü'z zaman Mehmed bin Bayezid Han Ebûbekir, Ömer, Osman, Ali yazılıdır. Para gümüştür. Sikke İbrahim Bey'in babası Mehmed Bey'in Mısır Sultan'ına esir düştüğünde amcası Ali Bey'le olan saltanat mücadelesinde Osmanlı Sultan'ı Çelebi Mehmed'in desteğini alması sebebiyle onun adına darbedilmiştir. Bu para İbrahim Bey'in ilk saltanat devresine ait olduğu söylenir.

İbrahim bey'in diğer bir sikkeside Konya'da h. 827 tarihinde darbedilen parasıdır. Bir yüzünde duribe Konya, es sultan tâcü'd dünya ve'd din İbrahim bin Mehmed bin Karaman hullide mülkehü yazılıdır. Diğer bir yüzünde de kelime-i tevhid ve sene 827 yazısı vardır.

İbrahim Bey'in h. 829 tarihli Konya'da darbedilen diğer bir parasının bir yüzünde es sultân'ül muazzam İbrahim bin Mehmed bin Karaman hullide memleketehü yazılıdır. Diğer yüzünde de duribe Konya zıllü's Sultan ke zıllullah sebeatü'l mülk bi'l adl (Sultan'ın gölgesi Allah'ın gölgesi gibidir, mülkün devamı adalet ile dir) fi sene 829.

İbrahim Bey'in diğer bir parası da yine aynı sene Konya'da darbedilmiştir. Yine aynı ifadeler bulunmaktadır.

830 senesinde Konya'da darbedilen diğer bir paranın bir yüzünde Es Sultânü'l A'zam İbrahim bin Mehmed bin Karamanhullide mülkehü Konya 830 ibaresi bulunmaktadır. Diğer yüzünde de Hulefâi Râşidînin isimleri kayıtlıdır.

İbrahim Bey'in bu tarihten sonra hepsi kendi adına darbettirdiği 832, 833, 834, 836, 840, 841, 845, 846, 849, 851, 855, 856, 858, 864 tarihinde bastırılan oldukça bol miktarda sikkesi bulunmaktadır. İbrahim Bey Karaman hükümdarları arasında adına en çok para dabetiren kişidir. İbrahim Bey'in sikkelerinin birisi hariç hepsi Karamanoğulları Beyliği adına dabetilmiştir. Kendisinden sonra oğullarının paraları daha çok Osmanlılar adına darbedilmiştir. Ayrıca bütün sikkelerde Sultan ibaresi geçmektedir. Oğullarının paralarında ise Bey ibaresi görülmektedir.

### **3.2.2.3. İshak Bey'in Paraları**

İbrahim Bey'in oğlu olan İshak Bey adına darbedilmiş bir adet sikkesi bulunmaktadır.

İshak Bey'in tarihsiz Konya'da darbedilen parasının bir yüzünde İshak bin İbrahim bin Mehmed bin Karaman, diğer yüzünde de hullide mülkehü duribe Konya ibaresi mevcuttur.

İsmail Galib eserinde İshak Bey'e ait olduğunu söylediği paranın Cüneyt Ölçer Saruhanoğullarından İshak Bey'e ait olduğunu ifade etmektedir. Cüneyt Ölçer eserinde paranın bir yüzünde İshak b. Karaman, diğer yüzünde de hullide mülkehü yazısı ve 880 senesi kayıtlı olduğunu ifade etmektedir. Sikkede darb yeri yazılı değildir.

### **3.2.2.4. Pir Ahmed Bey'in Paraları**

İbrahim Bey'in diğer oğlu olan Pir Ahmed Bey'in adına darbedilmiş paralar

bulunmaktadır. Bu paralarda Sultan ismi geçmez sadece darbettirenin ismi zikredilir.

Paranın bir yüzünde Pir Ahmed bin İbrahim bin Karaman, diğer yüzünde de Hullide mülkehü, duribe Konya yazılıdır. Sikkede tarih kaydı bulunmamaktadır.

Pir Ahmed Bey'in h. 870 tarihli parasının bir yüzünde Pir Ahmed bin İbrahim bin Karaman, diğer yüzünde de hullide mülkehü sene 870 duribe Konya ibaresi vardır.

870 veya 875 tarihli olduğu tahmin olunan bir para da yine Konya'da darbedilen bir parası daha bulunmaktadır.

Pir Ahmed Bey'in tarihsiz Konya'da darbedilen, üzerinde Pir Ahmed bin İbrahim bin Mehmed bin Karaman yazılı bir parası daha bulunmaktadır.<sup>7</sup>

### **3.3. KARAMANOĞULLARI BEYLİĞİ'NİN OSMANLILARA İLHAKI, TAHRİRİ VE EYALET TEŞKİLATINA DÂHİL EDİLMESİ**

Osmanlı Karamanlı münasebetleri çerçevesinde Karaman Bölgesinin Osmanlı idari teşkilatına dahil olmasının bazı özel şartları olmuştur. Her yeni ilhak edilen yerden sonra olduğu gibi Karamanoğulları Beyliğinin de ilhakından sonra bölge tahrir edilmiş ve idari bölünmesi yapılarak Osmanlı idari sistemine dahil edilmiştir.

#### **3.3.1. Karamanoğullarının Osmanlı Devletine İlhakı**

Osmanlı fetihlerinin hemen hemen hepsinde sistematik olarak uygulanan iki farklı aşamanın olduğu görülür. Osmanlılar ilk önce komşu devletler üzerinde bir çeşit siyasi himaye, ardından da yerel hanedanları tasfiye ederek söz konusu ülkede hakimiyet kurmaya çalışmışlardır. Bunu gerçekleştirirken de ince bir kolonizasyon ve fetih yöntemi kullanmışlardır. Osmanlı fetih siyasetinin yanında özellikle Fatih Sultan Mehmed dönemi merkezi idare ve otoritenin sağlamlaştırıldığı devir olmuştur. Bunun başarılması özetle üç şarta dayanmıştır. a-İktisadi yapının merkezileştirilmesi,

---

<sup>7</sup> Ahmed Tevhid, *Müze-i Hümayun Meskukat-ı Kadîme-i İslâmiye Kataloğu Kısmı Râbi*, İstanbul 1321, s. 264 vd.; İsmail Galib, *Takvim-i Meskûkat-ı Selçûkiye*, İstanbul 1971, s. 115-118; Cüneyt Ölçer, *Karamanoğulları Beyliği Madeni Paraları*, İstanbul 1982, s. 89-110; Şerafettin Erel, *Nadir Birkaç Sikke*, İstanbul 1963, İstanbul Matbaası, s. 13-15 ; Şerafettin Erel, *Nadir Birkaç Sikke*, İstanbul 1970, Baha Matbaası, s. 13- 15; İ. H. Konyalı, *Âbideleri ve Kitabeleri ile Karaman Tarihi*, Baha Matbaası, İstanbul 1967, s. 71-74

b-Hukukun idari yapısının sağlamlaştırılması, c-İstanbul'a tekrar nüfusun kazandırılması, bunun içinde sürgünün kullanılması. Başa geçtiğinde birbirine rakip iki başşehir mevcut bir devlet teslim alan Fatih Sultan Mehmed, hükümdarlığının sonunda bu statü belirsizliğini tartışılmayacak bir biçimde sona erdirmiştir.

Osmanlılar Müslüman devletlere karşı hareketlerini meşru hale getirebilmek için gerekli tedbiri almakta gecikmemişlerdir. Yukarıki Bölümde gördüğümüz gibi Karamanlılar üzerine hareketlerinde mezheb kadılarına bu durumu havale ederek gerekli tedbirleri almışlardır.

Fatih Sultan Mehmed devrinde yeni alınan yerlerde bulunan stratejik öneme sahip kalelere garnizon yerleştirilmiş geri kalan kaleler askeri tedbir olarak yıktırılmıştır. Osmanlıların sıkça başvurduğu bu önlem her şeyden önce burada asker bulundurma ihtiyacını ortadan kaldırmakta aynı zamanda bu kalelerin yerel hanedanların elinde birer direniş merkezi haline gelmesinin önünü almaktaydı. Fatih Sultan Mehmed tarafından alınan Konya Kalesi ahmedeki aynı şekilde yıktırılmış ve yeniden inşâ edilmiştir. Tamir kitabesi (h. 872-1467-68) bulunan kaleye askeri bir garnizon yerleştirilmiş böylelikle Karaman hanedanının bu şehre girmesine mani olunmuştur. Hakikaten bu tarihten sonra Karaman ailesi bir daha bu şehre girememiştir. Girmek istedikleri zaman da halkın tepkisiyle karşılaşmışlardır. Bu noktada Osmanlılar kendilerine yardımcı olan şehirlerin halkını vergi muafiyetleriyle kazanmaya çalışmışlardır. Konya ve Kayseri defterlerinde Uzun Hasan'a karşı girişilen savaşta gösterdikleri sadakat karşılığı bu iki şehrin halkının bütün vergilerden muaf tutulmuştur. Bu tür politikalarla bölge elde tutulmak istenmiştir.

Osmanlılar bazı mühim Beylikleri almakta işi zamana bırakmışlar ve onları kontrol altında tutmayı tercih etmişlerdir. Karaman ve Dulkadir Beyliklerini Şahruh, Akkoyunlu ve Memlûklular tehlikesi sebebiyle bu Beyliklere karşı tedbirli bir siyaset takip edilmiştir. Zikrettiğimiz tehlikeler ortadan kalktıkça Beylikler de Osmanlı Devleti'ne ilhak edilmiştir.

Osmanlıların Beylikleri ilhak siyasetinde uygulamış oldukları mühim siyasetlerden birisi de rakib Beylik veya Devletlerin iç karışıklıklarından istifade etmeleridir. Karaman ailesinin de fertlerinin kendi aralarındaki çekişmelerinden azami derecede istifade etmişlerdir. Hanedan üyelerinin kendi aralarındaki ihtilaftan faydalanmışlar, kendi menfaatlerine uygun şahsın Beyliğin başına geçmesini

sağlamışlardır. Onlardan bir kısmına da Rumeli’nde tımar vererek iskan etmişlerdir. Alâiye Bey’i Kılıçarslan Bey, Mehmed Bey’in oğlu Ali Bey, İbrahim Bey’in oğullarından Karaman Bey Rumeli’ye yerleştirilmişlerdir. Yani Karamanlılar ilk önce bir nevi vasal, sonrada ilhak edilmiştir.

Osmanlılar yeni almış oldukları mühim bölgelere hanedan üyelerini yani Şehzâdeleri göndererek bölgedeki hakimiyetlerini tesis etmek istemişlerdir. Karaman bölgesine Şehzâde Mustafa, Abdullah ve Cem gönderilerek onlarla bölgede imar faaliyetlerine girişilmiş ve halkın Osmanlı idaresine ısındırılması sağlanmıştır.

Osmanlılar Bey ailelerin hukukuna riayet etmişler onların mülklerini tımar sistemi içinde eritmeyi amaç edinmişlerdir. Böylelikle yerli halkın tepkilerini de dengelemişler ani uygulamalarla yerleşik nizam alt üst edilmemiş son derece pratik bir anlayış ve tavır gösterilmiştir.<sup>8</sup>

### 3.3.2. Karaman Bölgesinin Tahriri

Osmanlılar bir yeri aldıklarında vakit geçirmeksizin o yerin tahririni yapmışlar yeni kanunları kapsayan kanunnâmeler yapmışlardır. Bu o bölgede veya ülkede Osmanlıların hakimiyetlerini tesis ettiklerini anlamına gelmekteydi. Osmanlılar başlangıçta fethedilen veya ilhak edilen yörenin eski kanunlarını ya olduğu gibi kabul etmiş ya da kısmi değişiklikler ile yetinmiştir.

Karaman Bölgesinin ilk tahriri Fatih Sultan Mehmed Han döneminde 1476 senesinde yapılmıştır. Bu defterin ismi “*kubbe altından müdevver atık Konya vakfı*” şeklindedir. Defterin tahririni F. N. Uzluk’a göre Muhyiddin Molla Ketselli yapmıştır. Bu tahrirden yaklaşık yedi sene sonra yapılan ikinci tahrirde Baldırzâde defteri şeklinde üç yerde kayıt bulunmaktadır. Yine sonraki defterde sık sık köhne defter şeklinde atıflar geçmektedir. Bu defterde Konya ve çevresine ait ovalık havalinin tahriri yapılmış İç il bölgesine ait yerler bulunmamaktadır. Defter Ankara Vakıflar Müdürlüğü Arşivinde mevcuttur. Bu defter kaynaklar kısmında da belirttiğimiz gibi

<sup>8</sup> H. İnalcık, “*Osmanlı Fetih Yöntemleri*”, **Osmanlı Özel Sayısı**, sayı 19, (Yaz 1999) s. 443-450; Hasan Basri Karadeniz, “*Osmanlı devleti’nin Beylikleri İlhak Siyaseti ve Dulkadirli Beyliğinin İlhakı*”, **Türkler IX**, (ed. H. C. Güzel-S. Koca), yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 486-493; Feridun Emecen, **İlk Osmanlılar ve Batı Anadolu Beylikler Dünyası**, Kitapevi Yayınları, İstanbul 2003, s. 99; Donald E. Pitcher, **Osmanlı İmparatorluğunun Tarihsel Coğrafyası**, (trc. B. Tırnakçı), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999, s. 87

F. N. Uzluk tarafından neşredilmiştir.

Karaman Bölgesinin ikinci tahriri II. Bayezid devrinde h. 888- 1483 tarihinde yapılmıştır. Defter Hamzaoğlu Murad Çelebi'nin marifeti ve Mehmed'in kâtiliği ile hazırlanmıştır. Bu defterin ismi Murad Çelebi Defteridir. Yazma işlemine Konya'daki Mevlâna vakıflarından başlanılmış daha sonra Belviran, Akşehir, Ilgın, Lârende, Seydişehir, Beyşehir, Çimen, Niğde, Ürgüp ve Karahisar vakıflarının yazılmasıyla defter sona ermiştir. Defter İstanbul Taksim Atatürk Kitaplığı'nda Muallim Cevdet yazmaları arasında bulunmaktadır. Fahri Coşkun ve M. Akif Erdoğan tarafından ayrı ayrı neşredilmiştir.

Her iki defterdeki isimlerden de anlaşılmaktadır ki yazılan yerler daha ziyade Konya ve çevresindeki ovalık arazideki mahallerdir. Sahil kesimi daha sonraki tarihlerde yani 1500 yılında İç-İl hususen tahrir edilmiştir. Bu durumda sahil bölgesindeki durumun gevşekliğini göstermektedir.<sup>9</sup>

### 3.3.3. Karaman Bölgesi'nin İdari Teşkilatlanması

Karamanoğullarının ortadan kaldırılmasıyla bölge Osmanlılar tarafından yavaş yavaş idari yönden teşkilatlandırılmaya başlanmıştır. Özellikle Ova kısmında hakim olan Osmanlılar 1490'lı yıllara doğru sahil kısmında yani İç il bölgesinde nüfuzlarını tam manasıyla tesis etmişlerdir. Toros Dağlarının güneyinde kalan kısım İç-il, kuzey kısmı ise Taş il şeklinde tasnif edilmiştir. Osmanlılar askeri ve mali ihtiyaçları da göz önünde bulundurarak bölgeyi İç il de ilhak edildikten sonra küçük idari birimlere böldüler. Böylelikle bölgedeki idari hakimiyetlerini daha sağlam esaslara bağladılar. Tahrir kayıtlarında zikredilen şehirler Akşehir, Ilgın, Lârende, Seydişehir, Beyşehir, Çimen, Niğde, Ürgüp ve Karahisar'dır. Eyalet-i Karaman olarak teşkilatlandırılan Karaman Bölgesi Beylerbeyilik haline getirilmiş böylelikle Karaman Beylerbeyiliği ortaya çıkmıştır. Telhisü'l Beyan'da Karaman Eyaleti yedi sancak olarak gösterilir. Bunlar Niğde, Kayseri, Niğde, Beyşehir, Akşehir, Kırşehir ve Aksaray'dır. Kâtip Çelebi'de Karaman Eyaletini yedi sancağa ayırmaktadır. Bu

<sup>9</sup> F. Coşkun, **888-1483 Târihli Karaman Eyaleti Vakıf Tahrir Defteri**, (basılmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniv. , Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996, s. XVII; M. A. Erdoğan, "*Murad Çelebi Defteri*", **Târih İncelemeleri Dergisi XVIII/2**, İzmir 2003, s. 121-122

eyalete tabi şehirler yine aynı şekilde zikredilmektedir.<sup>10</sup>

---

<sup>10</sup> Kâtib Çelebi, **Kitâb-ı Cihannümâ**, İstanbul 1145, s. 614-615; Hezarfen Hüseyin Efendi, **Telhisü'l Beyan fî Kavânin-i Âl-i Osman**, ( nşr. S. İlgürel), TTK. Yayınları, Ankara 1998, s. 126; M. Akif Erdoğru, “*Karaman Vilâyetinin İdari Taksimatı*”, **Osmanlı Araştırmaları XII**, İstanbul 1992, s. 425-430

## SONUÇ

“Orta Anadolu’da Hakimiyet Mücadelesi (1400-1500)” başlıklı tez konumuz belirtilen tarih aralığında, Vilayet-i Karaman olarak adlandırılan coğrafyada Karamanoğulları merkezli olmak üzere, Osmanlı, Memlûklü, Akkoyunlu, Venedik ve Dulkadirli siyasi teşekküllerinin bu dönem zarfında birbirleri arasında vukubulan mücadelelerinin ele alındığı bir çalışmadır.

Çalıştığımız dönemin öncesi Prof.Dr. Şehabeddin Tekindağ tarafından doktora tezi olarak çalışılmıştır.

Azerbaycan’ın Gence ve Şirvan bölgelerinden Maraş ve Sivas yörelerine gelip Alâeddin Keykûbad döneminde Güney Anadolu coğrafyasında Ermenek, Mut, Anamur, Silifke, Gülnar gibi Tarsus Çayı’nın doğusunda sahile yakın şehirlerde Moğollara ve Hıristiyan Ermenilere karşı mücadele için yerleştirilen Karaman Türkmenleri Türkiye Selçuklularına bağlı Uc Beyliği olarak kurulmuştur (1224-1228). Yerleşmiş oldukları bölgede Moğollara ve Ermenilere karşı ciddi mücadele ve muhalefette bulunan Karamanlılar Türkiye Selçuklularının ortadan kalkmasından sonra Lârende, Konya, Aksaray, Niğde, Afyon, gibi belli başlı şehirleri hakimiyetleri altına alarak kendileri için ciddi rakip olarak gördükleri Osmanlılarla Orhan Bey döneminden başlayarak uzun yıllar savaşmışlardır.

Tezimizin tarih aralığına giren Timur ve dönemi ise gerek ülkemizde gerekse de uluslar arası ilim camiasında farklı yönleriyle çalışılmış bulunmaktadır. Biz ise çalışmamızda bütün bunları göz önüne alarak Karamanoğlu Mehmed Bey’in Antalya’daki çarpışmada ölüp yerine İbrahim Bey’in geçmesi tarihini başlangıç olarak kabul ettik.

Tezimizdeki esas mühim nokta ağırlık olarak Osmanlı, Memlûklü, Akkoyunlu tarihi olmayıp hususiyle Karamanoğullarının bu zaman zarfında karışmış olduğu siyasi hadiseler ve Osmanlılar tarafından hakimiyet altına alınışına kadar olan süreyi incelenmiştir. Bu mücadeleler içerisinde şüphesiz en mühimi Osmanlı Karamanlı münasebetleri olmuştur. II. Murad, Fatih Sultan Mehmed dönemleri bu mücadelelerin sert bir şekilde yaşandığı dönemler olmuştur. Tamamıyla siyasi

hakimiyet üzerine kurulan bu mücadeleler Fatih Sultan Mehmed devrinde hızlanmış ve ayrı bir veche kazanmıştır. Özellikle Karamanoğlu İbrâhim Bey'in ölümünden sonra halefleri arasında meydana gelen taht kavgalarından istifade eden Fatih Sultan Mehmed onlar üzerindeki dikkatlerini yoğunlaştırmıştır. II. Bayezid devri ise Cem Sultan dolayısıyla Karamanoğulları ile küçük çapta çarpışmalar meydana gelmiştir. Bu mücadeleler esnasında Osmanlıları daraltmak maksadıyla bazı siyasi teşekküller Karamanlılarla ittifaklara gitmişlerdir. Bunlar Akkoyunlular, Memlûklular, Macarlar, Bizans ve Venedik'tir.

Bu mücadelelerin taşımış olduğu karakter Osmanlı siyaseti açısından renkli karakterler taşımaktadır. Osmanlı fetihlerinin hemen hemen hepsinde sistematik olarak uygulanan iki farklı aşamanın olduğu görülür. Osmanlılar ilk önce komşu devletler üzerinde bir çeşit siyasi himaye, ardından da yerel hanedanları tasfiye ederek söz konusu ülkede hakimiyet kurmaya çalışmışlardır. Bunu gerçekleştirirken de ince bir kolonizasyon ve fetih yöntemi kullanmışlardır. Osmanlı fetih siyasetinin yanında Fatih Sultan Mehmed dönemi merkezi idare ve otoritenin sağlamlaştırıldığı devir olmuştur. Bunun başarılması özetle üç şarta dayanmıştır. a-İktisadi yapının merkezileştirilmesi, b-Hukukun idari yapısının sağlamlaştırılması, c-İstanbul'a tekrar nüfusun kazandırılması, bunun içinde sürgünün kullanılması. Başa geçtiğinde birbirine rakip iki başşehri mevcut bir devlet teslim alan Fatih Sultan Mehmed, hükümdarlığının sonunda bu statü belirsizliğini tartışılmayacak bir biçimde sona erdirmiştir.

Yukarıda da belirtmiş olduğumuz devletler ve siyasi teşekküller göz önüne alındığında çalışmamızın kaynaklarının çok farklı dillerde ve kendine has çeşitlilik arz ettiği hemen görülecektir. Tezimizin kaynakları; kronikler, divanlar, mektuplar, arşiv vesikaları, farklı kütüphanelerdeki yazmalar, dönemin sonrasında kaleme alınan birinci elden kaynaklar ve bütün bunlara ilaveten dönemle ilgili yazılmış yerli ve yabancı inceleme eserler bulunmaktadır.

## BİBLİYOGRAFYA

- A'bdül Hüseyin Nevâî: **Esnâd-ı ve Mekâtibât-ı Tarîhi İran, Ez Timur tâ Şah İsmâil**, Şirket-i İntişârât-ı İ'lm u Ferhengî, Tahran 1984.
- Abdurrahman Münib b. Abdüllatif Râzi: **Fihrist-i Düvel**, Konya Koyunoğlu Ktp., T.Y., nr. 13418.
- Abdurrahman Sehavî: **Vecîzü'l Kelâm fi'z-zeyl a'lâ Düveli'l-İslam**, (nşr.G. F. Herestani-B. A. Ma'ruf), Beyrut 1995.
- Agoston, Gabor: *"Karamania The Anti Ottoman Christian Diplomacy And The Non Existing Hungarian Karamanid Diplomatic Relations Of 1428"*, **Acta Orientalia XLVIII/3**, Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest 1995.
- Ahmed Paşa Dîvânı, (nşr. A. N. Tarlan), İstanbul 1966.
- Ahmed Tevhid: **Müze-i Hümâyun Meskukat-ı Kadîme-i İslâmiye Kataloğu Kısmı Râbi**, İstanbul 1321
- Ak, Mahmut: *"Fatih Döneminde İstanbul'da İmar Faaliyetleri ve Mahalle Yerleşimi Hakkında"*, **İstanbul Şehir ve Medeniyet**, İstanbul 2004.
- Aka, İsmail: **Mirzâ Şahruh ve Zamanı 1405-1447**, TTK. Yayınları, Ankara 1994
- Aka, İsmail: **Timur ve Devleti**, TTK. Basımevi, Anklara 1991.
- Akdağ, Mustafa: **Türkiye'nin İktisâdi ve İctimâî Tarihi II**, İstanbul 1995.
- Akın, H.: *"Zotikos'un Varna savaşına Dair Manzûmesi"*, **DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi XIV**, Ankara 1983.

- Akın, Hicran: “*XV. Yüzyıl Lâtinçe Macar Kroniği Chronica Hungarorum’un Türk Tarihi Bakımından Değeri*”, **Belleten** LI/200, (Ağustos 1987).
- Akın, Himmet, **Aydınoğulları Tarihi Hakkında Bir Araştırma**, Ankara Üniversitesi Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1968.
- Aköz, Alaaddin: “*Karamanoğlu II. İbrahim Bey’in Osmanlı Sultan’ı II. Murad’a Vermiş Olduğu Ahidnâme*”, **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S. 18, Konya 2005.
- Aköz, Alaeddin: **16. Asırda Karaman Kazâsı**, (basılmamış doktora tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1992.
- Alan, Hayrunnisa: **Osmanlı Timurlu Münasebetleri**, (basılmamış yüksek lisans tezi), Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1992.
- Alderson, A. D.: **Osmanlı Hanedanı’nın Yapısı**, İz Yayıncılık, (nşr. Ş. Severcan), İstanbul 1998.
- Andreasyan, Hrand D.: “*XIV. ve XV. Yüzyıl Türk Tarihine Ait Kronolojiler ve Koloфонlar*”, **Târih Enstitüsü Dergisi**, Sayı 3, (Ekim 1972), , İstanbul 1973.
- Anonim Osmanlı Kroniği, ( 1299-1512)**, (nşr. N. Öztürk), İstanbul 2000.
- Anzerlioğlu, Yonca: **Karamanlı Ortodoks Türkler**, Tamga Yayıncılık, Ankara 2003.
- Armağan, Latif: “*XVI. Yüzyılda Teke Sancağı’ndaki Konar-Göçerlerin Demografik Durumu Üzerine Bir Araştırma*”, **Tarih Araştırmaları Dergisi** XX/32, Ankara 2002.
- Aşık Paşazâde: **Tevarih- Âl-i Osman**, (nşr. K. Yavuz- Y. Saraç), İstanbul 2003.
- Aşık Paşazâde: **Tevârih-i Âl-i Osman**, (nşr. Âli Bey), İstanbul 1332.
- Atlan, Ebru: “*Templier ve Hospitalier Şövalye Tarikatlarının Kuruluşu*”, **Belleten** LXVI/245, (Nisan 2002).
- Atsız: “*Fatih Sultan Mehmed’e Sunulmuş Tarihi Bir*

*Takvim*”, **İstanbul Enstitüsü Dergisi III**, İstanbul 1957.

Aynî et Tirmizî: **Dîvan**, (nşr. A. Mermer), Akçağ Yayınları, İstanbul 1997.

Ayverdi, E. H.: *“Fatih Devrinde İstanbul Mahalleleri”*, **Vakıflar Dergisi IV**, Ankara 1958.

Ayverdi, Ekrem Hakkı: **Fatih Devri Sonlarında İstanbul Mahalleleri Şehrin İskanı ve Nüfusu**, Ankara 1958.

Balata, Refet Yalçın: *“Feridun Bey’in Münşeâtü’s Selâtinden Farsça Bir Arz-ı Hal Çevirisi”*, **Tarih İncelemeleri Dergisi XVII/2**, ( Aralık 2002)

Balta, Evangalia: **People et Production**, İstanbul 1999

Başar, Fehmeddin: **Osmanlı Kaynaklarına Göre Osmanlı Bizans Münasebetleri (1299-1451)**, (basılmamış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1991.

Başkan, Yahya: **Karamanoğulları Beyliği Alâeddin Ali Bey Dönemi (1357-1368)**, (basılmamış yüksek lisans tezi), İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 1999.

Baştav, Şerif: **Bizans İmparatorluğu Tarihi**, Türk Kültürünü Araştırmaları Enstitüsü, Ankara 1989.

**Baypars Tarihi**, (trc. Ş. Yaltkaya), Maarif Matbaası, İstanbul 1941

Beaufort, Francis: **Karamanya**, (trc. Ali Neyzî-Doğan Türker), Akdeniz Medeniyeti Araştırmaları Enstitüsü, Antalya 2002.

Bedreddin Aynî: **İkdü’l Cuman fi Tarih-i Ehli’z Zaman**, (nşr.) Kahire 1989.

Behiştî Sinan Çelebi: **Târih-i Âl-i Osman**, Süleymâniye Kütüphanesi, Mikrofilm Arşivi, T.Y., nr. 2764.

Behiştî Sinan Çelebi: **Tevârih-i Âl-i Osman**, Süleymaniye Ktp. , Mikrofilm Arşivi, T. Y. ,nr. 2764.

**Bertrandon De La Broquiere’in Denizaşırı Seyahatı**, (trc. İlhan Arda), Eren Yayıncılık, İstanbul 2000.

Beydilli, Kemal: *“Stephan Gerlach’in Ruznâme’sinde İstanbul”*,

- Târih Boyunca İstanbul Semineri, 29 Mayıs -1 Haziran 1988**, İstanbul 1989.
- Boyacıoğlu, Ramazan: *“Karamanoğlu İbrahim Bey Aleyhine Osmanlıların Aldığı Fetvâlar”*, **Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, S. 4, Sivas 2000.
- Boz, Erdoğan: **Hakîkî Dîvânı**, (basılmamış doktora tezi), İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü, Malatya 1996.
- Bozis, Sula: *“Karamanlılar”*, **İstanbul Ansiklopedisi IV**, İstanbul 1994.
- Browne, Edward G.: **A Literary History Of Persia III, The Tartar Dominion (1265-1502)**, Cambridge 1956.
- Buch, W.: *“14-15. Yüzyılda Alman Hacılarının Türkiye İzlenimleri”*, **Belleten** 183, (1982).
- Cardini, Franco: **Avrupa ve İslâm**, (trc.G. Koca), Literatür Yayınları İstanbul 2004.
- Cemaleddin Yusuf b. Tağrıberdî: **En Nücumu’z Zahire XIII**, (nşr. M. Hüseyin Şemseddin), Beyrut 1992.
- Chroniques D’amadi Et de Strambaldi**, (nşr. Mas Latrie), Paris MDCCCXCI.
- Clot, Andre: **Kölelerin İmparatorluğu, Memlûklerin Mısır’ı**, (trc. Turhan Ilgaz), Epsilon Yayınları, İstanbul 2005.
- Çiftçioğlu, İsmail: **Karamanlı Eğitim Öğretim Müesseseleri**, (basılmamış doktora tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2001.
- Çoşkun, Fahri: **888/1483 Tarihli Karaman Eyâleti Vakıf Tahrir Defteri**, (Çoşkun basılmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996.
- Dânişmend, İsmail Hami: **Osmanlı Tarihi Kronolojisi I**, Yeni Türkiye Yayınları, İstanbul 1971.
- Daş, Mustafa: **Bizans’ın Düşüşü**, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2006.
- Delilbaşı, Melek: *“Selanik’in Venedik İdaresine Geçmesi ve Osmanlı Venedik Savaşı (1423-1430)”*, **Belleten XL/160**, (Ekim 1976).

**Dı Pavlo Iovio Vescovo Dı Nocera,**  
**Commenta Rio Dele Cose de Turchı,** (Venedik),  
MDXXXVIII (1538).

Diez, Ernst, Aslanapa, O., Koman, M.: **Karaman Devri Sanatı,** İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1950.

**Diplomatarium Veneto Levantinum II,**  
Venetiis 1880-1890.

Dukas: **Bizans Tarihi,** (ç nşr, V.Mırmıroğlu), İstanbul 1956.

Düstûrnâme-i Enverî, (nşr. N. Öztürk), İstanbul 2003

Ebûbekir Tihriânî: **Kitâb-ı Diyâr-ı Bekriyya,** (nşr. M. Öztürk),  
TTK, Yayınları, Ankara 2001.

Eckmann, J.: *“Anadolu Karamanlı Ağızlarına Dair Araştırmalar”*, **D. T. C. F. D. VIII/1-2,** (Mart- Haziran 1950).

Emecen, Feridun: **İlk Osmanlılar ve Batı Anadolu Beylikler Dünyası,** Kitapevi Yayınları, İstanbul 2003.

Ercan, Yavuz: *“Türkiye’de Gayri Müslimlerin XV. - XVI. Yüzyıllarda Gayri Müslimlerin Hukûkî, İctimâî, ve İktisâdî Durumu”*, **Belleten XLVII/188,** (Ekim 1983), Ankara 1984.

Erdoğan, M. Akif: *“Karaman Vilâyetinin İdari Taksimatı”*,  
**Osmanlı Araştırmaları XII,** İstanbul 1992.

Erdoğan, M. Akif: *“Murad Çelebi Defteri”*, **Tarih İncelemeleri Dergisi XVIII/1-2, XIX/1-2,** İzmir 2002-2003.

Erel, Şerafettin: **Nadir Birkaç Sikke,** Baha Matbaası, İstanbul 1970.

Erel, Şerafettin: **Nadir Birkaç Sikke,** İstanbul Matbaası, İstanbul 1963.

Eremya Çelebi Kömürciyan: **İstanbul Tarihi, XVII. Asırda İstanbul,** (nşr. H. Andreasyan), İstanbul 1952.

Erkiletlioğlu, Halit: **Kayseri Kitâbeleri,** Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kayseri 2001.

Ertaylan, İ. H.: **Sultan Cem,** Milli Eğitim Basımevi, İstanbul

1951.

Erten, Süleyman Fikri: **Antalya Vilayeti Tarihi**, İstanbul 1940.

Es Seyyid Muhammed Nurbahş: **Câmû'l Letâif fi Şerhi Ahvâli Seyyid Alâeddin Ali es Semerkandî bin Yahya eş Şirvânî**, Koyunoğlu ktp. T. Y., nr. 10092.

Esterebâdi: **Bezm-ü Rezm**, (nşr. M. Öztürk), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.

**Evliya Çelebi Seyâhatnâmesi I**, (hazırlayan, O.Ş. Gökyay), İstanbul 1996.

Eyice, Semavi: *“Anadolu’da Karamanlıca Kitâbeler”*, **Belleten XXXIX/153**, (1975).

Eyice, Semavi: *“İstanbul’un Mahalle ve Semt Adları Hakkında Bir Deneme”*, **Türkiyat Mecmuası XIV**, İstanbul 1965.

**Fatih Devrinde Karaman Eyâleti Vakıfları Fihristi**, (nşr. F. N. Uzlu), Vakıflar Umum Müdürlüğü, Ankara 1958.

Fisher, Nettleton: *“Osmanlı İmparatorluğu’nda İktidar Mücadelesi (1481-1503)”*, **Tarih İncelemeleri Dergisi XVI**.

Flemming, Barabara: **Landshaftsgesichte von Pamphylien Pisidien und Lykien Im Spätmittelalter**, Wiesbaden 1964.

Frazer, James G.: *“Korykos Mağarası ve Olba”*, **Konya**, S. 34, 1974-1976.

Gabriel, Albert: **Niğde Türk Anıtları**, (trc. A. K. Tütenk), Türk Kültür Derneği Türk Kültür Derneği Yayınları, Ankara 1962.

**Gazâvât-ı Sultan Murad bin Mehmed Han**, İzadi ve Varna Savaşları( 1443-1444) Üzerinde Anonim Gazâvât-nâme, nşr. H. İnalcık- M. Oğuz), TTKB, Ankara 1989.

Gelibolu’lu Zaîfî Muhammed: **Gazâvât-ı Sultan Murad**, (haz. Mehmed Sarı), (basılmamış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1994.

Gökbilgin, T.: *“XV. Asrın Birinci Yarısında II. Murad*

*Devrinde Hristyan Birliği ve Osmanlı Macar Mücadeleleri Esnasında Edirne*”,  
**Edirne’nin 660. Fetih Yıldönümü Armağan Kitabı**, Ankara 1965.

Gümüřçü, Osman: **Tarihi Coğrafya Açısından Bir Araştırma,**  
**XVI. Yüzyıl Lârende (Karaman) Kazâsında Yerleşme ve Nüfus**, Ankara 2001.

H. Hüseyin: **Karaman Ahvâl-i İctimâiyye Coğrafiye ve**  
**Tarihiyyesi I**, (nşr. İ. Güler), TTK. Yayınları, Ankara 1993.

Hadîdî: **Tevârih-i Âl-i Osman**, Marmara Üniversitesi,  
Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları (nşr. N. Öztürk), İstanbul 1991.

Hâfız-ı Ebru: **Zübdetü’t Tevârih II**, (nşr. Seyyid Cevâdî),  
Tahran 1372.

Halecki, O.: **The Crusade of Varna Discussion of**  
**Controversial Proplems**, Newyork 1943.

Hans Dernschwam: **İstanbul ve Anadolu’da Seyahat Günlüğü**,  
(nşr. Y. Önen), Ankara 1987.

Heyd, W.: **Yakın Doğu Ticaret Tarihi**, (trc. E. Z. Karal),  
Ankara 1975.

Hezarfen Hüseyin Efendi: **Telhisü’l Beyan fî Kavânin-i Âl-i Osman**,  
( nşr. S. İlgürel), Ankara 1998.

Hinz, Walther: **Uzun Hasan ve Şeyh Cüneyd, (XVI.**  
**Yüzyıl’da İran’ın Milli Bir Devlet Haline Yükselişi)**, (trc. Tevfik Bıyıkdoğan),  
T.T.K. Yay., Ankara, 1992.

Hill, George: **A History Of Cyprus III, The Frankish**  
**Period 1432-1571**, Cambridge, 1948.

Hoca Saâdeddin Efendi: **Tâcü’t Tevârih II**, Kültür Bakanlığı Yayınları,  
(nşr. İ. Parmaksızdoğan), Ankara 1999.

Imber, Colin: *“İlk Dönem Osmanlı Tarihi’nin Kaynakları”*,  
**Söğüt’ten İstanbul’a**, İmge Yayınları, (editör. O. Özel-M. Öz), İstanbul 2000.

**İbn Batûta Seyahatnâmesi I**, (nşr. A. Sait  
Aykut), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000.

İbn Bîbî: **El Evâmîru’l Âlâiye fî’l Umûri’l Âlâiye**, (nşr.  
M. Öztürk), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1997.

İbn Fazlullah el-Ömerî: **Mesâlikü’l El-Absar Fî Memâlik El-Emsâr**,

(ed. Fuat Sezgin), Frankfurt, 1993.

İbn Hacer el-Askalâni: **Ed-Dürerü'l-Kâmine fî A'yâni'l-Mieti's-Sâmine**, (nşr. F. S. El Emânî), Beyrut 1931.

İbn İyas: **Bedâi'u'z Zühur Fi Vekâi'ı'd Dühur II**, (nşr. M. Mustafa), Kahire 1984.

İbn Kemal: **Tevârih-i Âl-i Osman, VII. Defter** (nşr. Ş.Turan), TTK. Basımevi, Ankara 1991.

İdris Bidlisî: **Heşt Behişt**, Nuruosmaniye Ktp., F. Y., Nr., 3209.

İnalcık, H.: *"Aşık Paşazâde Tarihi Nasıl Okunmalı"*, **Söğütten İstanbul'a**, (editör. O. Özel-M. Öz), İstanbul 2000.

İnalcık, H.: *"Fatih Sultan Mehmed Tarafından İstanbul'un Yeniden İnşâsı"*, (trc. F. Unan), **Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı 3, (Aralık 1988).

İnalcık, H.: *"Osmanlı Fetih Yöntemleri"*, **Söğütten İstanbul'a**, (editör. O. Özel-M. Öz), İstanbul 2000.

İnalcık, H.: *"XV. Asır Sanâyi ve Ticâret Tarihine Dâir Vesîkalar"*, **Belleten XXIV/93**, (Ocak 1960).

İnalcık, H.: **Fatih Devri Üzerinde Tetkikler ve Vesîkalar**, TTK. Basımevi, Ankara 1954.

İnalcık, Halil: *"II. Murad"*, **İ. A., VIII**, İstanbul 1971.

İnalcık, H.: *"Osmanlı Tarihçiliğinin Doğuşu"*, **Söğütten İstanbul'a**, (editör. O. Özel-M. Öz), İstanbul 2000.

İnalcık, Şevkiye: *"İbn Hacer'de Osmanlılara Dâir Haberler III"*, **DTCFD. VI/5**, (Kasım –Aralık 1948).

İnciciyan, P. Ğ.: **XVIII. Asırda İstanbul**, (nşr. H. Andreasyan), İstanbul 1956.

İsmail Galib: **Takvim-i Meskûkat-ı Selçûkiye**, İstanbul 1971.

Jorga, Nicolae, **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi I (1300-1451)**, Yeditepe Yayınları, (trc. N. Epçeli), İstanbul 2005.

Kalkaşandi: **Subhu'l A'sa V -VIII**, Kahire 1973.

Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi: **Ravzatü'l Ebrâr Zeyli, 1732**, (nşr. N. Kaya),

- TTK. Yayınları, Ankara 2003.
- Karadeniz, Hasan Basri: *“Osmanlı devleti’nin Beylikleri İlhak Siyaseti ve Dulkadirli Beyliğinin İlhaki”*, **Türkler IX**, (ed. H. C. Güzel- S. Koca), yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002.
- Karaman, Şaban: **Osmanlı Karamanoğulları İlişkileri**, (basılmamış yüksek lisans tezi), Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa 2000.
- Kritovulos: **İstanbul’un Fethi**, (trc. Karolidi), Kaknüs Yayınları İstanbul 2005
- “Karamannâme li Aşık el Eflak Seyyid İlyas Kirmani”, **Konya Mecmuası**, sayı 64-65, (Şubat Mart 1944).
- Kâşifi: **Gazânâme-i Rum**, (haz. M. Ebrahim M. Esmail), (basılmamış yüksek lisans tezi), Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006
- Kâşifi, **Gazânâme-i Rum**, İstanbul Üniversitesi, Nadir Eserler Ktp., F. Y., No. 1388
- Kâtib Çelebi. **Kitâb-ı Cihannümâ**, İstanbul 1145.
- Kâtib Yahya bin Mehmed: **Menâhîcü’l İnşâ**, Koyunoğlu Ktp., T. Y. , nr. 13998.
- Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi’ndeki 901 ve 920 no’lu Nüshalara Göre Kitâbü’t Târih-i Kühü’l Ahbâr**, Gelibolulu Mustafa Âli, (nşr. A. Uğur, A. Gül, vd.), Kayseri 1997.
- Kolodziejczyk, Dariusz: **Ottoman-Polish Diplomatic Relations ( 15th-18th century), An Annotated Edition of Ahdnâmes and Other Documents**, Leiden 2000.
- Koman, M.: *“Minhac Ül İnşâ Üzerine Birkaç Not”*, **Konya**, S. 118-119, (Ekim Kasım 1948).
- Konyalı, İ. H.: *“Bir Hüccet İki Vakfiye”*, **Vakıflar Dergisi VII**, İstanbul 1968.
- Konyalı, İ. H.: **Âbideleri ve Kitâbeleriyle Niğde, Aksaray Tarihi II**, İstanbul 1974.
- Konyalı, İ. H.: **Âbideleri ve Kitâbeleri İle Konya Tarihi**,

Konya 1964.

Konyalı, İ. H.:  
1946

**Alanya (Alâiye)**, Ayaydın Basımevi, İstanbul

Lindner, Rudi Paul:  
İstanbul 2000.

**Göçebeler ve Osmanlılar**, (trc. M. Günay),

Lütfi Paşa:  
2001.

**Tevârih-i Âl-i Osman**, (nşr. K. Atik), Ankara

Mantran, Robert:  
M.A. Kılıçbay- E. Özcan), Ankara 1990.

**17. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul I**, (nşr.

Mas Latrie:

**L'île de Chypre Sa Statution Presente Et Ses**

**Souvenirs du Moyen Age**, Paris 1879.

Menage, V. L.:

*"Sultan II. Murad'ın Yıllıkları"*, İ.Ü.E.F., **Tarih**

**Dergisi**, Sayı 33, (Mart 1980-1981), İstanbul 1982.

**Menâkıb-nâme-i Şeyh Alâeddin Semerkandî**,

Süleymâniye Kütp. Hacı Mahmud Efendi nüshası, T.Y.  
nr. 4603.

Mercan, İ. H.:

*"Osmanlı Karamanlı Münâsebetleri"*, **Yeni**

**Türkiye**, sayı 31, (Ocak-Şubat 2000).

Mercan, İ. H.:

*"Şeyh Alâeddin Ali Semerkandî ve*

*Menâkıbnâme'si, Menâkıbnâme'ye Göre Osmanlı Karamanlı Mücadelesi"*, **XIII.**

**Türk Tarih Kongresi Bildirileri III/1**, (4-8 Ekim 1999), Ankara 2002.

Meriç, Rıfkı Melul:

*"Birkaç Mühim Arşiv Vesîkası"*, **İstanbul**

**Enstitüsü Dergisi III**, İstanbul 1957.

Mevlâna Hamîdî:

**Külliyyât-ı Dîvân-ı Hamîdî**, (tıpkı basım Neşrî, İ.

H. Ertaylan), İstanbul 1949.

Mevlânâ Rûhî:

**Tevârih-i Âl-i Osman**, (nşr.H. E.Cengiz-

Y.Yücel), **Belgeler XIV/18**, TTK. Yayınları Ankara 1992,

Mirhond:

**Ravzatü's Safa VI**, (nşr. A. Zeryâb), Tahran

**1959.**

Muhyiddin Cemâli:

**Tevârih-i Âl-i Osman**, (haz. H. Adalıoğlu),

(basılmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,

İstanbul 1990.

Muir, William: **The Mameluke Or Slave Dynasty Of Egypt**, (1260-1517), Oriental Pres, Amsterdam 1968.

Müneccimbaşı Ahmed b. Lûtfullah, **Câmîu'd Düvel**, (nşr. A. Ağırakça), İz Yayınevi, İstanbul 1995.

Neşrî: **Kitâb-ı Cihannümâ II**, (nşr. M. A. Köymen-F. R. Unat), TTK. Yayınları, Ankara 1995

Nicol, Donald: **M., Bizans ve Venedik**, (trc.), Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2000.

Nişancı Mehmed Paşa: **Osmanlı Sultanları Tarihi**, (nşr. N. Atsız), İstanbul 1949.

Nişancı Mehmed Paşa: **Risâle-i Sultan Mehmed b. Murat Han Min Âl-i Osman**, Süleymaniye Ktp. Ayasofya Bölümü, A. Y. Nr. 3204.

Nizamüddin Şami: **Zafernâme**, (trc. N. Lugal), Ankara 1949.

Oflaz, Mustafa: **16. Yüzyılda Niğde Sancağı**, (basılmamış doktora tezi), Yüzüncüyıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 1992.

**Oruç Bey Tarihi**, (nşr. N. Atsız), İstanbul 1965.

Oruç Bey: **Tevârih-i Âl-i Osman**, (nşr. F. Babinger), Hannover 1925.

**Osmanlı Tarihine Ait Takvimler**, Yeni Türkiye Yayınevi, (nşr. Atsız), İstanbul 1961.

*Ostravica'lı Konstantin*, **Bir Yeniçerinin Hatıratı**, (nşr. K. Beydilli), Tarih ve Tabiat Vakfı, İstanbul 2003.

Ostrogorsky, G.: **Bizans Devleti Tarihi**, (trc. F. Işıltan), TTK. Yayınları, Ankara 1995.

Ölçer, Cüneyt: **Karamanoğulları Beyliği Madeni Paraları**, İstanbul 1982.

Önalp, Ertuğrul: *“İspanyol Gezgini Pero Tafur'a Göre XV. Yüzyılın İlk Yarısında Türkler”*, X. TTK., 22-26 Eylül 1986, Cilt V., Ankara 1994.

Özdemir, Ahmed: *“II. Murad'ın Bir Diplomasi Zaferi İbn Hacer'in Fetvâsı”*, **Yeni Türkiye**, Sayı 31, (Ocak-Şubat 2000).

- Peirce, L. P.: **Harem-i Hümâyun**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, (nşr. A. Berktaş), İstanbul 1996.
- Pero Tafur: **Travels and Adventures 1435-1439**, (ing. trc. M.Letts), London 1926.
- Pitcher, Donald E.: **Osmanlı İmparatorluğunun Tarihsel Coğrafyası**, (trc. B. Tırnakçı), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999.
- Polonyalı Simeon: **Târihte Ermeniler**, (nşr. H. Andriasyan), İstanbul 1999.
- Romanin, S.: **Storia Documentata di Venezia IV**, Venezia 1912-1913.
- Rûhî Çelebi: *“Tevârih-i Âl-i Osman”*, (nşr. H. Cengiz-Y. Yücel), **BelgelerXIV/18**, Ankara 1992.
- Salman, Hüseyin: *“Timur ve Anadolu”*, **Tarih Dergisi**, Sayı 39, İstanbul 2004.
- Sarı Abdullah Efendi: **Münşeat-ı Fârisiye**, Süleymânîye Ktp., Esad Efendi Böl., F. Y. Nr. 3333.
- Sarı Kemal: **Selâtinname**, (nşr. N. Öztürk), TTK. Yayınları, İstanbul 2001.
- Schneider, Alfons Maria: *“XV. Yüzyılda İstanbul’un Nüfusu”*, **Belleten XVI/61**, (Ocak 1952), Ankara 1952.
- Setton, K.: **Papacy and The Levant II**, Philadelphia 1976.
- Seyfeli, Canan: **İstanbul Ermeni Patrikliği**, Ankara 2005.
- Silberschmidt, Max: **Venedik Menbâlarına Nazaran Şark Meselesi**, (trc. Köprülüzâde Ahmed Cemal), Evkâf Matbaası, İstanbul 1930.
- Sümer, Faruk: *“Anadolu’da Moğollar”*, **Selçuklu Araştırmaları Dergisi I**, (1969), Ankara 1969. İstanbul 1990
- Şakiroğlu, Mahmut: *“Cem Sultan”*, **D.İ.A. VII**, İstanbul 1993.
- Şehâbeddin Ahmed b. Ali b.Haceru’l Askalâni, **İnbâu’l Ğumr bi Ebnâil Ö’mr III**, (nşr. Seyyid Abdülvehhab Buhârî), Dâru’l Kütübü’l İlmiyye, Beyrut 1986.
- Şikârî Tarihi**, (nşr. M.F.Uğur-M. Koman), Konya 1946.

- Şikârî: **Karamannâme**, Karaman Valiliği- Karaman Belediyesi Yayınları, (nşr. M. Sözen-N. Sakaoğlu), Karaman 2005.
- Şükrullah: *“Behçet’üt Tevarih”*, **Osmanlı Tarihleri**, (nşr.H.N. Atsız), İstanbul 1965.
- Şükrullah: **Behçetü’t Tevârih**, Süleymâniye Ktp., Ayasofya Böl., F.Y., nr. 2990.
- Takiyyüdin Ahmed bin Ali El Markizî: **Kitâb’üs Sülûk Li Ma’rifeti Düvelü’l Mülûk** IV/1, (nşr. S.A.Aşur), Kahire 1872.
- Tekin, Şinâsi: **Menâhicü’l İnşâ, Yahya bin Mehmed el Kâtib’in Osmanlıca İnşâ El Kitabı**, Community Art Workshop, Cambridge 1971.
- Tekindağ, Ş.: *“II. Mustafa Çelebi”*, **İ. A. VIII**, İstanbul 1971.
- Tekindağ, Ş.: *“Karamanlılar”*, **İ. A. VI**, İstanbul 1965.
- Tekindağ, Ş.: *“Karamanlıların Gorigos Seferi”*, **T.D. VI/9**, (Mart 1954).
- Tekindağ, Ş.: *“Konya ve Karaman Kütüphanelerinde Mevcut Karamanoğulları ile İlgili Yamalar Üzerinde Çalışmalar”*, **Tarih Dergisi** , Sayı 32, İstanbul 1979.
- Tekindağ, Ş.: *“Teke Eli ve Tekeoğulları”*, **Tarih Enstitüsü Dergisi**, Sayı 7-8, (1976-1977), İstanbul 1977.
- Tekindağ, Şehabeddin: **XIII-XV. Asır Cenûbi Anadolu Tarihine Ait Bir Tedkik**, (basılmamış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İstanbul 1947.
- The Fourteenth And Fifteenth Centuries III**,  
( Edited By, Harry W. Hazard), London 1975.
- Thiriet, F.: **Regestes Des Deliberations Du Senat De Venise Concernant La Romanie II**, (1400-1430), Paris 1959.
- Thomafo Minadoi da Rouigo, **Historia Della Guerra Fra Turchi**, Venetia 1588.
- Turan, O.: **İstanbul’un Fethinden Önce Yazılmış Tarihi Takvimler**, TTK. Yayınları, Ankara 1984.
- Turan, O.: *“Orta Çağlarda Türkiye Kıbrıs Münasebetleri”*, **Belleten XXVIII- 109**, (Ocak 1964).

- Turan, Osman: **Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar**, Ankara 1988.
- Turan, Şerafeddin: “*Fatih Mehmed Uzun Hasan Mücadelesi ve Venedik*”, **Tarih Araştırmaları Dergisi III/4-5**, Ankara 1965.
- Turan, Ş.: **Türkiye İtalya İlişkileri I**, Metis Yayınları, İstanbul 1990.
- Türkmen, Kerim: **Karamanoğulları Devri Kitâbeleri**, (basılmamış doktora tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1989.
- Unan, Fahri: **15 yy. Yazarlarından Yahya bin Mehmed el Kâtib’in Menâhicü’l İnşâsı**, (basılmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1986.
- Uzluk, F. Nafiz: “*Karamanoğulları Hakkında İki Ağıt*”, **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten**, Sayı 217, (1962), Ankara 1963.
- Uzunçarşılı, İ. H.: “*Karamanoğlu Devri Vesikalarından İbrahim Bey’in Karaman İmâreti Vakfiyesi*”, **Belleten I**, (1937).
- Uzunçarşılı, İ. H.: “*Memmed I*”, **İ. A. VII**, İstanbul 1972.
- Uzunçarşılı, İ. H.: “*Niğde’de Karamanoğlu Ali Bey’in Vakfiyesi*”, **Vakıflar Dergisi II**, Ankara 1942.
- Uzunçarşılı, İ. H.: “*Osmanlı Tarihinin İlk Devirlerine Ait Bazı Yanlışlıkların Tashihi*”, **Belleten XXI/81**, ( Ocak 1957).
- Uzunçarşılı, İ. H.: **Anadolu Beylikleri**, TTK. Yayınları Ankara 1988.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı: **Osmanlı Tarihi I**, TTK. Yayınları, Ankara 1982.
- Varlık, M. Çetin: **Germiyan Beyliği**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Ankara 1974.
- Vasiyyetü’n Nebî Aleyhisselâm Ali b. Ebî Tâlib Kerremallahü Veche fi’l Hadis**, Süleymaniye ktp. Ayasofya Bölümü, F. Y., No. 945.
- Vatin, Nicolas: **Rodos Şövalyeleri ve Osmanlılar**, İstanbul 2004.

- Vatin, Nicolas: **Sultan Djem**, TTK. Yayınları, Ankara 1997.
- Woods, John: **Akkoyunlular**, (trc. Sibel Özbudun), Milliyet Yayınları, İstanbul 1993.
- Yerasimos, Stefanos: “*Givan Maria Angiolello, ve İstanbul’un Fethinden Sonraki İlk Tasviri*”, **Târih ve Toplum**, Sayı 58, (Ekim 1988).
- Yinanç, Refet: **Dulkadir Beyliği**, TTK. Yayınları, Ankara 1989.
- Yörük, Doğan: **XVI. Yüzyılda Aksaray Sancağı (1500-1584)**, Konya 2005.
- Yusuf b. Tağriberdi: **El Menhelü’s Sâfi ve’l Müstev fi Ba’del Vâfi X**, (nşr. M. Cabir b. Abdullah, M. Abdülber, M. Emin), Kahire 2003.
- Zachariadou, A.: “*Karamanoğlu I. İbrahim’in Saltanatının İlk Yılları*”, **Tarih İncelemeleri Dergisi** XIV, İzmir 1999.
- 16 Asırda Yazılmış Grekçe Anonim Osmanlı Tarihi, (1373-1512)**, (nşr. Ş. Baştav), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1973

## ÖZGEÇMİŞ

1974 senesinde Ermenek'te doğmuşum. İlk öğrenimimi 1985 yılında, Ermenek Cumhuriyet İlkokulu'nda, Orta tahsilimi ise 1991 yılında, Ermenek Lisesi'nde tamamladım. 1991 senesinde kazanmış olduğum İnönü Üniversitesi, Tarih Bölümü'nü 1995 senesinde bitirdim. 1995 senesinde başladığım Yüksek Lisans tezimi 1999 yılında "Alâeddin Ali Bey Dönemi Karamanlılar" teziyle tamamladım. 2000 senesinde Yök'ün iç hizmetler kanunun 35. maddesi uyarınca doktora yapmak üzere İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü'nde görevlendirildim.